

14630

Z BIBLIOTEKI
SEMINARIUM
SAMBORSKIEGO

12 T. 101. 1111 N
H. 12. 11. 12
1011. 11. 11. 12

SUBSIDIA
ELOQUENTIÆ
SACRÆ,

IN QUIBUS

SYLVULÆ CONCIONUM IN
ANNOS VIII, ARS CONCEPTUM, DCC
EXEMPLA FIGURARUM, APPARATUS HI-
STORIARUM PRO CATECHESI, BIBLIO-
THECA CONCIONATORIS, ALIA-
QUE PLURA EXHI-
BENTUR

AB

IGNATIO WEITENAUER S. J.

* * *

LIBER XI.

DE USU

SS. PATRUM ET SCRIPTORUM
ECCLESIASTICORUM AD ELO-
QUENTIAM SACRAM.

Cum Approbatione.

Augustæ Vindelicorum & Friburgi Brig.
Sumptibus Fratrum Ignatii & Antonii Wagner
MDCCLXV.

14630

LIBRARIUM
ST. ANTONII
S. ANTONII
S. ANTONII

SYLVAE COGNOMINI IN
ARNO VITI...
KLEINE...
STON...
THECA...
QUALIBET...
DE...
IGNATIO WITENBERGER

LIBER XI

DE PATRIBUS ET SCRIPTORIBUS
ECCLIASTICIS AD ROMANUM
QUESTIUM SACRAM
E...

Summa...
MDCCLV

LIBER XI.

DE USU

SS. PATRUM

ET

SCRIPTORUM ECCLE-
SIASTICORUM

AD

ELOQUENTIAM SA-
CRAM

CAPUT I.

Patres & Scriptores Ecclesia-
stici Eloquentiæ Sacræ peritiles.

Apostolorum successores fuere San-
cti Patres & Scriptores Eccle-
siastici, quos lumine ac spiritu
singulari Christus implevit, ut gregem per com-
sum non tantum viventes in concio-
nibus, sed mortui quoque in volumini-
bus ad finem usque seculorum docerent.
Quod Apostolis promisit, Patribus quo-
que

806.

Lectio Pa-

mendata.

(A 2)

que dedit, *os & sapientiam*, Luc. XXI 15. Largitus est *sapientiam*, qua veritates æternas perspicerent, mysteria arcanissima evolverent, omnes falsitatis insidias detegerent, noxia vetarent, utilia indicarent. Sed *os* quoque dedit, ut persuadere veritatem, frangere audaciam, mendacium redarguere, commovere animos, & quocumque vellent, agere auditores possent. Atque ita videmus in Apostolorum literis, quæ supersunt, non solum cælestem sapientiam, sed & efficacissimam eloquentiam regnare. Hinc illa Petri majestas, illud Pauli robur & pondus, illa Joannis suaviloquentia. Hæreditas utraque cum ad Patres Doctoresque reipublicæ christianæ transierit, semper ea fuit peritorum vox, Oratorem Sacrum post Divina Volumina non aliunde melius, quam e Patrum libris præsidia sibi comparaturum. Veteranus & nobilis Eloquentiæ præceptor, Bohuslaus Balbinus noster, in Verisimilib. Human. Disciplin. c. 11 § 1 ad concionem sacram designatis ita suadet: *Santos Patres nocturna diurnaque manu versare oportebit. His dedit Christus os & sapientiam, quæ toti mundo sufficere posset.* Multo gravior vero auctor, P. N. Claudius Aquaviva, summa vir sapientia, in Epist. de Mediis conserv. Societ. verbi divini ministris

nistros sic hortatur: *Serio se applicent ad studium ac meditationem Divinarum Scripturarum, Sanctorumque Patrum.* Quod Claudius verbo, idem opere commendavit alius Societatis nostræ Præpositus Generalis, Joannes Paulus Oliva: qui solertia constantiaque incredibili in studio Patrum versatus, ejus rei testimonium publicum & laudem perpetuam in Menologio S. J. ad diem 26 Nov. obtinuit. Auctores ille sacros veteres pæne omnes, eorumque primores plane omnes, neque hos semel tantum, legendo absolvit, & in centum a se scripta volumina ad usum privatum redigit, quinquaginta propemodum annorum labore, *veterum Patrum belluo inexplebilis*, ut ipse de se loquitur in Epilogo, quo sexdecim libros suorum Stomatium concludit. Hinc multiplex illa e veteribus eruditio, qua conciones suas omnes per annos ferme quadraginta, inter quos in Vaticano Palatio XVI coram Summis Pontificibus IV, liberalissime perfudit. Societas quidem nostra in Regulis Concionatorum suis præcipit: *Lectio sacre Scripturæ ac Patrum præcipue incumbant.* reg. 4. Omnibus autem magnus ille Franciscus Salesius auctor est, quanti hæc literaturæ pars facienda sit. Sic enim familiaris ejus Camusius, Bellicensis Episcopus,

I. de Spiritu S. Francisci Salesii, Parte XVI c. 7 narrat, divini verbi præcones etiam atque etiam adhortari solitum, ut antiquorum Patrum Homilias magna diligentia evolverent: quæ cum pro seculorum illorum consuetudine exiguo temporis spatio circumscriberentur, abundare tamen ingenio, & validissimis documentis esse plenas ajebat. Purpuratus Eloquentiæ sacræ magister, Augustinus Valerius Cardinalis & Episcopus Veronensis, de Rhetorica Ecclesiastica III 41 scribit: „ Clericis hoc tempore „ Sacros Libros, & Sanctos Doctores, „ legendos, imitandos, & sequendos „ proponimus: eos enim honore & imitatione censemus dignissimos, sed imprimis optamus, ut eorum mores & vitæ sanctitatem sibi imitandam suscipiant; eorumque exemplo non solum doctiores, sed multo etiam meliores quotidie fieri studeant.“ Magno verborum pondere præclaram de Patribus Ecclesiæ opinionem, eorumque amorem inculcat Claudius Fleurius, idoneus sane suasor, qui tantum industriæ in illorum monumentis, non dico lustrandis, sed perscrutandis tot annorum spatio collocavit. In Dissertatione ad prima VI post Christum Secula § 17 sic lectorem inflammat: „ Infinitas igitur DEO ter Maximo gratias

„tias agere tenemur, cujus providen-
„tia factum, ut participes fieremus
„tanti thesauri, librorum a SS. Patri-
„bus conscriptorum, in quibus doctri-
„næ catholicæ summam, eandem ad
„posterios propagandi methodum, di-
„sciplinæ morumque regulas & exem-
„pla invenimus. Nonne istud divinæ
„providentiæ miraculis accensendum,
„quod tot libri & pretiosa Patrum mo-
„numenta post tredecim vel quatuor-
„decim secula, post tot populorum
„barbarorum irruptiones, deprædatio-
„nes, & incendia, non obstante infi-
„delium furore, hæreticorum nequi-
„tia, nec quinque sexve posteriorum
„seculorum ignorantia & corruptela, ad
„nostram usque ætatem feliciter perve-
„nerint? an non eidem divinæ sapientiæ
„in acceptis referimus, quod abhinc
„annis prope trecentis tot viros pios,
„aut saltem veteris historiæ amantes
„excitaverit, qui omnes Sanctæ hujus
„Antiquitatis reliquias colligerent, &
„linguis mortuis operam darent? Ejus-
„dem item providentiæ opus est, quod
„Græci a Turcis oppressi dulce asy-
„lum in Italia & Francia nacti sint,
„simulque in lucem emergeret typo-
„graphia, divinum inventum, quo
„tot libri naufragio erepti in perpetuum
„servarentur. Nullus dubitandi

„est locus, quin aliquando justus
 „DEUS a Christianis, & præsertim a
 „nobis viris Ecclesiasticis, hujus talen-
 „ti clementer concessi rationem ex-
 „acturus sit. Dum otium nobis est,
 „aut certe dum a laboribus necessariis
 „respirare licet, huic Sanctæ Anti-
 „quitati studeamus. Non ignoro,
 „quid plerosque ab hac lectione abster-
 „rere soleat; infinitus labor esse credi-
 „tur, nec admodum utilis: hinc pluri-
 „mi, ut tempori parcant, legunt Scri-
 „ptorem modernum, qui ex antiquorum
 „libris ea, quæ moribus nostris magis
 „consentanea sunt, in compendium
 „coegerit. Sed fallimini! Moderno-
 „rum nullus vobis Antiquitatem ta-
 „lem, qualis est, exhibebit: quisque,
 „etiam non advertens, de suo aliquid
 „adjicit, atque præjudicia patriæ & ævi
 „sui inspergit: si etiam illud silentio
 „præteriremus, quod multis modernor-
 „rum, & his ipsis, qui maximi æstima-
 „ri solent, Antiquitas non satis cogni-
 „ta fuerit. Si
 „a nostra desidia impetrare potuerimus,
 „ut Sanctæ Antiquitatis doctrinam ad-
 „discamus, aliisque, omni qua possu-
 „mus ratione & modo, observandam
 „proposuerimus: sperandum, tandem
 „nos pudorem salutarem subituro,
 „quod ab ea tam longe absumus; nos-
 „que

que cum auxilio gratiæ aliquem co-
 natum elicituros, ut moribus nostris
 propius ad eam accedamus. Præteri-
 torum experientia nobis animos in
 futurum addat. Quantum Ecclesiæ
 disciplina uno abhinc seculo per De-
 creta Concilii Tridentini, Sancti Ca-
 roli labores, Seminariorum fundatio-
 nes, tot in Ordinibus religiosis refor-
 mationes emendata est! Unde tot bo-
 na, nisi ab Antiquitatis studio Ecclē-
 siæ advenerunt? & quantum emolu-
 menti sperare non possumus, si tam
 illustria exempla sequamur? "

Ex his tanquam archetypis primo-
 rum artificum Eloquentiæ veræ linca-
 menta & colores agnoscere, inque
 usum nostrum transferre conemur. Cu-
 juscunque ingenii, status, ætatis, gen-
 tisve simus; qualescunque nobis audi-
 tores fors tribuerit, vel potius divina
 providentia assignaverit: in tanto Pa-
 trum & Scriptorum Ecclesiasticorum
 numero inveniēmus, quos imitemur.
 Ceterum eorum stylus, pro temporum
 ac populorum ratione, pro ipsa etiam
 ingeniorum differentia, longe diversus;
 illud convenit, spiritus quidam cæle-
 stis, & humana omni tenuitate subli-
 mior; ardor animi, purissimum omnes
 juvandi studium, summus peccati hor-

80
 Eorum
 loque

ror, rerum fluxarum contemptus, inter maxima cæli dona singularis modestia, sui que verissima despicientia. Sive igitur de cælo scribunt, sive de terra; sive de divina vi, sive de hostium nostrorum insidiis; sive impellunt ad optima, sive a criminibus revocant; sive leniunt adversos casus, sive reprehendunt lapsus; sive ad multos pro concione agunt, sive in libris ad omnes, sive ad singulos in epistolis: rivus est diducta oratio, non fontibus. Fontes ildem sunt omnibus, quos modo indicavi. Duo tamen summa genera deprehendo, in quæ viros hos immortales partiamur. Quidam excellentissimis ingeniis homines, cum jam sacræ solitudini vitam omnem dedidissent, facultate liberi ac vacui temporis diligenter usi, multo plura, quam exigi poterant, sapienti meditatione & accurata facundia congesserunt. Alii vero, quod est haud paulo magis admirandum, occupatissimo in vitæ statu, sacerdotiis maximis præpositi, privatorum hominum negotiis impliciti quotidianis, ditionis pontificiæ amplissima procuratione districti; tantam nihilominus vim rerum complexi sunt, eamque omnem tanquam in summo vitæ otio ingentibus tot voluminibus consignaverunt. Per quod magna posteris cura injecta est,

ne,

ne, ut illis gloriosissimum fuit tantas opes tanto studio comparare, nec ullam defatigationem refugere; ita nobis tristissimum, ne dicam probrosum sit, opulentissimam hæreditatem nolle cernere, & ne modicam quidem ejus partem adire. Seculi proxime superioris auctor insignis, quem inter sapientissimos Criticos non sua tantum Gallia, sed Anglia etiam, & nostra Germania numeravit, Dominicus noster Buhursius (*Bouhours*) præfat. in Sententias Ingeniosas Patrum, sic de illis judicat;

„ Eximii hi Scriptores multo justius,
 „ quam Plato & Aristoteles, divini a
 „ nobis appellari queunt. Negari non
 „ potest, ingenia fuisse ætatis suæ præ-
 „ cipua, & plerumque omni doctrina-
 „ rum genere perpolita. Non minus
 „ dignos fuisse constat, qui in docto-
 „ rum hominum Academiis subsellia oc-
 „ cuparent, deque re poetica & elo-
 „ quentia pronunciarent; quam in san-
 „ ctis sacerdotum conciliis de religione
 „ ac disciplina sententiam dixerunt.“

Sed meminisse par est, non unam Eloquentiæ faciem esse, & alia aliis temporibus ac gentibus placuisse. Summa rei semper & ubique manet eadem; perspicuitas in explanando, in ratiocinando vis, in permovendo potentia, universe in persuadendo auctoritas tanta, ut pudeat dissen-

dissentire. Ornamenta vero, lumina, tractandi modus, dicendi genus, pro cuiusque indole, pro temporum ingenio, pro audientium captu aut voluntate. Quod & apud Oratores profanos tam aperte animadversum est, ut inter doctos in axioma abierit, posse principes ac summos esse, qui inter se dissimiles sint. Inter sacros vero, ut alios multos taceam, tres habemus Oratores aureos, longissime inter se distantes. Eorum primus est in Oriente D. Joannes Chrysostomus, alter in Italia D. Petrus Chrysologus: quorum ipsum nomen prodit, auream eis facundiam publico omnium iudicio assignatam esse. Tertius est in Hispania S. Isidorus Hispalensis, de quo in Flore Sanctorum ad diem 23 Januarii in Vita D. Ildephonsi testatur utriusque popularis Petrus Ribadeneira, propter orationis copiam & elegantiam gloriosum cognomen Oratoris aurei seu Chrysostomi universis suffragiis adeptum esse. At quantum inter aureos hos Triumviros discrimen! ut non minus orationis genere, quam terrarum distantia, disjuncti & prorsus distracti esse videantur. Idemque profiteri de Historicorum eloquentia ausim, quorum numerus non exiguus inter Scriptores Ecclesiasticos reperitur. Nihil majus profani in Histori-

storicorum suorum principe T. Livio prædicant, quam affectus, præcipue eos, qui sunt teneriores. Opponamus igitur tenerrimæ cuivis narrationi Livianæ illam D. Gregorii Turonensis de morte B. Radegundis, quam libro de Miraculis Confessorum c. 106 legimus. Tam vivæ sunt imagines, tam in animum penetrant, ita commovent, ita legentem rapiunt, & luctum ac lamenta dolentium tam feliciter exprimunt, ut non hæc legere, sed intueri & rebus ipsis interesse lector sibi videatur. Qui non verborum flore delectari, sed rerum ipsarum nucleum degustare consuevit, nullum Livianæ historiæ locum reperiet, quem huic sine injuria anteponat. Atqui hic est Turonensis ille, quem Livianæ aures tantopere fastidunt, & non modo Romanis suis indignum putant, sed in Patrum etiam choro consistere vix patiuntur.

Quoniam igitur huc delapsus est sermo, ut veteres illos profanos literarum heroes cum nostris conferrem: age, ductis utrinque lineis magnitudinem eorum ac distantiam recognoscamus. Multo, inquis, inferiores esse Græcis Romanisque Patres, quis non agnoscit? Atticismo credo, aut latinitate. Sed æqui iudicis est ætates ab

805.
profanis
compara-
ta.

ætatibus distinguere, nec a seculis longe imparibus nulla habita ratione temporum paria exigere. Non adeo purus est nostris, sermo, & quædam horridiora verba. Ita enim tum loquebantur. Id muta, quod illi sua quisque ætate non potuere: jam neminem externorum propter verborum decus christianis Patribus tanquam barbaris præferes. Injuste judicas, qui hos ad Demosthenis aut Ciceronis normam revocas, a quibus tanto temporum intervallo submoti sunt. Committe paria paribus, & eorundem temporum æquales jube una in arenam descendere. Opponamus Ambrosio Symmachum e Latinis: e Græcis Basilio Libanium objiciamus. Aurum illud Romanum & Atticum scoria depravatamqueris: id utrisque commune est, nec pauciora in Symmacho Libanioque tuo ostendam, quam in Ambrosio aut Basilio tu accusas: nimirum hæ maculæ, si tamen maculæ, temporum erant, non hominum. Quid autem de vocabulis & phraseon lemniscis cavillari libet, ubi de rebus maxime seriis & Eloquentiæ summa quaritur? Hoc ostende, quisquis profanos tam magnifice jactas, scripsisse illos utilius nostris, docuisse melius, solidius probasse, potentius movisse. Hiene omnibus, imo an vel horum singulis,

Sym-

Symmachum potiozem Ambrosio dices? Vanitate leviculum, affectatione putidum, toto genere frigidum Libanium cum virili & efficaci facundia Basilii Mani contendes? Hæc & his similia disputans Claudius Fleurius, Patrum veterum scientissimus, in Dissertat. ad sex prima Historiæ suæ Ecclesiasticæ Secula, § 16, in eo potissimum insistit, ab homine perito commiscendas inter se non esse Eloquentiam & Elocutionem; istius colorem cum illius nervis & ossibus æquari non posse. Quacunque autem, inquit, lingua loquaris etsi nævis aliquibus deformata: eloquens eris, si argumenta eligere optima, eaque disponere convenienter noris; si vivis imaginibus animos audientium excites; si affectibus & figuris ad assensum pertrahas: hæc enim si facias, non minus apte ad persuadendum, sed minus pulcre tantum minusque polite dices. Minus presse Joannes Chrysostomus verba facit, quam Demosthenes, & artem minus celat: sed si causæ ipsius firmitate spectes, non minorem prudentiam & vim deprehendes. Intelligit, quando loqui, quando tacere præstet; quæ præ ceteris legenda materia, quæ rationes; qui animorum sedandi motus, qui stimulandi & incendendi. In causâ illa anticipati ac perturbata de Statuis principio septem

ptem ipsis diebus tacet, & seditioni ac tumultui spatium dat, quo se frangat & detumescat. Interrupta sic Homiliarum serie, omnibusque rursus audire Chrysostrum cupientibus, redit ille quidem ad orationis officium, sed eam ita temperat, ut afflicti & mœrore confecti populi vicem doleat, & paterna misericordia se teneri ostendat. Tum demum admonitiones leniter ac sapienter adhibet, dumque Divinæ Paginæ expositionem retractat, idonea temporis documenta admiscet. Hæc Eloquentia est, hoc caput artis; non ut subtili aliqua transitione sermonem connectas, aut sopitas aures artificiosa quadam figura concutias. Veteres Oratorem definierunt virum bonum dicendi peritum. Profecto dimidiam persuasionis partem fiducia obtinet. Libenter auscultant, qui concionantem credunt & rei peritum esse, & animo sincero agere. Quid ergo aut cui persuadere non debebant Pontifices ac Sacerdotes illi, quorum tam probata virtus erat, tam nota scientia, tam publica in omnes auctoritas? Quis resistere illis posset, qui ceteris Eloquentiæ præidiis curam perpetuam junxerant excubandi pro suo grege, & necessitati cuicumque amanter & sollicite occurrendi? Nihil viris maximis deerat, quo animos omni-
nium

nium sibi adjungerent, & faventes jam pridem oratione sua quaquaversum perducerent. In hanc fere sententiam laud. Fleurius differit. De ingenio autem si quæritur, arbiter sit idem Buhursius, quem paulo ante prædicavi. Ille, præf. in Sentent. Ingenios. Patrum, sine hæsitatione profitetur: *Delicatissimi quique ac politissimi Scriptores, qui Augusti seculo floruerunt, siquid est mei judicii, nulla re sacris primorum seculorum Auctoribus palmam eripiunt. Posteriorum vero ætatum opera qui aspernatur, quod sequiorem latinitatem videat, & cum stylo facundiam defluxisse autemet: sciat, inquit Angelomus in c. ult. Genes. de suo hoc volumine loquens, sciat, quia prudentes viri non compta, sed utilia in scripturis requirunt, & eis non verba artificiosa, sed dicta proficua placent: quia sciunt, quod non res pro verbis, sed verba pro rebus describendis sunt instituta.* His verbis Angelomus finem libro imponit, & vallo non parum firmo se aliosque communit, arietes illorum repellens, qui ut sacra cetera, ita & Patres exosi, videri se Criticos volunt, cum aucupes verborum sint. Dicant hi, num gladii pretium ab aureo gemmatoque capulo statuunt, an ab acie laminæque firmitudine: ille in pompa & pace spectatur, hæc bello & victo-

riæ serviunt. Dicant præterea, quibus
medii ævi latinitas, vel etiam ingenia
sacrorum per ea tempora hominum sor-
dent: qui sunt ergo profani, qui eis-
dem temporibus vel majorem in verbis
elegantiam & curam, vel excelsius in
rebus ingenium subtiliusve acumen at-
tulere? quinam sunt, quos Scriptori-
bus Ecclesiasticis deterioris ævi ex iis-
dem seculis præponant? imo erravi:
non erat sic interrogandum. Muto
quæstionem: aliter percunctor: non
dico, Quem præponitis? sed, Quem
omnino opponitis? Si producere me-
liores poteritis, triumphate; si pares,
cessate spernere; si nullos penitus, pu-
dore operi conticescite. Quæ info-
lencia est, profanos extollere, & sa-
cros seculorum illorum Scriptores irri-
dere, quibus seculis hi non solum do-
ctrina excelluerunt, sed soli docti ex-
titerunt? Ex inæqualibus adeo, longe-
que inter se disjunctis ætatibus compa-
rationem non reformido, & nostros
quosdam posteriores cum vestris longe
prioribus conjungi patior. Quid ha-
bet, ut nominem duos, quibus popu-
lorum consensus eundem eminentiæ ti-
tulum tribuit; quid, inquam, habet
Dio Chrysostomus, quo non dico su-
perior, sed par Joanni Chrysostomo
videri queat? Piget vel collationem in-
sti-

Situere: nam & hoc ad injuriam Divi
 pertinet, Dionem contra nominare.
 Tanta cum sit Eloquentiæ laus, quæ
 SS. Patribus & Scriptoribus Ecclesiasti-
 cis debetur: gratulandum summo opere
 iis, quibus libet & vacat eorum lectio-
 ne animum pascere, & suam pforum
 facundia nutrire. Hæc enim cum illis
 familiaritas, quanquam aliud agenti,
 tamen etiam orationis lumina & maje-
 statem largietur; quodque est multo
 majus, spiritum illorum & sanctimoni-
 am affabit. Sicuti qui in sole ambu-
 lat, etiamsi nihil minus quærat, exce-
 ptis perpetuo radiis coloratur, & qui
 officinas pigmentorum odorumque fre-
 quentat, ei etiam non sentienti adhæ-
 ret suave nescio quid, & ipsam proxi-
 mosque corroborat: ita qui sapius ad
 caelestes illos ac salutare libros redit,
 paulatim eodem cogitandi dicendique
 modo imbuitur, similique spiritu & con-
 firmatur ipse, & aliis se audientibus
 eundem inhalat.

CAPUT II.

Quomodo usurpandi.

Jurisconsultus, dum in causam descen- 809.
 dit, ejusque firmamenta undique con- Pondus &
 quisit, non tantum Leges pro se in me- eruditio-
 dium

nem ad-
dunt.

medium affert, sed celebrium etiam
Legis interpretum auctoritate se com-
munit. Sic Theologus quoque, DEI
causam in concione agens, non Divi-
ni tantum Codicis verba recitat, sed
& Patrum testimonia sibi adjungit. Ita
fit, ut etiam qui affirmante ipso assen-
sum cohibuissent, tantis suffragatori-
bus cedant, eorumque voce flectan-
tur. „Omnes enim, quibus integrum
„cor est, illorum sententias sequi con-
„tendunt: quia & ipsi apostolica &
„evangelica traditione suam mentem
„cum implevissent, & ex Sacris Scri-
„pturis sermonem fidei recte & citra
„reprehensionem tractassent, mundi
„fuere lumina:“ verba sunt S. Cyrilli
Alexandrini in Apologetico contra Ori-
entales, qui ad Concilii Oecumenici
Ephesini calcem legitur. Semperque
id majoribus nostris in more positum
fuit, quod in ejusdem Concilii Patri-
bus laudat Vincentius Lirinensis, eo-
rundem temporum scriptor gravissimus,
Commonitorii sui P. II c. penult. ut ca-
verent, „ne aliquid posteris traderent,
„quod ipsi a Patribus non accepissent;
„& non solum in praesenti rem bene di-
„sponerent, verum etiam post futuris
„exempla praerberent, ut & ipsi scilicet
„sacratæ vetustatis dogmata colerent.“
Verum non hoc duntaxat emolumen-
tum

tum a Patribus proficiscitur, ut pondus & firmitatem dicentis sententiæ addant: ipsum etiam eruditionis decus suggestum sacrum ornat, & splendore quodam huic loco conveniente illustrat. Declarat hoc indefessus ille Patrum lector, Joannes Paulus Oliva, in Epilogo suorum Stromatum, allata similitudine ab opiparo lautoque convivio: quale est verbum DEI, ad quod omnes hominum ordines invitantur, & liberalissime pascuntur. In splendidis epulis non usitato tantum vino, ac domi nato, contenti esse jubentur convivæ: sed peregrina etiam, & antiqua vina ponuntur, ut palatum hospitem excitent, & mensæ ornameto sint, dum ipsa ætate commendantur, quæ, inquit Oliva, auctoritatem Scriptoribus, ut vinis conciliat.

Multiplex porro usus est Patrum & Scriptorum Ecclesiasticorum, cum testes in judiciis his nostris citantur. Argumentis opus est; unde solidiora petemus, quam ex injectis illis veritatum perennium assertoribus? Conceptus Bibliici desiderantur? unde meliores & saniores nobis comparabimus, quam e primis illis ac præcipuis Divinæ Paginæ interpretibus? Similitudines placent, quibus salubria orationis pascua tan-

810.
Ustirpan-
tur dire-
ctæ, & ob-
lique.

quam jucundis floribus distinguantur? nusquam flores hi provenere dignius, quam in eorum solo, qui amœnitatem & ingenium salvo decore & intacta officii majestate virere ac vernare in tempore passi sunt. Affectum iactare faeces cupimus, & audientium pectora acerrimis ignibus inflammare? apud illos luculenti foci ardent, qui bea is his incendiis ut urebantur ipsi, ita orbem terrarum implere universum studebant. Documenta denique postulamus, quibus in rem præsentem deducatur auditor, & usum ipsum veritatum proxime discat? nemo hæc suppeditabit utilius, quam peritissimi illi animorum medici, & viæ ad salutem & sanctitatem duces. Nulla ergo pars est orationis, nullum concionantis officium, ad quod nos Patrum volumina directe non prosequantur. Exempla horum velle in re tam mota commemorare, foret, ut opinor, in sole meridiano lucernam adhibere: pleni sunt enim oratorii omnes libri, pleni quos asceticos dicimus, Patrum antiquorum dictis, quibus posteriorum temporum Scriptores sua vel stabiliunt & expoliant, vel ad affectum & usum adducunt & aptant. Rarior est modus, quo Patrum verba oblique in rem nostram flectimus, & ex illis, quæ ad alium finem

nem auctor scripsit, aliquid argumento
 nostro opportunum elicimus. P. N. Oli-
 va in Orationib. Vaticanis coram Ale-
 xandro VII P. M. conc. 2 inquit:
 „ Audiamus, quanta verborum elegan-
 „ tia Petrus Chryfologus exponat Cle-
 „ ri principibus, & animarum Recto-
 „ ribus, ingentes labores, quos per-
 „ ferre debeant, & plurima commoda,
 „ quæ ipsos dedecet confiderare. Guber-
 „ nator a littore cum navim solvit, domus,
 „ patriæ, conjugis, pignorum curas depo-
 „ nit; & ita totus, mente, corpore, sensu,
 „ nauticis laboribus occupatur, ut & fluctu-
 „ um possit superare discrimina, & statio-
 „ nem lucrosi portus periculi victor intrare.
 „ (serm. 8.) In proferenda tam sancti
 „ Archiepiscopi admonitione videbam
 „ quid mihi tacite objiceretur a viris
 „ eruditis, & a theologis in lectione Pa-
 „ trum peritis. Neque recuso eam
 „ difficultatem proponere, quam sol-
 „ vendam spero. Dicunt, „pium Præ-
 „ sulem l. c. non locutum esse de Præ-
 „ sidibus Ecclesiasticis, sed duntaxat
 „ auditoribus suis descripsisse nautarum
 „ vitam ærumnosam. Fateor ego, ni-
 „ hil aliud dixisse Chryfologum. Ve-
 „ rum est animus ex ejus descriptione
 „ syllogismum meum conficere, atque
 „ hoc modo argumentari. Si Naucle-
 „ ris navigii mercatorli, quibus ex una

„ regione in aliam merces deportantur,
 „ & feruntur aromata, lex tam dura
 „ imponitur, ut non respiciant quod in
 „ patria possident; totique sint, sensi-
 „ bus corporis & facultatibus animæ, in
 „ frangendis fluctibus, in regendo cur-
 „ su, in vitandis syrtibus, in monstris
 „ perterrefaciendis, in prædonibus repel-
 „ lendis, in ventorum flatibus amoven-
 „ dis, in procellis vincendis: quid agen-
 „ dum erit consecratis Navium Ecclesi-
 „ asticarum Gubernatoribus, quæ non
 „ onerantur vel frumento Libyæ, vel sa-
 „ litis Siciliæ cibus, nec Aegypti coriis; sed
 „ quibus vehuntur mysteria fidei, salutis
 „ sacramenta, innocentiae documenta,
 „ thesauri gratiæ, & sementis gloriæ? Si
 „ enim desudant tantopere, si tam in-
 „ vigilant vectores aromatum, quæ
 „ corruptioni obnoxia sunt, & vilissi-
 „ mæ segetis: quanto magis conniten-
 „ dum erit, neque unquam somno in-
 „ dulgendum iis, qui animas ducunt,
 „ primum ad arenam pœnitentiæ, dein-
 „ de ad cæli stellas? *Gubernator a litore*
 „ *cum navim solvit, domus, patriæ, con-*
 „ *jugis, pignorum curas deponit, & totus,*
 „ *mente, corpore, sensu, nauticis laboribus*
 „ *occupatur. Et qui hoc audierit, existi-*
 „ *mabit, Naucleris Apostolicis tradi*
 „ *navigia evangelica, ut ipsi secedentes*
 „ *in sublimem & inauratam puppim,*
 fo

„somnum excipiant in molli culcitra
 „intexta serico, ad undarum murmur,
 „ad pompam ab uno in aliud regnum
 „transvehendam, & ad salutationes ab
 „arcibus bombardarum explosione plu-
 „res exigendas? Debent ipsi eo labo-
 „riosius conniti, quod vectores ducant
 „non ab ortu ad occasum, sed a mun-
 „do spectabili & caduco ad mundum
 „incognitum & æternum.“

Nec in id solum profunt veteres,
 ut præclaras eorum sententias in ora-
 tionis cursu mutuemur: ipsum persæpe
 dicendi argumentum subministrant. Non
 pauca hujus exempla in superioribus Li-
 bris hujus Operis extant, ubi appa-
 ratum Propositionum & Partitionum ex-
 posui. Orator Cæsareus, Franciscus
 Xaverius Breanus noster, in diem Pa-
 rasceves verba D. Ambrosii e Commen-
 tariis in Lucam adoptavit, quibus mo-
 riens Christus testamentum condidisse
 dicitur, singula quæque distribuens,
Apostolis persecutionem, Judæis corpus,
Patri spiritum, Virgini paranympum,
Latroni paradisum, Christianis pœnitentibus
crucem, peccatori infernum. Horum po-
 strema tantum sibi decerpens Breanus,
 Orationi titulum hunc præfixit: *Chri-*
sti morientis Testamentum, a D. Am-
broasio consignatum. Partitionem deinde

811.
Præbent
& ipsam
materiam;

de hac Apostrophe includit : „ Tu ,
 „ qui peccasti , sed cum Latrone bono
 „ vere ac sincere ad DEUM revertis
 „ es, scito, Paradisum tibi in perpe-
 „ tuum addici. Tibi, qui peccasti,
 „ sed serlae poenitentiae dedere te statui-
 „ sti, vel nunc certe statues, tibi pro
 „ vita praesenti crux relinquitur. Tibi,
 „ qui peccasti, & cum infelici latrone
 „ in scelere pertinaciter commoraris,
 „ tibi nil nisi aeterna inferorum suppli-
 „ cia a Iudice Christo supersunt. “ Quo-
 „ niam casus Ambrosium obtulit, unum
 „ & alterum nos quoque specimen ex eo
 „ capiamus. In ornatissimo suorum li-
 „ brorum, Hexaemero, seu de Opere
 „ sex dierum, VI 8, ubi divites & pau-
 „ peres inter se comparat, *Quom, inquit,*
 „ *audisti pauperam cruditate defunctum? Pro-*
 „ *dest illi inopia sua: exercet corpus, non op-*
 „ *primit.* Sapissime opulentos divitiae suae
 „ pessumdant, & intempestivo exitu ad
 „ tumulum deducunt. Ex opibus deliciae,
 „ luxus, saturitas, abundantia: hinc sce-
 „ lera, hinc morbi, qui vitam immaturo
 „ fine abrumpunt. Beati pauperes, mul-
 „ tis quidem nominibus aliis, sed hoc
 „ etiam, quod sanos & salvos inopia sua
 „ diu conservat. Quod virtuti fortasse
 „ non darent, felix necessitas extorquet,
 „ ut temperantiam & laborem colant.
 „ Divitum scimus ingentem numerum

218
 Insuper
 malq; d
 amorem

cruditate defunctum. Hoc morhorum seminarium paupertas ignorat. Opes otium alunt: otio, ut animus torpescit, ita corpus marcet. Egestas autem exercet corpus, & exercendo vegetum firmumque reddit. Sed ne divites excludantur, aut sine solatio doctrinaque utili dimittantur: & ipsis partem Orationis hujus tribuamus, & emolumentum ad omne genus hominum derive-
mus. PROPOSITIO. Divinæ Providentiæ beneficium, paupertas longæva.

1. Longæva per temperantiam: quam tamen imitari & divites possunt.

2. Longæva per laborem: quo tamen & divites exercere se possunt.

Alibi idem Mediolanensis Pontifex de Caino fratricida miratur, qui fieri potuerit, ut oblitus naturæ, illo sanguine manus commaculare non dubitaret, quem sibi communem sciebat. Verum, inquit l. II de Abel & Cain c. 9, quomodo fieri posset, ut naturæ obedientiam deserret, qui DEO reverentiam non exhiberet? Adeste parentes, qui liberorum vestrorum ætati teneræ vanitatem citius, quam DEI timorem ac reverentiam instilla-

Stillatis. Si tanti vobis DEUS non est, ut ejus gloriæ consulatis: sit vobis tanti honor vester & reverentia, quam frustra speratis a filiis, si Domini timore imbuti vestra culpa non fuerint. Vos quoque interrogatio Ambrosii premit: *Quomodo fieri posset, ut naturæ obedienciam deferret, qui DEO reverentiam non exhiberet?* PROPOSITIO. Frustra, parentes, a liberis reverentiam expectatis, quos DEUM revereri non docueritis.

1. Non parcent auctoritati vestræ, si DEO parere a vobis non discant.

2. Non parcent bonis vestris, si DEI donis abuti conniventibus vobis assuescant.

3. Non parcent fastidiis vestris, si IDEUM consistare vobis auctoribus non vereantur.

Est in Patrum numero Ambrosius alius, quem cognomento Ansbertum multi, diligentiores Ausbertum vel Autpertum dicunt; tempore quidem longe posterior, ingenii tamen acie non multum dissimilis Mediolanensi. Hic l. VII in Apocal. partem cantici interpretatur, quo victores bestię Agnum prædicant;

Quis

Quis non timebit te Domine, & magnifica-
 bit nomen tuum, quia solus pius es, quo-
 niam omnes gentes venient, & adorabunt
 in conspectu tuo, quoniam iudicia tua mani-
 festa sunt? Apoc. XV 4. Non imme-
 rito hic miratur Autpertus, qua ratio-
 ne hæc inter se cohæreant: „ Num-
 „ quidnam, si timendus est, quia ju-
 „ dicia ejus manifesta sunt, timendus
 „ erit etiam, quia pius est, vel quia
 „ omnes gentes ad adorandum eum
 „ veniunt? “ Nam ejus in nos pietas,
 & gentium omnium concursus ac plau-
 sus, gaudii & laudis materia esse, non
 timoris argumentum videntur. Sed,
 inquit Ambrosius, tanta pietas, quæ
 universas gentes ad se vocat, timere
 omnes docet, ne, si sint ingrati, ea-
 dem iudicia & supplicia manifesta sen-
 tiant, quibus Judæi, antea per ean-
 dem pietatem vocati, ob ingrati animi
 vitium ceteraque peccata oppressi sunt,
 „ Quis clementiam tuam inspiciens,
 „ qua ad mensam cælestem dudum canes,
 „ nec micis filiorum dignos, id est,
 „ nos gentes introduxisti, non perti-
 „ mescat severitatem, qua filios, id est,
 „ Judæos, de convivio expulisti? “
PROPOSITIO. Pietas vocantis DEI
 timere nos jubet.

1. Hæc pietas olim vocavit om-
 nes Judæos, & repulit; quia
 in-

ingratos: an minus ingrati nos
sumus?

2. Hæc pietas deinde vocavit
multas gentes, & repulit; quis
indignas: an digniores nos
præbemus?

312.
Vertere &
imitari ei
pedit.

Quod Eloquentiæ Civilis magistri
suadent, in Sacra etiam utilissimum fue-
rit, e græcis latinisque Patrum fonti-
bus in linguam patriam transferre ali-
qua, ut illorum more pugnare, illo-
rum uti armis, & iisdem incurfionibus
hostem vincere consuefcamus. Nomi-
natim industriam hanc proponit sapien-
tissimus Societatis nostræ Præfes Clau-
dius Aquaviva in epist. de Formandis
Concionatoribus. Si quem ab hac exer-
citatione labor absterret, certe insignes
quosdam locos e Divorum Homiliis
Librisque deligere, & in argumento
alio imitari licebit. Quæ commentatio,
inter alia commoda, & istud habet,
quod sensim & tacite ostendit puræ &
sanæ Eloquentiæ fines, ne ultra Patrum
limites prodeamus, aut ad alta evole-
mus. Non ego huc Icarum e fabulis
advocabo: presto nobis Hieronymus
est, qui ab elatiore conatu I. I. in Matth.
deterret, dum ambitiosorem quorun-
dam expositionem repudians, ait: *Sunt*

enim

enim quidam, qui volunt terminos Patrum
 excedere, & ad alta volitare, in ima mer-
 guntur. Illos autem si sectemur, quos
 a dicendi humilitate ingenium, sed &
 ab immoderatione sapientia, & a fastu
 sanctorum removit: nã illi nos ab
 utroque extremorum tutos præstabunt,
 ut neque abjecti ac timidi serpamus hu-
 mi, neque tamen ignotas antiquis nu-
 bes & inania captemus. Purpuratus
 censor, & optimus styli iudex idem
 ac magister, Sfortia Pallavicinus, in
 accuratissima sua Concilii Tridentini
 Historia VII 14 optimum omnium con-
 cionandi genus esse illud observat, quod
 non nisi Christum promulgat, & tamen
 auditores ad se allicit. Sed ipse fatetur
 continuo, nihil hoc dicendi genere vel
 subtilius esse, vel difficilius: *ratio con-
 cionandi maxime ingeniosa, & supra modum
 ardua.* Hunc vero eminentem, & ut
 ita dicam, senatorium Sacræ Eloquen-
 tiæ gradum nemo conscendet facilius,
 quam qui in primis Patriciorum illorum
 subselliis versari studuerit. Præstabilius
 hoc erit, quam recentiorum quorun-
 dam clientelæ se tradere, ambiguo in-
 ter ornamenta erroresque successu. In-
 ter Eloquentiæ impedimenta numerat
 laudatus modo P. N. Claudius Aquavi-
 va, epist. de Form. Conc. perlegere quos-
 dam e Sermonariis, ut vocant, qui temere
 plerum-

plerumque Scripturis abutuntur, conceptus-
 que vanos ac futes confectantur. Tam effi-
 cacia tamque succo plena sunt, quæ
 vir magnus addit, ut temperare mihi
 non possim, quin ascribam, etsi L. V
 N. 304 a me prolata: sed ne prope-
 ranti Lectori eo recurrendum sit, re-
 petere hic juvat: „Adeoque graviter
 „his conceptibus & commentis in er-
 „rorem impelluntur nonnulli, ut se
 „utilius in ejusmodi librorum, quam
 „in Sanctorum Patrum lectione ponere
 „tempus arbitrentur: propterea quod
 „non perinde in his, atque in illis,
 „talìa commenta reperiant. Atque in
 „hoc quidem minime falluntur: nam
 „Sanctorum Patrum conceptus firmita-
 „tem habent, medullam spiritus, mul-
 „tamque ad perinovendos oblectandos-
 „que animos efficacitatem: quin & ipsa
 „per se cujusdam Sancti auctoritas pre-
 „tiosiores illos, atque commendabilio-
 „res efficit.“ In eadem sententia fuit
 Didacus Torres, summæ in America
 vir auctoritatis, & rei christianæ apud
 Paraquarios columna. De quo Nico-
 laus del Techo in Historia Provinc.
 Parag. S. J. VIII 1 inter res maxime
 commemorabiles & istud narrat: „Ner-
 „vosa in concionibus, non curiosa se-
 „ctabatur. Ne nostri juvenes assuesce-
 „rent limatulis concionum composito-
 „ribus,

ribus, omnes e bibliotheca erutos
vendidit, Sanctorum Patrum Operi-
bus ad usum expositis. " Illud nimi-
rum in animo defixum habebant, tam
Claudius de *sermonariis*, quam Torres
de *compositoribus*, SS. Patrum compara-
tione spectata; quod modestissimus Ge-
deon Jud. VIII 2 dixit: *Nonne melior est*
racemus Ephraim vindemiis Abieser?

CAPUT III.

Cautiones quædam.

In tanto Patrum & Scriptorum Eccle-
siasticorum numero mirum videri ne-
mini debet, occurrere subinde senten-
tias, vel inter se in speciem contrarias,
vel a nostra consuetudine alienas: co-
gitandum est enim, quam diversa fue-
rint tum tempora, tum ingenia, tum
regna & provinciæ, tum etiam ipsæ
scribendi occasiones. Multo vero mi-
nime sumenda cuique auctoritas & con-
fidentia est, qua tantos viros ad suum
tribunal vocare, & abditissimarum re-
rum exercere cognitionem ausit. Illo-
rum ingenia anteponeere nostris fas est,
& ita eis favere, ut comprobare illo-
rum dicta, quam infirmare; venerari,
quam rejicere; excusare certe, quam
judicare malimus. Sunt autem quam
Lib. XI. (C) plu-

812.

Quid si
obrepse-
runt er-
rores.

plurima, in quibus cum falsitatis suspicio hæere initio possit, re momentis suis ponderata, vera sanaque omnia ab æquo Lectore comperiuntur. Quam multa in hoc negotio consideranda sint, tam concinne, tam solide, tam integre collegit V. C. Adrianus Kembtærus, eximia eruditione doctrinaque Scriptor, ut illius potissimum verbis complecti omnia juvet. Is in foro sibi proprio, quippe Theologiæ Patrum in Alma nostra Leopoldina Oeniponti Professor dignissimus, in edita nuper Introductione ad Theolog. Patrum, c. 6, hunc in modum differit de iis, quæ in Patrum voluminibus minus certa videri possent: „ Sæpe enim aut errores „ non sunt, aut levi spongia dilui possunt, aut collata cum aliis loca explicari: & præ ceteris semper ea inquirenda, in quibus data opera argumentum illud tractarunt: in unum enim „ aliquod intenti, aliud velut levius, „ & obscurius prætermiserunt; præsertim cum de tali nulla adhuc nata est „ controversia, ut adversantium telis „ opus fuisset tam validum scutum obijcere, sed potius ipsa securitas eodem velut aliud agentes, & incuriosos reddidisset. Ideo causam, occasionemque scribentis perspectam habere oportet, ut dum Patres pro „ con-

,, concione dicentes, dimisso literali
 ,, sensu, mystico & allegorico utuntur,
 ,, ut populo explicent divina eloquia,
 ,, excitentque ad officia pietatis, & ad
 ,, reverentiam mysteriorum impellant;
 ,, cum literalis sensus & critica subtilitas
 ,, nihil per se ad informationem pietatis
 ,, conferret, locumque solum habeat
 ,, inter eruditos, aut religione discor-
 ,, des: a contrario pugnantes adversus
 ,, Judæos & hæreticos solum literalem
 ,, usurpabant; qui in investigatione &
 ,, tutela veritatis rem conficit.
 ,, Sic in declaranda, restituendaque Scri-
 ,, ptura contra ejusdem falsarios emi-
 ,, net Hieronymus; in vindicanda di-
 ,, vinitate Filii DEI Athanasius & Hi-
 ,, larius contra Arianos; de gratiæ na-
 ,, tura Augustinus contra Pelagianos. “
 Tum Divi Thomæ Aquinatis auctori-
 tatem interponit, in C. I Joannis Lect.
 7 dicentis: *Antiqui Doctores, & sancti,*
emergentes errores circa silem persequabantur,
ut interdum viderentur in errores labi con-
trarios. Sicut Augustinus contra Mani-
chaos, qui destruebant libertatem arbitrii,
taliter disputat, quod videtur in hæresim Pe-
lagii incidisse. Pergit Auctor Clarissimus:
 ,, A contrario dum arma in Pelaginos
 ,, stringit, videtur libertatem evertere.
 ,, Sic Gregorius Thaumaturgus, dum
 ,, Aelianum gentilem oppugnat, ita de
 (C 2) ,, DEO

„DEO uno agit, ut cum Sabellio vi-
 „deatur confundere Personas: at Dio-
 „nysius Alexandrinus ita Personas di-
 „stinguit, ac si etiam plures agnosceret
 „naturas. Sic & Hieronymus contra
 „Jovinianum ita in nuptias invehitur,
 „ac si cum Marcione sentiret, conju-
 „ges spe beatæ immortalitatis excludi.
 „In epistola ad Pammachium tamen
 „accurate moderatur docens, se isthæc
 „per comparationem dixisse, nec aliud
 „velle, ac tantam esse virginum felici-
 „tatem, ut, si ad earum felicitatem
 „conjuges conferantur, viles prope
 „sint, atque despecti. Præ cæteris ad-
 „vertamus animum, non tantum quo
 „seculo, sed etiam anno, & in qua
 „provincia scripserint, ad diluenda ea,
 „quæ errorem indicare videntur: mul-
 „tæ enim opiniones vagabantur, non-
 „dum sat explorata falsitate, quæ sua
 „probabilitate tum primum fuerunt
 „exutæ, postquam Ecclesiæ judicio
 „ustulatæ sunt. Multa siquidem dog-
 „mata progressu primum temporis fue-
 „runt eruta, & explicata, quorum fal-
 „sitas sine piaculo ante hæc potuit
 „ignorari.“ Denique & illud sapienter
 ac erudite subjicit: „Ad dignoscen-
 „dos ejusmodi errores multum quoque
 „servit, si Patrum aliorumve Scripto-
 „rum Ecclesiasticorum patriam, edu-
 „catio-

,, cationem, mores, disciplinam, stu-
 ,, dia, vitæ rationem, pro quibus, ad-
 ,, versus quos, quo fine, in quo loco,
 ,, in qua materia scripserint, habeamus
 ,, compertum, ut auctoris mentem &
 ,, consilia assequamur: Episcopus enim
 ,, aliter scribit, quam laicus; aliter
 ,, Africanus, quam Asiaticus; ab hosti-
 ,, bus lacessitus secus, quam vitam tran-
 ,, quillam agens: quod ob has similes-
 ,, que rationes multi nævi abstergi pos-
 ,, sint, facilique excusatione purgari:
 ,, qua in re lumen nobis prætulit Hie-
 ,, ronymus de Scriptoris Ecclesiast. &
 ,, Gennadius in Catal. Virorum Illu-
 ,, strium. Quis enim nescit, quædam
 ,, menda non tam perversæ Theologiæ,
 ,, quam Philosophiæ irrepsisse principiis?
 ,, Quis nescit, alium fuisse Tertullia-
 ,, num & Origenem post, alium ante
 ,, lapsum? Alius erat Augustinus juve-
 ,, nis, alius Presbyter, alius Episco-
 ,, pus. Eusebius, Rufinus, Theodo-
 ,, retus, Cassianus, Severus Sulpicius,
 ,, in multis laudandus, castigandus in
 ,, non paucis. Victorinus Afer & La-
 ,, ctantius Firmianus majorem eloquen-
 ,, tiæ & eruditioni, quam doctrinæ
 ,, christianæ dantes operam, non tam
 ,, nostra confirmarunt, quam aliena de-
 ,, struxerunt. Julius Firmicus Mater-
 ,, nus studiosissimus astrologiæ, sed jux-

„ta imperitissimus, de eadem supersti-
 „tiosissime, cum esset gentilis; melius,
 „cum factus Christianus, de errore
 „profanarum religionum scripsit. Nil
 „jam de quibusdam nævis Hilarii Picta-
 „viensis.... & Prosperi Aquitani memo-
 „rem, quibus facile quis possit offen-
 „di, si ad temporis rationem, vitæque
 „institutionem non respiciat,“ Ex
 his animadversionibus, tam perite ac
 liberaliter congestis, unam & alteram
 attigit præstans Eloquentiæ Sacræ do-
 ctor Amadeus Bajocensis, inclytum de-
 cus sacræ Capucinorum familiæ, in
 Paulo Ecclesiaste P. I l. H c. 4 art. 2
 fect 2 dicens: „Siquid apud SS. Patres
 „occurrat a communi Ecclesiæ sensu
 „abhorrens, caute admodum & reli-
 „giose tractari debet, cum hæ possint
 „esse hujus rei causæ, quarum aliqua
 „S. Doctorem excuset. 1. De quæ-
 „stione proposita non scripsit forsitan
 „ex professo, adeoque non exacte,
 „2. Aliquando hyperbolice ob instan-
 „tem necessitatem. 3. Potuerunt SS.
 „Doctores aliquid scribere primis Ec-
 „clesiæ temporibus, quibus plurima
 „necdum erant definita, quod nunc
 „temporis improbaretur. 4. Potue-
 „runt irrepsisse errores in SS. Docto-
 „rum libros, vel hæreticorum malitia,
 „vel injuria temporum, vel librariis-
 „rum

rum incuria. Erudite igitur, solerte,
 caute, pie, & ingeniose utrentur
 SS. Patrum testimonia. Sic multa,
 quæ a deliones accusant, ab erroris nota
 liberabimus: cetera, quæ pauca
 sunt, humaniter in tantis viris excusa-
 bimus, memores candidissimæ senten-
 tiæ, a S. Gregorio Nazianzeno orat.
 3, quæ est in Julianum prior, de sum-
 mis etiam auctoribus prolata: *Oportebat,
 ut, cum homines essent, peccati aliquid ad-
 mitterent.* Quamobrem modestissime de
 se Othlonus l. de III Quæstionibus,
 in prologo, de hoc suo dialogo ad le-
 ctiores inquit: „Siquid inepte vel ini-
 que prolatum agnoverint, quod
 etiam Sanctis Patribus legitur evenisse,
 imperitiæ magis, quam malitiæ meæ
 deputent: ideoque sic noxia refe-
 cent, ut utilia non condemnent. Scio
 enim, quia tam sanctam, tamque ar-
 duam materiam nullo stylo aut ser-
 mone congruo promere potui. Ve-
 runtamen ideo utcunque proferre stu-
 dii, ut a peritis aliquibus proferre-
 tur in melius.“ At eos, qui obvium
 quidlibet in gravium Doctorum libris
 arripiunt, eisque ob exiguum Geogra-
 phiæ aut Chronologiæ erratum, vel
 etiam ambiguum dictum, clamorant & in-
 verecundam litem intendunt, digne
 notavit vir eruditissimus Josephus Sca-

liger, Animadvers. in Chronologica Eusebii n. 765. Commemorato levi quodam Hieronymi lapsu, probe monet, non esse idcirco insultandum tantæ auctoritatis viro, qui aliud agens, & ista librario dictans, vocabulum unum minus perfecte reddiderit. *Hoc faciunt Scioli bujus ævi, inquit; neque aliud tempus bene collocatum putant, nisi quod maledicendo, obtrectando, calumniando impenditur. Satis illis est minutus quidam error ad damnandum quodlibet opus alioquin numeris suis absolutissimum. Sed de bujusmodi Vitiligatoribus non erat hic locus.* Hæc Scaliger, qui si ubique moderationem hanc tenuisset, profecto melius & suæ viventis famæ, & apud posteros memoriæ consulisset. Si nonnunquam viri sanctissimi humanum aliquid passi sunt, non ideo in publicum a nobis id efferendum, sed prudenti potius dissimulatione operiendum est. Qui hæc evulgant, boni & sapientis viri officio non funguntur, *quod sancti cujusque viri memoriam, uti loquitur Vicentius Lirinensis, Commonitorii I II, tanquam sopitas jam cineres profana manu ventilant, & quæ silentio sepeliri oportebat, rediviva opinione diffamant.* Pro potestate doctissimus Veronensium Pontifex, Augustinus Cardinalis Valerius, de Rhetorica Ecclesiastica I 37 suis de-

nun-

nunciat: „ Quo loco monemus Cleri-
 „ cos, ne contra sententias SS. Patrum
 „ ad populum audeant dicere; nec,
 „ siquid ab eis, utpote hominibus erra-
 „ tum est, detegere. . . . Oratio-
 „ ne, laudibus, & interdum etiam silen-
 „ tio, sanctissimi viri, lumina Eccle-
 „ siæ, venerandi sunt; eorum errores
 „ minime sequendi, dissimulandi tamen,
 „ cum ad populum habetur sermo. “

Sæpius accidit, ut in Patribus elo-
 quentiæ desit aliquid, quam rebus ipsis:
 ubi locum habet animadversio illa M.
 Fabii Quintiliani, Institut. Orator. X
 1, quæ non magis in Oratores profa-
 nos, quam in sacros convenit: „ Ne-
 „ que id statim legenti persuasum sit,
 „ omnia, quæ magni auctores dixerint,
 „ utique esse perfecta. Nam & labun-
 „ tur aliquando, & oneri cedunt, &
 „ indulgent ingeniorum suorum volu-
 „ ptati: nec semper intendunt animum,
 „ & nonnunquam fatigantur: cum Ci-
 „ ceroni dormire interim (i. e. inter-
 „ dum) Demosthenes, Horatio vero
 „ etiam Homerus ipse videatur. Sum-
 „ mi enim sunt, homines tamen: acci-
 „ ditque iis, qui, quidquid apud illos
 „ repererunt, dicendi legem putant,
 „ ut deteriora imitentur, id enim est
 „ facilius; ac se abunde similes putent,

214.
 Quid si
 eloquen-
 tia tingu-
 bat?

„ si vitia magnorum consequantur.
 „ Mode e tamen & circumspēcto judi-
 „ cio de tan is viris pronuntiandum
 „ est, ne, quod plerisque accidit,
 „ damnent quæ non intelligunt. Ac
 „ si necesse est in alteram errare par-
 „ tem, omnia eorum legentibus place-
 „ re, quam multa displicere maluerim.“
 Moderationem hanc secutus Abbas Bret-
 tevillius, in Eloq. Sacra I 5 confitetur
 quidem, negari non posse de primis
 Ecclesiæ Patribus, interdum eos in
 usurpandis allegoriis justo longius pro-
 cessisse: sed illud, inquit, tempus ex-
 cusat: agendum erat enim cum profa-
 nis hominibus, vel certe a deorum cul-
 tu recentibus, quos nonnulla in Lege
 Veteri nimio opere offendebant. Sapien-
 ter itaque Patres, quidquid alienare
 animos poterat, allegoriæ velis obte-
 gebant, nequid imbecilles detrimenti
 acciperent. Quod si Origenes aliique
 liberalius hæc profuderunt, ætatis illius
 usui ac desiderio ignoscere nos, sed
 imitatione abstinere æquum est. Hæc
 Brettevillius. Non est profecto no-
 strorum temporum consuetudine de no-
 stris majoribus iudicandum; quemad-
 modum nec de Demosthene, vel Ci-
 cerone; sed e sua quisque seculo æsti-
 mandus. D. Cyrillus Alexandrinus in
 epist. ad Acacium seu Achatium Meli-
 tinen

tinensem duos hircos ex Levit. XVI
 §. 21 memorat, & ambos de Christo
 interpretatur; & per eum quidem, cui
 libera potestas fiebat in deserta evaden-
 di, Domini divinitatem; per illum ve-
 ro, qui pro peccatis populi mactabatur,
 humanam ejus naturam designari ait.
 Hodie intolerabilis fieret, si quis ex al-
 tiore loco hæc de DEO Homine dice-
 ret. Atqui non tantum sapientissimus
 hic Patriarcha, qui Concilio Oecume-
 nico Ephesino cum incredibili totius
 Ecclesiæ plausu præfuit; sed alii quoque
 Patres ritum illum Levitici eodem mo-
 do exponunt. Erant nimirum hæc illis
 temporibus grata, & omni offensione
 carentia: quæ quoniam nunc ad aures
 non admittuntur, a nobis silentio præ-
 tervehenda sunt: quandoquidem & ipsi,
 qui scripsere, si nostris annis viverent,
 eadem studiose supprimerent, & seculi
 fastidia subterfugerent. Ista vero,
 qualiacunque sunt, pauca sunt, si cum
 infinito earum rerum numero conferas,
 quas utilissimas ac disertissime propositas,
 & nostris quoque moribus ætatique
 idoneas in veteribus invenimus. De
 unoquoque horum nobis dictum pute-
 mus ab Hieronymo: *Neque enim ita de-
 bebamus bona ejus recipere, ut mala quoque
 suscipere cogamur.* epist. 75. Istud Hie-
 ronymus de Origene scribit: sed alibi
 de

de eodem: *Non imitemur ejus vitia, cujus virtutes non possumus sequi.* epist. 65. Hunc Sancti Doctoris aculeum etiam Hieremias Drexelius figit, mitissimi alioquin scriptor ingenii, in Phaethonte c. 56 § 1: *Multis hic morbus sedet, quod cum ipsi nihil possint, censendis aliis hoc moliantur, ut aliquid posse videantur. Frustra Risum ferunt, non plausum.* Imo in sacris his & venerandis Auctoribus indignationem in se concitant, qui censuram illiberaliter exercent. Meminerimus antiqui versiculi:

Siquem laudare non potes, ne vitupera.

Imitari præclare dicta, paucorum est:

Sed facilis cuiusvis rigidi censura cæcibini,

Juvenalis satyr. 10.

815.
Quid de
Veteribus
non orthodoxis?

Non est abs re, testimonia nonquam ex illis etiam auctoribus petere, qui a sincera religionis doctrina defecere, antiquitate tamen & scientia nobiles, orationi pondus addere, & persuasioni servire solent. *Non omnia enim, inquit S. Cyrillus Patriarcha Alexandrinus in epistola ad Eulogium, Non omnia, quæ dicunt hæretici, continuo vitanda sunt & rejicienda: nam & ipsi plurima confiten-*

fitentur, quæ nos quoque profiteamur. Quo
 Cyrilli loco usus est & Auctor Catenæ
 Græcorum Patrum in Joannem, in
 præm. Et sane leguntur in Catena
 illa Theodorus Mopsuestenus, Pho-
 tius, Severus Pseudepiscopus Anti-
 ochenus, & hæresiarcha Apollinarius
 Laodicens. Quocirca fatetur Cate-
 næ Auctor seu Collator, ex illis viginti
 & uno Patribus & Scriptoribus antiquis,
 unde annuli Catenæ hujus connexi
 sunt, quosdam hæresion veneno infe-
 ctos esse: se tamen, omissis erroribus,
 utilia selegisse ait, & Lectorum com-
 modo apposuisse. Quidni locum habe-
 re aliquando possint testes hi rei bonæ
 non boni, cum ne Platoni quidem,
 aut Senecæ, & Plutarcho, aliisque er-
 rorum non minorum magistris, omnis
 aditus interclusus sit? Eadem nimirum
 libertate, qua Seneca de Epicuro,
 Orator noster de Seneca eique similibus
 dicet: Sumpsi de alieno, non quia alie-
 num, sed quia verum est; imo non de
 alieno, quia, quidquid verum est, meum
 est. Cavere nos tamen jubet Venerab. Ni-
 colaus Lancicius Opusc. XIII, quod est
 de Offic. Sacerd. III 18, ne Origenem,
 Tertullianum, ceterosque veritatis
 transfugas, ante vel inter sanctos Pa-
 tres nominemus; sed postremo tandem
 loco ponendos esse, ut eo etiam ma-
 gis

gis cluceat veritas, quæ ne hos quidem latuerit. In censum hunc infelicem pallim refertur Eusebius ille, quem *Emisserum* vulgo appellant, & Arianae impietatis reum agunt. Si de Orientali Eusebio, Emeseno seu Emisseno, sermo sit, vere accusant: sed si eum damnant, qui Homilias elegantissimas & saluberrimas edidit, injuriam viro innocentissimo irrogant. Falsum *Emisseri* nomen, quod male in hunc auctorem a quibusdam collatum est, hanc invidiam ei sine ulla ipsius culpa confluxit. Verum de hoc postea in ipsa recensione Patrum, ubi de Eusebio ex ordine dicendum erit. Ceterum eos, quos aberrasse ab Ecclesiae regula constat, non utique sanctis & integris Patribus æquiparare audebit Orator attentus, sed eo fere modo tractabit, quo Ludovicus Mamburgus, in Dom. V Quadrages. dicens: *Hic istius loci verus sensus est, ex interpretatione SS. Patrum, & docti Origenis.*

816.
Modera-
tio in testi-
monis:

Prudentia vetat accumulare Aucto-
rum locos, & profusione quadam eru-
ditionis sic implicare, ut perturbentur
magis auditores, quam doceantur. Suffo-
catur oratio, si cum sancto illo morum
doctore ita ordiaris: „Exercitium præ-
„sentia DEI, ex recordatione DEI, & ex
„brevis-

33 brevibus orationibus, uti vocatur a Cas-
 33 siano, seu ut appellatur a S. Augustino,
 33 & S. Bernardo, ex brevissimis, & raptim
 33 quodammodo jaculatis orationibus
 33 contextum: quibus, ut loquitur S.
 33 Augustinus, a DEO jaciuntur & sagita-
 33 tantur corda, & amor excitatur DE-
 33 UM sagittans, & quæ, ut ait B. Lauren-
 33 tius Justinianus, sunt opus spiritualis
 33 arcus, sanctæ orationis, & sunt sa-
 33 gittæ contra adversarios directæ, igni-
 33 ta nimirum orationis desideria, &
 33 importuna supplicationum vota, quæ
 33 a Christi militibus in cælum corde ta-
 33 cito destinantur: eminus feriunt,
 33 celeriter emittuntur, hostem non si-
 33 nunt propius accedere, & ascenso-
 33 rem frequenter unico prosternunt
 33 ictu: DEI quippe in illa præsentiam
 33 videns, pugnanti illico terga conver-
 33 tit. has recte appellat Tertullianus
 33 orationes sine agmine verborum, &
 33 Abbas Isaac apud Cassianum commen-
 33 dat, tanquam pura libamina, & sa-
 33 crificium verum spiritus contribulati,
 33 justitiæ laudis salutarem oblationem,
 33 veras ac pingues hostias, holocausto-
 33 mata medullata. Hoc, inquam, exerci-
 33 tium divinæ præsentia ab omnibus vi-
 33 tæ spiritualis magistris valde laudatum,
 33 & a Sanctis omnibus ab ipso mundi
 33 exordio frequentatum est. Fatigat
 ma.

magis, quam recreat, densa hæc eruditionis seges; & obtundit potius, quam persuadet. Laudatissimus Amadeus Bajocensis in Paulo suo Ecclesiaste, Parte I l. II c. 4 art. 2 sect. 2 inquit: „Ne frequentiores sint ac longiores citationes: hæc enim concatenatio Patrum videtur potius scenæ choragium, quam oratio; memori- am onerat, auditorium tædio afficit, & eloquentiam nervis ac leporibus spoliat. Ecclesiastes ergo non sit pretiosæ supellectilis prodigus, nec etiam nimis parcus; sed exquisitiora, acutiora, breviora, & aptiora testimonia prudenter ad suos usus assumat.“ Quod *longiores citationes* respuit Bajocensis, & *breviora* solum testimonia recipit, morem suæ gentis sequitur: paucissima enim verba latina e Patribus decerpunt Galli, contextum lingua vernacula addunt, ac de suo amplificant. Cum longiores veterum loci ad usum concionantium exhibentur, id non eo fit, ut illos ad verbum recitandos ediscant, & suam ac auditoris memoriâ gravent, præsertim cum maxima præsentium pars latine non sciat: sed, ut alibi semel atque iterum monui, copia præbetur & auctoritas, qua Orator iudicio suo utetur, & libere ac lingua patria dicet, quæ ex antiquis

quis profutura censuerit, vel solis eorum
 prolatis nominibus, vel si videbitur, his
 etiam omissis. Carolus noster Regius,
 qui in Italia scripsit, Oratoris Christia-
 ni V 7 ait: „ In afferendis SS. Patrum
 „ sententiis prudens mihi videtur obser-
 „ vatio cujusdam viri in nostra Societa-
 „ te gravissimi: ea est, ut, quando af-
 „ fertur sententia, quæ nihil habeat sin-
 „ gulare & eximium, sed solum com-
 „ munem doctrinam, referatur quidem
 „ nomen tanquam sancti & gravis au-
 „ ctoris, quia majorem vim habet; &
 „ siquidem in ipsis verbis aliquid sit aut
 „ acutum, aut venustum, quod
 „ ipsam sententiam illustret magis, &
 „ in memoriam audientium altius de-
 „ mittat, ipsa quoque verba afferan-
 „ tur: si hæc gratia seu vis non insit,
 „ satis erit sententias vulgari sermone
 „ referre, idque esse maximum etiam
 „ memoriæ levamentum, & temporis lu-
 „ crum. Poterit enim alio utilius impendi,
 „ quod fuisset in ediscendis memoriter
 „ auctorum verbis consumendum. Hoc
 „ ego consilium valde probo, & ei
 „ subscribo libenter: idque hoc loco
 „ adscripsi, quoniam expertus sum ple-
 „ rosque Concionatores in hoc pluri-
 „ mum laborare, ut multas auctorida-
 „ tes latine pronuncient, etiamsi nihil
 „ contineant nisi communia quædam:

„ fortasse libenter id præstant, ut mi-
 „ raculum memoriæ suæ faciant, & no-
 „ men eruditorum consequantur apud
 „ indoctam plebem, & rudes homines,
 „ qui judicant eos viros esse valde
 „ doctos, quod lingua loquantur, quam
 „ ipsi non teneant, & obstupescunt,
 „ quod memoriter tam multa pronun-
 „ cientur, quorum ipsi ne minimam
 „ quidem partem possint complecti.
 „ Illud etiam addo, ne sit valde scru-
 „ pulosus in citandis minutis numeris,
 „ cum sæpe possit esse contentus indi-
 „ cisse auctorem, & librum, præsertim
 „ cum plura loca citantur, & res non
 „ est eximia.“ Quid autem sentien-
 dum de illis, qui cum splendidissimo
 Peikharto testimonia latina universa
 eliminant, nec solorum Ecclesiæ Patrum,
 sed ipsius etiam Vulgatæ sententias ger-
 manice promunt? Equidem hæc sermo-
 nis æquabilitas Græcis & Romanis ve-
 teribus placuit, quorum orationes uni-
 us linguæ filo perpetuo contexuntur:
 neque M. Tullius aut L. Annæus Græ-
 corum dicta græce, sed latine versa suis
 interponunt. Quod sanctis quoque
 Patribus & Scriptoribus Ecclesiasticis
 omnibus usitatum fuit: nunquam enim
 Græci Divinæ Paginæ testimonia he-
 braice, vel chaldaice aut syriace reci-
 tant; nunquam Latini vel Novæ Legis
 Aucto-

Auctores Divinos, vel Antiquæ Interpretes LXX, quibus multi passim utuntur, græce loquentes introducunt. Neque Patrum posteriores, cum priorum testimonia recitant, etsi Græcorum, aliter quam latino sermone id faciunt. Idem an sectandum sit nobis, loci ratio & consuetudo, maximeque auditorum conditio & voluntas determinabit.

Sed illud omni hominum statui lo-
coque commune est, quod sapienter & ^{817.} & veritas
ex ipsa rei natura monet præceptor dili-
gens e sacro Eremitarum D. Augustini ^{ac} fides.
Ordine, Valerianus Zellnerus, P. I
Rhetor. Sacræ Q. VI c. 2 de SS. Pa-
tribus loquens: *Advertendum, ut castus
eorum sensus proferatur, non alienus, non
tortus, non tantis Patribus indignus. Quam
enim causam, non dico in templo,
sed vel in foro, testimonia ficta non
affligant potius, quam communiant?*
Non exigui nominis Orator in Gallia,
quem plures alibi quoque secuti sunt,
urget Christianum peccato illaqueatum,
allatis Ambrosii verbis, de Pœnitentia
II 10: *Facilius autem inveni, qui innocen-
tiam servaverint, quam qui congrue egcrint
pœnitentiam. Videte, obsecro, quam vim
hoc argumentum habeat. Innocentiam
perpetuam esse decus rarissimum, prohi-
dolor! experientia nimia plus demon-
strat. Quapropter & in sanctorum ho-*

minum rebus gestis historia id ut singu-
 lare ornamentum commemorat, si quis
 eorum primam a sacro fonte integritatem,
 usque ad vitæ metas conservatam,
 sepulcro intulerit. Tu vero, qui
 in hanc sententiam concionaris, an
 hac ratione populum ad pœnitentiam
 allicis, an absterres? Allicio, inquis.
 Id quidem est officii, id etiam propofiti
 tui. At ipse tibi oblitus non sentiens:
 nam si tenere innocentiaẽ cursum om-
 ni ætate perpauca potuere, pœnitentiam
 vero etiam ipsa innocentia rarius
 invenire est, vide, quo homines adigas:
 quod enim est rarissimo rarius, id se
 consecuturos plerique desperent
 necesse est. Adeo ista docendi severitas
 nonnunquam ipsa se implicat & circum-
 scribit. At Ambrosius dixit. Optimus
 auctor Ambrosius: sed auctoris
 optimi tu malus interpret es. nunquam
 ille intellectus tibi, quia fortasse nec
 unquam lectus. Non ibi sermo est Doctori
 sanctissimo de ea pœnitentia, quæ ad sa-
 litem adipiscendam est necessaria; sed
 de plenissima & uberrima, quam non
 leges imperant, verum respicientis
 animi fervor extorquet: poscit enim I,
 de a pœnitente, ut honores ac dignitates
 non ambiat, ut viho abstineat, ut
 iura conjugii ne utatur, ut somni spatia
 contrahat, ut suspiriis diuturnis indul-
 geat.

geat. Quæ consilii esse, non præcepti, his præsertim nostris temporibus, quis ignorat? Auditores vero, cum de pœnitentia tam atrociter minitantem audiunt, eam nimirum concipiunt animo, quæ secunda post naufragium tabula, & unica spes infelicitum est, nisi mergi & interire velint. Male igitur terroris hujus auctor Ambrosius nominatur, qui non magis hanc pœnitentiæ necessitatem, quam illud ejus exemplum affirmat, quod ex eodem loco multi petunt. Ajunt enim, juvenem nescio quem, amores impuros denique detestatum, occurrenti amicæ, dicentique, *Ego sum, rotunde ac fortiter respondisse, sed ego non sum ego.* Hanc illi historiam Ambrosio l. d. assignant: cum ipse narrationem hanc totam ad fabulas amandet, palam ita professus: *Quendam adolescentem fabulæ ferunt post amores meretricios, & quæ sequuntur.* Eadem scilicet libertate hi abutuntur Ambrosii nomine, quæ doctrinam omnino falsam ex eodem constabilire alii aggressi sunt de mysterio pœnitentiæ. Viri duo maximi, in Theologia alter, alter in Jure Pontificio famæ præcipuæ, docere non dubitarunt, sacerdotem in arcano judicio non absolvere pœnitentem, sed tantum a DEO absolutum pronuciare: atque hujus erroris tam fœdi patronum D. Ambrosium in ope-

re de Cain & Abel II 4 finxerunt. Ab-
 stineo nominibus, quibus non pepercit
 solers & peritus Criticus e celeberrima
 D. Dominici familia, Sixtus Senensis,
 Bibliothecæ Sanctæ I. V annotat. 62,
 ubi, prolato eorum falso testimonio, ita
 pergit: „ Verisimile est, vel alterum ab
 „ altero, vel utrumque ab alio quopiam
 „ Rhapsoda, ut Sententiariorum mos est,
 „ excerpisse hunc locum, haud inspecto
 „ Ambrosiano codice: in quo hæc verba
 „ sensu prorsus diverso, imo etiam con-
 „ trario leguntur, in hunc modum: Re-
 „ mittuntur peccata per DEI verbum, cu-
 „ jus Levites interpret est, & quidam exe-
 „ cutor. remittuntur etiam per officium
 „ Sacerdotis, sacrumque ministerium.
 „ Quæ sane verba idcirco Ambrosius
 „ protulit, ut ostenderet, non solum DE-
 „ UM, sed etiam sacerdotes peccata re-
 „ mittere: sicut etiam apertius id ipsum
 „ explicavit I. I de Pœnitentiâ c. 2 inqui-
 „ ens: Qui Spiritum Sanctum accipit, &
 „ solvendi peccati potestatem accipit &
 „ ligandi: sic enim scriptum est: Acci-
 „ pite Spiritum Sanctum: quorum re-
 „ miseritis peccata, remittuntur eis;
 „ & quorum retinueritis, retenta erunt.
 „ Ergo qui solvere non potest pecca-
 „ tum, non habet Spiritum Sanctum.
 „ Munus Spiritus Sancti est officium Sa-
 „ cerdotis, jus autem Spiritus Sancti in

„ solvendis ligandisque criminibus. Hæc
 „ idem animadvertenda existimavi, ut
 „ Ambrosium ab hac suspitione vindi-
 „ carem, simulque eos admonerem,
 „ qui Rhapsodis, Compendiariis, &
 „ Summistis admodum delectantur, ne
 „ graventur interdum a rivulis ad fon-
 „ tes reverti, & ipsas Patrum senten-
 „ tias apud auctores suos exquirere, &
 „ diligenter expendere. plerumque enim
 „ accidit, ut abbreviatores & collecto-
 „ res vel ex incuria, vel ex oblivione,
 „ vel ex nimio brevitatis studio colli-
 „ gant aliorum sententias aut mutilas,
 „ aut interruptas, sæpe transpositis ver-
 „ bis, sæpe etiam usque adeo immuta-
 „ tis, ut ex his novus ac plane diversus
 „ sensus oriatur. Hæc autem dicta sint,
 „ non ut horum labores damnem, quos
 „ toties superioribus libris commenda-
 „ vi; sed ut studiosos lectores reddam
 „ multo diligentiores ac solertiores.“
 Egregius quidam Orator, ut Parthenios
 suos ad litterarum curam ac diligentiam
 singulare decus inflammet, Origenis
 exemplum ostendit, quem ait sex millia li-
 brorum scripsisse, eosque omnes a se per-
 lectos D. Hieronymum testari. Scio, hoc
 ipsum, addito etiam Hieronymi testimo-
 nio, sed nullo voluminum ejus indicato
 loco, tum apud Historicos, tum in Asce-
 tarum libris reperiri. Sed ipsius Hierony-

mi verba percipiamus, qui de Origene quidem saepe, de numero autem scriptorum ab eo commentariorum bis omnino mentionem facit, in epistola ad Theophilum, contra errores Joannis Hierosolymitani, & l. II adversus Rufinum. Utrobique inficiatur de lectis sexies mille libris seu *tomis* Origenis: hoc enim nomine Origenes libros libellosque suos appellare consuevit, græco more ac sensu, quasi latine *sectiones* diceremus. Quid Hieronymus de immani hoc numero? Ad Theophilum ita scribit: *Sex millia Origenis tomos non poterat quisquam legere, quos ille non scripsit. Adversus Rufinum quoque idem affirmat, addens: Numeri indices librorum ejus, qui in tertio volumine Eusebii, in quo scripsit vitam Pamphili, continentur: & non dico sex millia, sed tertiam partem non reperies.* Quid cogitari dissimilius & alienius potest? Hieronymus dicit, Origenem scripsisse sex librorum millia: Hieronymus negat, vel tertiam horum partem numerari. Hieronymus testatur, sibi lecta sex ejus millia; Hieronymus negat potuisse legi, quoniam auctor non scripsit. Huc devolvuntur per facile, qui testimoniis credunt in aere volitantibus, ut Galli nuncupant (*citations en l'air*); cum solum auctoris nomen, sine operis inscriptione, sine libri capitisque numero venditur. Imponit memoria scriptoribus etiam laboriosis & eruditis, efflu-

effluuntque multa eorum, quæ suis oculis
 legerant. Religiosissimus ille ac doctissi-
 mus Hispanus in librorum suorum præ-
 stantissimo ita narrat: „Heron post vi-
 „tam ad summum perfectam, & immodi-
 „cæ virtutis, post labores, sudores, ab-
 „stinencias, & mirabilia multa, nam non
 „nisi post tres menses cibum herbarum
 „sylvestrium gustabat, contentus interim
 „& saginatus sanctissimo Christi corpore,
 „graviter tandem lapsus frequentabat ta-
 „bernas ebrietati deditus, & postmodum
 „luxuriæ.“ Narrationis hujus parti prio-
 ri posterior non respondet, sed tanquam
 in poetico Tritone, qui Neptunum tubi-
 cen anteit, horrida facies & hispidum pe-
 ctus in piscem definit, mixto e duobus
 corporibus non integris monstro. Hero-
 nis casum testis recenset omni exceptio-
 ne major, Moyse Abbas, apud Cassianum
 Collat. II 5. „Recolite id, quod nuper ge-
 „stum oculorum vestrorum vidistis obe-
 „tutibus, senem videlicet Heronem
 „ante paucos admodum dies illusionem
 „diaboli a summis ad ima dejectum,
 „quem quinquaginta annis in hac ere-
 „mo commoratum, singulari districtio-
 „ne rigorem continentiae tenuisse me-
 „minimus, & solitudinis secreta ultra
 „omnes hic commorantes miro fervore
 „re sectatum Siquidem tanto
 „rigore inimitabilem jejunii continen-
 „tiam

,, tiam semper exercuit, & solitudinis
 ,, cellæque ita jugiter secreta sectatus
 ,, est, ut ab eo participationem ineun-
 ,, di cum fraternitate convivii nec vene-
 ,, ratio quidem diei paschalis aliquando
 ,, potuerit obtinere: in qua fratribus cun-
 ,, ctis pro anniversaria solemnitate in
 ,, ecclesia retentatis (i. e. retentis) solus
 ,, non potuerit aggregari, ne quantulum-
 ,, cunque perceptione leguminis parvi a
 ,, suo videretur proposito relaxasse. Qua
 ,, præsumptione deceptus, angelum sa-
 ,, tanæ velut angelum lucis cum summa
 ,, veneratione suscipiens, ejusque præ-
 ,, ceptis pronò obediens famulatu, se-
 ,, metipsum in puteum, cujus profun-
 ,, ditatem oculorum non attingit intui-
 ,, tus, præcipitem dedit, de angeli vi-
 ,, delicet sui sponsione non dubitans,
 ,, qui eum pro merito virtutum ac
 ,, laborum suorum nequaquam posse fir-
 ,, maverat (seu affirmaverat) ulli jam
 ,, discrimini subjacere. Cujus rei fidem
 ,, ut experimento suæ sospitatis evi-
 ,, dentissime comprobaret, suprascripto
 ,, se puteo nocte intempesta illusus in-
 ,, jecit, magnum scilicet virtutis suæ
 ,, meritum probaturus, cum inde exisset
 ,, illæsus. De quo cum pæne jam exani-
 ,, mis ingenti fratrum labore fuisset ex-
 ,, tractus, vitam die tertia finiturus:
 ,, quod deterius est, ita in deceptionis
 ,, suæ

„sua obstinatione permansit, ut ei
 „ne experimento quidem mortis sua
 „persuaderi potuerit, quod fuisset dæ-
 „monum calliditate delusus.“ Tam
 infida, tamque volatica res est memo-
 ria, ut optimos quoque Scriptores de-
 ceperit. Ovem in avem mutat, faci-
 liore ac viciniore literarum, quam cor-
 porum Metamorphosi. Augustinus,
 ita quidam scripsit, Augustinus ait:
 Ostende volucris ramum viridem, &
 volando te sequetur, quocumque præ-
 cesseris. Non erat opus, ingentia Au-
 gustini volumina adire, ut ad verita-
 tem perveniret: sacerdotalis Breviarii
 Lectiones suggerere poterant, Hippon-
 nensem Tract. XXVI in Joann. dicere:
*Ramum viridem ostendis ovis, & trahis il-
 lam.* Sed quis non facile ignoscat viro
 in Novo Regno inter Americanos scri-
 benti, & inter sexcenta negotia de Au-
 gustino non satis recogitanti, cum Au-
 gustinus ipse de se pro summa sua mo-
 destia aberrationem quandam memoriæ
 ingenue confiteatur? Sic enim Retra-
 ctationum suarum II 42 suum ipse opus
 De Natura & Gratia notat: *In quo ver-
 ba quadam, quæ velut Sixti Romani Epi-
 scopi & Martyris Pelagius posuit, ita defen-
 di, tanquam res vera ejusdem Sixti essent:
 id enim putaveram: sed postea legi, Xysti
 philosophi esse, non Xysti Christiani. Contra*
 Julia.

Julianum quoque Pelagianum V 14 historiam narraverat Augustinus de Dionysio Siciliae tyranno, e Sorano haustam, qui a sancto Patre auctor nobilissimus dicitur. At Retractat. II 62 cavere lectorem jubet his verbis: *In hujus tanti tamque elaborati operis quinto volumine, ubi commemoravi (repetit hic breviter narrationem) nomen hominis, quod hoc facere solebat, quasi certum posui, cum sit incertum: quia memoria me fefellit.* Soranus enim tradit, eum regem quandam Cyprium fuisse: pro quo Siculum Dionysium Augustinus sustituit. Ipsi Augustino nomenclationem *Jesuitæ* assignant Ascetæ duo, Hibernus & Polonus, ambo etiam in Germania probe noti, & sponsores pro se nominant Ludolphum Saxonem, voluti Augustino Tract. II in Epist. Joann. hæc verba tribuentem: *Ut enim per gratiam baptismalem a Christo dicuntur Christiani, sic in celesti gloria a JESU dicemur Jesuitæ.* Totum Augustini volumen in Joannem excute, nihil de *Jesuitis* invenies. Ipsi us Ludolphi Saxonis hæc est sententia, in Vita Christi Parte I c. 20, ubi religiosissimus hic Ordinis Canthusiani scriptor, duobus ipsis seculis Societate JESU prior, hoc Paradoxon posteritati reliquit: *Nomen Christus, est nomen gratiæ: sed nomen JESUS, est nomen gloriæ.*
Sicut

Sicut enim hic per gratiam baptismalem a Christo dicuntur Christiani, sic in celesti gloria ab ipso *F. S. U.* dicemur *Fesuitæ*, id est, a Salvatore salvati. Longum sane intervallum ab Augustino ad Ludolphum: sed locupletior scilicet erat Augustinus testis, quam Carthusiæ Argentinensis Prior. Illi quoque auctoritas potior visa est, quem præ manibus habeo, Concionatorem non aspernandum, si narratæ a se historiæ testem adderet *Sanctum Patrem Cæsarium*. Atqui ea res, pluribus seculis post *Sanctum Patrem Cæsarium* gesta, scribi ab eo non potuit; sed legitur apud Cæsarium Heisterbaccensem, qui a S. Cæsario Arelatensi tam loco ac tempore, quam vitæ statu, longe diversus est. Orator alius, Cisalpinus, cum Tertulliani locum e libro ad Scapulam affert, scripsisse hoc eum ait in literis ad cognatam Scapulam exaratis. Fefellit incautum nominis terminatio, ut Scapulam crederet feminam, eamque intrepide in Tertulliani propinquitatem infereret. Si librum ejus respexisset, Scapulam fuisse Præfectum urbis Carthagini didicisset. Ex his, aliisque non melioribus exemplis liquide perspicitur, posse multos casus incidere, in quibus sine omni Patrum & Scriptorum veterum notitia Oratoris Sacri dignitas, ipsaque veritas conser-

servari non facile possit. Cognitione hac si imbutus fuisset bonus ille morum magister, non se exposuisset literati orbis ludibrio, de quo Andreas Pintus noster, dictus cognomine Ramires, Spicilegii Sacri Tract. I c. 51 § 5 n. 4. Legerat ille in eruditissimo Andrea Tiraquello locum sibi idoneum, sed cuius auctor primis tantum literis designabatur: compendii enim gratia, uti sæpe fit, Tiraquellus ita scripserat: *Her. in Eut.* Hoc veluti Sphingis ænigma cum apud se verfasset anxie facer ille Oedipus, pro sua e SS. Patribus eruditione, quam præclaram fuisse res ipsa ostendit, feliciter eruit. *Hieronymum ad Eustochium*: cum profanus historicus, *Herodotus in Euterpe*, testis a Tiraquello productus esset. Ridiculum errorem, in quo ne ipsæ quidem litteræ, nedum res congruebant, venia dignum Tiraquellus non putavit, sed eum una cum auctoris nomine luci publicæ objecit: neque Pintus hominis nomen silentio texit. Nihil peritior fuit ille, qui doctissimi Jacobi Gretseri nostri locum T. I de S. Cruce l. I c. 32 in hunc modum deformavit: *Corpora eorum, inquit Ulpianus, qui capite damnantur, cognatis ipsorum neganda non sunt: Et id se etiam observasse D. Augustinus libro X de vita sua scribit.* Quid Augustino cum dam-

damnatorum corporibus? qui neque
 iudex fuit unquam, neque ultimo sup-
 plicio quemquam affecit. Unde vero
 liber decimus Vitæ Augustini, ab ipso
 scriptæ? nec enim Vitam, sed Con-
 fessiones edidit: nec earum libro X
 vestigium ullum visitur carnificis aut
 cadaverum. Ulpianus denique de Au-
 gustino seculo ante sesquialtero num
 vaticinatur? Ulpiani verba mutuatus
 est Gretserus ex *L. Corpora ff. de Cada-
 veribus punit.* ubi Divus Augustus no-
 minatur: quem libros XIII de sua Vita
 literis consignasse, testis est Suidas in
Augusto. Atque ita Gretserus scripsit,
 & ita lego in antiquissima editione,
 curata A. 1598 Ingolstadii, ubi auctor
 vixit. Iste vero, tam legum ac tem-
 porum, quam Patrum gnarus, unius
 syllabæ beneficio Augustum consecra-
 vit, & littora littoribus contraria in-
 ter se jungens, Roma in Africam eum
 transvexit, ut in Pontificum collegi-
 um adoptaret. Præsens interfui, cum
 in Panegyrico quodam seculari candi-
 dissimus senex dictorum testem citavit
Macrobium Saturnalem, addito etiam li-
 bri numero, tanquam e SS. Patrum
 choro in illum lætitiæ publicæ concen-
 tum adducens auctorem profanum, cu-
 jus neque nomen, neque libros norat.
 Margo eum in errorem induxit, in quo
 ascri-

ascriptum erat: *Macrob. Saturnal. i. e.*
 Macrobius in Saturnalium libris. Unde vir minime callidus bona fide con-
 jecit, Sanctum quendam Macrobius,
 Episcopum aut Abbatem Saturnalem,
 sententiam illam suam posteritati relin-
 quisse. Quasi diceret, *Cicero Tusculanus*
 libro II, vel *Virgilius Aeneides l. X.* vel
 etiam, quod in sacro quodam monu-
 mento, eoque nobilissimo, a me lectum
 est: *Athenæus Dipno in l. XV Sophistarum.*
 intellige librum ultimum Dipnosophista-
 rum Athenæi, græci philosophi, quem
 latine a se versum Natalis a Comitibus
 Venetus, & melius Jacobus Dalecham-
 pius, altero abhinc seculo vulgaverunt.
 Nuper admodum in manus venit Ora-
 tor Italus, moribus perutilis, nec in-
 elegans, germanica interpretatione do-
 natus. Is illustrem sententiam verbis
 latinis exordio cuidam suo illigarat:
*Penam de adversis mundi ille sentit, cui
 & lætitia, & gloria omnis in mundo est.*
 Cujus esset hoc dictum, auctor Italus ad
 oram libri strictim indicarat, una tantum
 & altera syllaba contentus. Quid Inter-
 pres faceret? divinationi suæ relictus,
 tandem exudit *S. Cyriacum ad Demet.* nec
 enim longius procedere ausus est, quod
 non constaret, utrum ad *Demetrium Cy-*
riacus ille, an ad *Demetrium* scrip-
 sisset. Utrumque a veritate desciscit:
 nul-

nullus enim est e Patrum numero S. Cyriacus, qui sive ad Demetrium, sive ad Demetrianum scribat. Sed apophthegma illud memorabile debetur S. Episcopo & Martyri Cypriano, qui libro ad Demetrianum Africæ Proconsulem, mihi c. 7, id inseruit. Prolapsionum hujusmodi in asserendis auctorum testimoniis tanta est copia & varietas, ut Petrus Marchantius, e sancta Seraphicorum familia, in Epilogo Tribunalis Animarum, rotunde confiteatur, absteritum se tam incertis & fallacibus semitis, toto suo volumine alienis testimoniis supersedere maluisse. Memoratu digna sunt verba: „Dixero enim, „salva multorum Auctorum reverentia, „communiter vix ex decem aut viginti „citationibus Auctorum duas vel tres „per omnia fidas inveniri; ita ut casso „conatu plures sæpe perdiderim horas, „ut locum Auctoris a pluribus citatum „reperirem.“ Cui vero aut necessarium, aut collibitum est, veterum auctoritate sermonem suum fulcire, vel expolire; eum oportet meminisse consilii, quod Matthæus noster Raderus, vir in eruditionis palæstra experientissimus, in Viridario Sanctorum Parte III c. 3 § 5 subministravit: *Parum juvat alienis oculis credere, minus auribus, minime omnium calamo.*

CAPUT IV.

Recensio Patrum & Scriptorum Ecclesiasticorum, ordine alphabeti.

A — D.

818.
Errorum
occafio-
nes.

Ne tuis quidem oculis semper tuto credideris, adeo periculosum, & anceps hoc literaturæ genus est. Etsi enim fontem ipsum adieris, & sacri tui Scriptoris verba ex ipso petieris: fieri tamen potest, ut & ipse fallaris, & auditores tuos splendide fallas. Erroris hujus occasio multiplex e variis editionibus nascitur, in quibus inscriptiones falsæ passim occurrunt, & libri aliaque minora opuscula alienis auctõribus tribuuntur. Cur autem tam multa, præsertim in editionibus paulo vetustioribus, in publicum provolarint *psuedepigrapha*, seu ementitum auctorem in fronte præferentia, non una causa est. Duas potissimum assignat laudatus a me supra Sixtus Senensis Bibliothecæ Sanctæ l. IV prope finem, errorem, & fraudem. „ Ad errorem & imprudentiam spectant Nominis æquivocatio; „ Argumenti, aut Styli consensus; Per- „ sonarum, quibus, vel a quibus ope- „ ra dedicantur, similitudo; Inscriptio- „ nis quoque, ut jam dixi, defectus; „ &

„ & Inſcriptionis, exercitii gratia, ſimu-
 „ latio. Ex Aequivocatione frequen-
 „ ter uſu venit, ut nominum, vel co-
 „ gnominum, vel titulorum affinitas
 „ præbuerit anſam errandi, ſicut olim
 „ Ruſino, Aquilejæ Presbytero: qui
 „ uocum ſimilitudine deceptus, Enchi-
 „ ridion Xyſti Pythagorici Xyſto Pon-
 „ tifici inſcripſit; & Pamphili Eusebii
 „ pro Origene Apologiam Pamphilo
 „ Martyri Origenis ſtudioſo attribuit.
 „ Erasmus, conſimili errore ductus,
 „ Commentarios Arnobii Presbyteri in
 „ Pſalterium Arnobio Rhetori floren-
 „ tiſſimo tradidit. Ex hac deceptione
 „ contigit, ut non pauca Thomæ An-
 „ glici opera Thomæ Angelico Doctore
 „ data ſint. Ex Inſcriptionum quoque
 „ omiſſione, ac Titulorum fictione ali-
 „ quoties, quemadmodum ſupra mo-
 „ nuimus, accidit, ut parum eruditi
 „ lectores, vel tumultuarii ſcriptores,
 „ libros Titulo deſtitutos uni magis,
 „ quam alteri conjiciant inſcribendos;
 „ & Exercitationes, ſimulata Inſcriptio-
 „ ne compoſitas, eorum eſſe putent,
 „ quorum ficticios titulos præferunt.
 „ Styli etiam ſimilitudo, aut Argumen-
 „ ti communitas, aut eorum uicinitas,
 „ ad quos, vel a quibus ſcripta emit-
 „ tuntur, non raro efficiunt, ut ſtu-
 „ dioſi in diſcernendis libris, ob varios

„ casus Inſcriptione carentibus , nomen
 „ aſcribant non ejus , cujus eſt opus ,
 „ ſed cujus eſſe ſuſpicantur , vel quod de
 „ re ſimili , vel quod ad eosdem , vel quod
 „ ſimili ſtylo ac methodo ſcripſerit alius .
 „ . . . Rurſum fit interdum , ut libra-
 „ rius aut ſtudioſus aliquis ob materiam
 „ operis non diſſimilem diverſorum au-
 „ ctorum libellos eodem copulet volu-
 „ mine ; deinde parum attentus lector ,
 „ aut non reperiens aſcriptos titulos ,
 „ aut obliteratos offendens , ejus putet
 „ omnia , cujus nomen in frontiſpicio
 „ voluminis conſpexerit . Sunt e diver-
 „ ſo , qui data opera per fraudem &
 „ dolum inſcriptiones depravent , &
 „ immutent , idque ob varios , ſed peſ-
 „ ſimos fines . Alii utilitatis , quæſtus ,
 „ ac turpis lucri gratia , ceu ſunt vo-
 „ luminum ſcriptores , impreſſores ,
 „ inſtitores , ac venditores : qui vulga-
 „ rium , & interdum quoque obſcuro-
 „ rum hominum partus nobiliorum au-
 „ ctorum titulis coronant , nimirum ta-
 „ li fuco ſtultam feſtinantium empto-
 „ rum credulitatem aucupantes .“ Enum-
 „ merat deinceps pravaram hæreſeon pa-
 „ tronos , qui libros a ſectæ ſuæ magiſtris
 „ compactos illuſtrium virorum nomi-
 „ nibus inſigniunt ; corniculas Aefopias ,
 „ furtivis plumis ſe veſtientes , & alienis
 „ operibus ſua nomina inſcribentes ; ini-
 „ micos

micos & calumniatores, corruptis pra-
 visque scriptis idcirco tantum viri ce-
 lebris nomen praefigentes, ut sempiter-
 na eum infamia commaculent; clientes
 amore nimio captos, qui adamato au-
 ctori quoscunque labores vendicant,
 ut, quo fertilior, eo major fuisse vi-
 deatur. Cuique harum classium exem-
 pla assignat; Pneumatomachos, Divini
 Spiritus inimicos, qui pestiferum librum,
 errori suo faventem, D. Cypriani Epi-
 scopi nomine illeverunt; Joannem
 Gastium, qui Bartholomæi Urbinatis
 Collectanea Veteris Novique Instru-
 menti, altero ante ipsum seculo ex
 Augustino laboriosissime contracta,
 per incredibilem impudentiam sibi ar-
 rogavit; hostes Origenis, a quibus in-
 famatum se ipse queritur disputationi-
 bus impiis sub suo nomine divulgatis,
 se minime conscio, & ab illis opinio-
 nibus longissime abhorrente; nonnullos
 denique D. Thomæ Aquinatis amatores,
 qui ut ejus gloriam amplificarent, Ex-
 egetica in quasdam Divini Codicis par-
 tes illi affinxere, *cum cæteris ejus scriptis
 nec eruditione, nec judicii acumine conferen-
 da.* Quapropter immortales gratias
 debere se fatetur literatus orbis Ven.
 Roberto Bellarmino, qui in suo De
 Scriptoribus Ecclesiasticis libro certa
 eorum opera a dubiis, vera a falsis,

maximo studio iacrique iudicio separavit. De quo Philippus Labbeus in præf. ad suum ejusdem Auctarium jure optimo scripsit: *Opusculum illud, quo haud satis scio an alterum bisce nostris temporibus extiterit fructuosius, & studiosorum omnium profectui accommodatius.* Sed quia fieri non potuit, ut unum virum, præsertim tot aliis curis laboribusque districtum, non quædam effugerent: Supplementum addidit Oudinus, multoque liberalius & accuratius Auctarium is ipse, quem modo dixi, Philippus Labbeus. Nec minorem his laudem promerita est Antonii Posssevini in Apparatu, & Sixti Senensis in Bibliotheca, sagax industria. In ejusdem honoris partem veniunt illi, qui sive totam Patrum Bibliothecam & Anecdotorum volumina, sive singulos ex eorum numero, cum doctissimis animadversionibus edidere. Quibus omnibus quia plurimi Lectorum meorum instructi non sunt, & paucissimi tempore sic abundant, ut eorum iudicia legere ac dijudicare possint: colligere mihi visum est in brevem Indicem, & Subsidiis his inserere, quæ ad hoc institutum potiora vel a me ipso per annos permultos, vel ante me ab aliis observata sunt.

819. Inter alias Criticorum notas, quarum ope veros librorum veterum parentes

rentes dignoscere conantur, etiam sty- certum
 lus est: de quo singulatim inferenda auctoris
 mentio visa est, quod nequaquam apud indicium.
 omnes in eodem pretio sit. Plerorum-
 que hæc est opinio, & pæne consen-
 sus, ut e manu formaque literarum,
 quem characterem vocare solent; ita
 e styli similitudine, vel differentia,
 scriptorem agnosci posse. Regulam ta-
 men hanc explodit acuti ingenii vir
 Theophilus Raynaudus, Operum T.
 XI, in Erotematis de Malis ac Bonis
 Libris, Partit. I Erotem. 10 § 2, ubi
 de quodam opere agit, quod D. Au-
 gustino a multis tribuitur, ab Erasmo
 Roterodamo autem propter styli dissi-
 militudinem eidem abjudicatur. Ray-
 naudus contra per contemptum *rubri-
 cam Erasmicam* appellans inquit: *Quid
 vero tricamur contra stylum, nimium quan-
 tum fallacem sæpenumero in abjudicandis ope-
 ribus vero parenti, rubricam Erasmicam?*
 Sed nihilo secius, Erasmi argumento
 permoti, eundem librum Augustini esse
 inficiati sunt Bellarminus, Possevinus,
 Theologi Lovanienses, & Parisini, qui
 omnes considerate admodum & mode-
 ratissima cum circumspectione de re
 pronunciant, *nihil rubricam Raynaudicam
 morati*, ut facete ait Daniel Papebro-
 chius, in Respons. ad Exhibit. Erro-
 rum, P. II art. XIII § 4. Passim certe

a doctissimis viris, & Criticis tanto nomine dignis, in dijudicandis operibus veterum, etiam profanorum, hanc regulam feliciter adhibitam esse constat. Fuere olim, qui in Thucydidis Historia de Bello Peloponnesiaco librum octavum ad Xenophontem auctorem referrent. Opinionis vanitatem stylus redarguit, penitusque fidem fecit, decipi eos, qui librum ejus Operis ultimum seu octavum Thucydidis adimant; ut auctor incerti nominis, sed antiquissimus, in Vita Thucydidis græca scripsit. Marcellinus quoque in suo de Thucydidis Vita commentario, ubi de libro ejus octavo incidit mentio, inquit: *Xenophontis autem nequaquam esse, libri character tantum non clamat*: nimio-
 pere enim, ut ibidem Marcellinus pergit, inter se distant summa illa Thucydidis excelsitas, & lenissima Xenophontis tenuitas. Contra vero Elegiam de Philomela, P. Ovidii Nasonis Operibus nescio quare aut a quo agglutinatam, ejus nitore, ingenio, elegantia prorsus indignam esse, una voce conclamant omnes, qui Musas vel a limine salutarunt. Neque inter M. Fabium Quintilianum & C. Cornelium Tacitum hæsitabit, qui in Dialogo de Oratoribus sive de Causis Corruptæ Eloquentiæ stylum paulo attentius considerarit: totum

totum enim dicendi genus, a suspensa & prærupta Taciti asperitate alienissimum, planum & explicatum Quintilianum ornatum præ se fert, iisdemque omnino sententiarum insignibus distinguitur, quæ in Oratoriis Fabii Institutionibus eminent. Illud tamen extra controversiam ponendum est, quod peritissimus antiquorum voluminum Joannes Mabillonius celeberrimi Ordinis S. P. B. Parte II de Studiis Monast. c. 13 docte observat; occurrere non raro in eodem scriptore magnam styli inæqualitatem, si diversi ejus libri inter se conferantur; cum sæpe quædam exquisito studio perpolita sint, alia mediocri genere scripta magisque popularia, quod in SS. Patrum Homiliis frequenter accidit. Quin etiam, inquit, idem auctor a se ipso per ætatem ablit, & aliter senex scribit, quam juvenis consueverat. Vicissim interdum ait magnam intercedere styli affinitatem inter auctores ejusdem temporis, quos græco nomine *synchronos* vocant; inter discipulos, & magistros; inter auctores priores, eorumque imitatores; exemplo esse Nicolaum Claravallensem, qui D. Bernardi stylum egregie æmulatus est; idcirco gustatu exquisito esse opus ei, qui subtilia & minuta hæc discrimina deprehendere sine errore velit; denique in

casu difficiliore alias præterea notas & signa a stylo distincta desiderari, quæ litem dirimant. Nihilominus huic Mabilionii effato addere tuto possumus, argumentum a stylo petatum, si perite ac scienter rei adaptetur, plerumque controversiam componere. Sicut enim oris lineamenta & vox ætate procedente mutantur, & in parentibus ac liberis permagnam sæpe habent similitudinem; non facile tamen hominem memorem & acuto visu teretique aure præditum fallunt: ita stylus in senio fere non ita degenerat in ingeniis optimis, nec imitatores exemplar suum usque adeo assequuntur, ut attentus & perspicax lector a vero iudicio abducatur.

820.
De libris
collecti-
tiis.

Solertibus Patrum lectoribus non est infrequens, ut, quod hodie legunt, jam pridem in alio verbis totidem aut simillimis scriptum se reperisse meminerint. Certumne id iudicium est, alteri e duobus his Scriptoribus eam sententiam falso tribui? Equidem sæpe hic librorum culpa vitiatum est liber, cum sententiam, a viro erudito in margine ascriptam, ipsi per imprudentiam velut auctoris verba in libri contextum inseruere. Sed illud etiam deprehendimus, Scriptores Ecclesiasticos posteriorum

rum temporum a prioribus nonnulla mutuatos esse, interdum vero eorum aliquem aut plures dedita opera in brevem epitomen aliumve ordinem redigisse. S. Isidorus Hispalensis Etymolog. VI 6 hæc habet: „ Apud Græcos „ Origenes in Scripturarum labore tam „ Græcos, quam Latinos, operum suorum numero superavit. Denique „ Hieronymus sex millia librorum ejus „ se legisse fatetur. Horum tamen omnium studia Augustinus ingenio vel „ scientia sua vicit. Nam tanta scripsit, „ ut diebus ac noctibus non solum scribere libros ejus quisquam, sed nec „ legere quidem possit. “ Totum hunc locum Hugo Victorinus Eruditionis Didascalicæ IV 14 nulla facta mentione Isidori exscripsit, ultimam solum partem ita mitigans: *sed ne legere quidem accurate valeat.* De sex millibus librorum Origenis dictum paulo ante, N. 817. Hugonem Isidorus traxit: Isidoro fortassis imposuit fragmentum illud, quod etiam nunc in Hieronymi Operibus Tomo IX extat: in eo enim hæc leguntur verba: „ De Origene male loquens, „ sex millia librorum ejus se legisse, „ quamplurima fratrum multitudine audiente, confessus est. Qui si utique, „ ut ipse dicere solet, pro cognoscendis malis ejus ipsos legebat, sufficere „ potq.

„poterant ei decem libri ad cognoscen-
„dum, aut viginti certe, vel quam-
„plurimum triginta. Sex millia autem
„libros legere, non jam velle cogno-
„scere est, sed totam pæne vitam
„suam disciplinis ejus & studiis dedere.“
Verum hæc nequaquam Hieronymi
sunt, sed Rufini, qui tum Hierony-
mo infensus ad conflandam invidiam
hæc disseminabat. Quantis autem vi-
ribus ea S. Doctor propulsarit, & pu-
tidum illud mendacium redarguerit,
ex ejus epistola ad Theophilum & l. II
adversus Rufinum l. d. ostendi. Au-
gustinum deinde quod anteponunt Ori-
geni, si de ingenio quæritur, omnino
assentior; si de librorum numero, Isi-
dorus ipse ac Hugo se impugnant:
cum enim Origenem sex librorum milli-
bus cumulent, ne quidem eminus aspi-
rare ad summam hanc Augustinus po-
test, cujus libri re ipsa sunt trecenti
ac sexaginta, nisi singulas epistolas sin-
gulosque sermones in totidem libros
mutemus. Qui numerus etiam exagge-
rationem illam evertit, qua libros Au-
gustini omnes a quoquam posse legi
negatur. Decem volumina, quibus
Augustini Opera continentur, cur le-
gendo tandem absolvi non possint?
Nam plumbeum illud distichon nemi-
nem prudentem movebit;

Mentitur, qui te totum legisse fatetur:

Omnia quis lector nunc tua habere potest?

Id S. Possidio Calamensi Episcopo, cui a minus cautis tribuitur, sane indignum, nec in bonis ejus exemplaribus apparet, ac ne dicit quidem, Augustini libros propter copiam legi non posse, sed quia haberi tunc omnes non poterant, quo tempore nimirum Operum omnium collectio facta nondum erat. Ut locum hunc ex Isidoro ad se traduxit Hugo Victorinus, ita S. Odo Cluniacensis totum Opus Moraliū, quo D. Gregorius Jobi volumen libris triginta quinque ingeniosissime illustravit, in totidem libellos collegit. Primasius autem A drumetinus Episcopus sua in Paulinas Epistolas Commentaria ex Augustino, Ambrosio, Hieronymo, aliisque se antiquioribus, tota contexuit: quemadmodum paulo ante Procopius Gazæus e Græcis Patribus, qui ad sextum usque seculum scripserant, Moysis aliorumque libros interpretatus est. Ludolphus a Saxonia seculo decimo quarto Expositionem Psalmorum non tantum ex Hieronymo, Augustino, & Cassiodoro, verum etiam e Petro Lombardo congeffit. Ipse adeo D. Ambrosius, a curia & judicum subselliis repente ad aras evocatus, de Opere

sex

sex dierum scribens Origenis Hexaemero ubique usus est, & Philonis quoque sententiis abundat, sic tamen eos temperans, ut, quod ab Hieronymo animadversum est, Hippolyti & Basilii mentem ac verba potius sequatur. Eorum præsertim, qui seculis posterioribus ad scribendum accessere, pluribus id ex instituto propositum fuit, ut ex alienis hortulis formosissimos quosque flores legerent, & in unum sertum plexos posteritati donarent.

821.
Cur &
qualis hoc
loco Re-
centio.

Inter tam multa dubia & obscura, quæ ex abditissimis antiquorum temporum latebris eruenda sunt, & multo ac diuturno labore vix tandem protrahuntur in lucem; ut Lectoris mei temporis ac operæ parcam, Recensione brevi Patres ac Scriptores Ecclesiasticos ordine alphabeti complectar, quo facilius indagari suo quisque loco possit. Terminum statuo annum a Christo nato millesimum quingentesimum, exemplo Ven. Roberti Bellarmini, qui & ipse in laudatissimo de Scriptoribus Ecclesiasticis libro eo usque progreditur. Longum igitur quindecim seculorum cursum finio in Marsilio Ficino Florentino, qui in Theologorum juxta ac Philosophorum stadio exercitatus, & optime de utrisque meritus, in patria immor-

immortalitatem adiit A. C. 1499, & apud me sub litera *F* occurret. Nec tamen omnes tot seculorum Scriptores sacros accumulabo, promissæ brevitatis, & præsentis instituti memor: in censum venient illi tantum, quos Eloquentiæ Sacræ profuturos existimo. Ad hunc finem cum nihil aut parum conferant *Polemica* contra deos Græcorum aut Romanorum, & antiquas hæreses; *Hierarchica*, & *Canonistica*; *Theologica* mere scholastica; *Chronica*, aliaque ejusdem generis historica, præsertim si res non sacras narrent; *Poetica* denique, cujuscunque formæ sint: universe hæc silentio præteribo, nisi forte peculiaris quædam ratio contrarium suaserit. In illis autem, quos enumero, duo mihi potissimum designanda constitui; alterum, ut *pseudepigrapha* seu quæ falso illis inscripta sunt, atque etiam dubia, sine dissimulatione notem; alterum, ut cuique suum eloquentiæ characterem assignem, quo ab aliis distinguitur. Istud tum eruditioni serviet, tum eorum notitiæ, qui ad aliquem e veteribus illis legendum accedent. Illud autem non solis Patrum lectoribus, sed omnibus etiam aliis opportunum, vel potius necessarium est, si antiquorum testimoniis pro concione uti sine falsitatis periculo velint. Etiam si enim neque

que illorum volumina legas, neque omnino præ manibus habeas: ex aliorum tamen libris præclaras veterum sententias in usum commodumque tuum convertere non raro desiderabis. Quam facile porro sit in salebroso hoc negotio decipi, & apud bonos etiam auctores errorem haurire, e supra dictis abunde liquet. Sed an hos tu, inquiet aliquis, omnes mihi evolvendos præscribis? Ego vero nihil, nisi hortor, ut laborem nobilissimum aliquando aggrediare. Felicem profecto, non dico te, sed vel me ipsum, si ex angustiis te possim educere, & in locupletissimo hoc majorum nostrorum regno cum gloria collocare. Verumtamen aliud est, quod optare licet; aliud, quod assequi datur. Ei viro, qui reipublicæ sacræ admotus est, quam non multum temporis superfit, quot quantisque curis distrahatur quotidie, non ignoro. Absit ergo, ut a te petam, quod præstare non possis. Non est in uno Patrum studio quasi vitæ tuæ tabernaculum defigendum, neque ad illorum infinitam industriam a te quoque aspirandum, qui in vitæ solitariæ vacuitate tantum sibi temporis ad hoc sumpserunt, ut legentes vita defecerit. Omnes enim disciplinæ aliter ab iis coluntur, qui eas ad usum transferunt; aliter ab
iis,

his, qui nihil in vita sunt aliud acturi. Curantur hæc facile, si tantum sepe nas, quantum opus sit; referanturque ad hanc dicendi scientiam, quo pertinent, & quam intuemur; neque omnem terramus in rimandis tot auctoribus ætatem. Cum scaturigines has viderimus, non id agitur, ut exhauriamus; sed ex illis tantum, quantum res exigit, hauriamus. Licet vagari libere, & ubique consistere placuerit, consistere tanquam in suo. Aliter si hortarer, & omnia sollicite excipi cuperem: id videlicet efficerem; non ut Eloquentiam per hæc Lector meus in se corroboraret, sed ut de consequenda illa desperaret. Habebit aliquos, qui non habebit omnes: leget aliquos, qui omnes non leget. E paucis quoque, præsertim meditate lectis, magnum operæ pretium redibit. Sed jam ipsam Recensionem ordiamur.

D. ALBERTUS Magnus, clarissimum Germaniæ lumen. Lavingæ in Suevia e nobilissimo dynastarum Bolstatensium genere natus, Ratisbonensi cathedræ Episcopus sanctissime præfuit. Ejus Opera voluminibus XXI formæ maximæ comprehenduntur; magnam partem philosophica, & theologica; cetera ad explanandum Divinum Codicem,

Lib. XI.

(F)

dicem,

825.

Albertus
Magnus.

dicem, & mores formandos scripta. Nequaquam tamen omnia, quæ in hanc librorum molem congesta sunt, Albertum auctorem habent: quæ singillatim non discerno, philosophorum ac theologorum scholis consulto ea relinquens. Recte ad eum referuntur Sermones 32 de SS. Eucharistia, qui D. Thomæ Aquinati, Alberti discipulo, in quibusdam exemplaribus falso ascribuntur. At libros de Mirabilibus, & Secretis Mulierum, qui sub tanti viri nomine incautos fallunt, a Doctore tam sancto & sapiente manasse, nemo prudens vel suspicari queat. Pius II Pont. Max. rerum in Septentrione gestarum benè gnarus, in epist. ad Imperat. Turc. de D. Dominico ita scribit: „Fratrum „Prædicatorum instituta Regula univer- „sum illustravit orbem. Multi ex di- „scipulis ejus clarissimi evaserunt: sed „præcipua est Magni Alberti fama, qui „nullum doctrinæ genus ignorasse cre- „ditus est. Nec minor eo Thomas „Aquinas fuit in literis.“ Joannes Trithemius, Abbas Spanhemienſis eruditissimus, in Catal. Scriptorum Illustrium, cum de B. Alberto dixisset, scripsisse multa, ac pæne infinita opuscula, paulo post addit: *Non surrexit post eum vir similis ei, qui in omnibus literis, scientiis, & rebus, tam doctus, eruditus, &*

expertus fuerit, sicut iste DEO dilectus.
 Quare non magnificentius, quam ve-
 rius, Joannes Aventinus in Bojorum
 Annalibus l. VII hunc Germaniæ Var-
 ronem appellavit. Hæc opponere vi-
 sum est contumeliæ Critici illius Galli
 notissimi, qui maximam eruditionis hi-
 storicæ famam, sed non ubique parem
 iudicii & verècundiæ laudem consecu-
 tus, miratur, unde Magni cognomen-
 tum Albertus invenerit, nisi forte,
 Inquit, a librorum crassitudine id no-
 men adscitum est. Quanta in gloria
 ponendum hoc nomen sit, dicat æquior
 censor, nec ipse Germanus, Paulus
 Jovius, Nucernus & Novocomensis
 Episcopus, in Elog. Scriptorum. „Sit
 „hoc tibi, quanquam breve, Elogio-
 „rum omnium luculentissimum, Alber-
 „te Sueve, Artobrigensium sanctissime
 „Antistes, postquam docendo scriben-
 „doque Theologiæ Philosophiæque
 „totius locos omnes miris celsissimi in-
 „genii tui luminibus illustrasti, ut illud
 „in literis nemini adhuc concessum,
 „& quod vivo rara felicitate contin-
 „git, Magni cognomentum assequere-
 „re. Vixisti quippe ceteris aliquando
 „beatius, hoc est, alterum & octogea-
 „simum ætatis annum: sed ut immora-
 „talitati tuæ justa gloria plenus inter-
 „esses, accumulatoque sæcundissimi

„ingenii merito, clarioris tituli munere dignus censerere. Deferebat enim Maximi cognomentum gymnasiolorum omnium consensus, nisi publico voto christiana verecundia restitisses. Sed quid tibi majus Divi immortalis dare potuerunt, quam ut diu in terris vivus, & incolumis, inusitata, nec unquam nisi post fata obvenientis gloriæ fatum perciperes?“ Singulare Alberto beneficium obtigit, ingenium cælesti munere a Divina Matre infusum, optione facta, quam mallet, scientiam eligendi. Philosophia juveni præ cæteris placuit: & philosophicum scribendi genus viro ac seni adhæsit. Ejus enim stylus non tam elegantiam, quam veritatem sectatur; & in summa fertilitate judicium, in difficilibus quoque perspicuitatem, in omnibus proprietatem & ordinem servat.

ALCIMUS. Vide *Avitus*.

823.
Algerus.

ALGERUS, qui primum Scholasticus Leodiensis, deinde Monachus Cluniacensis fuit, furorem Berengarii contra veram Christi præsentiam in divino altaris mysterio valide repressit; dignus illa Petri Venerabilis, sancti Cluniacensium Abbatibus, voce, in vestibulo libri de Sacrificio; Lanfrancum de mysterio hoc scripsisse bene, plene, perfecte; Gutimun-

mundum melius, plenius, perfectius; Algerum optime, plenissime, perfectissime. Errata quædam, siue memoriæ, siue illorum temporum, summæ rerum haudquaquam obstant. Proprium Algero, quod contra novos tunc hoies SS. Eucharistiæ, præ aliis omnibus, ingenio peracri, studio flagrante, doctrina eximia, singulari pietate insurrexit; polemicis tamen castris, quam sacris templorum rostris accommodatior.

S. AMBROSIIUS, Pontifex Mediolanensis: 824.
 cujus potentem facundiam S. Ambrosius.
 expertus in se Augustinus, Confess. V. 13 de illo inquit: *delectabar suavitate sermonis.* Et ibidem, ut in Confessionibus solet, ad DEUM de Ambrosio ait: *cujus tunc eloquia strenue ministrabant adipem frumenti tui, & lætitiâ olei, & sobriam vini ebrietatem populo tuo.* D. Eucherius, politissima ipso eloquentia scriptor, in epist. ad Valerianum, inter clarissimos facundia viros Ambrosium numerat. Ab ejus nomine laudem repetit Joannes Bona, Cardinalis doctissimus, ad finem præclari voluminis de Divina Placenta, in Notit. Auctorum, Voc. *Ambrosius: Mediolanensis Episcopus,* inquit, *vere cælesti manans ambrosia.* Ubique insignis est, & ubique Lectori plurimum profuturus, quoties vel Scri-

pturas Divinas exponit, vel sacra docet: sed singulare pretium habent Officiorum libri, qui ad morum culturam multo plus afferunt, quam vel inter Græcos Panætius, vel apud Romanos Cicero in suis Officiorum libris assequi potuere. Commentaria in omnes D. Pauli Epistolas Ambrosii non esse, consensus eruditorum est. Plures ea tribuunt Hilario Diacono Sardo, qui quidem inter Luciferianos aliquamdiu in errore hæsit, sed cum in his ipsis Commentariis Damasum Ecclesiæ rectorem agnoscat, tum certe, cum ista scripsit, a dissidio ad veritatis communionem rediisse ab optimæ notæ Criticis merito judicatur. Libri duo de Pœnitentia contra Novatianos sine causa idonea a quibusdam Ambrosio subducuntur. Dubius autem liber est ad Virginem lapsam. De Vocatione Gentium libri duo, maximi pro re orthodoxa momenti, Ambrosii tamen non sunt; sed vel Hilarii, ut quidam; vel Prospero, ut plurimi opinantur. Expositionem Apocalypseos, & librum de Conflictu virtutum ac vitiorum ad Simplicianum, Ambrosianæ manus non esse viri docti consentiunt. Libellus seu fragmentum de Spiritu Sancto, quod veris tribus Ambrosii libris de Spiritu Sancto attextum videmus, materiam

com-

communem habet, non stylium vel auctorem. Neque liber de Concordia Matthæi & Lucæ mel illud Ambrosianum sapit; multoque minus liber singularis de Pœnitentia, insuavis & austerus, cujus ipse finis palam indicat, auctorem fuisse Victorem, non tamen Cartennæ, sed Tunonensis potius Episcopi. Expositio Fidei, seu Symboli Nicæni explicatio, epitome tantum est e libro I Ambrosii de Fide ad Gratianum collecta, ut vere Baronius animadvertit. De Filii Divinitate librum D. Gregorius Nazianzenus græce scripsit: ac ne interpretatio quidem certum Ambrosii opus est, quibusdam ad Rufinum trahentibus. Sermonum, qui in Doctoris hujus Operibus leguntur, mira confusio. *Certum est*, inquit Bellarminus, *aliquos sermones non posse esse Ambrosii*; & singillatim hunc in modum eos discriminat. Nonus, tricesimus septimus, & septuagesimus secundus inter D. Augustini sermones leguntur, Sermones de S. Eusebio Vercellensi Episcopo, & de S. Cypriano Episc. & Mart. mutatis alicubi verbis leguntur in Sermonibus S. Maximi: inter eisdem vero Maximi Sermones ad verbum extant Ambrosiani non pauci, nimirum tertius, 14, 30, 31, 32, 44, 47, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 60,

60, 61, 62, 66, 71, 77, 78, & 81. sed cuiuscunque sint, concludit optime Bellarminus, antiqui, & sancti auctoris sunt. Dubii censentur Sermones de Purificatione B. V. & de S. Agnete; nonagesimus autem secundus, de Baptismo S. Augustini, dignitate Ambrosii & historiae veritate alienus est. Epistola ad Demetriadem a castigatis exemplaribus merito abest, cum de Pelagianis, Ambrosio posterioribus, mentionem faciat; creditur Prosperi. Preces ad SS. Sacrificium præparantes sunt & ipsæ ambiguæ; si Theophilo Raynaudo assentimur, Anselmi. Denique Hymnus *Te DEUM laudamus*, est ille quidem antiquissimus, sed D. Ambrosio non alta auctoritate vendicatur, quam S. Dacii, rectius Pseudodacii; & vulgari ac vaga quadam fama, nullis rationibus nixa. Eloquentiæ vero Ambrosianæ hic est character: grandis est verbis, creber sententiis, compressione rerum brevis, & ob id ipsum nonnunquam subobscurus. Quod ultimum tamen mitigat celebris Ludovicus Antonius Muratorius, de Dignitate Eloquentiæ Popularis c. 8 ita scribens: „Ambrosii Archiepiscopi, cum libuit, „sine ambiguitate, elegans, ab acrimonia mentis bene instructa fuit oratio. Persæpe autem affert tam obducta „recon-

„reconditaque, quibus capiendis inten-
 „denda plane est mentis interior acies.
 „Verum enim Sermones, quos apud
 „populum seu fortuito, seu præpara-
 „tos recitavit, nos non habemus. Vi-
 „delicet eos e suggestu dictos postea
 „in Tractatus vel Libros cura digessit,
 „variisque ornamentis adjectis sic im-
 „mutavit, ut primaria popularis elo-
 „cutionis forma disparuerit.“

AMBROSIUS, vulgo Ansbertus, dictus AUTPERTUS sive AUSBERTUS. quem in ista Recensione propter suos in Apocalypsin Commentarios non nominarem, eo quod liber hic Joannis multo plus mysteriorum, quam morum contineat. Sed Autpertus tam singulari ingenio materiam difficillimam versavit, & morum documenta tam copiosa & utilia admiscuit, ut lectu dignissimus sit, operæ pretium liberaliter redditurus. Auctor etiam est libri de Conflictu seu Pugna virtutum & vitiorum, qui in Augustini voluminibus legitur, & ab aliquibus propter nominis affinitatem S. Ambrosio Mediolanensi assignatus est.

825.
 Ambro-
 sius Aus-
 pertus.

B. AMEDEUS, e sanctissima Ci-
 sterciensi familia, Episcopus Lausanen-
 sis. Reliquit homilias octo de Laudibus

826.
 Amedeus.

bus B. V. M. Nihil illo dulcius : nihil de cæli Regina dici possit augustius.

827.

Anastasio
Sinaita.

S. ANASTASIUS SANAITA.

Confundendus non est Sanctus hic Monachus & Sacerdos in Arabia cum duobus Anastasiis Patriarchis Antiochiæ : ut semel iterumque admonuit Claudius Fleurus in Historia Ecclesiast. XXXVI 27 & XXXVII 20. Et cum juniore quidem Anastasio Patriarcha nihil commune habet Sinaita ; cum seniore autem sanctitatis titulum publicum , & vitæ tempus : tametsi multis annis Patriarchæ superstes Sinaita fuit. Quam latum discrimen inter utriusque Divines gestas intercedat , ex amborum Vita liquet , in Actis maximis Sanctorum a Godefrido Henschenio Bollandi socio accurate consignata T. II Aprilis , ad ejus diem XXI. De libris igitur S. Anastasii , non Patriarchæ Antiocheni , sed Monachi Sinaitæ , hæc observo. In ejus Quæstionibus reperiuntur sane quædam , ipsius ætate inferiora : sed hæc opponentibus cum doctissimo Gretsero respondeo : cum in his Quæstionibus totus tractandi modus , & ipse stylus , Anastasium Sinaitam aperte prodant , & vetustissimi Codices manu scripti nomen ejus præ se ferant : relinquatur , ut dicamus , ea , quæ ab ipsius seculo

culo abludunt, a librariis aliisque temporum non sat peritis fuisse assuta: in quo quam liberi & prompti fuerint Græci sequioris ævi, eruditissimum est. Quibus sunt dissimilia, quæ pro S. Anastasii Hodego disputat Joannes Baptista Sollerius in Appendice ad Seriem Patriarchalem de Coptis Jacobitis, § III, Digress. ad censuram Albertini. Ceterum Anastasius Sinaita, quam se cunque in partem dat, gravitate ac prudentia ita plenus est, ut, quoties vult, acumine quoque subtili & venustate delectet.

ANGELOMUS. Quidquid habet, 828.
 quod est perfectio plurimum, totum e Angelomus.
 diligentissima Patrum veterum disciplina
 hausit. Magnus animi splendor, & felix industria, qua clarissimorum viro-
 rum inventa magno lectoris commodo sibi ascisceret, eaque suis adjectis omni
 dignitate cumlaret. Instituti sui causam doctissimus hic D. Benedicti asse-
 cla & Diaconus Luxoviensis præfat. in Genes. ipse his verbis aperuit Leoderico Sacerdoti: „Nequis mea inserta
 „conjiceret, Sanctorum Patrum hinc
 „inde volumina aggregans, ut ex eo-
 „rum dictis corroborarem ea, quæ de-
 „scriberem; inde (al. unde) nonnul-
 „la ex eorum quodammodo magnis flu-
 „mi-

„minibus profundisque gurgitibus in
 „rivulum derivavi exiguum, præcipua,
 „ & propria eorum indidi dicta. Non-
 „nulla quippe, causa brevitatis, sen-
 „sum eorum sequens, propriis intuli
 „verbis: aliqua vero, quæ ex traditio-
 „ne didici, & in tomis penes nos in-
 „venire non potui, constipulata exem-
 „plis subnectere præsumpsi, & in li-
 „belli modum finire decrevi, ut, qui
 „diversis causarum tumultibus occu-
 „patus, latissimos Doctorem non va-
 „cas percurrere campos, hunc admo-
 „dum brevitare collectum ocyus lustra-
 „re quivisses libellum.“ Sunt autem
 illi Patres, e quorum Angelomus fon-
 tibus hortulos suos irrigavit, Hierony-
 mus, Augustinus, Isidorus, alique se-
 culo nono antiquiores.

829.
 S. Ansel-
 mus Can-
 tuariensis.

S. ANSELMUS, ex Abbate Bec-
 censi O, S. P. B. Archiepiscopus Can-
 tuariensis. Inter Opera, quæ sub ejus
 nomine circumferuntur, hæc sunt *pseu-
 depigrapha*: Liber de Vestimentis, Mem-
 bris, & Actibus DEO attributis: De
 Mensuratione Crucis: De Passione Do-
 mini: De Imagine Mundi, libro duo;
 sunt Honorii Augustodunensis: Eluci-
 darium; quod ejusdem Honorii est:
 De Sacramento Altaris: De Excelle-
 tia gloriosissimæ Virginis MARIÆ; ity-

lus

lus auctorem Eadmerum indicat: De Similitudinibus; quibus cum usus sit Anselmus, quanquam conscriptæ sunt a discipulo, fortassis Eadmero, non falso tamen ipse Divus earum nuncupari auctor potest. Magni hujus Doctoris effigiem ipsa Ecclesia ante omnium oculos constituit, dum in ejus solenni Officio Lectiones II Noct. ita concludit: „Doctrinæ, quam ad defensionem „christianæ religionis, animarum pro- „fectum, & omnium Theologorum, „qui sacras literas scholastica methodo „tradiderunt, normam, cælitus hau- „sisse ex ejus libris omnibus apparet. “ Quæ in brevissimam epitomen contulit solertissimus ejus editor Gabriel Gerberonius e celeberrima Congregatione S. Mauri O. S. B. unus ex optime meritis de Patrum Operibus. Is Epistolam, qua laboriosissimam suam Anselmi editionem Illustrissimo Jacobo Nicolao Colberto, Abbati Beccensi, Anselmi successori dedicat, ita auspicator: *Qui cunctis supereminet sacræ doctrinæ magistris.* Hac Anselmus doctrina sic eminent, ut in ipso scribendi modo nemo simul majorem in abstrusis Theologiæ materiis claritatem, in simplicibus Asceticos exercitationibus affectum in se consociarit.

830.
Anselmus
Laudu-
nensis,

ANSELMUS LAUDUNENSIS.

Hic vir est, cui *glossam ordinariam interlinearem* debemus, additis animadversionibus Strabi Fuldensis & Nicolai Lirani auctas. Ingeniosi hujus & succosi inventi rationem Sixtus Senensis in Biblioth. Sancta l. IV, tit. *Anselmus*, sic describit: „Anselmus Laudunensis, „Gallus, cognomento Scholasticus, „in Divinis Scripturis & Sacrorum „Doctorum voluminibus jugi studio „eruditus, & in omnibus disciplinis „non mediocriter instructus, ingenio „acutus, eloquio pressus, & laconicæ „cujusdam brevitatis imitator, novo & „inufitato explanationis modo utrius- „que Testamenti libros ex brevissimis „quibusdam Patrum annotatiunculis „exposuit: quas minutissimis characteribus descriptas, inter ipsas Scripturarum lineas majoribus literis exartas, non minus curiosâ, quam utili industria artificiosissime coaptavit, eumque laborem ad differentiam Glossæ Strabensis, quæ in marginibus Sacrorum Codicum describi solet, Glossam interlinearem appellavit. Claruit sub Henrico IV Imperatore, anno Domini 1110.“ Strabus Fuldensis pridem ante Anselmum *Glossam* suam adornaverat seculo nono, Nicolaus vero Liranus eum seculo quar-

quarto decimo seculus est: ut idem Senensis eodem libro Bibl. Sanctæ perhibet.

ANTIOCHUS, Monachus in Laura S. Sabbæ, in Palæstina. Ejus est Pandectes Divinæ Scripturæ, in 130 Homiliis divisus, ac liber de Vitiosis Cogitationibus. Quod in Pandectis civilibus laudamus, quodque nomine ipso profitentur; id inter Ecclesiasticorum volumina Pandectes hic agit, ut nimirum in omnes casus humanos afferat leges idoneas, & vitam moribus optimis temperet. Auctor Divinorum Librorum & primorum e Græcis Patrum, septimo enim seculo ipse vixit, optime peritus, ex utrisque utilissima colligit, & gravi ac senatoria quadam eloquentia præcipit.

831.
Antiochus Sabaita.

S. ANTONINUS, e sanctissimo D. Dominici Ordine, Archiepiscopus Florentinus. Franciscus Castilionensis, Sacerdos per octo annos domesticus beati Antistitis, in ejus Vita c. 11, Bollandinis c. 4, de magna doctissimi hujus viri Summa quinquepartita inquit: „In quo libro, quidquid ad „considerationem speculationemque sa- „cratissimæ theoriæ, quidquid ad nobilissimarum virtutum acquisitionem, „quid-

832.
S. Antoninus.

„ quidquid denique ad beate beneque
 „ vivendi usum pertinere videatur, di-
 „ lucide sapienterque conscriptum est.
 „ Nihil ibi prætermissum, nil obscure,
 „ nil concise mutilatèque dictum: eaque
 „ de causa magno eum volumine neces-
 „ sario conclusit. Non enim de univer-
 „ salibus tantum rebus scripsit: verum
 „ etiam ad particularia quæque descen-
 „ dens, ad hunc nostrum vivendi usum
 „ & ad singularem quandam humanæ
 „ vitæ operationem, doctrinam accom-
 „ modavit. ⁶⁶ Omisso Theologorum
 foro, de quinta solum Operis parte
 non nihil commemorabo, quam Divus
Summam Historialem inscripsit: quando-
 quidem utiles moribus narrationes ex
 ea proferri in concionem possunt, &
 vero etiam solent. Quæ de suis tem-
 poribus, sibi que comperta, vir candi-
 dissimus & religiosissimus tradit, firma &
 rata sunt, omnemque hæsitationem ex-
 cludunt. Quæ vero ipsius seculum,
 a Christo decimum quintum, antee-
 dunt; quoniam ea per se auctor habe-
 re perspecta non potuit, non majus ab
 ipso pondus accipiunt, quam quod an-
 tea in se habebant. Non igitur tanti
 viri auctoritate muniuntur illi, qui, ut
 exempli causa hoc asseram, Imperato-
 ris Joviniani casum in venatione, cæ-
 lestisq; Genii in Cæsarem metamor-
 pho-

phosin, tanquam veram certamque historiam e D. Antonino in templis narrant. Jucundum id Acroama est, & venustissimo Bidermanni calamo dignum: sed, si ut rem vere gestam affirmes, totaque oratione prosequaris; historica fides labat, nec testimonio ad eventum tantæ antiquitatis necessario stabilitur. Cautè noster Joannes Stephanus Menochius, non eruditioni magis, quam soliditati addictus, Stromat. Centur. IX c. 3, ubi hæc de Joviniano narrari solita refert, præfatur, factum id sit, an fictum, in medio se relinquere.

D. ANTONIUS Magnus. Super-
sunt ejus epistolæ, e lingua ægyptiaca
primum in græcam, postea in latinam
translatæ: de quibus cum Hieronymo
dicam, esse & sensus, & sermonis Apo-
stolici. Quoties vel invito lectori au-
stiora salutis documenta ingerit, ea ipsa
tamen, quamvis exhorrescenti ac tre-
pidanti, præclara & veneranda non
possunt non videri: nam etiam qui ab
ejus doctrina percellitur, in illius la-
cris habitare divinam gratiam, & ex
eo ad se loqui agnoscit.

833.
S. Anto-
nius Ma-
gnus.

D. ANTONIUS Patavinus. Ser-
mones ejus pretiosissimi de Tempore, &
Lib. XI. (G) de

834.
S. Anto-

nius Patavinus.

de Sanctis, illi sunt, propter quos, uti loquitur Joannes Hayæus (*de la Høye*) Ecclesiastes Regius Parisinus, & Observantiæ Minorum in Gallia Procurator Generalis, præf. in Opera omnia S. Ant. Patav. „ Pontif. Max. Gregorius IX singulari eum prærogativa „ Arcam Testamenti nuncupare non „ dubitavit, & Divinarum Armarium „ Scripturarum.“ Hieronymus autem Platus noster, de Bono Status Relig. II 32: „ Quid Antonius Patavinus? ad „ quem audiendum tanta hominum „ multitudo concurrebat, ut cum tem- „ pla, quæ ad hoc ipsum deligebantur „ amplissima, capere non possent, sug- „ gestus in campos, vel plateas latissimas deferretur. ubi etiam ad occupandum tempestive locum adeo ab „ omnibus certatim properabatur, ut „ cernere esset nobilissimos viros, atque matronas, antequam lucesceret, „ concursantes, & ad multas horas vocem illam, quasi de cælo venturam, „ præstolantes: illo autem loquente, „ cum sæpe ad millia hominum triginta „ adessent, tamen non strepitus, non murmur, non etiam exscreatus audiebatur, „ tantum erat omnium silentium, & attentio. Quid igitur tale unquam Demosthenes, aut ullus ex illis, qui disertissimi in seculo sunt habiti? “ Eloquentiæ caracte-

rafterem sic diffundit Raphael Maffæus,
Parthenii Ordinis Serv. Theologus, præf.
in *Sermones Dominicales D. Antonii de Padua* :

„ Nunc attollitur, nunc residet: excelsa
„ depressis, exilia plenis, jucunda severis
„ mutat: multum in eo sanguinis, mul-
„ tum industriæ, multum interdum indi-
„ gnationis. Inest ei oratio materiæ &
„ tempori semper accommoda; nec satu-
„ ra jejune, nec grandia minute pertra-
„ ctat: sed, quod Cicero in Oratore
„ plurimum cupit, habet ipsis semper
„ rebus parem & æqualem orationem;
„ sive de divinis, sive de humanis dis-
„ serat; sive ut auditores erigat, sive
„ ut impellat; sive ut doceat, sive ut
„ deterreat; sive ut concitet, aut in-
„ cendat.“ Quæ tametsi de Patavini
Orationibus verissime dicta sunt, fa-
tendum tamen erit eas legenti, & apud
se perpendenti, tam incredibilem
in animos vim illis additam fuisse po-
tissimum a sanctissima & in hanc usque
diem incorrupta lingua: de qua Fran-
scus de Mendoza in *Viridario*, l. VI orat.
21: „ Hæc lingua erat arca fœderis,
„ erat virga Aaron, erat gladius David,
„ erat sedes DEI, erat clavis cæli,
„ erat areola aromatis, erat rationale
„ judicii, erat pignus patrocinii nobis
„ in Antonio nunquam defuturi.“ Præ-
terea Divus hic amabilis, & publico

ac perenni hominum omnium bono natus reliquit etiam Concordantias Morales, primus hujus generis auctor. Eas e Divinis Libris summo ingenio collegit, & in quinque libris perquam ordinate disposuit.

835.
Arnobii
duo.

ARNOBII duo. Arnobius senior, Afer, Sicca in Numidia *florētissime Rhetoricam docuit*, inquit S. Hieronymus l. de Scriptor. Eccles. in Arnob. Libros VII contra Gentes tam nervosa eloquentia tamque athleticis viribus instruxit, ut omnino dignus sit, qui a Card. Casare Baronio præf. in Annales Ecclesiast. *rerum nostrarum gravissimus assertor* dicatur. Res una & stylum comprehendit antiquitatis omnis studiosissimus Justus Lipsius, cum in Epistolicis Quaestionib. l. 20 de Arnobio seniore scripsit: *antiqua & recondita doctrina, qua in rebus, qua in verbis.* Negari tamen haud potest, Arnobii orationem aliquanto plus asperitatis Africanæ, quam lenitatis & æquabilitatis Romanæ habere. Mirum, seniori huic Arnobio tandiu a doctis assignari potuisse Commentaria in Psalmos, toto dicendi genere a Polemicis illis libris longissime abeuntia. Horum auctor Arnobius junior non tantum sacerdos, quod pridem ab aliis observatum est, sed Episcopus etiam fuisse mihi quidem videtur. Eodem enim Comment. in
Psalm.

Pſalm. CV, e quo testimonium de sacerdotio ejus bene ac solide petitur, etiam hæc legimus, quæ solis Episcopis convenire possunt: Quos cum sciamus aut turpes in factis, aut injustos in judicio; tamen quia potentum amicitias copulantur, aut ipsi potentes sunt, hos in sacerdotio conferamus, hos dignos clamamus & justos. Nondum tamen ad hanc dignitatem elevatum fuisse tum, cum Opus hoc inchoaret, Prologus ostendit, in quo Laurentium & Rusticum Episcopos non ut æqualis pares, sed ut inferior superiores alloquitur, dicens: Ad loquendum jubentis compellit auctoritas. Si enim vobis jubere licet, nobis contemnere non licet. Non est præsumptionis, sed obedientiæ hoc, quod Psalterii venas pulsare potius, quam patefacere studemus. De stylo si quærimus, equidem latinitas ei deterior, multoque minor cultus, quam Leoni Magno, cujus temporibus fuisse proximus creditur; magna tamen elegantia, & felix præsertim in antithetis sine auctoritatis jactura lusus.

ARNOLDUS Carnotensis. Abbas hic Bonæ Vallis, olim D. Bernardi discipulus, deinde familiaris amicus, in illis,

836.
Arnoldus
Carnoten-
sis.

illis, quæ de VII Verbis Domini morientis, deque Virgine Matre scripsit, magistri sui acumen & suavitatem, etsi affecutus non est, insigni tamen cum laude secutus est.

837. **ARNULPHUS**, Lexoviensis in Neustria Episcopus, præter Epigrammata, quæ nostri hujus fori non sunt, Epistolas & Conciones reliquit, in quibus poetica lumina naturali candore temperata emicant.

838. **D. ASTERIUS**, Amasæ in Ponto Episcopus. Nemo Græcorum in Homiliis floridiorem stylum cum pontificia dignitate feliciter conjunxit. Neque obstant viriles elegantia utilissimo affectui, quem ex intervallo tam apte prodit, quam perite ciet.

839. **S. ATHANASIUS**, Heros ille Alexandrinus, & suo seculo Columna Ecclesiæ. Si vitæ imaginem quærimus, respondet D. Gregorius Nazianzenus orat. 21, quæ Athanasi laudatio est, cum eloquentes agendo, rerum agendarum peritos eloquentia superasse. Si eloquentiæ ipsius effigiem petimus, ingeniose illam in patrio flumine exhibet poeta lyricus, Joannes Baptista Masculus, IX 21.

*Non sic propinquo patrius alveo
 Nilus redundat, cultaque temperat
 Fœcundus cœlu, cum rubente
 Feruet bians Procyon sub axe:
 Ut fusa late fontibus integris
 Manavit atq̃ vis Sapientiæ:
 Te Vitæ Alexandria civem est*

Nacta ducem, & Marectis ora.
 Non tamen cœlestis hic Nilus suas dun-
 taxat aquas vehit, cum rivuli quidam
 alieni in ejus alveum deducti sint, & e
 Theodoreti, Vigilii Africani, & nescio
 cujus præterea incerti auctoris operibus
 ad Athanasium trajecti. Quæ distincte
 non enumero, quandoquidem ad anti-
 qua cum Arianis eorumque fœderatis
 certamina referuntur, nec instituto no-
 stro, nec seculo isti multum idonea.
 Commentarios in Paulinas Epistolas,
 quondam Athanasio ascribi solitos,
 Theophylacti esse, jam pridem inter
 doctos percrebuit. Liber quoque de
 Virginitate inde ab Erasmi Roterodami
 temporibus non injuria suspectus est,
 quod styli ratio a veris certisque Atha-
 nasis opusculis nimio opere abiudit. Sed
 nullum ex omnibus ingenii monumentis,
 quæ Athanasii vel sunt, vel esse creduntur,
 majore conatu in utramque partem tra-
 ctum est, quam Symbolum illud, cujus
 initium est, *Quicumque vult salvus esse,
 omne omnia opus est, ut teneat catholicam fi-*

dem. Et profecto digna est eruditæ quæstionis materia, quam in Sacerdotali Officio cujusque diei dominicæ recitamus, & velut epitomen religionis antiquæ veneramus: præsertim cum Symbolum hoc non a Latina tantum Ecclesia, verum etiam a Constantinopolitana, Serviana, Bulgarica, Russica seu Moscovitica, aliisque summa cum reverentia sit receptum, ommissa duntaxat a Græcis illa particula, qua Spiritus Sanctus a Patre simul & Filio procedere dicitur. Si absque partium studio antiquitatem scrutamur, & speciosa a solidis interno-scimus, nemo Latinorum Græcorumve ante Hincmarum Rhemensem Pontificem, qui seculo demum nono post Christum floruit, Symbolum istud auctori Athanasio assignavit. Nam quod Hilarium & Augustinum hac in re suffragari Athanasio dicunt, firmis tabulis probari nequit. Hilarii enim fragmentum uno nititur codice Pithæano, qui & recentior est, & alium sibi similem in hoc fragmento nullum habet. Augustini autem verba, quæ afferuntur, in nullo volumine manu exarato reperiri potuerunt: ut jam olim Lovanienses, ac deinde solertissimi PP. Benedictini e congregatione S. Mauri notarunt: ut satis appareat, plagulam hanc esse a quodam assutam. Canon
Syno-

Synodi Augustodunensis, *fidem S. Athanasii* nominans, id est, fidei professionem, gratis tribuitur anno 670: sunt enim & aliæ Synodi Augustodunenses ætatis posterioris, ad quarum aliquam Canon ille revocari eodem jure potest. Theodulphus Episcopus Aurelianensis, Ahytho seu Hatto Episcopus Basileensis, & Ratramus seu Bertramus Corbejensis, qui Symbolum hoc Athanasio videntur addicere, non octavi sunt seculi, sed noni, ejusdem videlicet, quo Hincmarus vixit. Noni etiam seculi est codex ille Weingartensis, seu ad Vineas, quem luci publicæ nuper commisit, & multa eruditione illustravit V. C. Martinus Bûrginus, Almi illius Imperialis Asceterii Theologus doctissimus. Neque multum distare crediderim XII illos codd. mss. celeberrimorum e Congregatione Mauriana Criticorum: certe nullo argumento suadetur, ullum eorum seculo nono vetustiorum esse. In illis igitur temporibus consistere æquum judicem, & ad Hincmari ætatem referre par est originem opinionis, quæ Symbolum *Quicumque* D. Athanasio Alexandrino adjudicat. Exinde sententia hæc ita in omnium animos permanavit, ut ne dubitandi quidem locus relinquere-tur; adeo ut etiam Legati a Gregorio IX Constantinopolin missi publice co-

ram Græcis, ne his quidem refragantibus, Athanasii nomine Symbolum hoc insignierint; & ipse Eugenius Pont. Max. in Decreto ad Armenos in Florentino Concilio eundem Symboli *Quicumque* auctorem nominarit. Magnum opinioni pondus addidit auctoritas D. Thomæ Aquinatis, II. II. Quæst. I art. 10 ad 3, eandem recipientis. Sed cogitandum erat, Doctorem maximum id ex alieno foro sumere, neque veluti suum affirmare, sed aliis affirmantibus respondere. Denique postremis his seculis antiquo possessori litem Critici intenderunt, quatuor potissimum argumentis in medium allatis, *theologico, historico, grammatico, & argumento a silentio*. Non ingratum fore spero Erudito Lectori, si controversiæ nunc pervulgatæ fundamenta cum animadversione brevissima indicavero. Primum igitur multis Theologorum fieri non posse visum est, ut eos errores damnaverit Athanasius, qui post ejus mortem exorti, in Symbolo tamen isto proscribuntur. Sed aliud est, prædamnare errorem, quem postea docuit Nestorius; aliud, ipsum Nestorii nomen prænosse ac prodere: istud prophetæ est, viribus humanis superius, & fide humana majus: illud a magno Theologo & Ecclesiæ Patre fieri potest, ac sæpe

sæpe factum est. Berengarii personam ac nomen prædicere non potuere Hilarius, Ambrosius, Augustinus, & Cyrillus: doctores enim erant, non vates. At errorem Berengarii, quo vera Christi præsentia in altaria mysterio negatur, iidem tot ante seculis rejecerunt, dicentes; de veritate carnis & sanguinis non esse ambigendi locum; panem esse ante verba sacra, sed accedente consecratione de pane fieri carnem Christi; tulisse Christum se manibus suis, quando commendans ipsum corpus suum dixit, Hoc est corpus meum, simulque corpus illud suum manibus tulit; multaque alia in eandem sententiam, quibus Berengarii, etsi Patribus his incogniti, commentum impium jugulatur. Magna ingenia, sicuti materiæ funditus perscrutandæ se dedunt, omnes ejus partes evolvunt, & errores, qui contra statui & opponi possunt, jam tum præcipiunt animo ac elidunt. Ita Cyprianus Pelagianos pridem ante natum Pelagium refutavit, & Hydram strangulavit multo ante, quam in lucem proferperet. Quis nescit, passim Theologos, imo & ipsa Concilia, novas hæreses antiquorum Patrum auctoritate frangere? ne dubitare quisquam possit, occurri posse falsitati, etiam nondum investæ. Ipse Athana-

sius

sus firmam Nestorii hæresin coarguit,
 & Matris DEI titulum MARIÆ ven-
 dicavit, ut in Epist. ad Sclitar. seu
 Monachos D. Cyrillus testatur. Ipse
 Athanasius in Epist. ad Epictetum Co-
 rinth. Epist. hæresin Eutychianam,
 tanto post se intervallo in apicum pro-
 dituram, apertissime retudit & profligavit.
 Ipse quoque I. de Trinit. &
 Spir. Sancto diserte præjudicavit, fu-
 turam Græcorum calumniam depellens,
 & Spiritum Divinum non a solo Patre,
 sed etiam Filio procedere asseverans.
 Denique argumentum hoc primum,
 quod a Theologis non paucis ex tem-
 porum ratione petitur, *siquid probaret,*
integram quoque D. Thomæ Summam eidem
abjudicare necessum foret, cum illa confutet
clarissime hæreses duæ post ejus obitum in Li-
clesiam debacchantes: verba sunt præstan-
 tis Theologi, Gabrielis Marlae Schenkii
 e Parthenia familia Servorum B. V. in
 Diatriba Critica de Auctore Symboli
Quicumque, art. 3. Argumentum alte-
 rum ex Historia Sacra depromitur,
 quæ docet, Vigilium Africanum, Ta-
 pensem Episcopum, ultro confessum
 de se fuisse clandestinum artificium, in
 libris a se editis usurpatum. Invidiam
 enim ut levaret, majusque pondus suis
 lucubrationibus adderet, antiquorum
 Patrum nomina, inter quos & Athana-
 si,

ssi, pro suo in librorum fronte præ-
 scripsit. Factum id a religiosissimo vi-
 ro, non ad fallendum, nquit Papebro-
 chius in Respons. ad Exhib. Errorum
 P. II art. 13 § 4, sed ad significandum,
Athanasiano spiritu se agi contra hæreses,
mysterium sanctissimæ Trinitatis offuscantes.
 Accedit, quod libri XI de Trinitate,
 qui & ipsi olim Athanasii esse credebantur,
 nunc vero ab omnibus inter Vigi-
 lii Afri opera numerantur, nihil aliud
 sunt, nisi amplius quidam commentari-
 us in Symbolum *Quicumque*, in quo
 tanquam in epitome toti illi XI libri
 continentur. Stringeret argumentum
 hoc, si aliquando Vigiliius nominatim
 de hoc Symbolo fassus esset, id se
 sub Athanasii nomine scripsisse: ex eo
 autem, quod aliquid Athanasio affinxit
 Vigiliius, non continuo efficitur, etiam
 Symbolum hoc affinxisse. Libri porro
 de Trinitate profecto debilis conjectu-
 ra sunt, cum innumera sint eorum
 exempla, qui commentarios in aliena
 inventa & libros ediderunt; paucissimi
 contra in libros aut libellos a se ipsis
 scriptos commentati sint. Argumen-
 tum tertium grammaticum est a lingua
 græca, cujus proprietati & consuetu-
 dini nihil in hoc Symbolo respondet:
 totum enim orationis filum dicendique
 genus latinum est. Tam rotunda, &
 velu-

veluti circino dimensa, præsertim tatti-
 diu, ac toties in orbem redeuntia ser-
 monis membra Græci construere non
 solent. Non itaque Athanasius, scri-
 ptor Græcus, horum auctor est; sed
 Latinorum aliquis, e cujus fonte post-
 modum hæc translata in græcum sunt.
 Id eo etiam manifestum fit, quod lati-
 na exemplaria inter se congruunt om-
 nia, græca non parum discrepant; lu-
 culento indicio, hæc e latinis, non
 latina e græcis versa esse. Celeberri-
 mo quidem Muratorio T. II Anecdot.
 visum est, styli & linguæ rationem,
 sive græca ea sit, sive latina, ad litem
 hanc dirimendam parum momenti affer-
 re. Dicitur etiam poterat, exaratum ab
 ipso Athanasio Symbolum græce, vo-
 lente ac petente ipso latine ab aliquo
 amicorum fuisse editum, posteaque
 rursus a Græcis pluribus, ac proinde
 non sine multiplici diversitate, linguæ
 primi auctoris redditum esse. Purpura-
 ti duo, Cæsar Baronius, & Joannes Bona-
 na, hanc viam iniere: Baronius in An-
 nal. Eccles. ad A. C. 340 narrat, nul-
 lo tamen addito teste, Symbolum *Qui-
 cunque*, esse illam Fidei Orthodoxæ pro-
 fessionem, quam D. Athanasius Romæ
 coram Julio Pont. Max. & congregatis
 ab eo Episcopis edidit. Addit Bona-
 na l. de Divina Psalmodia c. 16 § 18, in
 ea

ea professione concinnanda Athanasium ab Eusebio Vercellenti adjutum esse: cujus rei testem nominat Guilielmum Baldesanum in Historia Pedemontana. Verum Baronius hac in re nullum auctorem, sed rumorem secutus est: Baldesani autem non ea est ætas, ut legitimum ab illo sperari testimonium queat. Jam ex hac ipsa narratione arbitraria exoritur argumentum quartum, superioribus multo firmitus, a silentio. Symbolum *Quicumque* non comprehenditur in Codice Canonum ac Decretorum Ecclesiæ Romanæ, in cujus formulis seu *libellis fidei*, numero undenis, summa diligentia undique collatis, non reponendum duntaxat fuisset tam nobile Symbolum tanti viri, sed inter præcipua reponendum, si extitisset. Quis credat, Romæ ignorari potuisse testimonium religionis illustrissimum, si ab Athanasio coram Christi Vicario & Episcopis publice recitatum & oblatum fuisset? Præterea D. Leo Pont. Max. inter testimonia fidei, quæ ad Concilium Chalcedonense milit, Symboli Athanasiani non meminit: cumque diu post, excussis denuo Romanis tabulariis, ad Leonem Imperatorem A. C. 458 eadem documenta novis additis aucta mitteret, in eodem silentio de nostro hoc Symbolo perseveravit. Atqui inter prima collo-

collocandum erat, quippe ab auctore tam sancto, tam docto, & apud ipsos Orientales tam celebri profectum. Cur id semel iterumque omisit Leo, ille inquam Leo, qui alia Athanasii testimonia tam solerter illi ipsi collectioni inseruit? cur non multo magis hanc tam decretoriam & claram ejus professionem Augusto & Græcis opposuit, nisi quia nunquam Athanasius eam Romæ ediderat? Cur vero etiam ipsi Græci tacuerunt? cur neque D. Cyrillus Alexandrinus, unus ex Athanasii successoribus, neque ullus alius Patrum in Ephesino & Chalcedonensi Concilio Athanasii Symbolum nominavit, quo nihil erat aptius ad impietatem Nestorianam & Eutychianam insanabili vulnere configendam? Eratne Symbolum hoc ejusmodi, ut occultare illud Romani, & non potius toto orbe terrarum spargere, & in Græcorum præsertim oculis constituere summo studio deberent? Qui fit igitur, ut neque Græca Ecclesia, neque ipsa Romana tantæ rei sit conscia, nisi quod scire neutra poterat, quod gestum non erat? Siluit etiam Concilium Toletanum IV A. 633, in cujus capitul. 1 tam multa sunt, quæ in Symbolo *Quicumque* leguntur, ut vix credibile fiat, Patres fortuito in ea incidisse: Athanasii tamen nulla mentio infer-

infertur. Ex hoc ipso Toletano Concilio non improbabilis quorundam conjectura nata est, Symboli *Quicumque* auctorem, quisquis ille fuit, intra annum christianum 460 & 600 vixisse; quandoquidem Concilium hoc notitiam Symboli habuit, & ut monumento jam tum celebri usum est A. 633; ejusdem contra Symboli ignarus fuit S. Leo P. M. anno 458. Hoc argumentum a silentio ductum tantopere attentionem excitat, ut facile præteriri silentio possint quedam levioris momenti, ut auctoritas Scriptorum seculo IX posteriorum, inter quos Demetrius Cydonius, seculi XIV auctor; & regium illud donum, uti est a D. Gregorio Nazianzeno appellatum in laudatione Athanasii, fidel nimirum orthodoxæ professio, quam Athanasius Joviniano Imperatori obtulit: sed nullo prorsus vestigio Nazianzenus ostendit, professionem illam fuisse potius hoc nostrum Symbolum *Quicumque*, quam aliud quodcunque. Ut igitur dicta ad unam summam referamus, omisso argumento theologico & grammatico, quorum primo nihil, altero perparum efficitur, de ceteris viri doctissimi ita sunt ratiocinati. Romanorum una & Græcorum silentium credere nos haud patitur, Symbolum *Quicumque* Athanasium habere auctorem; sed alium

quendam, ætate multo posteriorem, qui nomen suum alieno obtegere maluerit. Ex quo apparet, eo tempore hunc scripsisse, quo propter hostium potentiam & crudelitatem aperte prodire nil sinebatur, quod contra Arium, Nestorium, & Eutychem pugnaret. Id autem nemini aptius congruit, quam Vigilio Episcopo Tapsensi in Africa, ubi tum Wandali rerum potiebantur, seculo quinto ad exitum vergente. Sævi hi domini Arianos errores tuebantur sic, ut verbum contra facere non liceret. Eodemque tempore Nestoriana & Eutychniana insania longe lateque grassabatur, ut contra hanc quoque muniri bonorum animos oporteret. De Vigilio aliunde compertum est, & ipso quidem fatente, sub aliena persona, & nominatim Athanasii, sua vulgasse. Constat etiam, adamasse Vigiliū hoc scribendi genus, cum & alias fidei professiones ediderit, & Arianos ac Eutychnianos in libris suis ceteris infectetur. Pars illa Symboli *Quicumque*, in qua improbat Arius, vera est epitome librorum Vigilii contra Marivadum, adeo quidem, ut plures sententiæ, quales in Symbolo recitantur, ad verbum in libris contra Marivadum legantur. Illud certum, quod eruditissimus Mabilio jam suo tempore animadvertit, doctissimi-
mos

mos plerosque & sacræ antiquitatis peritissimos viros uno consensu negare, Symbolum, de quo hic actum est, inter vera D. Athanasii Alexandrini opera censerî posse.

AUGUSTINUS Hipponensis in Africa Episcopus, sacrorum ingeniorum Summi hujus auctoris libri numerantur ter centum sexaginta. Dum ea recenseo, quæ sub Augustini nomine vel incerta, vel falso ei ascripta, in lucem evolarunt, usurpo editionem Antverpiensem Plantinianam anni 1577, ad id usque temporis omnium perfectissimam, & ceterarum variis deinde locis excusarum usque ad opus Congregationis S. Mauri fontem atque originem: illam potius hic sequor ideo, quia multo pluribus meorum Lectorum ad manus futuram reor, quam codices pretiosos Sanmaurianos. Volumine dictæ editionis sexto liber de Fide seu Unitate Trinitatis contra Manichæos est Evodii Episcopi Uzalensis, ut e codd. mss. jam pridem doctissimus noster Sirmondus ostendit. In Appendicibus autem singulorum Tomorum omnia, aut fere omnia, sunt aliena: quemadmodum in præclara illa editione singillatim indicatur. Volumine ultimo inter Sermones D. Augustini non pauci sunt,

840.

S. Augustinus.

qui originem suam Episcopis alii debent: ii nominatim in eadem editione recensentur. De S. Ambrosii Mediolanensis Sermonibus, nono, tricelimo septimo, & septuagesimo secundo, qui Sermonibus Augustini immixti sunt, monui paulo ante in *Ambrosio*. Observari quoque meretur liber de Mirabilibus S. Scripturæ, qui auctorem quidem habet Augustinum, non tamen Hipponensem, sed alium posteriorem, seculi septimi Scriptorem: ut a me supra dictum est L. II horum Subsidiarum num. 103. Præter hunc memorabiles sunt Oratori Sacro, quia ejus foro magis proprii, liber de Spiritu & Anima, Quæstiones Veteris & Novi Testamenti, liber de Vera & falsa Pænitentia, & liber de Diligendo DEO: non quasi boni non sint, & utilia quam plurima subministrant; sed ne sub S. Augustini nomine in concionem proferantur. Soliloquia, quorum initium est, *Cognoscam te*, decerpta potius ex Augustino, quam Augustini sunt. Manuale ex Augustini & Anselmi sententiis conflatum. Meditationum liber meri flores Anselmi sunt, uti advertit peritissimus Gabriel Gerberon, e Congregatione S. Mauri, in vestibulo Operum D. Anselmi a se elegantissime editorum. Claudant agmen Sermones ad Fratres in Eremo

Eremo, de quibus Ven. Robertus Bellarminus, vir tantæ modestiæ, quantum omnes prædicant, temperare sibi non potuit, quin scriberet: „Phrasis „horum Sermonum, exceptis duobus „de communi vita Clericorum, qui „vere sunt Augustini, est inepta, impropria, lutulenta, ut mirum sit, „potuisse ejusmodi Sermones S. Augustino ab aliquo viro prudente tribui.“ Ita Bellarminus l. de Scriptorib. Ecclesiast. in August. Taceo longe acriora de Sermonibus his ad Fratres in Eremo aliorum judicia. De Augustini ingenio dixi ex instituto in Miscellis Literarum Humaniorum L. 1, toto art. 8, ubi de humano ingenio perinde ut de humano oculo philosophandum esse dixi: sunt enim oculi, qui acute propinqua videant, ad remota hebetes: sunt contra, qui longinqua discernant, sed in proximis hallucinentur. Perfectus est oculus, qui simul & acute cernit, & late. Ita quædam ingenia penetrant, quod volunt, sed pauca complectuntur; alia multis se rebus dedunt, sed obiter omnibus; optima sunt, quæ simul acute vident, & late. Ingeniorum ergo primatum, inter sacros quidem Scriptores, Augustino tribuendum affirmavi, quod & acutissime omnium, & latissime, versatus in literis sit. Hæc ibi pluribus

argumentis persecutus, unum hic addo, e schola falsitatis desumptum, nec ideo minus verum aut solidum. Damnatarum hæreseon magistros in eo passim elaborasse videmus, ut Augustinum in suas partes trahant, ejusque auctoritatem sibi quibuscunque artibus vendicent. Wicleffus ipsum etiam nomen arripuit, seque Joannem ab Augustino nuncupavit. Lutherus nervos omnes intendit in eo libro, quo humani arbitrii libertatem contra Erasmum oppugnat, ut Augustinum a se stare persuadeat. Calvinus l. de æterna Prædest. gloriatur, doctrinam suam univèrsam adeo cum Augustino concinere, ut, si opinionum suarum omnium professio sibi edenda esset, facile totam ipsis Augustini verbis contexere nullo suo interjecto posset. Sectæ Burgofontanæ homines, quæ a Jansenio nomen invenit, quid aliud agunt, quam ut germanos Augustini discipulos & ex asse hæredes palam se ferant? Parum abest, quin de Augustino repetam, quod de Platone Tertullianus l. de Anima scripsit: *Doleo bona fide, Platonem omnium hæreticorum condimentarium factum.* Sicut enim antiquissimi hæreseon factores neminem e Philosophis, ita posteriores nullum e Patribus majorem invenerunt, sub cujus umbra & patrociniò delitescerent,

scerent, nominis magnitudine ad ve-
landam causæ infamiam abutentes. Un-
de factum, ut post Divinas Literas nul-
li essent libri, quos Augustinianis avi-
dus prensarent ambirentque, quod ne-
minem Augustino præferri in orbe chri-
stiano scirent. Viri maximi Opera his
lineamentis optime descripsit Claudius
Mamercus, antiquissimus Presbyter
Viennensis, de Statu Animæ II 9:
*Aurelius Augustinus, & acumine ingenii,
& verum multitudine, & operis mole, ve-
luti quidam Chrysiippus argumentandi virtute,
aut Zeno sensuum subtilitate, aut Varro no-
ster voluminum magnitudine.* E quibus
Lectori quadruplex nascitur fructus,
ab attentissimo Francisco Ribera Vol.
II in XII Prophetas minores, præm.
in Malach. § 11 his verbis comprehen-
sus: *Subtilitate erigit & ascitare non sinit,
eloquentiæ suavitate demulcet, argumentis
validis movet, & vehementer stimulat ad
pietatem.*

AVITUS Alcimus, imperatorio
sanguine editus, libris V Carminum
historiam Mosaicam consignavit. In
his perinde, ut in Epistolis, & Homi-
liis, nobilitatem summam cum doctri-
na non impare agnoscas: nam, etsi ad
Augusti ætatem non proxime accedit,
sui tamen seculi genium longissime tran-
(H 4). scen.

841.
Avitus Al-
cimus.

scendit; dignus elogio, quod in ejus epitaphio inscriptum fuisse narrat D. Ado Viennensis in Chronic. ætate 6.

Unus in arce fuit, cui, quolibet ordine sandi,

Orator nullus similis, nullusque poeta.

842.
S. Bachiarius.

BACHIARIUS, qui temporibus D. Augustini vixit, insignem epistolam elucubravit ad Januarium, seu Episcopum, seu Presbyterum, de recipiendis lapsis. Christianum hunc Philosophum testatur Gennadius in Catal. Script. Ecclesiast. ut morum integritatem servaret, peregrinationem & exilium ultro elegisse. Animus ille a rebus omnibus avulsus, sui que ut patriæ contemptor, cum lenitate præcipua, ex ipsa scribendi ratione elucet.

843.
S. Basiliius M.

BASILIIUS Magnus, qui eloquentiæ comparandæ causa Athenas adiit, & magistrum Libanium diligentissime audiit. Quantum vero opulentissimæ facundiæ apparatus collegerit, testis est omni exceptione major D. Gregorius Nazianzenus orat. 20, quæ est Basilii laudatio funebris. *Quod, inquit, disciplinæ genus est, in quo versatus non sit, atque ita eximie versatus, quasi in eo solo elabo-*

elaborasset? sic nimirum omnia complexus, ut ne unum quidem quisquam; singula rursus ita ad summum, quasi nihil aliud præterea didicisset. Addit, fuisse & ingenio acerrimum, ita ut labore non indigeret; & ita laboriosum, ut non satis liqueret, utro nomine admirabilior esset. I numerat deinde genera disciplinarum; excelluisse Rhetorica, Grammatica, Philosophia; Medicina quoque, Astronomia, & Geometria fuisse imbutum; eloquentia vero tantum inter homines eminuisse, quantum homines mutorum animalium naturam antecunt. Philostorgius quidem Arianus, maledicus Historiæ Ecclesiasticæ auctor, Basilium criminatus est, negans, contentione ac nervis eloquentiæ Antistitem hunc valuisse, in Panegyricis tamen & vlm habere, & pulcritudinem, ipsa rei evidentia fateri coactus est: ut observat peritissimus librorum veterum Photius in Myriobiblo, Codice 40. Ipse verò Photius Cod. 141 tantam esse in Basilio Magno eloquentiam ait, ut, qui ipsum possideat, nullum aliud præterea exemplar requirat, ne Platonem quidem, vel Demosthenem. Sozomenus Histor. Eccles. III 15 de Basilio ita tradit: *omnium sui temporis eloquentissimum fuisse, inter omnes constat.* Longius progreditur Desiderius Erasmus Roterodamus, vir

ad

ad reprehendendum, quam ad laudandum, multo magis proclivis: is Basilium M. tanti facit, ut pluris neminem; ideoque in epistola ad Jacobum Sadoletum omnibus eum Græcis Romanisque Oratoribus anteponebat. Quod ejus judicium tale ac tantum Dominicus Buhursius, Criticus perspicacissimus, in Ingeniosis Patrum Sententiis refert, & silendo approbare videtur. De Græcis consentit Bandinus Gualfreduccius in Hieromenia, ubi Parte I ad diem 14 Jun. sic de Basilio canit:

Exquirat Sapientiam per urbes,

Quæcunque eximia steterè fama:

Vincat eloquio Atticas Athenas.

Clarius, & ut magistrum agnoscas, Carolus Regius in Oratore Christiano IV 8 inquit: *Basiliius vero, quamvis Attica eloquentia nulli cedat veterum, ea tamen elegantia est vero Attica, id est, succi plena, gravis, sancta.* Presse ac distincte celeberr. Muratorius, in libello utilissimo de Dignitate Eloquent. Popularis, c. 8 de Homiliis D. Basilli ait:
 „Nullus hic dicendi fastus, sed potius
 „simplex ac planus sermo; fortis ta-
 „men, ac mirifice & ad jucunditatem
 „per-

perpicuus, tum maxime cum argu-
 mentum venustis sine affectatione de-
 scriptionibus lætificat. Loci Scriptu-
 rarum, quos affert, innati videntur
 ac per se insiti, non arte, non studio
 vestigati. Quid multa? nusquam non
 patet, consilium ejus fuisse, omnia
 erudire, singulis opitulari. "Acu-
 leum in eos Muratorius emittit, qui
 locos Divinorum Librorum detorquent,
 in descriptiones se absque modo effun-
 dunt, & solis doctis ingeniosisque se
 venditare potius, quam intelligi velle
 ab omnibus videntur.

BASILIIUS Seleuciensis vitam D. 344.
 Theclæ Virginis & Martyris, ejusque S. Basilii
 pro Christi religione certamina, proli- Seleuci-
 xo poemate celebravit: quod quidem ensis.
 non superest, testem tamen habet cer-
 tissimum, Photium in Myriobiblo seu
 Bibliotheca. Adhæsit ei in ceteris quo-
 que color & splendor aliquis poeticus,
 sic tamen moderatus, ut materiæ fan-
 ctitatem haudquaquam dedeceat, sed
 commendet potius & extollat. Cum
 profanis Græciæ Oratoribus si eum com-
 paro, conjunctam invenio in uno Se-
 leuciensi suavitatem Isocratis, subtilita-
 tem Lysiæ, acumen Hyperidii, soni-
 tum Aeschini: solam Demosthenis vim
 desiderare in eo possis.

BEDA

845.
Vener.
Beda.

BEDA Venerabilis: quem, inquit B. No kerus, tam vitæ instituto, quam sanctimoniam gloria Bedæ similis, l. de Illustrib. Scripturæ Interpretib. c. 2, quem naturarum dispositor DEUS, qui quarta die mundanæ creationis solem ab Oriente produxit, in sexta ætate seculi novum solem ab Occidente ad illuminationem totius orbis direxit. Librorum & opusculorum S. Bedæ superest Index ab ipso scriptus, qui in melioribus editionibus ad calcem Historiæ Anglicanæ legitur. Quia tamen ipse Divus Indicem hunc a se exaratum esse testatur anno ætatis 59, post quem diu supervixit: ideo mirum non est, alios Bedæ libros extare, Indice illo non comprehensos, quippe postea elucubratos. Commentaria in Esaiam, Jeremiam, Daniele, omnesque Prophetas minores, quorum ipse Beda in Indice mentionem facit, injuria temporum interciderunt. Commentaria vero in Pauli Epistolas ex Augustino se contexuisse in eodem Indice Beda aperte affirmat: ut adeo nulla causa sit opus hoc Bedæ adimendi, & ad Petrum Abbatem Tripolitanum cum Card. Baronio & aliis transferendi: quamvis enim Petrus quoque Tripolitanus Commentaria in Paulum ex Augustini verbis collegerit, quæ perierunt, non ideo Beda labore suo privandus est. Sed

uter-

utercunque ista congerit, quæ super-
 sunt, non ille tamen, sed Augustinus
 auctor est. Ceterum nec Vita Patricii,
 nec Arnulphi, aut Columbani, D. Be-
 dæ sunt; sed prima auctorem Probum
 habet, altera Paulum Diaconum, Jo-
 nam tertia. Epistola vero de Divina-
 tione Vitæ & Mortis; preces, in
 quibus Angelus Uriel & Rumiël, ac
 tres Jacobi invocantur; Collectaneum
 de quatuor generibus lignorum in Chri-
 sti Cruce; & Collectanea ac Flores
 Vol. III Operum, non sunt ejus gene-
 ris, ut tanto viro convenient. Colle-
 ctaneum de Luminaribus Ecclesiæ etiam
 D. Hieronymi Operibus a quibusdam
 assutum est, utrobique falso. Non
 omnes ad Bedam pertinere Homilias
 sub ejus nomine editas, monet Joan-
 nes Mabilio seu Mabillonius in Actis
 SS. Ord. D. Benedicti, Seculo III,
 Parte I, in Vita Bedæ § 31. Multas
 tamen a se scriptas, testis ipse est,
 dum in librorum suorum Indice nume-
 rat *Homeliarum Evangelii libros duos*.
 Quanto in pretio fuerint Bedæ oratio-
 nes *super lectionarium anniversarium*, uti
 tum loquebantur, id est, in Evangelia
 totius anni, ostendunt illa D. Bonifa-
 cii Archiepiscopi Moguntini verba, in
 epistola ad Egbertum Eboracensem
 Episcopum, quæ inter Bonifacii Epi-
 stolas

stolas est octogesima quinta: „ Inhian-
 „ ter desiderantes flagitamus , ut nobis
 „ ad gaudium nostri mœroris eo modo,
 „ quo antea jam fecistis , aliquam parti-
 „ culam vel scintillam de candela Eccle-
 „ siæ , quam illuxit Spiritus Sanctus in
 „ regionibus vestris , destinare curetis,
 „ id est , de Tractatibus , quos spirita-
 „ lis Presbyter & investigator Sancta-
 „ rum Scripturarum Beda referendo
 „ composuit , partem qualemcunque
 „ transmittere dignemini. Maxime au-
 „ tem , si fore possit , quod nobis præ-
 „ dicantibus habile , & manuale , & uti-
 „ lissimum esse videtur super lectiona-
 „ rium anniversarium. “ Memoria di-
 „ gnum est , quod B. Notkerus l. de Il-
 „ lustr. Script. Interpretib. c. 4 observat,
 Bedam non tantum Hieronymi , Augu-
 stini , & Gregorii sententis Commen-
 tarios suos locupletasse , & multa e
 Primasio quoque D. Augustini discipu-
 lo mutuatum esse ; sed etiam e Tycho-
 nio Donatista in libros suos transcribe-
 re non dubitasse , quidquid profuturum
 lectoribus judicasset. In his *Collectaneis*
 seu *Stromatis* antiquorum verba ipsa ple-
 rumque servat : in illis autem , quæ
 Beda ipse invenit ac scripsit , nec ora-
 tionis decora accersit , nec tamen ele-
 gantia caret , facili stylo & rebus ipsis
 accommodato animum suum exponere
 solitus.

BERENGOSIUS, seu Berengozus, Abbas, ut creditur, D. Maximianus, apud Treviros. Præter libros tres de Laude & Inventione S. Crucis, & unum de Mysterio Ligni Dominici ac Luce antiquorum Patrum, quatuor tantum Sermones hujus auctoris ad nos usque pervenerunt. Eloquentia in eo singularis non est, sunt tamen hæc viri scripta, ut in Bibliotheca Patrum vere inscribuntur, *multa pietate, variaque piæ admodum historiæ cognitione referta.*

846.
Berengozus.

BERNARDINUS Senensis, studiosissimus & eloquentissimus præco sanctissimi nominis JESU, in cujus laudes semper excurrit, quoties in diversis Operum partibus occasio offertur. Ideo præstans Eloquentiæ Sacræ magister, & Seraphicæ RR. PP. Capucinatorum familiæ lumen, Amadeus Bajocensis in Paulo Ecclesiaste II 5: *Vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram gentibus Obsoleverat augustissimi nominis JESU memoria; suscitatur Bernardinus, ut eam mundo restituat.* Inter ejus Quadragesimalia eminet ultimum, seu quartum, cui titulus est *Seraphim*, materia de DEI amore. Observandum tamen, Quadragesimale hoc ultimum ex ore quidem Bernardini, sed e calamo fluxisse Danielis Purzillii Jurisconsulti

847.
S. Bernardinus Senensis.

Pata-

Patavini, qui Divi concionantis verba; quantum assequi potuit, Patavii excepit: quo factum, ut alicubi non Bernardinus, sed Purzilius loquatur. Nul- lus ejus liber utilior illo, quem de Aspirationibus quotidianis ad DEUM conscripsit. Ab Augustino Da ho, in Orat. de D. Bernardino Senensi, tribuitur ei *sapiens & perpolita oratio*; sapiens, in qua ad persuadendum aptissima omnia; perpolita, ut illis temporibus. Qua conditione M. Antonius Coccius Sabellicus Enneade X l. V de Bernardino scripsit: *Orator sua tempestate maximus*. Hieronymus Platus, de Bono Status Relig. II 32: „Bernardi- num Senensem ex Ordine Minorum „ita dicendo valuisse accepimus, ut „quocunque tempore, & quocunque „loco concionaturus esset, non mo- „do otiosi, sed ipsi opifices tabernis, „reliqui etiam omnes domibus occlusis, „ad eum concurrerent.“ Ipse Aeneas Sylvius, qui deinde Pontifex Maximus Pii II nomen sibi indidit, l. de Europa c. 64 copiosam in eo eloquentiam merito laudavit: sua enim ætate tum ubertate dicendi, tum animorum motu excellabat. *Maximum ei studium*, inquit Sylvius, *in edocendis populis fuit: qui cum esset facundia copiosus, & doctrina insignis, incredibili omnium attentione audiebatur,*

tur, & quasi alter Paulus esset, vaselectio-
nis, in admiratione ac reverentia habitus.

BERNARDUS Abbas Clarævallis: 848.

de quo Jacobus noster Gretserus Ope. S. Bernar-
rum Vol. XVII in epist. ad Ampliff. dus.

Antist. Casareensem, Joannem: „ Sua-
„ villoquentiæ laudem si quisquam inter
„ christianos Doctores & Scriptores me-
„ retur, eam vel primus, vel cum pri-
„ mis meretur beatissimus Pater Bernar-
„ dus, cui jam communi omnium appro-
„ batione & suffragatione *Melliflui* co-
„ gnomen inditum est, propter oratio-
„ nis dulcedinem, qua ita præstat, ut
„ omnia ejus scripta nectar & an brossam
„ spirent, omnibusque gratis delibuta,
„ mirifice lectoris animum afficiant, &
„ liquidissima quadam voluptate perfun-
„ dant.“ Equidem & Ambrosium dul-
ce illud cognomen a melle & apibus
adeptum novimus, eo tamen discrimi-
ne, ut, si alter alteri comparandus sit,
M. Tullii verbis ita distinguere libeat:
Alterius (Bernardi) ingenium sic dulce,
ut acetum Aegyptium; alterius (Ambrosii)
sic acre, ut mel Hymentium dicimus. Cic.
in Fragm. Hortens. Est enim sæpe acer
& severus in doctrina morum Bernar-
dus; est jucundus inter aculeos Ambro-
sius: sed in Ambrosio suavitatem acrimo-
nia, in Bernardo suavitas acrimo-

niam vincit. Quapropter, ut loquitur Theophilus Raynaudus, Operum T. IX, in S. Bernardo Ape Gallica, § 5, sicut *melliflomos* sive mellifluus Xenophon, referente Suida, dictus est Apis Attica: ita, & quidem multo verius, mellifluus Bernardus denominandus videtur Apis Gallica, eique illud Siracidæ merito accommodandum, *Brevis in volatilibus est apis, & initium dulcoris habet fructus ejus* id est, principatum, & ut ita dicam, verticem ac gradum primum suavitatis & dulcedinis. Unde tamen, inquiet aliquis, unanimis hæc omnium vox, *Melliflui* nomen ad Bernardum præ ceteris deferretur? an a lenitate doctrinæ? atqui austerus est sæpe, siquis alius. an a consolatione, & blandis affectibus? at non desunt e Patrum numero, qui nihil ei hac in parte concedant. a stylo igitur, qui tinnulus & exultans fertur, & sæpissime in syllabis ludit, vocabula vocabulis opponens? sed non minus in hoc liberalis Augustinus, Chrysologus, alique. Veram ego causam opinor esse felicitatem illam singularem, qua Divinarum Scripturarum verbis sensa sua omnia tam apte exprimebat, ut ad id ipsum nata viderentur: quia nimirum, ut animadvertimus est a Sixto Senensi in Biblioth.

Sancta I. IV, in Bernardo, „ sic ab in-
 „ fantia sacras literas imbibit, & per
 „ omnem ætatem memoria retinuit, ut
 „ quoties aut aliquid loqui, aut scribe-
 „ re tentaret, toties in verba & senten-
 „ tias Sanctarum Scripturarum prorum-
 „ pere cogeretur.“ Idem auctor ibi-
 dem, ex omnium sententia, inter Ope-
 ra Bernardi primas defert Sermonibus
 in Cantica: *insigne*, inquit, *hujus aucto-
 ris opus, quod eruditi omnes veteris ipsius
 laboribus præferunt.* Sermones hos vere
 melleos, etsi numero sex & octoginta,
 non nisi ad initium Capitis III Cantico-
 rum vir sanctus perduxit, morte præ-
 ventus. Inde profecutus est opus Gil-
 bertus sive Gillebertus Hoylandus,
 spiritu styloque felix Bernardi imitator:
 sed & ille immortalis huic labori est,
 non ultra Caput V Canticorum Sermo-
 nibus XLVIII progressus. Maximus
 etiam honos a summis viris semper est
 habitus libris de Consideratione ad Eua-
 genium Pontificem Romanum scriptis,
 in quibus, inquit alter Bernardus Bonæ-
 vallis Abbas in Vita Sancti II 8, *tan-
 ta de natura divina disseruit, ut videatur
 in tertium cælum assumptus audisse quædam
 verba, quæ non licet homini loqui, & Re-
 gem in decore suo vidisse.* Sermones XVII
 in Psalmum XC, *Qui habitat*, dulcissimis
 argumentis vivæ & immobilis fiduciæ

in DEO reponendæ conferti sunt. Sermonibus, qui nunc inscribuntur *super Missus est*, ipse Bernardus titulum tribuit *de Laudibus Virginis Matris*, tum in præfatione, tum epist. 18 & 89. Orationes multæ præclaro Bernardi nomine inlignitæ sunt, quæ alium parentem habent. Sermo seu Meditatio in *Vitam & Passionem Domini*, cujus initium est, *JESUM Nazarenum a Judæis innocenter condemnatum*, nec a Bernardo, nec ab Anselmo profectus est: nam & a Bernardo illud scribendi genus longe distat, nec Anselmum in eo agnoscit Gerbero seu Gerberonus, ille Anselmi editor & æstimator certissimus. Sermones de Davide Goliathi victore, de Maria Magdalena (*Hodie misericordia & veritas*) & in illud Psalmi, *Custodit Dominus omnia ossa eorum*, Nicolao Clara-vallensi ab eruditis ascribuntur. Sermo in *Adventu Domini de XI Oneribus Esaiæ* est Aelredi Abbatis Rievallensis in Anglia. Ejusdem est Sermo *de JESU puero duodenni*. Rursus Nicolai Clara-vallensis sunt Sermones tres de Natali Domini, quorum hæc initia; *Non poterit explicari sermo; Exultate fratres in Domino; Tandem de mari ad portum; & de S. Stephano, Adhuc Filium Virginis*. Orationes XV de Sermone Domini in ultima Cœna sunt B. Ogerii seu Oglerii Abba-

Abbatis; incertorum vero auctorum hi Sermones: de *Discipulis euntibus in Finibus*; de *Excellentia SS. Sacramenti & Sacerdotum* (Non lateat vos, verendi Sacerdotes); de *Villico iniquitatis*, qui quidem non Sermo est, sed Epistola; de *B. MARIA*, *Miraculum fuit, quod Virgo peperit*; de *Sap. VII*, *Sapientia vincit malitiam*; de *X Virginibus*, *Sponsus Christus est*; de *S. Andrea*, *Et quietum studium*; de *S. Nicolao*, *Nicolaus iste meus*; Sermones & Meditatio in *Salve Regina*; ad Clerum Concilii Rhemensis; ad Pastores in Synodo; ad Prælatos in Concilio Generali, *Non pro sapientia*; de fugienda *Cordis & Corporis Immunditia*, *Amator castitatis*, cujus magna pars e *Guerrico* exscripta est; de *Miseria humana*, *O homo, qui ex anima rationali & humana carne subsistis*; de *VII Donis Spiritus Sancti*, *Prima gratia est Timor Domini*; *Parabolæ de Pugna Spirituali*, cum sua Appendice; in *Cæna Domini*, ex *I. Proverb. Sediti ad mensam divitis*; in *ilud*, *Simile est regnum cælorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas*. Atque hic ultimus est ille Sermo, e quo toties sub Bernardi nomine adscito allata est notissima sententia: *Nonne hæc religio sancta, pura, & immaculata, in qua homo vivit purius, cadit rarius, surgit velocius, incedit cautius, irroratur frequentius, quæ-*

feit securius, moritur fiducius (non fiducialius) purgatur citius, premiatur copiosius?
 Omnes hi Sermones, inter quos aliqui insignes, & auctore Bernardo ceteroquin minime indigni, propriis tamen Divi notis & indiciis carent, atque idcirco a veris ejus operibus merito discernuntur. Irrepsit etiam in Bernardi Sermones Oratio nobilis de Natali S. Joannis Baptistæ, *Hodie, dilectissimi, dies nobis illuxit insignis*, quæ est B. Petri Damiani. Sed jam etiam Libros & Opuscula dulcissimi viri lustremus, & aliena refecemus. Celebris Epistola, vel potius Liber, de Vita Solitaria ad Fratres de Monte DEI, multo durior & abstrusior est, quam ut nectarei Bernardi opus dici queat: contra si Guilielmi Abbatis Rhemensis ad S. Theodoricum scripta cum isto conferas, tam similia inter se deprehendes, ut de vero auctore Epistolæ ad Fratres de Monte DEI ambigere jam non possis. *Vitis Mystica* seu liber de Christo patiente ac moriente nihil habet cum Bernardo commune, sive stylum, sive totum tractandi modum respiciamus. Mentionem quidem hic auctor infert c. 17 Sermonum suorum *de parvis*; sed & Sermones parvos aut de parvis scribere cujuslibet est; & potuit hoc appingere imperitus aliquis, qui simile quidpiam de hoc argumento

in D. Bernardi Sermonibus legere se meminisset. Liber *Meditationum* est primus Hugonis Victorini de Anima, & liber de *Interiore Domo* ejusdem de Anima tertius. Hunc de *Interiore Domo* alii inscripserunt de *Conscientia*: nulla enim re propemodum, nisi ordine, inter se differunt. Sed alius est de *Conscientia*, cujus proœmium, *Petis a me dilecte mi*; & initium, *Conscientia hominis abyssus multa*; nitore & suavitate Doctoris melliti probe respondens. Liber de *Doctrina Puerorum*, seu de *Ordine Vitæ & Morum Institutione*, Bernardi esse nequit, cum ab alumno D. Benedicti scriptus sit, ut c. 4 manifestum sit. *Scala Claustralium* est Guigonis Carthusianorum Prioris. De *Amore DEI*, seu de *diligendo DEO*, duo sunt opera, multum inter se diversa. Alterum ad Cardinalem Haimericum; cujus præfatio, *Orationes a me*; initium, *Vultis ergo*; Bernardum parentem toto vultu & omnibus suis lineamentis prodit. Alterum, cujus principium, *Venite ascendamus*, non eundem parentem refert, nullo jure in tam nobilem familiam adoptatum. Circumferuntur etiam exemplaria *Bernardi Soliloquiorum*: sed puri puti sunt libri de *Amore DEI*, quos modo rejeci, præfatione tantum addita, *In lacu insensæ*. Aliud *Bernardi Soliloquium* nihil

ejus præter nomen habet. *Instructio Sacerdotis*, seu de præcipuis *Mysteriis Religionis*, alterius fortasse Bernardi, certe non Claravallensis. *De Modo bene vivendi, ad Sororem*, præter alias rationes perspicuas, etiam hac repellitur, quod de *Virginitate* scribere Divus ad Humbelinam sororem non potuit, cum in matrimonio eam vixisse constet. Opusculum de *Contemptu Mundi*, in illud, *Ecce nos reliquimus omnia*, Galfridi seu Gaufridi Igniacensis, summa necessitudine Bernardo conjuncti. Falso etiam Doctoris suavissimi libris annumerata sunt *Speculum Monachorum*, *Documenta Vitæ Religiosæ*, liber *Sententiarum*, *VIII Puncta Perfectionis*, de *Doctrina Vitæ*, seu *Regimine Cordis, Oris, & Operis*; opusculum *Ad quid venisti?* & *Lamentatio Virginis MARIÆ*, nova lamentatione, quam laude dignior. Unum superest, quod ex Vita S. Malachiæ Episcopi Hiberniæ, haud dubio partu D. Bernardi, observo de *Prophetia* illa, seu Romanorum Pontificum serie a Petro primo Christi vicario ad Petrum usque alterum, Antichristo quondam, si Superis placet, postremo seculo occursum. Quo pacto autem credemus, Bernardum, cui intima quæque Malachiæ perspecta erant, vel hoc unum ignorasse, vel rem tam stupendam in eo libro neglexisse,

xisse, in quo alia multo minora de amico carissimo ad posteritatis memoriam consignavit? Nihil ante Sixti V tempora de re tam admiranda auditum: neque is, qui primus in lucem protulit, ostendere fontem potuit, unde hausisset. Neque vero Divini Spiritus vaticinia ubique alludere ad nomina, ad insignia, ad patriam solent: multoque minus Sanctissimus ille Spiritus tot Antipapas in serie Summorum Pontificum collocasset. Quorsum autem procurrunt lusus illi, e syllabis & scutis petiti? ad ea tempora, quibus oracula hæc prodierunt: eo usque dilucida & liquida omnia: posteriora tam tenebrosa, tam impedita, ut ad Pontifices, qui inde ad nos regnarunt, summa vi detorqueri vix potuerint. an quia difficilius erat de futuris, quam de præteritis vaticinari? Vide, si lubet, contra Pseudomalachiam hunc erudite ac solide disputantes, Claudium Franciscum Menestrierum (*Menetrier*) libro singulari, & Daniëlem Papebrochium in Paralipomenis ad Conatum Chronico. Historicum de Pontificib. Rom. Dissert. XLI, alias Append. IV Parte I p. 216.

BOETHIUS, vir summa nobilitate, & consularis, sed effuso pro virtutis

849.
Boethius.

tutis gloria sanguine nobilior. Nihil dico de commentariis philosophiam docentibus, nihil de mathematicis, ac theologicis. Quod unum ad præfens institutum pertinet, sunt libelli de Consolatione Philosophiæ, e prosa metrisque contexti: quos optima jure Joannes Bernartius initio Comment. in Boeth. Consol. gemmeos appellat. Petrus Bertius præf. in eosdem ait: *Ubi que adhuc effulget magnum illud & cælo affine ingenium.* Mox discrimen assignans Bertius, *utroque in genere, inquit, fuso pariter, & numeris adstricto egregius, sed in hoc præcipue excellens.* Multo his acutior judex, Julius Cæsar Scaliger, vir paucissimos laudare solitus, in Hypercritico, seu Poetices VI § inquit: „Boethij Severini ingenium, eruditio, „ars, sapientia facile provocat omnes „auctores, sive illi græci sint, sive latini. Seculi barbaria, ejus oratio „soluta deterior invenitur: at quæ libuit ludere in pœsi, divina sane sunt. „nihil illis cultius, nihil gravius. neque densitas sententiarum venerem, neque acumen abstulit candorem. Equidem cenfeo paucos cum illo comparari „posse.“ Consolationem hanc in carcere cum scribebat, omissis ceteris studiis id egit unum, ut se lectoremque quotidianis commentationibus adversus

fus omnem casum acerrime exerceret; itaque lectissimis & virilibus utitur verbis, ut & splendore animum recreet, & erigat dignitate. Confirmatur animus, & assurgit, cum virum legimus, & plane virum, omni copia in eventus omnes instructum.

BONAVENTURA, Doctor Sera-
phicus: de quo supremus iudex, Sixtus
V Pont. Max. in Litteris datis 1588
prid. Id. Mart. quarum initium est,
Triumphantis Jerusalem, § 1: „ Inter eos,
„ quos Dominus magnus Spiritu intelli-
„ gentiæ replere voluit, quique tan-
„ quam imbres eloquia sapientiæ suæ in
„ Ecclesia DEI miserunt, merito nu-
„ meratur S. Bonaventura Confessor &
„ Pontifex, & in eadem Catholica Ec-
„ clesia Doctor eximus. “ Et § 3 ita
pergit: „ Fuit enim in S Bonaventura id
„ præcipuum, & singulare, ut non so-
„ lum argumentandi subtilitate, docen-
„ di facilitate, definiendi solertia præ-
„ staret, sed divina quadam animos
„ permovendi vi excelleret. “ Bulla-
rii Magni Vol. II, Sixtinarum Bulla 76.
In eandem sententiam Joannes Gerson,
Operum Vol. I, in Epistola Lugdunum
scripta A. 1426 inquit: „ Sint alii Do-
„ ctiores, qui dicantur Cherubici; hic
„ verissimo nomine Seraphicus simul &
„ Che-

850.
S. Bon-
ventura.

„ Cherubicus, quia inflammat affectum
 „ & erudit intellectum, reducit & unit
 „ ad DEUM per amorem extaticum;
 „ dum alii multi solum divaricant & di-
 „ spargunt intellectum per præcisiones,
 „ prioritates & posterioritates, & signa,
 „ & contingentia. “ Joannes Triche-
 mius l. de Scriptor. Eccles. in Bonaven-
 tura: *Profundus est, non verbosus; subti-
 lis, non curiosus; disertus, non vanus;
 flammantia, non instantia verba proferens.*
 Bartholomæus de Barberiis, præfat. in
 Tabulam suam Generalem Operum Bona-
 venturæ, de Divi libris, inter quos
Sermones de Tempore & de Sanctis totum
 Volumen III implent, ait: *in quibus &
 flores odoriferi, & fructus suavissimi uberrimi-
 que, cuique legenti exponuntur.* Opu-
 sculum de VIII Collationibus non est
 Bonaventuræ: dubia sunt Speculum
 Disciplinæ, Biblia Pauperum, de Pro-
 fectu Religiosorum, Formula Novitio-
 rum, & Alphabetum Monachorum.
 Characterem Seraphici hujus Scriptoris
 egregie designavit Claudius noster Co-
 lombierius Vol. II orat. 38: *Nemo un-
 quam fuit, qui vel in tali extelsitate solidior,
 vel in tanta hac sublimitate faciliior esset,
 atque ordinis certi tenacior.*

851.
 BRUNO
 uterque.

BRUNONES ambos conjungo;
 sanctissimi Ordinis Carthusiani condito-
 rem,

rem; & D. Brunonem Astensem, Ecclesiae Purpuratum, & Episcopum Sigeniensem. Litem illam ego meam non facio, qua Opuscula omnia, Tomo III Petreji comprehensa, ab eoque Parenti suo Brunoni Carthusiano ascripta, alii S. Brunoni Astensi vendicant. Ad usum Eloquentiae Sacrae id non magnopere refert: utrilibet enim totius illius Voluminis libellos posteritas debeat, salva semper veritate pro concione dicentur *Sancti Brunonis* esse. Silentii quidem certe Carthusiani amorem Commentarii praese ferunt, tanta brevitate scripti sunt.

CAESARIUS ARELATENSIS.

Eorundem temporum aequalis, Ennodius Ticinensis, Epist. IX 33 ad Caesarium Galliae Narbonensis Pontificem scribens, literas *hominum nobilissimo* mittere se profitetur, & ait: *Tu ceteros velut solis magnitudo astris minoribus comparata transgrederis In te lux convenit sermonis & operis.* Doctissimus Jacobus Sirmondus, Operum Vol. I in Commentar. ad Ennodium, in Epist. IX 33 de Caesario suffragatur: *Episcoporum sui seculi, ut jure vocat Ennodius, nobilissimo, doctrina, eloquentia, vitae sanctitatis clarissimo.* Ex hominibus Caesarii altiquas esse alienas, vel certe interpolatas, confitendum est: occurrit enim in illis

852.
S. Caesari-
us Arela-
tensis.

illis mentio Gregorii Pontificis Maximi & Isidori Hispalensis, Cæsario posteriorum. Verum hæc fortassis *glossen a a* tantum sunt, quæ primum aliena manu in margine libri adjuncta, postea in librum ipsum irrepsere. In Homiliis his, ut Ennodii verbo utar, *lux* emicat; lux doctrinæ, lux claritatis; non tamen eloquentiæ comptioris splendor.

853.
Cæsarius
Heisterba-
censis.

CAESARIUS HEISTERBACENSIS. Reliquit posteris *Illustrium Miraculorum & Historiarum memorabilium*, sui potissimum temporis, libros XII, quos ipse *Distinctiones* appellat. Vir hic apprime religiosus, e celeberrima Cisterciensi familia, a Criticis, præsertim heterodoxis, vehementer vapulat, tanquam rumoribus quibuscunque credulus, & fabellis refertus. De fidelitate Scriptoris securos nos esse jubent illa Præfationis verba: *Testis est mihi Dominus, nec unum quidem Capitulum in hoc Dialogo (Dialogi enim forma totum Opus innexuit) me finxisse. Quodsi aliqua forte aliter sunt gesta, quam a me scripta: magis his videtur imputandum esse, a quibus mihi sunt relata.* Quem Historici candorem etiam id confirmat, quod narrationi de rebus Fratris Simonis de Alna III 33 subjicit: *Sunt adhuc alia multa & magna Conversi hujus opera; quæ ad*
meam

meam notitiam non pervenerunt: ex quibus tamen quedam audivi, quæ scribere nolui, eo quod relata minus bene retinuerim. Satius duxi, etiam vera subicere, quam falsa scribere. Recentiores tamen Critici contendunt, imponi sibi passum esse Cæsarium, facilitate quadam animi, admiranda & fide majora suspicientis, suaque sinceritate alios metientis. Sapienter & moderate distinguunt Bollandini, peritissimi historiae sacrae arbitri, T. I Septembr. ad ejus diem II, de B. Margareta Lovaniensi V. & M. ubi in Commentario prævio § IV n. 44 profitentur, se Divæ hujus Acta a Cæsario scripta ceteris omnibus anteferre; nam, quamvis nonnulla temporum illorum simplicitati magis, quam verisimilitudini respondeant, repudiari tamen ea non posse, quæ a verisimilitudine non sunt aliena, quæque exacte nosse potuit, quod iis & loco, & tempore esset vicinus. Taceo de stylo, qui si impolitus & barbarie inquinatus est, culpa in illo seculo residet: scripsit enim A. C. 1222, ut ipse X 48 inquit.

CASSIANUS. Controversa in Joanne Cassiano plura sunt, patria, lingua, errores, sanctitas. Pro ejus sanctitate Vindiciæ plurium in lucem prodire: instar omnium erunt Acta Sanctorum

854.
Cassianus.

maxima Bollandina, in quibus T. V Julii, ad diem XXIII, Sylloges Histor. § 1 Sancti nomen & cultus, tum apud Græcos, tum apud Latinos, & quidem antiquissimus, firmis argumentis Cassiano asseritur. Eadem Sylloge § 2 quæstionem componit de Cassiani patria, quam plerique Scythiam esse opinantur, Gennadii auctoritate nixi; hæsitantibus aliis, præsertim quod Photius Romanum appellet. Hæc l. d. ita inter se conciliantur, si Thracia ejus patria statuatur, Constantinopoli tum subjecta: nam Romani nomen, quod Photius aliique Græci passim Cassiano tribuunt, apud ipsos Constantinopolitanum indicabat. Sic & Gennadio satisfiet, si tamen ille Scythiam dixit: Scythia enim Pontica pars Thraciæ fuit. In dubium quoque adductum est, quo sermone scripserit, græcone, an latino. Certe multa ejus exemplaria reperiuntur græca: homo græcus, in Græcia educatus, Chrysostomi discipulus, Græcorum legatus, per Orientem tot annis peregrinatus, contra Nestorium ad Constantinopolitanos quidni græce scripserit? Collationes vero non græce, sed latine a se scriptas, ipse prodit, tum I 5, III 15, IV 6, X 21, & XIV 16, tum maxime præf. in l. I Collat. ubi ait, referre se Patres illos veteres

Orien-

Orientalium, sententiam suam explicantes, & quod est majus, latino disputantes eloquio. Et vero quorsum libros græcos ad Massilienses, qui lingua latina utebantur? Jam de erroribus, qui in Cassiano occurrunt, hæc breviter memoranda sunt. In libris XII de Institutis Cœnobiorum nullus inest manifestus error. Puri sunt etiam VII de Incarnatione, nisi quod Christum, uti & in Collationibus, *Hominem Dominicum* vocat. Sed hic loquendi modus, ab aliis etiam Patribus usurpatus, quo sano sensu exponi vere possit, ab ipso Doctore Angelico, Eximio, aliisque accurate ostensum est. Inter Collationes vero, præter alia paucula, decima tertia est famosa illa, in qua Abbas Chæremon de divina gratia & libero hominis arbitrio male sentit: atque hanc D. Prosper toto libro *contra Collatorem* refutat, errores Massiliensium ipsi Cassiano imputans. Sed facile ac expeditum remedium suppetit adversum hos errores, quos bonæ editiones, præcipue Alardi Gazæi omnium præstantissima, vel additis Notis elidunt, vel opposita Prosperi aut Dionysii Carthusiani doctrina orthodoxa configunt. Ceterum Ven. Nicolaus Lancicius, cui singularis cum Patribus familiaritas divinitus data est, Opusc. IV seu de Domino

nio Passionum, in proëm. scite Cassianum tuctur, & plures ejus locos affert, quibus doceat, gratiæ divinæ necessitatem ab ipso agnosci, & affirmari, dum *ex suo sensu* loquitur. Abstersis his nævis, non suis, mirum est, quantis laudibus Cassianus ad caelum feratur. Qui accumulata elogia cernere uno loco gaudet, quam plurima inveniet apud Julium Nigrum Tract. V Ascet. de Lectioe Librorum Spiritual. c. 3 n. 12, ex Climaco, Gennadio, Cassiodoro, S. Benedicto, Photio, Vincentio, S. Antonino, Humberto, Dionysio Carthusiano, Vita S. Fulgentii, & Instituto S. J. Summatim dicas, quanta vi & eruditione in libris de Incarnatione contra Nestorium Cassianus agit, tanto pondere tantaque contentione in libris ceteris contra vitia animorum pugnare. Quocirca eleganter ac definite Joannes Cardin. Bona, in Notitia Auctorum, quæ extat ad calcem libri de Divina Psalmodia, in *Joanne Cassiano: Monasticæ perfectionis perfectissimus Magister*. Sed & illud Cassiano ex omnibus Patribus proprium, quod natus in solo barbaro, sive Scythia, sive Thrax, nihilominus *stylo cunprimis latinus* fuerit, uti de eo scribit Hieronymus Platus de Bono status Relig. II 25. adeo quidem, ut vel Aristarchus ille, eruditissimus Gerardus Joan-

Joannes Vossius, Aristarchi sui III 27
elegantem scriptorem fateri non dubitarit.

CASSIODORUS, *sua aetate*, inquit
 P. N. Joannes Paulus Oliva in Conc.
 Palat. Apost. ad Alexandrum VII, conc.
 13, *sagacissimus inter studiosos, inter prove-*
ctos celsissimus; inter domesticos (Regis Cas-
siodori) primum Senator Ravennæ, de-
inde Consul Romæ, Ostrogothorum Regum
semper Cancellarius; ac demum Monachus
Cassinensis, & Abbas Sancti Vitalis. Li-
 bri XII Variarum non sunt opus sacrum,
 sed civile, collectum ex Epistolis a
 Cassiodoro scriptis nomine Theodoric
 Ostrogothorum Regis, ejusque nepo-
 tis Athalatici: quibus & a secretis, &
 alioqui carissimus extitit. Nihil se-
 cius in his etiam libris, in quibus ars
 politica & eloquentia regnat, omni or-
 natu compta, quem illius temporis la-
 tinitas recipiebat, cum delectatione &
 concinnitate aculeos relinquit in ani-
 mis eorum, qui mores attendunt. In-
 ter sacra, quæ deinde scripsit, eminet
 volumen in Psalmos: cujus accurata
 descriptio extat in Bibliotheca Sancta
 Sixti Senensis libro IV in Aurelio: „ Per-
 „ strinxit compendiosa & eleganti bre-
 „ vitate, quidquid S. Augustinus in
 „ Psalmorum Tractatibus copiosissima
 „ enarratione profuderat, intermissis
 (K 2) „ etiam

855.
 Cassiodo-
 rus;

„ etiam de suo non contemnendis arti-
 „ notationibus, definitionibus, propo-
 „ sitionibus, & axiomatibus nonnullis,
 „ ex grammatica, dialectica, rhetorica,
 „ musica, geometria, astronomia, arith-
 „ metica, & alijs disciplinis: quibus,
 „ tanquam stellis, ac gemmis, nitidam
 „ operis sui texturam exornat; accom-
 „ modatis rhetorico more ad singulos
 „ Psalmos brevibus præfatiunculis . . .
 „ . Deinde in ipsa enarratione verba
 „ ac versiculos Psalmi necessaria qua-
 „ dam ordinis consequentia artificiose
 „ inter se connectens, anagogicæ po-
 „ tissimum explanationi incumbit, om-
 „ nia in Christum finem omnium refe-
 „ rens. Demum in fine singulorum
 „ Psalmorum apponit brevem a se di-
 „ storum epilogum: in quo ethicum
 „ aliquid anagogicæ immiscens, lectoris
 „ animum inflammat.“ Liber de Ami-
 „ citia Petri Blesensis est, non Cassiodo-
 „ ri. Neque Commentarium in Cantica
 „ Canticorum relinquere nos ei sinit lo-
 „ cus ille, quem e Gregorio Magno af-
 „ fert: nisi tamen per *glossema* assutus est.
 „ certe Trithemius inter Opera Cassiodori
 „ etiam librum in Cantica numerat.

856.
 S. Chro-
 matius.

CHROMATIUS, Aquilejæ Epi-
 scopus: cujus Homiliæ & fragmenta su-
 persunt de VIII Beatitudinibus & in
 alios

alios quosdam ex Evangelio Matthæi locos. Divus Hieronymus præf. in Paralipom. seu epist. 107 sic eum alloquitur: *Chromati, Episcoporum sanctissime, atque doctissime.* Omnes tamen rejiciunt epistolam sub nomine Chromatii & Heliodori ad Hieronymum, & Hieronymi ad eosdem, *de Nativitate B. V.* ob rationes a duobus Purpuratis intelligentissimis Baronio & Bellarmino allatas. Quæ in eo super cetera conspiciuntur, fervor & sinceritas, ad ipsum scribens D. Joannes Chrysostomus epist. 155 conjunxit: *Clarissima ferventis tuæ ac sincere caritatis tuba ad nos usque sonum suum diffudit.*

CHRYSOSTOMUS, seu Os aureum: quem aureum flumen Christianæ eloquentiæ recte appellaverimus, inquit purpuratus Eloquentiæ Sacræ doctor, Augustinus Valerius, Cardinalis & Episcopus Veronensis, de Rhetorica Ecclesiastica III 12. Antonius Vieira, ætate sua per Europam & Americam summa ingenii & eloquentiæ fama positus, orat. in Dom. Sexages. *Joannes Chrysostomus*, inquit, *Evangelicorum princeps Oratorum.* Nec minus rotunde orat. in Dom. IV Quadrag. *Vir facundissimus scriptores omnes eloquentia superavit.* Perspicax Cardinalis Sfortia Pallavicinus l. de Stylo c. 3 § 5 inquit: *Velut ab elo-*

857.
S. Chryso-
stomus.

quentia ipsa adoptatus, nomen inde Chrysofostomi traxit. Equidem cognomentum hoc profani etiam Dioni Chrysofostomo indidere, homini vere religionis experti, cuius orationes ad hæc usque tempora pervenere; facundæ illæ quidem & elegantes, sed si quis opponat Patriarchæ Chrysofostomo, græcum illud adagium repetemus: Culicem elephanto comparas. Ad Sacræ Eloquentiæ usum intentis Cicero ille Christianus, Paulus Segnerus, hunc ante alios omnes ostendit, & in Institut. Parochi c. 7 § 1 ita scribit: *S. Joannes Chrysofostomus, vera sacrarum præconum idea.* A veris ejus operibus removendæ sunt Enarrationes in Psalmos CI, CII, CIII, CIV, CV, GVI, CVII, & CXVIII, quippe a Theodoro exaratæ. In Homiliis ad Populum duo sunt advertenda. Primum est, quis ille Populus fuerit: ne forte per incogitantiam, quam hæc in re inter summos etiam viros aliquando mirati sumus, sermones illos Constantinopoli habitos dicamus: nondum enim Pontifex erat Chrysofostomus, cum hæc diceret, sed sacerdos Antiochenus, & ad *Populum Antiochenum* verba faciebat, ut & ipsa Homiliarum harum inscriptio, & singulæ paginæ in fronte testantur. Alterum est, ex his ipsis Homiliis solas 21 primas a Chrysofostomo scriptas, nec unquam plures græce

græce repertas esse: reliquæ 58 latinæ tantum occurrunt, rectius a ceteris separandæ, quod a Sigismundo Gelenio factum videmus: sunt enim, uti Fronto Ducæus in *Notis ad Chrysofost. Homilias* appellat, centones & fragmenta a studioso quodam viso e Chrysofostomi Homiliis veris collecta: quod adeo certum est, ut oculis ipsis Ducæus subjecerit, & singillatim enumerarit, e quibus Chrysofostomi Homiliis unaquæque istarum sumpta & coagmentata sit. Etsi porro de rei summa nihil detrahatur, si hæc populo tanquam a D. Chrysofostomo dicta commendamus, a quo vere dicta sunt: in numero tamen & loco Homiliarum falsitas residet, si, ut exempli causa dicam, notissimum illum locum proferas, *Quot esse putatis in civitate nostra, qui salvi fiant? infestum quidem est, quod dicturus sum, dicam tamen: non possunt in tot millibus centum inveniri, qui salventur: quin & de his dubito: si tu, inquam, hunc locum proferas, & cum pluribus aliis asseyeres, ita scriptum esse a Chrysofostomo hom. 40 ad Populum Antiochenum: verum quidem erit, ita scriptum esse a Chrysofostomo; sed falsum, ita scriptum a Chrysofostomo esse homilia 40 ad Populum Antiochenum: nam neque homilia illa quadragesima a Chrysofostomo profecta est, cujus ad Popu-*

Jum Antiochenum non nisi viginti & una sunt; neque omnino verba hæc ad Populum Antiochenum dixit, sed in Commentariis scripsit, unde ille nescio quis factitiam hanc, seu mavis fictitiam, homiliam quadragesimam ex hom. 24 in Acta, & hom. 68 in Matthæum compegit: ut adeo, quemadmodum dixi, tam numerus homiliæ, quam titulus, falsi sint. Idem Fronto Ducæus, antiquorum Patrum, & græcæ linguæ notitia vir clarissimus in sua Chrysofomi editione, Parisiis A. C. 1609-1624 curata, totum Tomum VI Sancto Patriarchæ ademit, homilias omnino 73 complexum. Ducitur ea ratione, quod stylus ab aliis Chrysofomi operibus discrepet, plenus prosopopœjis, sæpe allegoricus, & concisus, carens lepore Chrysofomi proprio. Nec movetur conciliorum auctoritate, a quibus nonnullæ ex homiliis his Chrysofomi nomine insignantur: eo quod Concilia auctorum sententias, non personas considerent. Fateatur tamen, orationes has esse auctorum ejusdem ætatis, vel certe Chrysofomo non multum inferioris. Apud me quidem Ducæi auctoritas tanti momenti est, quanti esse debet suffragium Critici in judicandis Patribus celeberrimi, cui nullum hujus officii præsidium defuit, vel potius dicam, cui nullum non abunde ad.

adfuit. Sed vulnus tam luculentum infligere Operibus Oratoris aurei ob solam styli diversitatem non ausim. Certe, si opus fuerit, in aliis Chryso- stomi certis orationibus ac libris proso- popæjas & allegorias totidem possim ostendere, incisa vero innumerabilia: neque istis, a Ducæo repudiatis, adeo lepos deest, ut ornamentis non affluant maximis & copiosissimis. Itaque cum non cogat nos stylus tam magnam Chryso- stomi partem recidere: illi tribuere Orato- rem non dedecabit ea, quæ ipsi tribue- re Concilia inter Græcos Latinosque non dedecuit. Siquis tamen voluerit, Ducæum ipsum l. d. consulat, & ho- milias has in dubias referat. Ego in Ho- miliarum indice, quem pro festis totius anni præcipuis hoc ipso Libro XI sup- peditabo, omnibus a Ducæo rejectis hoc ipsum ejus judicium ascribam, ut Lector sollicitus de qualicumque hoc periculo admoneatur. Illud autem, non solius Ducæi, sed nobillum Criti- corum omnium judicio vitandum, ne Chryso stomi nomine decoretur auctor Operis in Marthæum, quod Homiliis Chryso stomi in eundem addi in editio- nibus, & *Imperfectum* dici solet, pro- pterea quod manus ultima volumini non est imposita, postremis tribus Matthæi Capitibus sine commentario

relictis. Equidem scriptor subtilis ac doctus, & in eloquendo disertus, uti illa quam plurima subministrat: sed a Chrysoptomi nomine longissime abest homo hæreseos lue vitiatus, qua & ipsum hunc librum sæpius corruptit. Opusculorum optimum, & ingenio ac magnanimitate plenum est, quod inscribitur, *Neminem lædi nisi a se ipso*: quod extremo vitæ tempore a sancto Pontifice scriptum, nunquam tamen in concione pronunciatum est. Majorum vero operum nihil præstantius corpore Homiliarum in Paulum: de quibus merito Jacobus Alvarus a Pace (*Alvarez de Paz*) optimorum Ascetarum fortasse optimus, T. I de Vita Spirit. L. I Parte I c. 2: *Chrysoptomus Pauli Epistolas est supra captum humanum interpretatus*. Quod mirum non est: nam & amabat Paulum mirifice; fere autem in illis studiosius & feliciter elaboramus, quorum sumus amantiores; & amabatur vicissim a Paulo plurimum, quem Proclus, postea successor Chrysoptomi & CP. Patriarcha continuis tribus noctibus cum eo colloquentem vidit, & suggerentem, quo potissimum modo Epistolas suas interpretaretur. Ita narrat Georgius Alexandria Episcopus in Photiano Cod. 96. Et profecto hæc in Paulum Homiliæ, ut cum Petro Ribadeneira loquar, in Flore Sancto

torum ad 27 Jan. seu in Vita Chrysoſt.,
 tam divinam ſpirant eruditionem, ut non
 immerito Apoſtolico videantur ore dictatae,
 Aureum in Chryſoſtomo eloquentiæ
 characterem Photius in Myriobiblo Cod.
 86 hunc ſtatuit: *Clarus enim eſt atque
 perſpicuus, & perſuadendi ut cum iucun-
 ditate floridus.* Noſtri ſeculi Criticus
 notiſſimus, Ludovicus Antonius Mu-
 ratorius, in libello perutili de Dignita-
 te Eloquentiæ Popularis, c. 8 inquit:
*Gaudet Chryſoſtomi eloquentia hac incompa-
 rabili prærogativa, quod ſimul ſublimis,
 ſimul popularis ſit.* Siquid his licet ad-
 jungere, genus dicendi Chryſoſtomo
 fuſum eſt, vehemens, commotum &
 forte in agendo; præmunitum, & ex
 omni parte ſuæ materiæ ſeptum; acre,
 enucleatum, in re urgenda commo-
 rans; nunc terrens, nunc ſupplicans;
 ſumma orationis varietate, nulla legen-
 tium ſatietate. Singulare eſt, quod,
 niſi monuiſſet ipſe, fortassis nemo un-
 quam deprehendiſſet; ſiccitas naturæ
 tanta, ut ad ſtetum vix unquam com-
 moveretur. Fatetur id, veluti excu-
 ſans, hom. 8 in epist. ad Rom. tametiſi
 unum alterumve locum legere me in
 Chryſoſtomo meminī, ubi flere ſe di-
 cit: e quibus ille eſt hom. 8. in Act.
 Apoſt. L. IX N. 680 a me allatus. Erat
 nimirum ſummo huius Oratori innata ſe-
 ve.

veritas, ut ad iracundiam & reprehensionem potius, quam ad leniores affectus propenderet, quemadmodum in ejus Vita tradit Georgius Episcopus Alexandrinus, illud quoque commemorans, acrimoniam ei tantam fuisse, ut nimis etiam rigidus & asper suis sacerdotibus videretur.

858.
S. Cle-
mens Ale-
xandri-
nus.

CLEMENS ALEXANDRINUS. Sancti hujus Doctoris, qui Athenis natus, Alexandrinæ Ecclesiæ non Patriarcha, sed Sacerdos fuit, Philosophiæ Platoniciæ non minus, quam Divinorum Librorum peritus. Extant ejus Protrepticon, Pædagogus, & Stromata: utinam & liber de Canonibus Ecclesiasticis superesset! D. Hieronymus in epist. ad Magnum, ubi optimos & facundissimos christianorum Scriptorum enumerat, huic eruditionis palmam defert, his verbis: *Clemens Alexandrinæ ecclesiæ presbyter, vir meo judicio omnium eruditissimus.* In ejus libris tanquam in speculo mores antiquæ Ecclesiæ relucent: quamvis enim cujuscunque generis Instituta sic scribantur, ut præcepta tradant quam perfectissima: nunquam tamen Clemens, tanta prudentia vir, tales Christianorum mores prodidisset, nisi tales suo seculo, post Christum secundo, institutiones omnium, mores plurimorum esse scivisset.

CLE-

CLEMENS ROMANUS, Apo- 859.
 stoli Petri discipulus, ejusdemque post S Cle-
 Linum & Cletum in Romano Pontifi- mens Ra-
 catu successor. Summam celebritatem manus.
 consecuta, & maximis laudibus etiam
 ab antiquis Patribus ornata est ejus
 epistola prior ad Corinthios, qua dissi-
 dentes ad mutuam concordiam revoca-
 vit: sed eam temporum injuria sustulit.
 Perit & altera ad Corinthios, aliæque
 plures: nec hæ ipsæ, quas habemus
 Clementis epistolas, certæ sunt. Re-
 cognitionum Opus, & Constitutiones
 Apostolicæ, etsi præclara multa conti-
 nent, atque ideo a veteribus laudantur
 interdum, apocrypha tamen sunt, &
 ab heterodoxis corrupta. Liturgia vi-
 detur esse Clementis, vel potius ipsius
 Petri, a Clemente scripta, sed ab aliis
 deinde aucta. Disputatio S. Petri cum
 Apione, & ejusdem Apostoli Itinera-
 rium, quæ sub Clementis nomine cir-
 cumferuntur, jam pridem ab omnibus
 repudiata sunt. Maximæ dimicationes
 de Canonibus Apostolorum susceptæ
 sunt, quas qui primus e græco latine
 vertit, Dionysius Exiguus, quinquaginta tantum reperit, quorum ultimus
 est de Neophytis in Baptismo ter mer-
 gendis. Sentim numerus hic ad sum-
 mam LXXXV Canonum excrevit: de
 quo auctario laborandum non est, ut-
 pote

potu manifestis erroribus contaminato; ac proinde nec a Clemente, nec ad Apostolis profecto. De primis autem quinquaginta Canonibus si dicitur, esse *apocryphos*, id non ita accipiendum est, quasi opus ipsum & Canones illi rejiciantur; sed ne credantur pars esse Divini Canonis seu Codicis Bibliorum, ut olim quidam opinabantur: id autem minime obstat, ne sint *authentici*, etsi non sint *canonici*; hoc est; ne vere ab Apostolis emanarint, etsi liber non sit pars Bibliorum & verbum DEI scriptum. Erudite ac solide rem versat doctissimus Cæsar Baronius Annal. Eccles. T. II ad A. C. 102, qui tamen quia fusior est, quam instituti mei cursus patitur, epitomen ascribo Henrici Spondani Pontificis Appamiensis, Anno dicto, n. 6:

„ Quod quæ in eisdem Canonibus de-
 „ creta esse noscuntur, ab omnibus
 „ æque recepta fuerint: iidem merito,
 „ licet non canonici, tamen authentici
 „ dici debent: cum vix sit reperire ca-
 „ tholicum Scriptorem Ecclesiasticum,
 „ aut sacrum conventum Episcoporum,
 „ penes quem aliquis ex Canonibus
 „ non inveniatur pari consensu pro-
 „ batus. Unde cõarguas falsam Isidori
 „ Mercatoris apud Gratianum lectio-
 „ nem, qua dicitur, SS. Patres illis
 „ minime assensum præbuisse, quod ab
 „ hære-

„ hæreticis sub nomine Apostolorum
 „ compositi dignoscerentur: cum tamen
 „ nihil in illis quinquaginta a Dionysio
 „ translatis, nisi quod Apostolicam do-
 „ ctrinam & sanctissimam morum disci-
 „ plinam redoleat, sit invenire: & il-
 „ lam prorsus veriore atque proba-
 „ tiorem agnoscas ejusdem Isidori sen-
 „ tentiam, quam idem Gratianus paulo
 „ inferius ex legitimo atque germano
 „ textu reddidit. Denique quod ex
 „ parte quidem nominis, quia videlicet
 „ incertum est eos ab ipsis Apostolis
 „ esse conscriptos, iidem censerentur
 „ Apocryphi; & tamen non nisi ex
 „ traditione Apostolica eorum doctri-
 „ nam manasse, sanctissimi Patres & sa-
 „ crosancta Concilia certo exploratum
 „ haberent: ea de causa imprimis sa-
 „ ctum videtur, ut, quamvis ex illis
 „ firmissimam consueverint auctoritatem
 „ petere, tamen Apostolorum nomine
 „ speciatim citare temperaverint, &
 „ potius sententiam quam verba descri-
 „ pserint. “

CLIMACUS. Fuit Joannes Cli-
 macus in Asceterio Montis Sinai Abbas, ^{860.} S. Clima-
 & ipsum *Climaci* nomen suo libro de- ^{cus.}
 bet, quem solitariis veluti Scalam ad
 vitæ sanctimoniam & sublimem in cælo
 gradum construxit: quod enim Latinis
 Scala,

Scala, id Græcis *Climax* est. Magnitudo vir, & perfectus vivendi magister: qui etsi templorum luce caruit, & suggestu publico abstinuit, intra sacros parietes aluit eam gloriam, quæ, si modo obsequi huic duci libeat, vere magnos facere ac beatos possit.

861.
S. Cyprianus.
CYPRIANUS. *Primum gloriose rbe-
toricam docuit*, teste D. Hieronymo libro de Scriptorib. Eccles. ubi & superfluum esse ait, ejus ingenii indicem texere, *cum sole clariora sint ejus opera*. Idem epist. 13 scribit: *Beatus Cyprianus, instar fontis purissimi, dulcis incedit & placidus*. Dulcedinem & Augustinus prædicat, a quo Cyprianus *doctor suavissimus* nominatur, de Doctrina Christiana II 40. D. Eucherius, in epistola ad Valerianum, inter *clarissimos facundia* cum Lactantio Firmiano & Minutio Cyprianum quoque & paucos alios ponit. *Eloquentia pollens* ab Hieronymo dicitur epist. 84. Siquis vero recordabitur, Cyprianum imitando Tertulliano dedisse operam, atque adeo *Magistri* nomine eundem honorasse: mirabitur non immerito, quo pacto *suavissimus*, & *instar fontis purissimi, dulcis & placidus* esse hoc magistro potuerit. Dubitationi occurrit sapientissimus Cardinalis Joannes Bona in Notitia Auctorum, subje-
cta

Ita libro de Div. Psalmod. in Cypr. ita
 eum cum Tertulliano componens: Cy-
 prianus Martyr, floridus, suavis, doctus;
 & efficax ad persuadendum. Tertullianum
 in quibusdam opusculis imitatus; sed stylo
 clariori, & elegantiori. Liber de Reve-
 latione Capitis S. Joannis Baptistæ,
 quæ toto seculo eoque amplius post
 mortem Cypriani contigit, ab eo scri-
 ptus esse nequit. Similis temporum
 ratio impedit, ne liber de XII Abusio-
 nibus sive Cypriani credatur, sive Au-
 gustini: nam & hujus Operibus amix-
 tus est. Nimia styli differentia libros
 de Monte Sina & Sion, de Singularita-
 te Clericorum, de Judæis Christum in-
 sequentibus, multoque maxime de Cœ-
 næ Dispositione, ab Operibus Cypria-
 ni sejungit: parem styli diversitatem
 in libris de Spe veniæ ad Novatianum,
 de Laude Martyrii, de Disciplina &
 Bono Pudicitæ, deprehendere sibi vi-
 sus est Erasmus Roterodamus, quam
 tamen alii non agnoscunt. At librum
 de Duplici Martyrio ab Erasmo ipso
 confictum esse, sive ut stylum exerce-
 ret, sive ut orbi literato illuderet,
 conjectura Pamelii est: quæ & aliis
 placuit, & joculari ac superbo Erasmi
 ingenio pulcre convenit. Liber de
 Spectaculis in dubium venit: sed imi-
 tatio Tertulliani, quam aperte præfert,

fortasse de Cypriani elegantia plusculum detraxit. Expositio Symboli Apostolorum est Rufini Aquilejensis, sub cuius etiam nomine inter Opera Hieronymi extat. Liber de Aleatoribus a Romano quodam Pontifice, cuius nomen latet, exaratus est, ut ejus principium indicat. Dialogus de Incredulitate Judaica ad Vigilium græci auctoris est, non latini; ac ne interpretis quidem Cypriani, sed Celsi, cuius nomen sub finem legitur. Carmina & Preces, indigna Cypriano non sunt, valde tamen incerta. Ad extremum reservavi Sermones de Cardinalibus Christi Operibus, probabilius Arnoldi Carnotensis, sed utique non Cypriani; quorum quia frequens in Sacris Orationibus est abusus, singillatim eos ita recenseo, ut nuncupari solent:

De Nativitate Christi.

De Circumcisione Christi.

*De Stella & Magis, ac Innocentium
necesse.*

*De Baptismo Christi, & manifestatione
Trinitatis.*

De Jejunio & Tentationibus Christi.

*De Cæna Domini, & Institutione Sa-
cramenti.*

De Ablutione pedum.

De

De unctiōe Chrismatis, & aliis Sacramentis.

De Passione Christi.

De Resurrectione Christi.

De Ascensione Christi.

De Sancto Spiritu.

Accedat imago Cypriani, vivis coloribus expressa & polita ab artifice optimo, Lactantio Firmiano: „Unus igitur præcipuus & clarus extitit Cyprianus, quoniam & magnam sibi gloriam ex artis oratoriæ professione quæserat, & admodum multa conscripsit in suo genere miranda. Erat enim ingenio facili, copioso, suavi, & quæ sermonis maxima est virtus, aperto, ut discernere non queas, utrumne ornatior in eloquendo, an faciliior in explicando, an potentior in persuadendo fuerit.“ *Divin. Institut. V r.*

CYRILLUS ALEXANDRINUS. 862.

Ejus Thesaurus de SS. Trinitate, vere thesaurus. Par opulentia in libris de Adoratione in Spiritu & veritate: quorum titulum, & prætip, in librorum suorum præcipuo Joannes Eusebius Nierembergii feliciter æmulatus est. Commentariorum in Joannem libros X Cyrillus contexit, quorum quintus, sextus,

S. Cyril-
lus Ale-
xandri-
nus.

tus, septimus, & octavus cum interierint, scriptis ad imitationem supplementis Jodocus Clichtoveus eam jactura integravit: in quibus ab illorum errore cavendum est, qui solum Cyrilli nomen in fronte respicientes, Clichtovei sententias cum Sancti Patris nomine copularunt, & fidei auctoritatis fulgore sibi & aliis imposuerunt. Glaphyra, seu libri in Pentateuchon, omnino Cyrilli sunt, dempto tantum Levitico: in eam enim quaecunque in exemplaribus nostris leguntur, ad verbum recusa ex Origene sunt. Apologi Morales, qui Cyrilli nomen ementiuntur, ne sunt quidem graecae originis, sed latinum, quisquis est ille, parentem habent. Magni hujus Patriarchae, praesertim de *Doinicae Incarnationis* mysterio praelare meriti, singulare decus est, quod, auctore Gennadio c. 57 de Viris Illustribus, tantam in Orientali Ecclesia auctoritatem & existimationem collegit, ut ejus Homilias Episcopi Graeci etiam memoriae commendarent.

863.
S. Cyril-
lus Hiero-
solymita-
nus.

CYRILLUS HIEROSOLYMITA-
NUS. Ejus Catecheses, tam Extemporales, quam Mystagogicae, validum sunt propugnaculum orthodoxae veritatis, contra illos potissimum, qui veram Christi praesentiam in adorando Eucharistiae

ristiæ mysterio inficiantur. Sanctus hic Pater, uti vivens pugnavit, ita mortuus certare non desinit. Sæpe de sua sede dejectus, majore semper gloria restitutus est. Post mortem a suis & mensæ dominicæ hostibus identidem oppugnatus, suis ipse se libris tuetur, & falsitatem jugulat, æternus ac insuperabilis victor. Grandis est verbis, sapientissimus sententiis, toto genere gravis.

DAMASCENUS, Joannes, ab 864.
aureo eloquentiæ flumine dictus a Græcis S. Dama-
Chrysostrhoas, heterodoxorum sui tem- scenus.
poris malleus extitit. Flos Operum sunt libri de Fide Orthodoxa, in quibus universam Theologiam stabili ordine certaque methodo disposuit: unde operis sui ideam concepisse animo & formasse Magister Sententiarum primo, post etiam D. Thomas creditur. In quibus Theologiæ Scholasticæ incunabulis observatu dignum est, primum ejus auctorem Damascenum tam procul a styli horrore ac barbarie abfuisse, ut auro affluere videretur, & gloriosum Chrysostrhoæ cognomentum auferret. Duo sunt, quæ dissimulare non possum, ne Lector benevolus meo silentio in errorem inducatur. Alterum est de S. Gregorio Nazianzeno: cujus volumini-
(L 3) bus

bus tantopere delectatus est Damascenus, ut Jacobus Billius, diligentissimus Nazianzeni interpres, scribere vere potuerit: „Damascenus certe, non contentus scripta sua ipsius auctoritate sæpenumero „confirmare, sexcentis locis ita eum „compilavit, ut bonam partem librorum suorum de Fide Orthodoxa ex „ejus libris consuerit, totas plerumque periodos nullis verbis immutatis „in volumina sua transferens.“ Billius Cænobiarcha in Prolegom. ad Opera Nazianzeni. Alterum est de re historica, in qua Damasceno non tantum ponderis, quantum in dogmatis & argumentis, Critici recentiores concedunt. Idcirco plurimi cum solertissimo Daniele Papebrochio sentiunt, a quo in Responsione ad Exhibitionem errorum Artic. XI § 14 Damascenus appellatur *in multis pie credulus, sicuti apparet ex iis, quæ supra notavimus de Trajano per S. Gregorium ab inferis liberato, aliisque hujusmodi.* In quem tamen censum non venit Historia seu Vita SS. Barlaami & Josaphati, cujus auctor non est Joannes Damascenus, sed Joannes Abbas Montis Sinai; & ipse tamen a Joanne Climaco distinguendus, ut perspicacioribus quidem videtur.

865.
S. Diadochus.

DIADOCHUS, Photices Episcopus: cujus extant centum Capita de Per-

Perfectione. Hujus candorem & sanctimoniam tantum admireris, quantum vi veritatum ac terrore commovearis.

DIDYMUS ALEXANDRINUS, 866.

Didymus
Alexan-
drinus.

captus a parva ætate oculis, & ob id elementorum quoque ignarus, tantum miraculum sui omnibus præbuit, ut Dialecticam quoque, & Geometriam, quæ vel maxime visu indiget, usque ad perfectum didicerit. Is plura opera & nobilia conscripsit: quorum non paucis commemoratis, & infinita alia, inquit hæc scribens de magistro suo D. Hieronymus l. de Scriptorib. Ecclesiast. in Didymo. quem etiam, præfat. in Oseam, virum sui temporis eruditissimum nominat, & alibi iterum atque iterum (epist. 89 ad S. Augustinum; & præfat. in Epist. ad Galatas, ad Paulam & Eustochium) Didymum, ait, videntem meum, cæco, quem instar prophetæ coleret, Videntis nomen eleganter imponens. Idem S. Doctor epist. 33, quæ est ad Castrutium seu Castrutianum, B. Antonii Magni dictum narrat, qui cum Didymum videret, & an oculorum jacturam ægre ferret, interrogasset, dolorem confitenti, Miror, ait, prudentem virum ejus rei dolere damno, quam formicæ, & muscæ, & culices habent; & non letari illius possessione, quam Sancti soli & Apostoli meruerunt. Sed illa in Didymo, non oculo-

rum, sed mentis deploranda cæcitas fuit, qua in Origenis errores abripi se passus, tanta obstinatione in iisdem perseveravit, ut cum ipso Origene in Synodo V Oecumenica, & Concilio Lateranensi Aetione sive Secretar. V can. 18 a S. Martino I Pont. Max. & Mart. omnibusque Patribus una voce damnatus sit. E tot viri tanti libris nihil ad hæc tempora pervenit, nisi Commentaria quædam in Epistolas Canonicas, & liber de Spiritu Sancto, quem ipse D. Hieronymus latinitate donavit.

867.
S. Diony-
sius vulgo
Areopagi-
ta.

DIONYSIUS, cui a summo Atheniensium senatu nomen Areopagitæ adhæsit. De S. Dionysio, primo Parisiensium Episcopo, duæ sunt controversiæ, ab antiquitatis indagatoribus diu in disceptationem vocatæ: prima, an hic Lutetiæ Apostolus & primus Pontifex sit Areopagita ille, de quo Acta Apostolorum narrant, Pauli auditor, ab eoque ad Christi sacra adductus: altera, an libri, qui D. Dionysio Areopagitæ ascribuntur, auctorem habeant primum illum Parisinum Antistitem. Neminem in universa historia invenire est, qui Dionysium, primum Lutetiæ Episcopum, apostolicorum temporum æqualem faceret ante Hilduinum, seculi noni scriptorem. Imo tribus ipsis ante
Hil-

Hilduinum seculis D. Gregorius Turonensis memoriæ tradiderat, Dionysium illum, qui Christum Gallis intulit, Apostolorum seculo posteriorem fuisse, & Decio principe demum Parisios venisse. Hilduinus tandem, qui seculo IX Abbas ad S. Dionysii fuit, Acta illa Dionysii Areopagitæ conscripsit, quorum epitomen in sacerdotali Breviario ad diem IX Octobris legimus; eundemque in suis Areopagiticis auctorem dixit librorum, quibus hic controversia intenditur. Unde hæc tam sero denique ad Hilduinum pervenerint, ipse docet, auctoresque nominat Aristarchum quendam historicum græcum, & Lisbium seu Visbium testem rerum oculatum. Sed Aristarchum illum extra Hilduini Areopagitica nemo hominum vidit; & Lisbii seu Visbii historia usque adeo barbara est & absurda, ut ad fidem obtinendam idonea censi non possit. Auctoritatem S. Gregorii Turonensis non alio responso Hilduinus dignatur, quam simplicitate lapsum esse; illum, qui trecentis annis propior rebus gestis vixit. Applausit tamen Hilduino terrarum orbis, ac tota posteritas in ejus sententiam pedibus ivit. Priore tandem seculo Criticorum studia experrecta sunt, & *Areopagismum* hunc tam vehementer ac valide oppugnare adorta, ut jam

pro certo prorsusque demonstrato habeatur, S. Dionysium Parisinum a S. Dionysio Areopagita distinctum esse: quemadmodum eos distinguunt non tantum antiqua Gallicanæ Ecclesiæ Martyrologia MSS omnia, sed jam pridem ipsa etiam Archidiœcesis Parisiensis. Imo jam suo tempore celeberrimus Daniel Papebrochius in Respons. ad Exhibit. Error. P. I Art. XI § 4 affirmavit, vix ullum e numero eruditorum suæ ætatis admittere, Areopagitam Parisios vidisse. Neque de libris, Areopagitæ nomine quondam ornatis, alius hodie peritorum plerorumque sensus est. Verissimum profecto illud, quod de voluminum horum præstantia Romanum Breviarium recitare nos jubet l. d. esse libros *admirabiles ac plane caelestes, de Divinis Nominibus, de caelesti & ecclesiastica Hierarchia, de mystica Theologia, & alios quosdam.* Antiquitatem verò tantam, quantam Hilduinus vult, nec ipse, nec alius quisquam probavit. Primis quinque seculis nulla usquam fit mentio de ullo libro magni illius Dionysii Areopagitæ. Eutychiani tandem in Colloquio Constantinopolitano, quod circiter anno christiano 532 institutum est, primi omnium hoc protulere, & pro suo errore sacrilego inter alios SS. Patres etiam Dionysium Areopagitam nominare ausi sunt.

sunt. Ad id usque temporis nemo de libris his verbum fecerat; non Eusebius, non Hieronymus in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum recensuerat, quos propter auctoris antiquitatem, sanctitatem, gravitatem, inter principes collocare par erat. Ab illo tamen initio, quod Eutychiani contra veritatem posuerant, deinceps orthodoxi quoque Episcopi in quibusdam majoribus minoribusque Conciliis e libris illis tanquam S. Dionysii Areopagitæ testimonia recitarunt. At ubi Hilduinus Areopagitica sua disseminavit, eadem opinio sensim ubique invaluit. Proximo autem nobis seculo argumentis firmissimis ita concussa est, ut eruditorum pars maxima hæsitaret, vel aperte dissentiret: & sane, nisi adhuc in sacerdotum officio *Areopagismus* primi Parisiorum Episcopi, & librorum, de quibus hic agitur, permittente Ecclesia legeretur, fortassis affectæ hujus sententiæ dudum ad extremam paucitatem redacti essent. Laudatus paulo ante Papebrochius in Actis Sanctorum T. I Maji, in Appendice ad ejus mensis diem II, modeste miratur optimorum quorundam virorum pietatem, qui metuunt dubitare, utrum *Dionysius*, qui scripsit divinos illos de *Hierarchia cælesti & ecclesiastica* libros, sit *Areopagita*, ad S. Pauli Apostoli prædicationem

tionem Athenis conversus, quamvis & Homoufion ibi inueniant, & alia inulta primo Christi seculo haud facile adjudicanda, in tam constanti quinque seculorum de libris istis eorumque auctoritate silentio. Multo acrius autem est iudicium Claudii Fleurii, qui librorum horum *Areopagismum* tum alibi saepe repudiat, tum in Dissert. de Hist. Eccles. ab A. C. 600 usque 1100 hanc ipsam opinionem Orientalibus inter primaria volubilis ignorantiae argumenta objectat: „Exemplum clarissimum, Græcos malos fuisse Criticos, est illa facilitas in recipiendis scriptis, quæ S. Dionysii esse putabantur. Hæc Justiniani ævo rejecta, elapsis exinde annis centum, tempore Monothelitarum, quibus operatio theandrica, in illo auctore explicata, quando adversus Catholicos disputabant, pro Achille erat, iterum a nemine indubium revocabantur.“ Non defuisse tamen inter Græcos, qui rei falsitatem perspicerent, & argumentis efficacibus refutarent, testis certissimus est liber Theodori Presbyteri pro Codicis illius *Areopagismo*: contra quem has quatuor rationes opponi fatetur: I. Si *Areopagita* auctor est, cur non aliqui saltem Patrum seculis ei proximis mentionem aliquando intulere? II. Cur Eusebius Pamphili, SS. Patrum libros enu-

enumerans, de isto tacuit? III. Quomodo hic auctor, si Areopagita est, res diu post Areopagitam in Ecclesia ortas referre potest? fidem sane superat, ita Theodorus loquitur, fidem sane superat, & fabula est inepte excogitata, scripsisse S. Dionysium ea, quæ tanto post suam mortem futura erant. IV. Quomodo Areopagita loqui de Ignatio potest? ejus enim epistolam nominat, paulo ante scriptam, quam Imperatoris Trajani tempore moreretur. Equidem Theodorus non adeo causam areopagiticam deserit, ut non aliquid responsi his quatuor argumentis regere conetur: sed ea est imbecillitas, ut Photius, qui in ipso Bibliothecæ suæ limine hunc librum recenset, enumeratis quatuor rationibus, Theodori responsiones ne dignas quidem putaverit, quas narraret. Nihilominus de libris his *areopagiticis*, etsi *pseudepigraphis*, nemo sanus negaverit, esse summa veneratione dignos, & spiritu divino plenos, neque de illorum pretio quidquam decedere, etiamsi scriptoris esse aliquanto posterioris existimentur.

DIONYSIUS Rickelius, ordine Carthusianus, cognomento Doctor Extaticus. Scriptis mandavit permulta, tantæ diligentæ ac fertilitatis, quantæ

in

868.

Dionysius
Carthusianus.

in DEUM pietatis & sancti ardoris ;
 Divinarum Scripturarum Interpres ;
 Theologus , Asceta : in singulis harum
 classium nomen profiteri cum dignitate
 potuit , vel si in eo solo operam posuif-
 set. Excellere tamen videtur Ascetis :
 quis enim cohortari ad virtutem possit
 ardentius ? quis a vitiis revocare acrius ?
 quis impios objurgare asperius , aut
 bonos sincerius laudare ? quis cupidita-
 tem vehementius frangere absterrendo ,
 aut mœrorem mitigare lenius consolando ?

869.

Dorothe-
 us Archi-
 mandrita.

DOROTHEUS ARCHIMAN-
 DRITA. Sermones seu Doctrinas edi-
 dit de vita recte & pie instituenda : de
 quibus dicam cum viro doctissimo Bal-
 thasare Corderio , in epistola , qua hos
 ipsos Sermones Vincentio Carrasæ P. N.
 dedicat , *Institutiones Asceticas* inscribens :
 „ Quisquis eas non cursim aut oscitan-
 „ ter , sed animo sedato , & ad earun-
 „ dem ascetin inflammato lectitarit ,
 „ quantum in iisdem ad omnem virtu-
 „ tem , ipsamque adeo religiosæ vitæ
 „ perfectionem adipiscendam subsidii
 „ situm sit , luculenter experietur. “

870.

S. Doro-
 theus Ty-
 rius.

DOROTHEUS TYRIUS , non
 Episcopus , sed Presbyter. In extrema
 senectute , annos amplius centum natus ,
 pro Christi nomine mortem fortissime
 obiit

obiit seculo IV. Quem idcirco hic memorare visum est, ne decipi se quisquam sinat ab iis, qui Synopsin de Vita & Morte Apostolorum ac Discipulorum Christi huic sancto athletæ supponunt, cum tamen fabulis narrationes illæ scateant, tanto viro prorsus indignæ.

DROGO Ostiensis Episcopus: in- 871.
ter cujus Opuscula eminet Sermo de Drogo.
Passione Domini. Salva argümenti gravitate, & incolumi sua dignitate, ornatissimus: quem enim florem, etiam in summo illo mœrore cruciatuum & mortis Domini, aut quod lumen eloquentiæ non habet?

CAPUT V.

Patres & Scriptores Ecclesiastici ordine alphabeti,

E — H.

ELIGIUS Noviomensis Episcopus; 872.
quondam aurifex. Præter illas XVI S. Eligius.
Homilias, quæ sub ejus nomine in Bibliotheca Patrum leguntur, una ei debetur, quæ in Appendice Tomi IX Operum S. Augustini latet, hoc titulo: *Sermo ad plebem*: quod adeo manifeste

feste Sirmondus noster commonstravit; ut facile omnes Patrum studiosos in eandem sententiam traxerit. Vicissim tamen fateor, homiliam octavam non esse Eligii, sed ex aliis Patribus congestam, tum eo prioribus, tum etiam posterioribus. Occurrunt etiam in decima quinta D. Haymonis Halberstadiensis Episcopi verba, qui seculo IX annumeratur, cum Eligius septimo vixerit. Commendat ejus eloquentiam dignis verisque laudibus D. Audoenus seu Dado, Episcopus Rothomagensis, in Vita Eligii II 9, 16, & 17: quorum postremo loco ait, ministrasse illum in sacris orationibus plebi dominicæ *lætitiã olẽt, & sobriã vini ebrietatẽ.* ea ipsa laus est, atque adeo eadem verba, quæ de S. Ambrosio Mediolanensi Doctor Hipponensis reliquit Confess. V 13. Hoc interest, quod Ambrosius ingenio & acumine, Eligius copia & claritate vincit.

873.
 Engelbertus Admontensis.

ENGELBERTUS Admontensis, Abbas Venerabilis, tum morum sanctimonia, tum doctrinæ ubertate ac varietate: de quo cum superiorum temporum scriptores, omnes quidem cum laude, restrictius tamen & parcius quam pro tanti viri meritis prædicassent, iusti elogii numeros omnes implevit sagax

gax & laboriosus scriptor Thesauri Novissimi Anecdotorum, Bernardus Pezius, Dissert. Isagogica in Tomi I Partem I § 9. Antequam ad enumerandos longa serie ejus libros accedat, hæc præfatur: „ Universe de scriptis Engelberti „ affirmare licet, vastum quoddam ac „ subtile ingenium ex omnibus relucere. „ Propositam quæstionem nunquam de- „ serit, nisi re funditus exhausta. Nec „ nodus ullus tam intricatus est, cujus „ dissolutionem non tentet, aut despe- „ ret, modo argumentum ejusmodi „ sit, cujus fines ab humano inge- „ nio circumspici & circumseribi pos- „ sint. Superstitiosus nequaquam est, „ rejicere solitus, quidquid cum Divi- „ nis Scripturis, aut ratione, aut sal- „ tem cum magnorum virorum aucto- „ ritate non satis aperte cohæret. Sty- „ lo utitur scholastico, neque tamen, „ quod familiare suo seculo (seculo XIII) „ vitium erat, contaminatissimo. “

ENNODIUS. Multum ei ingenii, acuminis plurimum: sed populo, si quis eum imitari voluerit, non erit satis vendibilis: est enim ejus ob hoc ipsum obscurior, quia peracuta oratio, & rapida quadam celeritate difficilior.

874-
Ennodi-
us.

875.
S. Ephræm
Syrus.

EPHRÆM SYRUS, Edessenæ ecclesiæ Diaconus, perquam glorioso cognomine Orbis Magister. Hortator perpetuus ad pœnitentiam, jejunia, & lacrymas; ad DEI timorem; ad mortis, judicii, & inferorum memoriam: Nequis fallatur, cum Ephræmi Opera inter Græcos Patres collocata reperit, is non græce scripsit, sed in græcum sermonem e syriaco translatus est. D. Gregorius Nyssenus in ejus Vita, *Ephræm*, inquit, *notus ille revera Ecclesiæ Euphrates, cujus aquis irrigata Christianorum multitudo centuplum fidei fructum producit.* Ibidemque de sancto hoc luctus salutaris ministro ait: *Eundem se ubique præbuit, assidueque lugendi munus ut divitias experivit.* Unde & nunc fere cunctos ipsius sermonum auditores ad veram amplectendam vitam revocat: tantam ipsius mixta lacrymis vim continet oratio. Singulare est, quod Sozomenus memoriæ prodidit Hist. Eccles. III 15 de Ephræm Syro: „Hic disciplina monastica vitam initi-
„tuens, cum neque a quoquam didicisset, neque expectaret se talem eva-
„surum; derepente in linguæ syriacæ
„peritia tantum profecit, ut
„non solum facilitate, ac splendore
„orationis, sed etiam sententiarum
„crebritate atque sapientia græcos scri-
„ptores facile præstantissimos supera-
„rit.“

„rit.“ Quis jam miretur, Oratorem hunc *Theodidacton* infusa divinitus eloquentia principatum omnibus longe præripuisse? *Ephraem*, vir sane admirabilis, & scriptor inter Syros facile excellentissimus, inquit Theodoretus Histor. Eccl. II 30.

EPIPHANIUS, Constantiæ seu Salaminae in Cypro Episcopus, dictus *pentaglottos*, seu quinque linguarum peritus: admodum enim intelligebant veteres, quantum momenti habeat in re ecclesiastica linguarum primævarum cognitio. Magnis eum laudibus cumulant ipsi Patres antiqui, Hieronymus, Augustinus, Theodoretus. Præcipua ejus opera sunt *Panarium* seu de LXXX Hæresibus, & *Ancoratus*. E Panario tela validissima contra hostes veritatis orthodoxæ omnibus seculis deprompta sunt, quod tantæ vetustatis & auctoritatis Patrem etiam falsitatis magistri suspicere ac venerari cogentur. Libellum de Vita Prophetarum, qui olim Epiphaniil putabatur, eruditi nunc una voce rejiciunt. Orationes, Epiphaniil dictæ, vel sunt omnino *adæspota*, ut loquuntur Critici, hoc est, nullius domini auctorisque cogniti; vel alterius ex aliis duobus Epiphaniis, qui & ipsi Pontificatu in Cypro functi sunt.

276.
S. Epiphanius.

877.
Esaias Ab-
bas.

ESAIAS ABBAS; non *Isaias*: omnes enim antiquitatis periti, & Græciæ gnari, *Esaiam* scribunt, a secunda vocali, non a tertia, vocabulum inchoantes. Orationes ejus supersunt undetriginta ad Monachos, quibus eos ad eximiam morum perfectionem adducit. De genere dicendi si quæras, non tam Esaias est, quam Jeremias: neque enim splendidissimam illam & plane regiam Esaiæ eloquentiam sectatur; sed Jeremiæ austeritatem, ejusdemque insignem affectum, plerumque tamen tristiozem, ita ut in Oratione ultima cum Jeremia in lugubres Lamentationes desinat.

878.
Evagrii
duo.

EVAGRII duo; alter PONTICUS; alter patria Syrus, a scientiæ claritate ac fama SCHOLASTICUS appellatus. Ponticus, præter libellum de VIII vitiosis cogitationibus, Apophthegmata Anachoretarum conscripsit, optimarum gemmarum custos malus: Origenis enim erroribus tenebatur. Sed Apophthegmata ab eo collecta, si utilitatem spectamus, nihilo inferiora sunt, imo superiora plerumque, illis Regum & Philosophorum sententiis, quas ad posterorum memoriam Plutarchus reliquit. Evagrius autem Scholasticus, sub Tiberio Constantino Quæstor, sub Mauritio inter Tabularii curatores fuit, quos

quos hodie *Archivarios* dicimus. Post Eusebium, Socratem, Sozomenum, ac Theodoretum, Historiæ Ecclesiasticæ partem literis complexus est. Puro ac dilucido scribendi genere, quale ab Historico poscitur, eloquentiæ suæ partes implevit. Officiorum dignitas, quibus præfuit, non parum adjumenti attulit, ut plenior sibi rerum gestarum notitiam compararet.

EUCHERIUS Archiepiscopus Lugdunensis. Epistolam seu Parænesin, ut a quibusdam nuncupatur, ad Valerianum cognatum scripsit de contemptu rerum præsentium & vanæ philosophiæ; epistolam de laude solitudinis ad Hilarium Arelatensem postea Episcopum; Formulas Spiritualis Intelligentiæ ad Veranum filium; & ad filium suum alterum, Salonium, libros duos Instructionum. At Historia D. Mauritii & Legionis Thebææ est alterius Eucherii junioris, qui & ipse Lugdunenses Archiepiscopus rexit. Neutrius autem sunt Commentarii in Genesin & libros Regum, quippe auctoris Angli, non Galli, ut plura vestigia indicant. D. Hilarium Arelatensis, in epistola ad ipsum Eucherium, sic eum affatur: *Emisi itaque florulenta beatitudinis tuæ opera.* Claudianus Mamertus seu Mamercus de

879.
S. Euch-
erius-

Statu Animæ II 9 ita de Eucherio: *Ingenii subtilissimus, scientiæ plenus, eloquii profluus, magnorum seculi sui Pontificum longe maximus.* Salvianus Massiliensis, acerrimi vir iudicii epist. 8 sic ad eum scribit: *Legi libros, quos transmisisti, stylo breves, doctrina uberes, lectione expeditos, instructione perfectos, menti tuæ ac pietati pares.* In epistola ad Valerianum, quæ primas partes obtinet, reconditas exquisitasque sententias vestit mollis & pellucens oratio. Nihil tam tenerum, quam illius comprehensio verborum, nihil tam flexibile, nihil quod magis auctoris arbitrio profluat. Nihil fingere possis liquidius, nihil uspiam adhærescit. Multa translata, sic tamen, ut ea non irruisse in alienum locum, sed immigrasse in suum diceres.

880.
Eusebius
Cæsareensis.

EUSEBIUS CÆSAREENSIS, seu Eusebius Pamphili, ab amicissimo Pamphilo Martyre cognomentum traxit. Arianus acerrimus, vir tamen eruditionis copiosissimæ, & mire laboriosus. Operum ejus pars maxima temporum ruinis involuta est. Nihil pro religione christiana contra profanorum deos utilius edidit libris de Præparatione ac Demonstratione Evangelica; nihil eruditius Chronico, quod ipse Hieronymus latine vertendum sibi existimavit.

Histo-

Historia ejus Ecclesiastica omnium est antiquissima, a Christo exordium ducens, & ad exitum usque Licinii actotius Ecclesiæ pacem continuata. Expositio Canticorum Salomonis floribus contextitur, non in Eusebii horto natis, sed ex areolis aliorum, qui Eusebio posteriores solum hoc coluerunt. Si quæras, an, ut auctor ipse Arianus fuit, ita & libri ejus superstites ejusdem sectæ virus in se contineant: non una est responsio omnium, faventibus nonnullis, & Eusebium quomodocunque excusantibus. Enimvero in diversis ejus operibus testimonia leguntur Christo DEO perhonorifica, & quæ cum Ario pugnare non obscure videantur; nominatim in volumine contra Marcellum, quod huic quæstioni maxime proprium & veluti decretorium est. Sed in eodem opere, aliisque pluribus, etiam in Demonstratione Evangelica, ea dicit, quæ cum Divinitate Verbi nequaquam consentiunt, & ubique vasto silentio ea supprimit, quæ Arianis plagam infligebant, aut cladem intulerant. Potissimum vero ejus causam affligit epistola ad Euphrationem Episcopum; tametsi enim in Concilio Nicæno orthodoxum *Homousion* recepit, qua tamen mente id fecerit, abunde hac epistola prodit, in qua rotunde & sine ulla circuitione

(M4)

pro-

profitetur, Christum verum DEUM non esse. Nimirum qualis in vita, talis in libris Eusebius fuit, calliditate fraudulenta involvens omnia, & vulpinandi arte infamiam magis, quam ingenii gloriam meritus.

881.
Eusebius
vulgo E-
missenus.

EUSEBIUS, vulgo EMISSENUS, seu Emesenus, doctos etiam viros sæpe in errorem induxit, ut elegantissimas Homilias, quæ sub hoc nomine celebrantur, cautissime usurpandas dicerent; & eodem loco haberi, quo Tertulliani & Origenis opera, quippe heterodoxi auctoris partum juberent. Falsissimæ huic opinioni ansam dedisse reor, quod Eusebius Emesenus, homo Arianus, inter alia homilias breves edidit, quarum & mentionem, & nonnunquam fragmenta quoque apud veteres reperimus. Alii Emesenum hunc non Ariani, sed Sabelliani erroris accusant. At alii probrum hoc inficiantur, Arianorum calumniam suspicantes, de quibus constat, viros magnos sibi contrarios iusta Sabellii macula infamare consuevisse. Ut ut est, non me Emesenus ille conturbat, cujus orationes vetustas haussit: earum auctor, quæ in manu nostra sunt, per gravem injuriam de hæresi postulatur. Age Lector benevole, librum hujus Operis octavum revolve, &

N. 703 Eusebii locum repete, quo hom. 1 de Natali Domini verba Esaiæ expendit: *Parvulus natus est nobis, filius datus est nobis, & factus est principatus super bumerum ejus. Hoc loco propheticus sermo DEI & Hominis invenitur expresse personam: utrumque enim fides catholica & credit, & prædicat. Nam si hominem tantum dixeris Christum, negas potentiam, qua recreatus es. Si DEUM tantum dixeris Christum, negas misericordiam, qua sanatus es. Hæcne sunt vel Ariani, vel Sabelliani dicta? hæcne sensa viri, Divinitatem Christo eripientis? Orthodoxæ fidei desertor est, a quo fides catholica prædicatur? Nonne audis, simul DEI & Hominis personam in Christo consociari? nonne vides, utrumque credendum ab auctore proponi? nonne creantis potentiam negari ab illo ait, qui hominem tantum dicere Christum ausit? Porro quam innocens & remotus est ab Ario & Sabellio, tam procul idem a Græcia abest, scriptor usquequaque latinus, a græco autem stylo & orationis totius modo tam abhorrens, quam Syria a Latio determinatur. Græce scientibus id clarius est, quam ut argumentis disputari debeat: Homiliæ ipsæ clamant, Græciamque sibi patriam affingi non patiuntur. Unum veluti exemplum afferam, etiam illis*

perspicuum, qui in Græcia domicilium non collocarunt. Hom. in Domin. IV Quadrag. Eusebius hic *pseudemesenus* illud Evangelistæ considerat, *Colligite, quæ superaverunt fragmenta, ne pereant*; aitque: „ Non sunt panes nisi quinque, „ manducantes autem plus millibus quinque. Illi manducant, panes crescunt. „ Certamen fit inter panes & homines: „ vincunt panes, superantur homines. “ Antonio Vieiræ ita hic locus arrisit, ut eum orat. in eadem Dom. IV Quadr. ad Americanos verba faciens a novitate & sublimitate plurimum commendaret. Lusus hujus novitas ambiguitate nititur verbi *superaverunt*, quod cum apud Latinos & superesse significet, & vincere; in Evangelio usurpatur sensu priore, in Homilia ad alterum accommodatur. In fonte autem græco D. Joannes Apostolus verbo *perissevo* usus est, quod citra ullam ambiguitatem determinat & figit sensum, ut nihil de victoria cogitari possit: *perissevo* enim Græcis nihil est aliud, quam superesse seu reliquum esse. Quæro jam: an Eusebio, si Græcus fuisset, venire in mentem aliquid de illa panis victoria potuisset? latinæ sunt hæ argutix: *superaverunt fragmenta*, id est, superfuerunt; *superaverunt rursus*, id est, vicerunt hominum turbam. Si legisset
solum

solum *superfuerunt*, *remanserunt*, *residua fuerunt* fragmenta, ut legunt Græci: nihil erat, unde vel pugnam cum hominibus panes capesserent, vel victoriam sibi pollicerentur. Vel solum igitur hoc vocabulum evidenter nos docet, Eusebium Latinum fuisse, non Græcum, ac proinde nec *Emissenum*. Ceterum non nego, ex his Homiliis aliquas ad Cæsarium Arelatensem, alias ad Faustum Regiensem seu Rejensem, multas ad Brunonem Astensem, nec pauciores ad alterutrum Eucherium Lugdunensem trahi. Ne hoc venustissimum Homiliarum corpus veluti membratim dissecare opus sit, sinamus illud, doctissimorum virorum exemplo, sub Eusebii Gallicani nomine totum conquiescere. Mihi certe hic a minuto singularum Homiliarum examine abstinere tanto magis licet, quod neque operæ pretium in hoc meo instituto facturus mihi videor, neque in Libri hujus cursu tamdiu morari Lectorem ob res minime certas velim. Cognomen Gallicani tum alia quædam huic auctori asserunt, tum illa, quæ de Lugduno urbe, de S. Blandina, de SS. Epiphodio & Alexandro MM. Lugdunensibus, ac de S. Genesio Arelatensi habet. Stylus universe in his Homiliis exultans & floridus, antithetis plurimis variatus, brevi compre-

hen-

hensione verborum plura meditationi relinquens, quam evolvens, & usquequaque latino more comptus, qui græcam consuetudinem ex nulla parte re-
doleat.

882.
Euthymi-
us Zigabe-
nus.

EUTHYMIUS Zigabenus, Monachus græcus, athleta validus contra omnes sectas in sua Orthodoxæ Fidei Panoplia; in Psalmos autem & quatuor Evangelia interpres diligens. Vestigiis Divi Chrysostomi, ubicunque potest, gaudet insistere: ab ejus tamen fusa & elaborata elocutione tantum distat, quantum epitome a volumine.

883.
S. Faustus
Rejensis.

FAUSTUS Regiensis seu Rejensis in Provincia Galliæ Episcopus. Præter alia utilissima, de Pœnitentia epistolam scripsit insignem. De Homiliis dixi modo in Eusebio Gallicano: unde stylum ejus satis agnoscas. Sancti hujus Episcopi doctrina tum a quibusdam veteribus, tum a Theologis & Criticis posteriorum temporum, vehementer exagitata est, & in erroris non unius suspicionem vocata. Complanat difficultates omnes, & causam Divi solide ac docte agit Joannes noster Stillingus, optime de Fausto meritis, in Actis Sanctorum Bollandinis, Tomo VII Septembr. ad ejus mensis diem XXVIII, in Commentario Historico § 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, & 13.

FICI-

FICINUS. Ingentem librorum copiam profudit Marsilius Ficinus, patria Florentinus, Platoni unice deditus, cujus uti famam & libros a se latine versos late vulgavit, ita spiritum & stylum hausit. Ut nihil dicam de philosophicis, in sacris quoque suis lucubrationibus sapientiam & lenitatem sensu, sublime ac poeticum scribendi genus verbis sectatus est, ut Platonis imitatori conveniebat. Qui Commentarios ejus in Paulinas Epistolas laudarunt, fortassis ultra titulum legendo progressi non sunt; solam enim ad Romanos pertractat.

884.
Ficinus.

FRANCISCUS, a patria Assisias, ab ardentissimo & humanum modum excedente DEI amore Seraphicus appellatus. Præter sanctissimam Ordinis sui Regulam, Epistolas & alia quædam Opuscula veluti thesaurum nobis transmisit: quæ sanctitatem, & rerum pereuntium contemptum, ubique ita spirant, ut insculptum omnibus literis videatur Paulinum illud: *Mibi mundus crucifixus est, & ego mundo.* De Epistola ad Sacerdotes Seraphicæ suæ familiæ, cujus initium est, *In nomine Sanctæ Trinitatis & summæ unitatis*, Joannes Ecklſ in Enchiridio notavit, eam ab ipso Seraphico Minorum Ordine ut veram Parentis sui Francisci epistolam non agnosci:

885.
S. Franciscus Assisias.

sci: & in ea contra heterodoxos defendenda hæsitat Bellarminus Controv. Volum. II, de Missa II 10, ad Object. 12. Facilis tamen & expedita est animadversio, quæ huic epistolæ subjicitur in Bibliotheca Patrum Colonienſi, Tom. XIII p. 351: „Forſan Auctor „ſolum innuere voluit, ordinariæ, & „niſi neceſſitas ingruat, unam tantum „Miſſam ſolemnem, quam vocant ma- „jorem, & conventualem, in uno lo- „co celebrandam.“

886.
Franco
Affige-
ſienſis.

FRANCO, Affigenienſis Abbas. Nihil ab eo melius ſcriptum libris XII de Gratia ſeu Beneficentia DEI. Felix materia, non tantum ubertate rerum & ſylva dicendi, ſed affectuum etiam occaſione, maxime popularium, & naturæ humanæ convenientium. Reſpondit materiæ Franco, & rationem ſcribendi eam ſecutus eſt, quæ & beneficia DEI claritate & amplificatione inſigni in pleno lumine collocaret, & motus animorum aperta quadam & naturali facundia efficeret.

887.
Fulbertus.

FULBERTUS, Carnotenſis Epiſcopus, utriuſque eloquentiæ, ſolutæ ac ligatæ, laude clariffimus; ſua nimirum ætate: quæ ſicuti verſus minime rotundos pariebat, ita latinum tuberosam

rosam & hispidam nequaquam aspernabatur. Sed separanda est nobis interior eloquentia a cultu exteriori, & sapientia a pompa verborum: & inueniemus, dignum eam eloquentiæ fama extitisse Fulbertum, quam suis temporibus maximam consecutus est.

FULGENTIUS Ruspensis in Africa Episcopus, ævi sui Antistitem linguæ & ingenium fuit, uti non magnificentius, quam verius, de illo prædicat antiquitatis sacræ æstimator æquissimus, Jacobus noster Sirmondus, Operum Vol. IV in epist. ad Cardinal. Perronium, edit. Venetæ 1728 pag. 442. Eloquentiæ effigiem exprimit idem Sirmondus præf. in S. Fulgentii Excerpta contra Fabianum, ejusd. Vol. & editionis p. 445 laudem ei assignans *suavissimi & facundissimi scriptoris*. Ejus est præclarus liber de Fide ad Petrum Diaconum, cui olim D. Augustini nomen præfigi solebat.

888.
S. Fulgentius.

GAUDENTIUS Brixienfis Episcopus in suis orationibus seu *Tractatibus* tanto plus præstitit, quanto magis ipse sibi diffusus est. Nam serm. in sua Ordinat. dixerat vir modestus & sanctus: *Metuo enim primum, ne vis verborum celestium exiguitatis meæ sermone tenuetur.* Sed virtutis hic timor, non infirmitatis

889.
S. Gaudentius.

tis fuit: tanta enim in eo ingenii lux cum nitore elegantiaque verborum, ut vel inter disertissimos consistere cum gloria possit.

890.
Germani
duo.

GERMANI duo, ambo PCC. Divus Germanus Patriarcha Constantinopolitanus, fortissimus ille pro cultu sacrarum imaginum pugil, plus ponderis, quam florum, eloquentiæ suæ inesse voluit. Certæ ejus orationes hæc tantum sunt: de S. Cruce; in Jejuniarum Dominicam; & in Christi Sepulturam. De Opusculis ceteris non liquet, sintne magni hujus Germani, an alterius, ejusdem nominis: duo enim Germani in sede CP. eidem successerunt. Præsertim dubia sunt Theoria rerum ecclesiasticarum, & Encomion in Præsentationem, Nativitatem, ac Dormitionem B. V. M.

891.
Gerson.

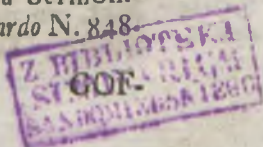
GERSON. Vero nomine Joannes Charlierius, a vico *Gerson*, in quo natus est, cognomen invenit: situs is est in diocesi Rhemenfi Campaniæ gallicæ. Cancellarius fuit Parisiensis, & Concilio Constantiensi cum Episcopis & Doctoribus Gallis interfuit, & quidem *primarius Theologus ætatis suæ*, ut annotat scriptor perdoctus, non Gallus natione, sed Italus, Julius Nigronus, *Tract. Ascet. VIII c. 3 n. 13.* Libros ejus Theologicos & Hierarchicos, qui non sunt

sunt hujus loci, prætereo. Carmina, inter quæ haud dubie familiam ducunt Josephina, pietatis multo plus, quam ingenii; ipsius tamen ingenii multo plus, quam numeri & dictionis poeticæ produnt. Moralia & Sermones ossa & nervos habent, ut videas virum doctum, in rebus adversis constantem & fortem, DEO fidelem, & ubique res verbis potiores ducentem. In Consolatione Theologiæ, tametsi nihil illa est ad Boethii Consolationem Philosophiæ, utique in Metris, videas tamen auctoris totam imaginem; quantum fecerit, quantum tulerit, quam sincero & erecto animo in fortuna utraque fuerit. Meditationes in Psalmos Pœnitentiales non sunt Gersonis, sed Petri Cardinalis de Alliaco, qui ejus magister fuit. Alphabetum Divini Amoris & liber de Imitatione Christi, pluraque non sua ad Gersonem Cancellarium quondam delata sunt, sive quod argumenti similitudo inter tot ejus libellos turbam falleret, sive quod fingere gauderent nonnulli, qui hederam vino quærebant.

GILBERTUS seu GILLIBERTUS ^{892.} Gilbertus,
Abbas Swinherensis in agro Lincolnensi
Angliæ: de cujus in Cantica Sermonibus dictum supra est in Bernardo N. 848.

Lib. X.

(N)

893.
Goffridus
Vindoci-
nensis.

GOFFRIDUS Abbas Vindocinen-
sis, Cardinalis S. Priscæ. Incredibile
dictu est, quot quantosque labores chri-
stianæ reipublicæ causâ vir hic inde-
fessus adierit, & ferrea constantia ex-
antlarit. Omnino duodecies e Gallia in
Italiam proficiscens Alpes transit, ut
Apostolicæ Sedi obsequio suo auxilio-
que succurreret, a cujus inimicis ter
captus est. Illud vero mirandum, An-
tistitem tot rebus gestis ætate sua clarif-
simum, Urbano II & Callisto item II
Romanis Pontificibus intima necessitu-
dine conjunctissimum, apud Ludovi-
cum VI Regem Galliæ gratiosum, per
tot a sua morte secula tantopere latere
potuisse, ut nec vitæ ejus historia ab
illorum temporum historicis, nec scri-
pta, quæ bene multa sunt, a quoquam
ante prolata sint, quam Franciscus Tor-
rensis seu Turrianus primo scintillam
quandam emitteret, dein Jacobus Sir-
mondus lucidissimam facem accenderet.
Præter Divinos Libros, maxima Goffri-
do Juris Ecclesiastici cognitio; pro-
prium vero decus, vividus & acer in
scribendo vigor, & mascula libertas in
bona causâ strenue defendenda.

894.
S. Grego-
rius M.

GREGORIUS MAGNUS Pont.
Max. de quo alter Gregorius, & ipse
sanctus, Turonensis in Histor. Franco-
rum

rum X I: *Literis grammaticis, dialecticisque, ac rhetoricis ita erat institutus, ut nulli in Urbe ipsa putaretur esse secundus.* Hugo Victorinus Operum Vol. III, Eru-
ditionis Didascalicæ V 7 ait: *Beatissimi Gregorii singulariter scripta amplexanda existimo: quæ quia mihi præ ceteris dulcia, & æternæ vitæ amore plena visa sunt, nolo silentio præterire.* Dulcedinis hunc principatum, quem Victorinus in Magno Gregorio agnoscit, eo pertinere arbitror, ut nullus fortasse Patrum sit, qui tantam personæ & orationis majestatem cum modo agendi ac persuadendi tam blando conjunxerit. Honorius Augustodunensis l. de Scriptorib. Ecclesiast. Gregorius, inquit, *Romanæ Urbis Episcopus, organum Sancti Spiritus, incomparabilis omnibus suis prædecessoribus, multæ præ sole præclara, ac præ obryzo auro prætiosa scripsit largo eloquentiæ fonte.* Joannes quoque Palacius, cum summis viris eum comparans, in Gestis Pontificum Roman. Vol. I Elog. 65 ita scripsit:

*Antonius, Cyprianus, Augustinus,
Gregorium vincunt*

*Ætate, non Sanctitate, Sapientia, &
Eloquentia.*

Ad dicendum natus,

Addidit artem naturæ : unde bis eloquens fuit.

Operum ejus præstantissimum furt Libri XXXV Moralium in Jobum, quos S. Odo Cluniacensis Abbas in epimomen redegit; opus admirabile, & summo ingenio scriptum, quod uno ac perpetuo Tropologiæ filo a summo ad imum perterritur, nunquam a primo proposito nec latum unguem discedens. Viro ecclesiastico, ad vineam Domini colendam vocato, nihil utilius Pastoralis, aureis monitis & præceptionibus referto. In Dialogorum Libris eventus miros quam plurimos narrat, moribus valde idoneos: in quibus qui fallere Gregorium suspicantur, sanctitati; qui falli, prudentiæ tanti viri injuriam faciunt; incaute cauti censores, & exiguo judicio critici, qui non cogitant, quali & viro, & antistiti, & scriptori diffidant. Ubique Gregorii stylus is est, ut, etsi minime abruptus & præceps sit, sed orbem quendam suum & ambitum orationis habeat, adeo densum tamen & confertum ex omni parte reperias, ut idem de illo asseverare possis, quod M. T. Cicero l. II de Orat. de Thucydide, principe Historicorum Græciæ: *Ita creber est rerum frequentia, ut verborum prope numerum, sententiarum numero consequatur;*

tur; ita porro verbis aptus & pressus, ut nescias, utrum res orationis, an verba sententiis illustrentur. Observationem addo Caroli Regii, magistri sapientis, qui Oratoris sui Christiani III 20 sic de Gregorio M. loquitur: „cujus doctrina est „gravibus sententiis referta, ad mores „hominum valde accommodata, stylus ecclesiasticus, atque optime „morus, redolens eximiam omnium virtutum sanctitatem, etiamsi usus allego- „goriarum, quas frequens tractat „non sit tam utilis in concionibus popularibus, sicut est in scriptione, si „crebro fiat.“

GREGORIUS NAZIANZENUS. 895.

Cyrus Nicetas in Argum. Sententiarum Naz. ait: „Gregorius hic, nostrorum Theologorum excellentissimus, „atque in divinis rebus explanandis „exercitatissimus, cum omnem ab extraneis philosophis, ac poetis, & „oratoribus utilitatem, quantum sat „esset, decerpisset, ut qui in omnibus eorum artibus ac disciplinis felicissime versatus esset; cumque omnem „sermonis vim, omneque ingenii humani fastigium ad summum usque excoluisset; cet. Gregorius etiam Presbyter in Vita Nazianzeni testatur, non Cæsareæ tantum in patria sua Cappado-

S. Gregorius Nazianzenus.

cia, sed in Palæstina quoque, Alexandria in Aegypto, & Athenis, eloquentiam & scientias sibi comparasse; ubique præstantissimum & a condiscipulis, & ab ipsis præceptoribus existimatum; præsto illi fuisse & historiæ copiam, & omne genus philosophiæ, medicinam quoque, geometriam, & astrorum intelligentiam, nequa ex parte animum rudem & imparatum afferret; denique etiam, ut Atheniensium juventuti gratum faceret, majorem in modum id a se petenti, aliquamdiu Athenis publice Rhetoricam explanasse. Quantus vir ille fuerit, vel ex eo solo metiare, quod Philostorgius Arianus in maledica sua Historia Ecclesiastica, in qua ubique Orthodoxos mordet ac lacerat, ipsumque Basilium Magnum contemnere audet, Nazianzenum tamen etiam invitus prædicat. Ita testis optimus (nec enim nobis Philostorgii chartæ supersunt) Photius PC. in Myriobiblo Cod. 40. Liber ad Evagrium Monachum de Divinitate non est Gregorii Theologi. Significatio in Ezechielem, dubia: Metaphrasis in Ecclesiasten absque ulla dubitatione alterius est Gregorii, qui a prodigiorum copia & magnitudine Thaumaturgi nomen adeptus est. Si apud Suidam legeris Vocab. *Gregorius*, Nazianzenum scripsisse XXXM ver-

versuum : noli hoc de carminibus interpretari, quæ etsi scripsit plurima, si tamen numeres, ne ad tredecim quidem millia versuum pervenies. Sed eodem sensu accipiendus est Suidas, quo D. Hieronymus l. de Scriptor. Eccles. ita de Nazianzeno loquens: „Vir eloquentissimus, præceptor meus, quo „Scripturas explanante didici, ad triginta millia versuum omnia opera sua „composuit, e quibus illa sunt: De „morte fratris Cæsarii: *peri philoptochias* „(de amore paupertatis): laudes Machabæorum; laudes Cypriani.“ Quæ ipsa quatuor opuscula non pedibus victa, sed libera & soluta oratione scripta sunt. *Versus* igitur, tam apud Suidam, quam Hieronymum, latine prorsus intelligendi sunt, de spatio chartæ, quo absoluto stylus vertitur, quod vulgus latinum hodie *lineas* vocat: ut summa tota omnium, quæ prosa metroque Nazianzenus edidit, sit versuum circiter tricies mille (*bey 30000 Zeilen.*) Carminibus ejus perperam annumeratur Christus Patiens Tragœdia, quod jam pridem perspexere Cardinales doctissimi, Baronius ad A. C. 34 n. 133, Bellarminus l. de Scriptor. Eccles. in Observ. ad Opera Gregorii Theologi, & Bona in Notit. Auctorum post Vol. de Div. Psalmos. Quibus adde Theophilum Ray-

naudum, Operum T. VII, Observ. 2
 ad Nomenclatorem Marianum; & T.
 XI, 1^a e Confix. Librorum, P. I ero-
 tem. 10 § 222. Plures auctorem hujus
 Tragœdiæ suspicantur Apollinarem: sed
 recte Purpuratus Bona l. d. ne hujus
 quidem ingenio, nedum Gregorii, di-
 gnam pronunciavit. De excellenti ejus
 eloquentia constat inter omnes, adeo,
 ut Joannes Paulus Oliva, in SS. Patri-
 bus legendis exercitatissimus, in XL
 Orationib. conc. ad Dom. XVIII post
 Pentec. de Nazianzeno dixerit: *Emi-
 nentissimus Orator*. Jacobus Billius, in-
 terpres Gregorii, qui proin maxime
 compertum eum & exploratum habuit,
 in præfatione sua græca ad ejusdem
 Opera, palmam ait aliis omnibus præ-
 ripuisse gravitate orationis, sublimitate,
 vi, atque ipsa etiam numerorum venu-
 state. Gilbertus Genebrardus & Joan-
 nes Chatardus in epistola, qua Grego-
 rio XIII Pont. Rom. communi nomine
 Opera S. Patris dedicant, ita inquirunt:
*Peculiaris quædam præfatis, & quidem Po-
 lemonica Heronymo, Isocratica Suidæ, di-
 fertissima omnibus græce scientibus, imprimis-
 que erudita* Rationem hujus styli edit
 sagax conjector, Carolus Regius, Ora-
 toris Christiani IV 8: „Propria fuit
 „caussa Nazianzeno in poeticum stylum
 „assurgendi, ut Juliani Apostatæ co-
 nati-

„ natibus contraheret. Quanquam illa
 „ Nazianzeni, in soluta quoque oratio-
 „ ne, poetica vis adeo abest a levitate,
 „ tantam & majestatem & sanctitatem
 „ præferret, ut non poeticum tumo-
 „ rem, sed ardorem propheticum, &
 „ afflatum plane divinum spiret.“ Ne-
 „ mo est e Patrum choro, qui de Sacrae
 „ Eloquentiae principatu contendere cum
 „ Nazianzeno possit, præter D. Joannem
 „ Chrysostomum: qui profluente, per-
 „ spicuo, flexanimo, & urgente dicendi
 „ genere manifeste vincit: sed & vicissim,
 „ ut cum Renato Rapino viro eximio lo-
 „ quar, *ornatum aliis majorem, plusque baud
 „ dubie artificii Gregorius Nazianzenus affert.*
 „ Rap. de Literis Amœniorib. Vol. II l. I
 „ animadv. II in Eloquentiam Sacram.

GREGORIUS NYSSENUS, ex 896.
 Rhetoricæ Professore Episcopus: sic S. Grego-
 enim eum Nazianzenus epist. 43 loquen- rius Nyss-
 tem introducit: Ita Rhetor eram, ut nus.
 Christianum me meminissem. Suidas
 in Gregorio Nysseno ait: „ Gregorius
 „ Nyssenus Episcopus, Basilii Cæsareen-
 „ sis frater, vir & ipse clarissimus, om-
 „ nique doctrinæ genere plenus, magis
 „ tamen eloquentiæ studiosus. Et sane
 „ ea spectatus & illustris fuit, si quis alius
 „ veterum.“ Vita S. Macrinæ sororis,
 de SS. Trinitate, & Spiritus S. Divini-
 (N 5) tate,

tate, de Differentia substantiæ & hypostasis, non sunt Nysseni, sed fratris Basilii Magni. Oratio de Pœnitentia, & in Jejuniis initium, S. Asterio Amaseno debentur. Oratio de aduentibus Hierosolymam, litigiorum inter Criticos ingentium scaturigo, non est hujus loci: tantum dico, nequaquam posse ideo rejici, quasi veritati catholicæ aliquid ex ea detrimenti sit metuendum. In stylo Nysseni multum artis est, plus majestatis.

897.
S. Gregorius Thaumaturgus.

GREGORIUS THAUMATURGUS, seu prodigiorum patrator, Episcopus Neocæsarensis. Ejus certum nihil est, nisi Panegyricus in Origenem, Epistola de illis, qui idolothyta comederant, & Metaphrasis in Ecclesiasten, filo orationis simplici & naturali.

898.
S. Gregorius Turonensis.

GREGORIUS TURONENSIS. Inter summos sui seculi viros merito numeratus, ob singularem prudentiam summis etiam Principibus eorumque administris in pretio fuit. Talem scriptorem in historia tam credulum fuisse, quam audaces quidam Critici videri volunt, an satis verisimile est? Quantum ejus narrationibus tribui possit, & an Miracula, quæ scripsit, sapientis lectoris fide digna non sint, hæc ostendent, quæ propter hoc ipsum e Turonensi colle-

collecta subijcio. D Gloria Martyrum
 I 5 de se ipse confitetur, no'uiffe pri-
 mum se credere p. ocigium illud ipsum,
 q od eo loco narrat. *Juxta stultitiam,*
 inquit, *mentis duræ nunquam ad hæc cre-*
denda movebar, donec brutam segnitiam ipsa
ad præsens, quæ ostensa est, virtus argueret:
ideoque, quæ oculis propriis viderim, expli-
cabo. Rursus, quam incredulo se ani-
 mo diu famæ opposuerit, in alio even-
 tu his verbis significat: *quod cum apud*
rusticitatem nostram incredibile haberetur.
 Miracul. de Gloria MM. I 6. Vel ex
 his solis *Chalcocephali* ætatis nostræ, qui
 fortium ingeniorum nomine prædicari
 se cupiunt, meditandi materiam habent:
 cum enim ipsi multa credant, quæ oculis
 non subjecere, cur ea narrantem
 Gregorium aspernantur, quæ oculis pro-
 priis vidit? Videntne, quam non cre-
 dulus fuerit? Nihilne apud se cogitant,
 cum istam nihil credendi *rusticitatem,* &
 hanc re non discussa explodendi quid-
 libet *brutam segnitiam,* ac illam a prin-
 cipio *stultitiam mentis duræ* legunt? non
 sibi in his Gregorii verbis audire viden-
 tur illa Christi, O stulti, & tardi corde
 ad credendum? Libro de Gloria Con-
 fessorum in ipsa præfatione inquit:
Occuli non patior, quæ de Beatorum virtu-
tibus vel ipse sæpius inspexi, vel per relatio-
nem bonorum virorum & certæ fidei eviden-

ter gesta cognovi. Ejusdem libri c. 1 ait: *Vir mihi fidelis retulit, & scio quia vera narravit, quia evidenter cognovi gesta fuisse quæ dixit.* Simile est illud c. 6 de perpetuis D. Martini Episcopi beneficiis, totius naturæ creatæ vim superantibus: *Absurdum duximus, si ea, quæ evidenter ab eo prius gesta cognovimus, sileamus. Quia si quis est adhuc infidelis, & æmulus, ut hæc non credat, accedat ad basilicam, & videbit quotidie & nova agi, & quæ facta dudum fuerant, iterari.* Mox ibidem addit, ea se scribere, *quæ nobis evidenter sint comperta.* Eritne porro, cui hoc jam quarto repetitum evidenter non satisfaciat? si quis erit, videat, ne, si virum sanctum, neque sanctum duntaxat, sed gravissimis regnorum negotiis & regiæ artibus exercitum, evidenter sibi comperta scribentem, dedignari pergat, id non tam solidi ingenii, quam stolidi fuerit. Pompeæ studiosum non fuisse Turonensem, profecto latinitas ipsa declarat, quam jacere non dissimulat auctor, imo sæpius modestissime præ se fert, & inter alia in præfat. ad Mirac. Confess. candide admonet: *quia sum sine literis & rhetoricis, & arte grammatica.*

899. GUERRICUS seu Guarricus, D.
 B. Guerri- Bernardi Claravallensis discipulus, ejus-
 cus. demque tum sanctimonix, tum styli,
 solli-

sollicitus imitator. Jam Abbas Igniacensis Sermones composuit tam elegantes, tam aptos dulcissimis motibus animorum, ut vere profusus scripserit auctor libri de Viris Illustribus Ordinis Cisterciensis, Distinct. III c. 7: *Afficit & accendit legentem, ut durissimus corde sit, qui non ex eorum lectione compunctus ad meliora proficere studeat.* Ad suavitatem illam *biblicæ* phraseos ubique repræsentandæ excultus & expolitus, e Divinis potissimum alveariis haurit dulce ac venustum sermonis genus, tam propinquus magistro suo & mellitus, ut sæpe ambigere lector possit, Guericumne legat, an Bernardum.

GUIBERTUS TORNACENSIS, ^{900.} seu, ut alii scribunt, Gilbertus, e ^{Guiber-} ~~Se-~~raphica Minorum familia. De Tranquillitate Animi tam placite ac sedate docet, ut ipsa loquendi ratio magnitudinem & æquabilitatem animi, ad omnem eventum parati & erecti, tam in scriptore demonstret, quam excitet in legente.

GUIGO, seu Wigo, Carthusiæ ^{901.} Prior quintus, edidit *Scalam Claustrali-um*, seu librum *de Modo orandi*, qui sub titulo *Scalæ Paradisi* inter Opera D. Augustini receptus est, ab aliis autem D. Bernardo ascriptus. Equidem magnas ^{Guigo seu Wigo.} Gui.

Guigoni laudes tum Bernardus imperatit, tum etiam Petrus Abbas Cluniacensis. Uti patientiam ac duritiam in ipsa vita adamavit, ita in docendo asperitatem quandam salutarem retinuit.

902.
Guilielmi
duo.

GUILIELMI duo, ex Anglia alter, alter e Gallia. GUILIELMUS NEUBRIGENSIS, Canonicus Regularis Ord. S. August. in Collegio Neubrigensi seu Novoburgensi in Eboracensi provincia, anglice dictus *Litle* seu *Parvus*. Præter libros Historiæ Anglicanæ, qui ad forum meum non pertinent, commentatus est in Cantica Canticorum: tametsi non desunt, qui de auctore dubitent. Totam Cantici summam ad Virginem DEI Matrem retulit: quapropter & ab Hippolyto Marraccio in Bibliotheca seu Polyantha Mariana Scriptoribus Partheniis annumeratus est. Usus eo est ubique doctissimus noster Martinus Delrius in præstanti suo ad Salomonis Canticum volumine: ubi c. 5 Isagoges auctor hic ab eo dicitur *acutus, doctus, pius*, utique in Divinam Parentem; daturum se ex illo præcipua, *rescitis inculcationibus iteratis, quæ huic auctori satis sunt familiares*. Alter GUILIELMUS, e Cluniacensi familia, ABBASS. THEODORICI RHEMENSIS, de cujus Epistola, Imo Libro, ad Fratres de Monte DEI,
diu

diu inter Bernardi Opera recensito, ita scribit præclarus Bernardi editor, Jacobus Merlonus Horstius, præf. in Tomum V Operum Bernardi, unaque de ceteris Guilielmi libris & stylo indicium facit: „Stylus durior & abstrusior, præsertim post medium Epistolæ usque ad finem, nihil videtur habere commune cum melliflua Bernardi dulcedine: at si conferas alia Guilielmi Abbatis scripta, veluti librum de Vita S. Bernardi, item Meditationes, & Librum de Amore, magna est congruentia: vix ovum ovo similis.“

HALITGARIUS, Cameracensis & Atrebatensis Episcopus, de vitiis & virtutibus, ac remediis peccatorum, libros V condidit, in quibus severi Dictatoris, morumque Censoris sententias potius, quam compositam Oratoris eloquentiam deprehendas. 903. Halitgarius.

HAYMO, Episcopus Halberstatis. Præter Commentaria in diversos Sacræ Paginæ libros, Homilias in Evangelia per annum digessit, ex Augustino, Hieronymo, Cyrillo, & Beda ita conflatas, ut non modo eorum sensa, sed etiam verba lectori annumeret, solum fere nexum de suo addens. 904. S. Haymo. De

De Commentariis in Pauli Epistolas, propendeo potius in Remigium Autissiodorensem: uti dicam, cum de ipso & S. Remigio Episcopo Rhemenfi sermo erit.

905.
B. Henricus Suso.

HENRICUS SUSO, immortalis Sueviæ gloria, & sacræ D. Dominici familiæ singulare decus. Summa omnium voluntate auditus est, cum ad populum diceret, & animos flexit, quocunque collibitum erat: sed jactura irreparabili pretiosas illas cælestis eloquentiæ reliquias tempus posteritati subduxit. Superfunt centum Meditationes de *Passione Domini*, & alia quædam Ascetica, a diligentissimo viro Laurentio Surio ex germanico latine versa; & a sancto auctore divinam unctionem, ab interprete nitorem latinitatis non mediocrem nacta.

906.
Herveus Dolensis.

HERVEUS DOLENSIS, in Diocæsi Bituricensi, Ord. S. Benedicti, singularis ingenii, atque inæstimabilis memoriæ fuisse perhibetur in Epistola Encyclica Dolensium, quæ Tomo II Spicilegii Acheriani extat. Multa scripsit, sed nihil typis vulgatum occurrit, nisi Expositio Pauli & Esaiæ. Prior illa dudum Anselmi esse putabatur, donec errore comperto segregata, & vero domino restituta est. In altera autem, quæ octo libros complectitur, ita Esaiam Herveus

veus expendit, ut Jobum Gregorius : neque ullus est ex omni Scriptorum Ecclesiasticorum numero, qui Magno illi Pontifici toto tractandi scribendique modo vicinior sit Herveo : hic enim imitatus est, Odo Cluniacensis exscripsit.

HIERONÝMUS, quem in exponendis Sacris Scripturis Doctorem Maximam Ecclesia ipsa in Sacrificio & Honoris Canonicis appellat. Posthumianus, qui sex menses cum eo vixit, in Dialogo I Sulpicii Severi sic de viro laboriosissimo loquitur: *Totus semper in lectione, totus in libris est : non die, non nocte requiescit : aut legit aliquid semper, aut scribit.* Perpetua hac industria duas sibi res comparavit, interpretando DEL verbo maxime opportunas, vel potius necessarias ; linguarum primævarum notitiam, qua in ipsum *Theographorum* sensum penetraret ; & omnium ante se interpretum ac Patrum cognitionem, ne suo sensui nimium consideret. Linguas ac doctrinam in eo prædicavit Augustinus, cum de Civit. D. XVIII 43 scripsit : *Presbyter Hieronymus, homo doctissimus, & omnium trium linguarum peritus ; nimirum latinæ, in quam transferret ; hebraicæ & græcæ, e quibus transferret.* Sed quoniam de eloquentiæ hic proprie agimus, Venerab. Petrum Canisium audiamus, virum

907.

S. Hieronimus.

& Patrum antiquorum eruditione instructissimum, & in pronunciando moderatissimum. Is ergo, præfat. in suam Epistolarum Hieronymi editionem, cum Patres Latinos alios illi comparasset, Cyprianum, Hilarium, Ambrosium, Augustinum: plenos quidem & hos ait esse Apostolorum spiritu, doctaque pietate, *sed parem illorum eloquentiam baud pauci desiderarunt.* Quoties contra vitia, aut homines improbos, virtutis ac veritatis causam tuendam suscepit, *non scripsit, sed intonuit Hieronymus,* ut verbo utar P. N. Olivæ, ex Orationib. XL, conc. de D. Matthæo. Quam Ciceronianus fuerit, narrat ipse vir sanctus Eustochio epist. 22. Laurentius Valla, scientissimus ille venustatis & leporis omnis latini, præf. in l. IV Elegantiarum ita interrogat: *Quid Hieronymo ipso eloquentius? quid magis oratorium? quid, licet ille sæpe dissimulare velit, bene dicendi sollicitius, studiosius, observantius?* In D. Hieronymi rationes falso inducta est Appendix Tomi III, in Acta Apostolorum; Commentaria in Threnos Jeremiæ; in Psalmos Tomo VII; & in Jobum Tomo VIII: prima horum & ultima Bedæ sunt; Threnorum explanatio Rabani; Psalmorum, incerti cujusdam multo junioris, quem sermonis hebraici ignarum fuisse, mul-

tis argumentis docere possumus. Ex-
 positio Marci jam a Mariano Victorio,
 gnavo & attento Hieronymi editore,
 merito expuncta est. Liber in Prover-
 bia quorundam calculo Bedæ concedi-
 tur; Hieronymi certe esse nullo mo-
 do potest. Commentaria in omnes Pau-
 li Epistolas Tomo VIII tam procul ab
 Hieronymi calamo & pietate absunt,
 ut a Pelagiano auctore in lucem protru-
 sa esse pateat: at illa, quæ Tomo VI
 leguntur, in Epistolam ad Galatas, Ephe-
 sios, Titum, & Philemonem, probæ
 monetæ sunt, & ab ipso Hieronymo
 cusæ. Sermo seu Epistola ad Paulam
 & Eustochium de Assumptione B. V.
 M. non tantum Hieronymi non est,
 sed neque Sophronii Patriarchæ: ea-
 demque ratio est Sermonis seu Episto-
 læ alterius de Assumptione B. MARIÆ.
 Taceo Epistolas alias, sive dubias, sive
 certo supposititias; quia hoc nostro pro-
 posito alienas. Catalogus Scriptorum
 Ecclesiasticorum ad Desiderium, Tomo
 IX, jejunus est, nec Hieronymi erudi-
 tione dignus: quæ quanta sit, insignis
 & pretiosus ejus liber de Scriptoribus
 Ecclesiasticis ostendit, qui Dextro in-
 scribitur, & Operum Tomo I sinem
 imponit. Quæstiones seu Traditiones
 Hebraicæ in libros Regum & Paralipo-
 menon ab Hieronymo nobis relicta non
 sunt.

sunt. Insignitas Hieronymi notas duō auctores exhibent, quorum alter ipsius, alter plurimorum veterum notitiam plenissimam collegit; Marianus Victorius, Episcopus Reatinus, quem modo laudabam; & Theophilus noster Raynaudus. Victorius ad Epistolam quartam Hieronymi ita scribit: „Mirum „est, quam docte & apposite omnia „citet Divus Hieronymus, & quam „multas historias paucis verbis colligat, „& anagogicos exponat. qua in re ita „locuples rebus, verbisque concisus, „& clarus est, ut in ea neminem ex „veteribus parem profecto habuerit.“ Theophilus autem Operum Vol. XI, in Erotematis de justa & injusta Confix. Librorum, in ipsa libri clausula § 580 inquit: „Is fuit Sanctus Hieronymus, „ut ejus in scribendo dotes, non di- „cam assequi, sed ex parte saltem ali- „qua, etiamsi minima, exprimere posse, „ad felicitatem in hoc genere sat esse „posse videatur. Non illum eruditio, „non judicium, & quidem acre ac „emunctum, non linguarum peritia, „non eloquendi copia, non quidlibet „evincendi facultas defecit.“

208.
Hilarii
tres.

HILARII tres, Arelatensis, Picta-
viensis, & Sardus. S. Hilarius Picta-
viensis a D. Hieronymo præf. in l. II
in

in Epist. ad Galatas ingeniose vocatur *latinae eloquentiae Rhodanus*, a flumine suae patriae sumpto elogio. Ejus sunt incomparabiles libri XII de Trinitate, & ingenio ac majestate plenum volumen in Matthæum. Carmina, ut alibi in hac Patrum recensione, tacitus prætermitto: quoniam illud certum est ex Hieronymo l. d. & libro de Scriptor. Eccles. scriptum esse ab Hilario Pictaviensi librum Hymnorum: & quidem, ut D. Isidorus Hispalensis de Officiis Ecclesiast. I 6 observat, *hymnorum carmine floruit primus*. Carmen in Genesin omnium confessione Hilarii Pictaviensis non est, sed fortasse Arelatensis. Epistolæ duæ ad Augustinum a neutro horum dictatæ sunt, sed ab homine sacerdotii experite. Quam eloquentiæ formam Hilarius Arelatensis in Homiliis expresserit, ignotum est; etsi enim scripsisse plurimas scimus, eas tamen posteritati tempus invidit. Hilarius Sardus, Ecclesiæ Romanæ Diaconus, auctor esse fertur Commentariorum in Epistolas Pauli, & Quæstionum in Vetus ac Novum Testamentum: quorum illi olim inter Ambrosii, hæc inter Augustini Opera delituere; ignoscendo errore, quandoquidem acumine & subtilitate ab utroque Doctore non plurimum abluunt. Hilarium hunc, a Luciferianis

rianis deceptum, ut sacri fontis iterandi necessitatem cum *Rebaptizantibus* crederet, urbane Deucalionem orbis Divus Hieronymus nuncupavit. Verum eo tempore, quo illa commentabatur in Paulum, integræ fidei & Sedi Romanæ obedientem fuisse auctorem, perspicue, & sine tergiversatione, ipsius verba ostendunt.

909.
Hildebertus,

HILDEBERTUS, Cenomanensis primum, postea Turonensis Episcopus. Extat ejus liber Epistolarum, utilia plurima legenti offerens, multisque verborum & sententiarum luminibus distinctus.

910.
Honorius Augustodunensis,

HONORIUS AUGUSTODUNENSIS, non Episcopus, sed Presbyter & Scholasticus. Præter Philosophica, & Theologica, multa Ascetica & Exegetica elucubravit. Libros de Imagine Mundi & Elucidarium, supra in Anselmo, Augustodunensi huic vindicavi. Bene meritus est de Scriptoribus Ecclesiasticis omnibus, se ipso antiquioribus, in libro de Luminaribus Ecclesiæ: quo, præter Hieronymi seriem in epitomen contractam, etiam enumeratos a Gennadio & Hidoro complectitur, aliosque præterea adjungit. Obscuriorem eum hoc loco facit brevitatis, eruditum quendam editorem invitans, qui animadversionibus res me-

mq.

moratu dignas paulo uberius declararet. Fuit Honorii magna industria, magna fœcunditas, magnum & venustum ingenium. Multa e vetustioribus Patri- bus conquisita libellis suis inseruit, eum ad finem, quem ipse indicat prolog. in Sacramentarium: „ Hunc libellum „ de Sacramentis collegi ex Sanctorum „ scriptis: ut, quibus deest librorum „ copia, per hoc compendium illorum „ sublevetur inopia.“ Adde, quod hoc librorum genus etiam eos commo- distime sublevat, quibus etsi non de- sunt antiquorum volumina, ea tamen diuturno labore pervolutare, & oppor- tuna sibi corrogare non vacat.

HUGO CARENSIS, seu a S. Ca- ro, de quo princeps historicorum Hi- spaniæ, Joannes Mariana, XIII. 2 nar- rat: „ Hugo ex Dominicano Ordine „ Cardinalis, Barcinone patria, eximia „ eruditionis opinione clarus, Divinos „ Libros commentariis illustrabat. Bi- „ bliorum hic Concordantias, infinitum „ pene opus, Herculeæ plane audacia „ primus excogitavit, & quingentorum „ monachorum ope adjunctus perfecit, „ incredibili rei literariæ proventu, „ Hugonis diligentiam longo post inter- „ vallo Hebræi Græcique imitati, „ utriusque linguæ studiosorum con-

911.
Hugo Ca-
rensis,

„tus non parum juverunt.“ Ita vir
 hebraici græcique sermonis non minus,
 quam latinitatis gnarus. Purpuratus
 Hugo brevissimis notationibus universi
 Divini Codicis quadruplicem sensum
 discrevit; in Psalmis præsertim, Esaiâ,
 & Evangeliiis, laudem maximam conse-
 cutus. Psalmos quidem aliis etiam Come-
 mentariis separatim dilucidavit: nec
 enim Alexandri ab Ales, sed Hugonis
 Carenensis dicendi sunt. Bibliorum Concor-
 dantias sic ipse instituit, ut Nomina
 tantum & Verba repræsentarentur, ex-
 clusis particulis, quæ mutatione carent.
 Has quoque adjunxit Conradus Halber-
 stadius, ac dimidio circiter seculo post
 Hugonis inventionem ad summam com-
 moditatem hoc verbi divini promptua-
 rium adduxit. In græcis quoque deinde
 ac hebraicis Bibliis similes Concordan-
 tiæ tentatæ sunt, non simili tamen suc-
 cessu. Græcarum, quod quidem sciam,
 primæ ab Euthalio Monacho Rhodio;
 hebraicarum ab Isaaco Nathanis filio
 Levita concinnatæ sunt. Quantum
 emolumenti ex hoc, ut ita dicam,
 Ariadnæo filo extiterit, etiam inde
 cognosci facile potest, quod humaniorum
 quoque literarum studiosi ad hoc
 præsidium confugerunt, & ex Auctori-
 bus suis Classicis ejusdem generis Con-
 cordantias seu Indices Vocabulorum

omnium fabricarunt: quod cum a privatis pluribus, tum splendidissime in Bibliotheca Regia Delphini fructu posteritatis incredibili factum videmus.

HUGO VICTORINUS, gente Saxo, Canonicus Regularis D. Augustini Lutetiae Parisiorum in religioso S. Victoris domicilio, unde nomen adscitum est. Libri de Claustro Animæ ab hoc ad alium Hugonem, a Folieto nominatum, in D. Benedicti familiam velut postliminii jure traducti sunt: quod multis Nideri testimoniis, & auctoritate Trithemii comprobatur. Liber primus & tertius de Anima per errorem in D. Bernardi Opera immigrarunt, ille sub titulo Meditationum de Cognitione humanæ conditionis, hic libri de Interiore Domo. Addenda Victorini Opusculis omnino fuit insignis Epistola ad Joannem Hispalensem, qua eum a lapsu revocat: totam Annalibus suis Ecclesiasticis intexuit Illustrissimus Baronius, ad A. C. 1136. Dubii sunt libri de Medicina Animæ, de Fructibus carnis & spiritus, & Canon mystici libaminis. Miscellanea, sive ab ipso, sive a discipulo collecta, in erroris periculum conjicere neminem possunt, quandoquidem verus & primus auctor utrobique Hugo est. Tanto ille studio,

912
Hugo VI-
Corinus.

912
Jacobus
Vitorius
de Vitor
Vitor

tantoque successu ; in libris suis magnum Aurelium Augustinum imitari conatus est , ut etiam cognomento *Lingua Augustini* a viris doctis sit nuncupatus.

913.
Humber-
tus

HUMBERTUS Venerabilis , Hugonis Carenensis discipulus , tandem sanctissimi Prædicatorum Ordinis quintus Magister Generalis. Præter Sermones , & Epistolam de tribus Votis religiosis , sex libris Institutionum Spiritualium seu Speculo Religiosorum bibliothecas sacras locupletavit. Opus est accuratum , & ad perficiendos animos mire accommodatum ; olim Guilielmo Peraldo seu Paraltæ , auctori non suo , a quibusdam ascriptum. Eloquentia Humberti non e schola venit , sed talis est , qualis Legislatorem decet.

CAPUT VI.

Patres & Scriptores Ecclesiastici ordine alphabeti.

I — P.

914.
Jacobus a
Vitriaco,
& a Vora-
gine.

JACOBUS A VITRIACO , Gallus , S. R. E. Cardinalis , & Episcopus primum Acconensis in Palæstina , demum Tusculanus in Italia. Volumen Sermonum e Sacræ Paginæ testimoniis ita contextum est , ut solæ propemodum

dum compages & commissuræ ipsius auctoris sint: hærent autem tam apte, ut egregium fuisse interpretem satis appareat. De Vitriacensis Historia Orientali & Occidentali, quæ & Hierosolymitana dicitur, breviter repetam, quod haud ita pridem vir doctissimus & Historiæ Professor celeberr. Henricus Schüzius S. J. in Commentario Critico de Scriptis & Scriptor. Histor. Vocab. de Vitriaco his verbis sapienter distinxit: *Vitriacum falsa subinde relatione fuisse deceptum dubitari non potest. . . . Sed & pleraque omnia, quibus synchronus aut etiam oculus interfuit Vitriacus, maximam fidem mereri est certum; singillatim in Vita B. Mariæ Ogniacensis. Alter JACOBUS, A VORAGINE vulgò dictus, rectius a Varagine, quod oppidum est in ora Liguriæ, ex inclyta D. Dominici familia Archiepiscopus Genuensis: de quo eruditissimus Sixtus Senensis, ejusdem Ordinis, in Bibliotheca Sancta l. IV, initio literæ J, hæc duo memoratu digna tradit: *Augustini voluminum ita studiosus, ut ea pæne omnia memoria teneret: utriusque instrumenti divina volumina primus omnium in Italicam linguam summa fide ac diligentia transfudit. Sermones ejus, qui supersunt, quam eloquentiæ formam sequantur, dixi in his Subsidiis L. I N. 67. Gaudebant nimirum illa tempora**

pora non Divisione tantum seu Partitione totius Orationis, sed etiam *Subdivisione*, eaque ipsa multiplici: ut non absimilis esset arbori, cujus rami præcipui in minores, hi ipsi in frondes discedunt, unde folia fructusque erumpunt. Verum nihil plures de Jacobo Januensi seu Genuensi sermones excitavit, quam *Legenda illa Aurea*, alio nomine dicta etiam *Historia Lombardica* aut *Longobardica*. Non facile librum invenias, qui suis proximisque temporibus tanto omnium ordinum plausu & usu celebratus, idemque postea tanta asperitate perstrictus, & ab omni hominum genere sauciatus sit. Duo potissimum in illo volumine accusantur, narrationes de rebus gestis Divorum, & nominum etymologiæ in narrationum vestibulo collocatæ. Narrationes fabulosæ, nominum derivationes inscitæ & imperitæ dicuntur. Equidem disceptare de veritate, maxime cum bonum publicum agitur, jus cuique & fas est: sapiens tamen Criticus nunquam committet, ut moderationis limites acerbitate verborum transfiliat, & causam cum persona confundat. Sint in historia maculæ, sint vocabulorum aliquæ interpretationes parum suæ origini respondententes. Deserantur igitur, & meliora in eorum locum substituantur.

Sit

Sit tamen suus honos christiano Pontifici, viro docto, homini diligentissimo, qui tantum laboris ac temporis posteritati transmisit. Fruamur nos temporum nostrorum luce: sed siquid caliginosum in seculis illis antiquis respicimus, excusatione potius, quam vituperatione dignum putemus: & ita caveamus a falsitate, ut humanitati non desimus. Incredibilia sunt in eo multa, inquit, non ideo falsa, nam & in probatissimis Divorum Actis non minus incredibilia legimus, & recipimus. At horum auctores novimus; Januensis nullos edit. credo, quia nullos, quos ederet, habuit; nominaturus utique auctores & fontes, si deprehendere potuisset. Quid ergo irascimur ei, qui hoc unum non fecit, quod facere non potuit? Malumus certa, quam dubia, quasi vero non & ipse maluerit. Non placent, quæ dedit? dedit tamen optima, quæ habuit. Grates agamus felicitati temporum, quæ tam multa tunc incognita sensim evolverunt & protulerunt. Etymologiæ sunt abhorrentes? sunt: *sed addidit*, ait Joannes noster Bollandus præf. general. in Acta SS. c. 1 § 4, *sed addidit alius, ut puto, quispiam vitis nonnullis ineptam & ridiculam nominum interpretationem, indignam sane Jacobi eruditione.* Cumque Jacobum Archi-

Archiepiscopum *virum sanctum & sapientem* appellasset, quorundam conviciis magis, quam judiciis, ibidem hæc reponit:
 „Fuerit Jacobus stylo minus compto,
 „ut illa erant tempora, at erat non
 „modo doctus & pius, sed prudentia
 „judicioque singulari, ut, quam pro-
 „babilia essent, quæ scriberet, Vive
 „Erasmoque melius potuerit judicare.“
 Hæc Bollandus, maximi illius Operis dux & parens, cujus tanta est in judicando comitas, quanta peritia, longe a Criticorum mediocrium ferocia distans.

215.
Idiota.

IDIOTA, vir modestissimus, qui sub ascito hoc nomine latere, quam prædicari a posteris maluit; & quod optavit, aliquot seculis consecutus est. Et nomen ejus, & patria, & status, & seculum, quo vixit, diutissime ignorata sunt. Theophilus demum Raynaudus, omnis rei librariæ oculatissimus investigator, divinatione primum ac ingenio, denique certissimi monumenti fide, omnia in lucem protraxit, Operum Tomo XI, in Cogitationib. priorib. & posteriorib. ad Idiotam. Ibi ergo e Turnonensi MS. & exemplo pactionis cujusdam Uticensis eruit, auctorem hunc vero nomine dictum esse Raymundum Jordanum, patria Gallum, Præpositum Canonorum Regularium

Ut.

Uticensem seu Uzeciensem (*d^a Ufex*) anno christiano 1381, deinde Abbatem ejusdem celeberrimi Ordinis Cellis in Diœcesi Bituricensi: ubi & inter vivos esse desit. Idiotæ Opuscula XIII numerantur: quorum tamen duo ultima, Regulæ Vitæ Christianæ, & Paraphrasis Psalmi XV, ex Joanne Pico Mirandulano in alienum solum huc transmigrarunt. Scribendi ratio auctori huic, qualis vivendi, modesta & minime ambitiosa; quæ leni subinde affectu legentium animos ad pietatem in Superos excitat.

IGNATIUS MARTYR. Veræ 916.
& ab orthodoxis agnitæ ejus epistolæ sunt S. Ignatius
duodecim; ad Ephelios, Magnesios, Martyr.
Trallianos, Romanos, Philadelphien-
ses, Smyrnæos, Polycarpum, Mariam
Cassabolitam, Tarsenses, Antiochenos,
Heronem, & Philippenses. Quæ præ-
terea leguntur, Ignatii ad MARIAM
Virginem DEI Parentem, & Joannem
Apostolum, responsum item Matris
Virginis, & Mariæ Cassabolitæ, ab
optimæ notæ Criticis pæne omnibus
repudiantur: nec valere hætenus ar-
gumenta, ab illorum patronis allata,
ut refragantibus persuaderent. Oratio-
nis modus Apostolo dignus, qui nec
Petri in scribendo majestatem, nec Pauli
ardorem, nec Joannis caritatem desiderat.

ILDE.

917.
S. Ildé-
phonfus
Toleta-
nus.

ILDEPHONSUS TOLETANUS Episcopus, scriptor Marianus. Certus & extra controversiam positus ejus liber est de Virginitate illibata S. Genitricis DEI MARIÆ, is qui synonymorum ordine contextus est. Cetera, videlicet liber alter de Virginitate perpetua S. MARIÆ, & de ejus Parturitione, omnesque Sermones, tam diversam inter se structuram, tam inæqualem tractandi & eloquendi rationem habent, ut nemini possit credibile fieri, hæc omnia ejusdem hominis laborem esse. Seorsum de Sermonibus, quibus Divi hujus nomen in Bibliothecis Patrum præfigitur, tam valide disputat Joannes Baptista Poza in Elucidario Deiparæ l. IV tr. 4 c. 6, ut de argumentis adversis dicat: *cogunt nos dissentire.* Fuit Isidorus, teste Joanne Mariana VI 10 de Rebus Hispan. *omni liberali doctrina excultus*, & placuit illi seculo synonymorum ista concinnitas, quæ hodie laudem non ferret.

918.
Innocen-
tius III.

INNOCENTIUS III PONT. MAX. Præter Epistolarum & Decretalium libros, totumque Concilium Lateranense sub ipso celebratum, propria hujus loci edidit Opuscula sacra, & volumen Sermonum. In severis etiam argumentis ornatus, in tristibus quoque amœnus,
ubi-

ubique sententiarum ponderi elegantiam miscuit.

JOANNES CARPATHIORUM 919.
EPISCOPUS. Monachis Indis, beneficium hoc a se petentibus, scripsit Capita Hortatoria, id est, sententias seu documenta brevissima ad vitæ sanctimoniam consequendam. Magnus est horum Capitum numerus, non tamen inter se cohærentium, sed ut fors tulit, in cumulum effusorum. Aptissime auctor in ipso vestibulo sententias has suas floribus comparat, quos e variis pratis collectos in uno fasce offert.

Joannes
Carpathius.

JOANNES HIEROSOLYMITANUS 920.
 Patriarcha. Vir magni & ardentis ingenii, cui multa per ignorantiam, quædam fortasse per invidiam, afficta sunt. Nihil inter hæc alienius libro de Institutione primorum Monachorum: hunc enim a græco auctore exaratum, omnino extra fidem est. De diversis erroribus, præsertim Origenis, sapius accusatus est: at ipse reprehensoribus evulgato libro respondit, ingenium se Origenis, non errores, affectatum & æmulatum esse. Quidam, ut opinor, Joannis nomine ad hoc inducti, Patriarchæ huic attribuerunt Opus illud in Matthæum, quod *Imperfectum* dicitur, & I. Joannis Chrysostomi Commentario

Joannes
Hierosolymitanus.

in Matthæum apponitur. Verum isti nec ullum unquam conjecturæ suæ argumentum invenire potuerunt, & Joannis Hierosolymitani gloriam adeo non amplificaverunt, ut, propter graves illius voluminis errores, insigni potius dedecore heroem suum macularent.

921.
Joannes
Moschus.

JOANNES MOSCHUS : cujus Pratum Spirituale, seu Limonarium, ut e græco nominatur, duas movit quæstiones, alteram de libri auctore, alteram de historiæ fide. Auctor a non paucis dicitur S. Sophronius, Patriarcha Hierosolymitanus, cui Moschus historicum illud opus inscripsit, discipulo præ cæteris caro, rerumque multarum testi, quæ in volumine hoc narrantur. Fortassis etiam, quæ nonnullorum est suspicio, Sophronius ipse quædam literis consignavit, a magistro deinde monumentis his inferenda. Alias præterea rationes, cur Pratum Sophronii dici non falso potuerit, Aloysius Lipomanus, Veronensis Episcopus, in sua ad id Opus præfatione congessit. Ceterum, si proprie & ex historica veritate res ipsa dicenda est, scriptor libri Moschus est, non Sophronius: nam neque librum sibi quisquam dedicat, & eruditissimus PC. Photius Bibliothecæ Cod. 199 clarissime auctorem Moschum pro-

dit,

dit, & in diversis libri narrationibus ipse scriptor se a Sophronio aperte distinguit, dicendo: *Ego, & Dominus Sophronius: Assumpsi Dominum meum Sophronium: Dominus Sophista; is tunc erat Sophronius: Abbas Sophronius, frater meus: Erat nobiscum Sophista Sophronius: Ego & sodalis meus Sophronius: Dixit mihi Abbas Sophronius: aliaque generis ejusdem.* Quapropter, cum a D. Joanne Damasceno, a Concilio Nicæno II, & in Acrostichide Græcorum ad diem XI Martij, Limonarium Sophronio tribuitur; id per *catachresin* dictum putemus, tanquam historiæ parti, & socio; ac veluti patrono, cui inscripta, & a quo vulgata est. Quæstio altera ad historiæ veritatem devolvitur, quam in Prato hoc multis spinis & lollis viciatam esse, etiam magni viri contendunt. Moderatissimus Annalium Ecclesiasticorum auctor, Cæsar Baronius, ad A. C. 407 non se continuit, quin de Moscho diceret: *fide carentia inter rejēctitia ducimus feligenda, ac respuenda: ut eadem confutemus.* Tum recitata Moschi narratione, inquit: „Hactenus auctor, mutuatus „hæc, ut ipse testatur, ex relatione „a femina ad Athanasium Abbatem facta, eademque sorore ipsius Adelphii, „quem dicit fuisse tunc temporis Episcopum Arabissi. Sunt autem hæc

„ parum fide tuta , utpote quæ inprimis
 „ ejusdem Joannis Chrysoſtomi testi-
 „ monio mendacii arguantur , dum ab
 „ eo ponitur Treius Episcopus Arabiffi,
 „ & non Adelphius. Sed & cum tra-
 „ dat auctor , in domo Adelphii hospi-
 „ tatum esse Joannem , cum Cucufum
 „ in exilium missus esset : plane erroris
 „ arguitur : nam ipse Chry-
 „ ſostomus disertis verbis narrat , a Dio-
 „ scoro se susceptum hospicio , & non
 „ ab aliis , licet id complures expetier-
 „ rint. Cum autem hæc compingat ea
 „ narratione mendacia , quæ fides in
 „ reliquis ? Sed
 „ facessant jam isthæc : non enim indi-
 „ gent Sancti nostris illustrari mendaciis ,
 „ qui propriis virtutibus decorantur.“
 Siquis nunc suscipere Moschi patrocini-
 nium vellet , fortasse responsa non de-
 essent , quibus reprehensionis hujus acrimonia elideretur. Mihi satis est anno-
 tare , hæc a Baronio non universe de
 toto Moschi volumine , sed de una il-
 lius narratione dici. Nec ignoro , esse
 alia quædam paucula , Baronio aliisque
 in Prato minus probata. At licet no-
 bis de Historico dicere , quod benigne
 Horatius de Poetis cecinit :

*Verum ubi plura nitent in carmine, non
 ego paucis*

Offen-

Offendar maculis, quas aut incuria fudit,

Aut humana parum cavit natura.

in Arte Poetica.

Quotusquisque Historicorum est, qui non aliquando hallucinetur, & censoriam Aristarchi aut Pagii alicujus virgulam sentiat? Delectu opus, quo flores a spinis, & herba a lolio secernatur. Leniter Purpuratus alius, Robertus Bellarminus, l. de Scriptorib. Eccles. seculo VII, de Moschi Prato ait: *Liber est magna ex parte utilis, & citatur in VII Synodo, Concilio nimirum Nicæno. Photius in Bibliotheca l. d. etsi dictionem Moschi humiliorem non dissimulat, de rebus tamen ita prædicat: Ex omnibus id, quod erat profuturum, vir intelligens DEI que amans elegit.*

IRENÆUS, temporibus Apostolorum proximus, D. Polycarpi discipulus, ab eoque in Gallias missus, Episcopus & Martyr. Tot nominibus auctoritatem maximam assecutus, & veterum etiam Patrum, Augustini, Gregorii Magni, Tertulliani, elogiis condecoratus est. Quanquam ex ejus Operibus soli supersunt libri quinque adversus Hæreses, ii ipsi tamen veluti arma-

mentarium habentur inexhaustum & insuperabile contra profanam doctrinæ novitatem, & in omnium seculorum antiquas novasque hæreses tela suppeditans. Latina ejus e græco interpretatio, est illa quidem vetustissima, manus tamen ignotæ. Quod autem Erasmus olim in animum induxit, Irenæum latine scripsisse, non græce; mirus in eo viro lapsus fuit, contrariis undique argumentis obrutus, neque deinceps inter eruditos opinionis ejusdem assolam nactus. Epistolam Irenæi, vel fragmentum potius Epistolæ, ad Florinum, qui DEUM esse peccati auctorem criminabatur, Eusebius Histor. Eccl. V 19 nobis conservavit. Stylus docti convenientissimus: sollicitè definit, perspicue exponit, ratiocinatur firmiter, efficaciter a falso ad verum abducit.

923.
Irimbertus.

IRIMBERTUS ADMONTENSIS. Ad nostrum usque seculum magnus hic Abbas Ordinis S. Benedicti, ejusque nobilissima in Libros Divinos Commentaria, tam exili notitia etiam inter doctos potitus est, ut propemodum latuisse dici possit. Verissima fuit conjectura Jacobi Gretseri in Append. ad Divos Bambergenses, insignem fuisse virum Irimbertum hunc, de quo celeberrima Monasteria & Episcopi Germaniæ

niæ inter se tam acriter dimicarint. In ejusdem Gretseri Operibus Tomo X, inter Epistolas de Rebus Bambergensibus, epist. 32 ab Eberhardo Episcopo Bambergensi Irimbertus dicitur *Angelus Domini*: tanta viri reverentia, tantum desiderium erat. Nostra demum ætate Bernardus Pezius, qui tam multa alia in suo Anecdotorum Thesauro a situ & pulvere liberavit, hunc etiam sui Ordinis Abbatem præstantissimum orbi literato & sacro ostendit, & ejus res gestas ac libros Dissert. Isagogica in Tomum II Anecd. erudite digessit. Effigiem ejus veram, eoque dignam, ibidem his verbis exhibet: „Omne „suum studium & curam ad Divinarum „Scripturarum cognitionem ea sedulitate transferebat, ut cum eruditissimis & doctissimis eo in genere viris sua ætate conferri potuerit. Erat Irimbertus non solum amæno & acuto ingenio præditus, sed gaudebat præterea mira quadam styli facilitate, qua id consequebatur, ut quidquid pie ac docte in Divinis Literis excogitasset, id omnè celerrime, nec ineleganter, in membranas & tabulas referret.“

ISAAC SYRUS, Antiochenæ Ecclesiæ Presbyter, non græco, sed patrio sermone syriaco in scriptis usus est.

924.
Isaac Syrus.

Extat ejus liber de Contemptu Mundi, in quo legentes tanto ardore a lutulento vitiorum amore abripit, & in vanitatem rerum fugacium tanta vi invehitur, ut christianum Cassium appellare possis.

Quale fuit Cassi rapido ferventius amni

Ingenium,

Horatius l. I Serm. sat. 10.

925.
SS. Isidori
duo.

ISIDORI duo, uterque cultu Divorum conspicuus, Hispanus alter, alter Aegyptius. ISIDORUS HISPALENSIS, miris summorum virorum laudibus propter doctrinae abundantiam cumulatus. Sanctissimus hic Archiepiscopus Hispalensis dicitur Junior, comparatione Isidori alterius, Episcopi Cordubensis, qui duobus ante Hispalensem seculis Commentariis libros Regum illustravit. Distinguendus etiam hic Ecclesiae Doctor a tertio quodam Isidoro, qui & ipse nonnullis est Junior, nimirum Hispalensem respicientibus: Pacensis hic fuit Episcopus, auctor Chronici, quod ad meum scopum non pertinet, Liber de Ordine Creaturarum, in Spicilegio Acheriano seu Dacheriano sub Isidori Hispalensis nomine collocatus, in dubitationem adducitur. Epistola
quor

quoque ad Redemptum in Isidori Hispalensis ætatem non cadit, nondum tum exortis inter Latinos & Græcos de azymo controversiis. Liber de Conflictu Vitiatorum & Virtutum, argumenti perutilis opusculum, e codd. MSS. & Sigeberti auctoritate Isidoro satis assertitur, Alius de Vita & Morte Sanctorum, qui DEO placuerunt, seu de Ortu & Obitu Patrum, nequaquam ab omnibus agnoscitur: & sunt in eo nonnulla, quorum falsitatem inficiari nemo possit. Cum tamen e S. Braulione Cæsaraugustano Episcopo compertum sit, hujus argumenti librum esse ab Isidoro Hispalensi conscriptum, nihil inconueniens egerit, qui, nævorum culpa in librariorum collata, librum Isidoro reliquerit. Diligentiam ejus incredibilem testantur libri XX Originum seu Etymologiarum; de quo opere princeps Historicorum Hispaniæ, Joannes Mariana, VI 7 ita tradit, de S. Leandro, fratre ejus majore, narrans: „Isidorum tunc juvenem, „incertum quæ de causa, sed intra con- „clave tamen inclusit, sublata prorsus „vagandi facultate, quod ille otium ad „occasionem evolvendi innumeros li- „bros convertit: unde Etymologiarum „volumen prodiit, quod Braulii hortatu „ex indefessa lectione consarcinavit, „opus spissum & varium, atque ea
(P 5) „ætate

„ætate comparandum miraculo. “Cetera spiritum cælestem produunt, & elegantissimum ingenii acumen; maxime libri tres Sententiarum de Summo Bono, in quibus summa subtilitas cum pari brevitæ certat, & ita lectorem tenet, ut ubique insistere, & rerum copiam meditari cogat. Chrysofomi seu Oratoris aurei cognomento Isidorum ornatum esse, hoc ipso libro n. 807 retuli e Flore SS. Petri Ribadeneiræ ad diem 13 Jan. quod nihil illa ætate facundius auditum esset. Poteram ab Hispalensi ad Pelusiotam discedere, nisi me retineret famosus ille Isidorus, nunc Peccator, nunc Mercator dictus, qui fictitio suo Decretorum corpore, tanquam e Pontificibus, Conciliis, & Patribus collecto, toti pæne Europæ per plura secula imposuit & illudit. Quamdiu merx hæc sublesta certatim emptores & laudatores habuit, non defuere, qui S. Isidoro Hispalensi acceptam ferrent, non vulgari ejus injuria: tam multis enim, tamque crassis erroribus omnia ibi scatent, ut doctissimus Sirmondus, cum Blondellus ex omni parte volumen illud concuteret, festivo joco dixerit: Blondellus totis viribus effringere ostium apertum conatus est. Totas falsitatis omnigenæ catervas educit Claudius Fleurius Hist. Eccl. XLIV

22, & ad extremum ita narrationem
concludit: „Hæc Isidori fallacia, ut
„ut pinguis ingenii partus, toti Latinæ
„Ecclesiæ imposuit: nam ipsius Decre-
„tales per annos octingentos genuinæ
„creditæ sunt, vixque elapso ultimo
„seculo sectatores veritatis hunc erro-
„rem dedoceri se passi sunt. Hodie
„vero nemo est, in Historia Eccle-
„siastica vel mediocriter versatus, qui
„earum falsitatem non agnoscat.“

ISIDORUS PELUSIOTA, D. Joan-
nis Chrysofomi discipulus, numerosam
ejus & magnificam eloquentiam, latum-
que illud disputandi ac exornandi genus
non est amplexatus: ipse breviter &
acute stringit, paucisque verbis multa
comprehendit. Doctrinæ severitate, &
admonendi ac reprehendendi libertate
magistrum secutus est, quibus non exigu-
um pondus ipsa brevitatis addit. Sci-
mus ex Historia Ecclesiastica Nicepho-
ri Callisti, XIV 53, exaratas ab Isido-
ro Pelusiota fuisse Epistolarum fere
decem chiliadas seu decem millia: solas
illas, quibus Divinæ Paginæ locos ex-
posuit, ter mille fuisse testatur Suidas
in *Isidoro Pelus.* Multa ergo millia vel
periisse, vel inter sepultas bibliotheca-
rum membranas delitescere necesse est.

IVO CARNOTENSIS Episcopus,
natus in agro Bellovacensi, post annos

vi.

926.
S. Ivo Carno-
tensis.

viginti duos gesti Pontificatus, Carnuti A. C. 1115 res humanas reliquit. Quæ ideo distincte recenseo, nequis Divum hunc Ivonem confundat cum S. Ivone Jurisperitorum Patrono, qui Gallus quidem & ipse, non tamen Episcopus, sed Presbyter Trecoriensis in Britannia Armorica fuit, & A. C. 1303 ad cæleste præmium emigravit. Ivo Carnotensis, præter Epistolas plurimas, Sermones de Ecclesiasticis Sacramentis, Officiis, & Festis reliquit: quorum talis character est, qualem ipsius auctoris videmus, uno vitæ actu expressum, & ab Hildeberto Cenomanensi, eorundem temporum Episcopo, epist. 39 his verbis narratum: „ In illo castello, „ in quo hæc acta sunt, Carnotensis „ erat Episcopus, venerandæ vir aucto- „ ritatis: sed apud sceleris auctores „ sine auctoritate fuit auctoritas. Is in „ spiritu contrito Hubertum conveni- „ ens, hoc enim Phariseorum principi „ nomen est, primo blanditus est illi be- „ stia; sed bestia rationem non admit- „ tit: dehinc illum sacrilegii libere ar- „ guit, obsecravit opportune, impor- „ tune increpavit: postremo tradidit „ eum satanæ in interitum carnis, ana- „ thematis vinculo, quo debuit, alli- „ gatum. In omnibus his non est aver- „ sus furor ejus (Huberti) sed adhuc „ ma-

„manus ejus extenta. Religiosi quo-
 „que Abbates, & consummati nomi-
 „nis Anachoretæ, ad lapidem conve-
 „nerunt, & invenerunt lapidem.“ Ta-
 lis ubique in scriptis est Ivo: magna
 ejus auctoritas, maxima mansuetudo,
 sed non minor animi firmitas, ubi opus
 est castigare. Prætermittere non de-
 beo, etsi non hujus loci est, Ivonis
 Carnotensis opus laudatissimum Decre-
 torum, quod Hugo Catalaunus in epi-
 tomen redactum græco nomine voca-
 vit *Pannomian*, a *pan* omne, & *nombs* lex,
 quasi legum omnium summam, sive le-
 gum quandam universitatem. Quod
 nomen ab aliis, fortassis quia Panormi
 aut Panormitani peritiores, quam Græ-
 ciæ erant, in *Panormiam* ridicule defor-
 matum est. Justissimo voluminis hujus
 titulo præter D. Ivonem Trecoriensem
 Jurisconsulti etiam hunc sibi S. Ivonem
 Carnotensem adoptare Patronum pos-
 sent, per sanctum hoc par elisuri infi-
 cetum illum & strumosum versiculum:

In cæli clivo non sedet alter Ivo.

JUSTINUS MARTYR: quem anti- 927.
 qui Patres certatim collaudantes, alii ma- S. Justinus
 gnum, alii admirabilem, alii admirabilissi- M.
 mum, alii divinum appellitarunt: ut ait
 Petrus noster Halloisius (*Halloix*) præf.
 in

in Vitam S. Iustini Philosophi & Martyris, ex ipsis fere Divi libris perquam scite contextam: in cujus etiam vestibulo multos antiquorum leges, Iustini laudatores, viros sapientissimos, & iniquis illis censoribus longe potiores, qui postremis his temporibus sacra omnia profano dente arrodunt. Auditos a se philosophos, tum Pythagoricos & Platonicos, tum Stoicos & Peripateticos, in Dialogo cum Tryphone ipse memorat. Fuitque hoc invicto Christi athletæ in religionis certaminibus præsidium utilissimum, ut superbos philosophos & Christianorum simplicitatem iridentes suis armis cæderet ac debellaret, Judæosque non legis tantum libris, sed etiam firmissimis dialecticæ nodis constringeret ac irretiret. De dubiis ejus opusculis loqui hic supersedeo, quod non tam eloquentiæ alendæ, quam illis Christi hostibus oppugnandis apta sunt, qui jam pridem publice in aciem prodire desierunt. Videas in Justino Sanctum, Philosophum, Martyrem; in Sancto sinceritatem, in Philosopho soliditatem, in Martyre religionem.

928.
Lactan-
tius.

LACTANTIUS FIRMIANUS.
Rhetoricæ artis præcepta publice in Bithynia tradidit, ut ipse de se profite-
tur.

tur. Famam autem eloquentiæ doctrinæque tantam adeptus est, ut Constantinus Magnus filium ei suum Crispum literis instituendum commiserit. Semper tamen ipse ita opes contempsit, utque adeo se intra paupertatem continuit, ut plerumque etiam necessariis egeret. Joannes Ludovicus Vives, acer judex, rei tamen evidentia coactus, l. III de Tradend. Disciplinis fatetur: *Christianorum omnium facundissimus est Lactantius: sonum habet plane Ciceronianum, præterquam in paucis. Idemque, Commentar. in libros Augustini de Civ. DEI, ad XVIII 23 inquit: Lactantius Firmianus, secutus Arnobii præceptoris sui exemplum, contra gentes septem Volumina conscripsit elegantissima & acutissima: nec est ullus inter Christianos Scriptores tam vicinus dictioni Tullianæ. Daniel quoque Heinssius, magnum apud Batavos nomen, Orat. 3 diffusam & cum solo Cicerone conferendam Firmiani eloquentiam laudat. Quod jam olim D. Hieronymus, ipse Ciceronianus, nequaquam inobservatum reliquit, cum ad Paulinum epist. 13 scripsit: Lactantius, quasi quidam fluvius eloquentiæ Tullianæ.*

LAURENTIUS JUSTINIANUS, 929.
 primus Venetorum Patriarcha: qui S. Laurentius Justinianus.
 cum ubique sublimissimis christianæ perfectionis.

fectionis documentis abundet, semper tamen eum ex animo dicere, & in se ipso sentire, quæ docet, manifeste apparet. Bernardus Justinianus Vitæ c. 4 de viro sancto ita narrat: „Prædicationis ad populum facultas ei defuit, quia „nec spiritu, nec lateribus esset bene „firmis. Sed nihil fuit suavius, quam „sedentem inter fratres audire.“ Cletus Astusius, Canonorum S. Georgii in Alga Rector Generalis, in epist. ad Joannem Card. Delphinum, enumeratis D. Patriarchæ libris, inter quos & XL Sermones, hunc in modum pergit: „Quæ quidem omnia tam copiose, & „graviter; tam ornate, & eleganter „perscripsit, ut non Hetruscam, aut „Italicam; non Romanam, aut Atticam; sed divinam tantummodo eloquentiam redolere videantur.“ Quamvis enim, ut ipsa Ecclesia in ejus Officio aperire non dubitavit, *grammatica penè rudis* ad scribendum accesserit: animi tamen ardore incensus, & alienæ salutis desiderio stimulatus, etiam styli difficultatem sensim perripuit. Certe Thomas de Trugillo in Thesaurò Concionat. I 3 digna se verba invenire negat, quibus Justiniani eloquentiam prosequatur: quam cum Augustini & Cypriani facundiæ, ac Hieronymi elegantix parem fecisset, omnibus imitandam pro-

proponit: *Ad concionandum accommodatus adeo est, ut nil præterea desiderandum esse videatur.*

LEO MAGNUS, Pontifex Romanus, primus hoc nomine. In Epistolis Decretalibus est pontificiæ dignitatis & a Christo traditæ majestatis apprime retinens. Non sunt ejus octogesima octava, & nonagesima sexta: quarum illa ad Germaniæ Galliæque Episcopos, hæc ad Episcopos & Presbyteros intra Tertiam data est, videlicet intra Turonensem, quæ tum erat Tertia Lugdunensis. Liber de Conflictu Vitiorum & Virtutum Isidoro Hispanensi reddendus est: de quo paulo ante n. 925. In Sermonibus vero tantum est ingenii & magnitudinis, ut novo, sed vero nomine, a Ven. Stephano Dolensi in Medulla Tritici P. IV c. ult. *Divinus Rbetor* sit appellatus. Emmanuel Thesaurus, mensor ille diligentissimus numerorum & universæ lapidariæ concinnitatis, in Idea Argutæ Dictionis c. 4 inquit: „Sanctus Leo, „non verbis minus quam factis magnus, „periodos illas suas stylo sublimes, „argumento profundas, veluti „torno expolit, ut non alia cathedra „nisi throni pontificii, nec alia lauru „nisi triplicis regni dignæ videantur.“

Lib. XI.

(Q)

Hoc

930.
S. Leo M.

Hoc proprium ei decus est, numerosa oratio, & sententiarum verborumque in se recidens orbis: quod adeo explicite ac rotunde facit, ut hoc solo a Patribus aliis omnibus facile dignoscatur. Argumento etiam sunt Sermo quintus & octavus de Quadragesima, qui cum Augustini Sermonibus de Tempore permixti sunt, sed primo pæne obtutu deprehenduntur: sonus ipse ac verborum circuitus Leonem tam aperte prodit, ut, non dico mens, sed ne auris quidem dubitare possit. Quod in hoc sermonis ambitu & artificiosa circumscriptio peccari potest, ne nimium detur auribus, & oratio ipsa copia obscuretur; feliciter evitavit Leonis prudentia, de quo Carolus Reginus in Oratore Christiano IV 8, ubi de græcis latinisque Patribus loquens ait: *Quanquam compositio esset interdum elaboratior, talis tamen erat, ut appareret, verba servire, non dominari: quod facile in S. Leonis majestate intelligitur.* Et nuper Ludovicus Antonius Muratorius, de Dignitate Eloq. Popularis, c. 8 scripsit: *Augusta est Leonis Pontificis Maximi eloquentia: præclara arte in circuitus fusæ ducuntur illius sententiæ: atamen vim intelligendi popularem non excedit, non opprimit.*

LEO SAPIENS, seu PHILOSOPHUS, ^{931.} Orientis Imperator. ^{Leo Imperator.} Novum & illustre nomen inter Scriptores Ecclesiasticos, quibus majore sua & ipsorum gloria jungeretur, nisi moribus inquinatis & impiis memoriam sui in perpetuum commaculasset. Sapientis & Philosophi nomen ambiit magis, quam implevit: nam & vitam a veræ sapientiæ regula remotam fuisse longissime, inter omnes constat; & profanæ quoque philosophiæ notitia tinctus magis, quam excultus fuit. Simili factu sacra etiam rostra conscendit, plausum & auram popularem captans, non solida animorum emolumenta. Negari tamen non potest, etsi ventosum ac declamatorium aliquid in oratione sentitur, multa esse præclara, & Augusti Oratoris persona ac splendore digna. Sed generatim plus pompæ & amplitudinis, quam unctiois & spiritus cælestis apparet. Opus Basilicorum, magnum & pretiosum, quod a librorum numero *Hexecontabiblon* appellatur, ad forum civile pertinet.

LUDOLPHUS A SAXONIA, ^{932.} quem alii minus recte Landulphum scribunt. ^{Ludolphus Saxo.} Miram vitæ ejus vicissitudinem, simulque styli genus, paucis constrinxit in Bibliotheca Sancta Sixtus Senensis l.

IV in Ludolpho: „Natione Saxo, ex
 „Ordine Prædicatorum, post trigesi-
 „mum suæ professionis annum ad in-
 „stituta Carthusianorum translatus, &
 „in Monasterio Argentinensi receptus,
 „vir in sanctis voluminibus studiosissi-
 „mus, professione Scholasticus, ser-
 „mone simplex, & fervidis quibusdam
 „affectibus amabilis.“ Hoc de Vita
 Christi intellige: nam Commentaria in
 Psalmos aliena sunt, solumque colli-
 gendi laborem Ludolpho debent: qui
 non solum ex Augustino, Hieronymo,
 Cassiodoro; sed etiam e Petro Lomba-
 do, optimas quasque sententias corro-
 gavit, lectori per compendia prope-
 ranti serviens.

933.
 Lupus
 Servatus.

LUPUS SERVATUS, Abbas Fer-
 rariensis seu Bethlehematicus in Galliis.
 In Epistolarum volumine (nam cetera
 sunt *polemica*) ipsa epistola prima indi-
 cat, quanto studio in Ciceronem fer-
 retur; non dico, quantum in ejus imi-
 tatione profecerit: sed sunt in eo certe
 illustres sententiæ non pauca, usui fu-
 turæ feligentibus.

934.
 Lyranus.

LYRANUS, Seraphici Ordinis Mi-
 norum S. P. Francisci clarissimum lu-
 men. De Nicolao Lyrano sibi vendi-
 cando, ut olim de Homero, non ur-
 bes

bes tantum, sed gentes certarunt. Flan-
dri eum sibi, Batavi, Brabantini, An-
gli, & Galli asserere popularem conati
sunt. Gallis victoriam defert, & Ly-
ram Nicolai patriam Normanniæ non
obscure ascribit illud ejus epitaphium
seu elogium:

*Lyra, brevis vicus Normanna in gen-
te celebris,*

Prima mihi vita janua forsque fuit.

Doctoris hujus Commentariis in Divi-
vam Paginam universam tanto plus tri-
buo, quod a Judæis parentibus ortus,
hebraicæ linguæ & arcanorum Talmu-
dicorum peritissimus, de vero & lite-
rali sensu, deque veterum explicatione
judicare longe aliter potuit, quam qui-
bus hæc præsidia vel usquequaque de-
fuerunt, vel certe multo tenuius ad-
fuerunt. Quam plurima in Scripturis
Sacris interpretandis ignorarentur, nisi
a Lyrano consignata & conservata in
Christianorum possessionem veluti que-
dam pretiosa hæreditas ex Hebræorum
thesauris venissent. Itaque, si Lyranum
inter ac Tostatum instituenda compara-
tio sit, quorum ille toto seculo hunc an-
tecessit, mihi quidem Lyranus permagno
intervallo & multis partibus esse prior vi-
detur: est enim & commoditate ma-

gnitudinis, & compendio styli, & soliditate ex se, & hausta a majoribus eruditione, multo potior Abulensi Lyranus. In Talmudicis tantum meminisse oportet, non omnia promiscue recipienda, sed cum delectu: multa enim ex eo genere ita Lyranus ipse proponit, ut norit lector, non ut approbet; certe ipse non approbat, sed, quod sæpe ab Hieronymo quoque factum in Commentariis, sibi tradita rursus tradit, auctoritate ac fide sua non interposita,

935.
S. Macari-
us.

MACARIUS AEGYPTIUS senior, sancti Antonii sanctus discipulus, prodigiis clarus. Tanta etiam in puero severitas inerat, ut adolescens appellaretur *Pædaringeron*, id est, puer senex. De ejus Homiliis quinquaginta merito Joannes Picus, Senatus Parisiensis Præses, qui eas latinitate donavit, in præfat. inquit: *Afflictum ac mærentem valde solantur animum, eumque a nugis futilibus hujus mundi traducunt ad cælum.* Omnia succo plena, sed succo subamaro, e quo innata auctori severitas veluti absinthium deprehenditur. Cautum Homiliæ hæc lectorem poscunt, propterea quod nonnulla occurrunt in speciem duriora, & benignam interpretationem desiderantia. Regula vero, Monachis præscripta, quæ triginta capitibus circum-

scri-

scribitur, Macarii junioris est, cognomento Alexandrini: nam, etsi ambo sunt Aegyptii, discriminis tamen gratia juniori urbis nomen, seniori gentis est assignatum.

MARCUS EREMITA, dictus Ascetes: de quo hæc habet doctissimus Bellarminus, cui & ego subscribo: „Leonem VI Imperatorem „saucium curavit, & decennium vitæ „illi prædixit, ut Zonaras & alii græci „historici narrant. Scripsit multa Opu- „scula Theologica, quæ extant in Bi- „bliotheca SS Patrum Sed ea „opera ita scatent erroribus contra fi- „dem, ut suspicari cogar, vel ab hæ- „reticis nostri temporis (addo, aut „aliis antiquioribus) conficta, aut val- „de depravata fuisse: neque alia de „caussa hujus auctoris memini, nisi ut „admonerem, cautissime esse legen- „dum: non enim desunt alii auctores „pii, qui sine tali periculo legi pos- „sunt.“ Bell. de Scriptor. Eccl. ad Seculum X.

936.
Marcus
Eremita.

MARTINUS BRACARENSIS Episcopus. Præter Collectionem Canonum, quæ in Tomis Conciliorum extat, suas de Virtutibus Sententias, seu Formulam Vitæ honestæ, ad Re-
(Q4) gem

937.
S. Marti-
nus Braca-
rensis.

gem Gallæciæ tam nervoso scribendi genere exaravit, ut a quibusdam Senecæ liber existimatus sit. Certe ingenio & stricturis non minus, quam ille Romanorum Philosophus abundat. Sententias quoque Aegyptiorum Patrum latine reddidit, magnis illis divinæ sapientiæ imaginibus plenas, quas nobilis simplicitas, & verus se neglecto amor DEI inspirant.

938.
SS. Maxi-
mi duo.

MAXIMI duo, Græcus, & Latinus, uterque in Divorum album relatus. MAXIMUS MONACHUS, Græcis *Homologetes*, quo nomine ab eis nostrum *Confessor* exprimitur: etsi deinde verum Martyrium gloriosa pro Christo morte complevit. Ejus Capitula, seu de virtutibus & vitiis documenta, Centurias quinque efficiunt; præter Ascetica alia, ad mores præclara. De cæteris, quæ contra hæresion patronos edidit, non est hic dicendi locus. Insigne D. Maximo laudis monumentum adornavit carmine græco Constantinus Manasses in Synopsi Chronica: ubi libertate poetica eum vocat auream tubam, lingua venusta præditum, orthodoxæ veritatis Nilum auro fluentem, linguam melleam, nectaris fontem. MAXIMUS TAURINENSIS Episcopus posteritati reliquit non paucas Hæmi-

miliæ, quarum tamen aliquæ inter Ambrosii Sermones verbis totidem reperiuntur. singillatim has recensui supra in *Ambrosio*, libri hujus n. 824. Stylus Ambrosiano non absimilis, ut facile decipi editores potuerint: gaudet enim Taurinensis perinde, ut Mediolanensis, crebris argutiis, & sententiarum illa densitate, quæ legentis attentionem exigit semper, interdum & fatigat. Nonnihil dilutior Maximus, ideoque facilior, & ab obscuritate remotior.

MELITO SARDENSIS Episcopus, unus e vetustissimis Ecclesiæ heroicis, qui pro ejus honore ac veritate contra inimicos ingenio & calamo decertarunt. Christianam religionem Apologia propugnavit, quæ inter Opuscula ejus excellit. Elegans & oratorium Melitonis ingenium Tertullianus laudavit, cum quo & Hieronymus l. de Scriptor. Eccl. consentit. Liber de Transitu B. V. a Gelasio P. M. inter *apocryphos* rejectus, & inusto Theologorum stigmatate infamis, a Melitonis sanctitate ac scientia longissime abest.

939.
S. Melito
Sardensis.

METAPHRASTES. Auctoritatem celeberrimi Simeonis Metaphrastæ ut infringent ii, quibus Vitæ Sanctorum propter admiranda virtutum exempla & prodigia molestæ sunt, duo potissimi

940.
Meta-
phrastes.

tissimum egerunt. Primum quidem Historici hujus ætatem quam longissime distulerunt, & ad medium usque seculum XI rejecerunt: infra illud enim detru-
 di non poterat, quem Michael Psellus soluta ligataque oratione tam cumulate laudavit. Sed ostendit Bollandus, Metaphrastæ ætatem temporibus Leonis Philosophi, ejusque filii Constantini, proinde seculo X alligandam esse. Alterum fuit, ut eum veluti plebejum quendam ludimagistrum, & miserum farcinatorem, fabulas ac declamationes infercientem, eruditorum risui & ludibriis propinarent. Atqui nescire non poterant, quantus vir suo seculo Simeon Metaphrastes fuerit; illustrissimo genere Patricius, Princeps Secretariorum, Logotheta inter summos regni Cæsaris administratos conspicuus. Ad hæc, vir, integerrimis moribus, & eorum sanctimoniam æmulus, quorum res gestas suis voluminibus consignabat. Ejus apud DEUM merita, præter alia multa, illud etiam demonstrat, quod ejus sacrum corpus & sepulcrum per multos dies odorem suavissimum exhalavit, donec aliud cadaver juxta virum sanctum homines improbi humarunt; eo enim contemptu offensus Dominus, odoris illius prodigiosi beneficio indignos privavit. Narrat hæc Psellus, proxi-

proximi a Metaphraſte ſeculi ſcriptor, in ejus *Encomio*, ipſo fine. In eodem *Encomio Sancti Simeonis Metaphraſtæ* ita de eo Pſellus: „Hic enim vir non ſolum erat ornatus eloquentia, & mentem habebat promptiſſimam ad gignenda præclara cogitata, & linguam, tanquam Nili fluentum, non poſt longum temporis curriculum, ſed quotidie rivis ſcatentem eloquentiæ, & inundantem opportuniffime: ſed & morum temperatione, & quod omnes virtutes erat complexus, & quod erat exemplum iis, qui volebant honeſte & moderate vivere, gloriam inſignem ſibi comparaverat.“ Nominatim de veritate hiftorica ibidem Pſellus: *Veritati autem ad hæret & a falſo alienæ narrationi non per artem res mutans, ſed quod unicuique rei & perſonæ incidenti conveniebat, interpretans.* Joannes Bollandus præf. general. in *Vitas SS. c. 1 § 3* ait: „Magno Eccleſiæ Catholiciæ emolumento opera Metaphraſtæ, aut certe quas ſub ejus nomine reperit græcas Sanctorum hiftorias, latine a Petro Franciſco Zino, Gentiano Herveto, Guilielmo Sirleto verti curavit Aloyſius Lipomanus Epifcopus Veronenſis: quarum multas in ſuum Opus Surius tranſtulit.“ Quanto in pretio antiquis fuerit,

rit, ex eo conjicias, quod ejus Vitæ ab Ecclesia Græca publice leguntur, & non solum apud Bessarionem & Joannem Methonensem, sed etiam in Genadii PC. defensione Concilii Florentini, imo in ipso hoc Concilio, tam a Latinis, quam a Græcis celebrantur. Animadverto tria, quæ contra Metaphrastæ fidem opponi queunt, Tempora, Oratiunculæ, Prodigia. I. Non potest, inquiet aliquis, Vitas has omnes scripsisse idem auctor, cum toties eorundem temporum æqualem se fuisse profiteatur, ut unius seculi ætate capi nequeat. Sed respondit olim Purpuratus Baronius, & admonuit, non omnia unius Metaphrastæ opus esse, sed antiquiorum Divorum historiam, ut a quoque scripta erat, ab ipso sumptam, & ubi visum est, expolitam esse: quemadmodum res gestas, qui ætate inferiores sunt, non utique a Metaphraсте profectas, sed ab aliis quibusdam additas, res ipsa docet. II. Oratiunculas aliqui animo ferunt iniquiore, scriptoris arbitrato excogitatas, non ex historię fundo enatas. De sermonibus his apte pressequitur Joannes Bollandus l. d. ait: „ Colloquia Martyrum cum perfectioribus unde constat habita non esse? Amplificavit ea sane ad legentium utilitatem ac voluptatem: quis jure „ id

„ id reprehendat? an est quisquam,
 „ qui id non permittat Historico? Li-
 „ vio ceterisque licet ducum orationes,
 „ suos ad prælium adhortantium, con-
 „ cinnare: sacro scriptori non licebit
 „ mysteria nostræ religionis gentilibus
 „ tradita, ipsorumque confutatas super-
 „ stitiones, explicatius proponere? “
 III. At illa miraculorum copia offendit
 Criticos, tum præsertim, cum Patres
 scriptoresve alii antiquiores, de iisdem
 Cælitibus mentionem inferentes, suo
 ista silentio redarguere videntur. Lo-
 quatur denuo Hagiographorum primi-
 pilus, Joannes Bollandus, vir ille in
 hoc historiæ genere tantopere exercita-
 tus: „ Magno numero conversos ad
 „ fidem nostram, visis quæ Sancti pa-
 „ trarant miraculis, nunquam equidem
 „ sum admiratus: qui enim alioqui tot
 „ ac tantæ provinciæ tantillo tempore
 „ subjici Christo potuissent?
 „ Frequenter (Patres, alique veteres)
 „ tradunt, multa & magna, ad Sancto-
 „ rum vel testandam ac munerandam
 „ sanctitatem, vel dicta confirmanda,
 „ edita esse divina virtute miracula,
 „ neque ullum tamen commemorant.
 „ At si quis ex professo Sancti cujus-
 „ piam historiam scribat, nihil eum præ-
 „ terire consulto fas est, quod sit ab
 „ eo dictum aut factum præclare, aut
 „ „ ejus

„ejus causa susceptum a mortalibus,
 „aut denique patratum a DEO.“ Bol-
 landus in dicta præf. gener. ad Abbatem
 Lætiensem, c. 1 § 3.

911.
 S. Metho-
 dius M.

METHODIUS MARTYR. Sanctus hic Episcopus, quam deinde veritatem suo sanguine consignaturus erat, stylo defendit contra Origenem & Porphyrium, maxima recte credentium approbatione. Nitida & composita eloquentia virum fuisse docent Sermones & librorum fragmenta, quæ supersunt. Ex iis est dissertatio de Libero Arbitrio, cujus inscriptio falsa de *Animæ Exitu* vide ne post magnos viros tibi quoque imponat: decepit enim eos, sive primi interpretis, sive librarii cujusdam insciti culpa, vocabulum græcum in fronte positum, *Autexusion*, quod cum liberam voluntatem significet, nescio quomodo ad Exitum Animæ sensu penitus everso detortum est.

942.
 Minutius
 Felix.

MINUTIUS FELIX, disertissimus Orator & Jurisconsultus Romanus. Suam christianæ veritatis defensionem inscripsit *Octavium*, quia contra Cæcilium deorum veterum clientem disputat Octavius Christianus, & futilia profanorum argumenta dissolvit. Est quidem libellus hic totus e *Polemicorum* familia,

milia, e quo tamen multa ad mores & Sacrae Eloquentiae usum vigilans lector seponet; ut e Tertulliani Apologetico, Institutionibus Divinis Lactantii, Augustini libris de Civitate DEI, & aliis, qui non siccis & nudis argumentis pugnant, sed ornatum & motum cum decoro & ingenio addunt. Minutium inter *clarissimos facundia* numerat facundus Eucherius in Epist. sive Parænesi ad Valerianum. Et fuit profecto causae divinae patronus optimus, atque, ut a Jeremia Drexelio in Prodromo c. 3 § 30 dicitur, *rei christianae magnus propugnator*. Cui pleraque conveniunt, a M. Tullio Cicerone l. de Claris Oratoribus in Demosthene commendata: nihil enim acute inveniri potest in hac nostra causa, nihil, ut ita dicam, subdole, quod ille non viderit; nihil subtiliter dici, nihil presse, nihil contra enucleate ita, ut fieri aliquid possit limatius; nihil vero etiam grande, nihil incitatum, nihil ornatum vel verborum gravitate, vel sententiarum, quo quidquam esset elatius.

NICEPHORUS CALLISTUS Hi- 943.
 storiam a Christo nato usque ad mor- Nicepho-
 tem Phocæ Imperatoris seu initium Se- rus Calli-
 culi VII continuavit libris XVIII. Ce- stus.
 terorum V librorum a principio Heraclii
 us.

usque ad mortem Leonis VI, quod est spatium trium seculorum, sola epitome ad nos pervenit. Bonum hunc & industrium virum acriores quidam Critici vehementer exagitant, neque historicum esse, sed fabulosum nugatorem dicunt. Reperias apud eum, non nego, inania & falsa non pauca: quapropter non est indulgenti credulaque aure aut animo accipiendus. Sed & vera multo plura falsis narrat, & si nihil aliud, hoc certe in ejus volumine pretiosum est, quod multa nobis ex auctoribus illis transmisit, qui temporum cursu & exemplarium paucitate defluerunt. Quæ cum soli Nicephoro debeamus, gratos esse potius pro beneficio, quam ob qualemcunque ejus negligentiam querulos & malevolos par est. Separandi ab hoc Nicephoro sunt alii duo, qui & ipsi in argumento historico elaborarunt. Eorum prior est D. Nicephorus Patriarcha CP. qui Historiæ Breviarium a nece Mauritii usque ad Irenen ejusque filium Constantinum produxit, & Chronologiam Tripartitam e viris principibus Hebræorum, Græcorum, & Romanorum digessit. Posterior est Nicephorus Gregoras, libris XI complexus, quæ a capta per Balduinum & Francos Constantinopoli usque ad mortem Andronici Junioris in illo im-

imperio per CL ferme annos contigere.

NICOLAUS CABASILAS, Archiepiscopus Thessalonicensis, de Vita in Christo sex libros edidit, in quibus potissimum de sacro fonte christianæ legis, extrema unctione, & SS Eucharistia docet. Sana quidem in his, & utilia plurima: in Liturgia tamen virus ex omni parte se prodit, & auctor *schismaticum* se non obscure ostendit, qui & in quæstione de Divino Spiritu a Patre Filioque procedente contra Latinos aperte pugnavit. Oratio in tres Theologos, ut Græci loquuntur, nimirum in Divos Basilium, Gregorium Nazianzenum, & Chrysostomum, in iura Cabasilæ male traducta est, cum sit Philothei P. C.

NILUS ABBAS, vir nobilissimus, quondam urbis Constantinopolitanæ supremus gubernator, deinde Monachus, & suorum in illa solitudine Antistes. Documenta morum Parænetica, & de Oratione ad DEUM, scripsit quam plurima. Magnus etiam est numerus Epistolarum, regendis moribus aptissimarum, sed multo etiam magis contra hostes Domini ita certantium, quasi vatis instar jam tum nostrorum temporum dimicationes ac discrimina prospexisset. Veluti christianus Cato

Lib. XI.

(R)

est,

944.

Nicolaus
Cabasilas.

945.

S. Nilus
Abbas.

est, ferius & rigidus Cenfor, suis ipsius moribus vitia improbens & condemnans; factisque ostendens, posse fieri, quæ exigit. Quis illo gravior in laudandis virtutibus? acerbior in vituperandis vitiis? in sententiis profundior? in docendo edisserendoque illustrior?

946.
S. Odilo.

ODILO, Abbas Cluniacensium, quibus per dimidium omnino seculum, & quod excurrit, sanctissime præfuit. Præter alia, ad forum hoc nostrum non pertinentia, Sermones ejus leguntur: in quibus, siquid eloquentiæ deest, cælum supplevit persuadendi vim & auctoritatem copiosis prodigiis & beneficiis, a B. Petro Damiani in S. Odilonis Vita commemoratis. Ipse quidem pro sua modestia in epistola ad Fulbertum Carnotensem Episcopum, quæ post Fulberti Epistolas ad calcem extat, numero centesima octava, de se scribit: *Quomodo debet docere indoctus?* Sed nobis vicissim dicere cum Fulberto epist. 70 licet: *Vere vivit hic & fulgurat illa fortis & speciosa caritas, quæ secundum Apostolum patiens est, benigna est, & cujus vigor nunquam excidit.* Quod ille de Odilonis vita, hoc ego de ejusdem Sermonibus.

947.
Odonēs
duo.

ODONES duo, Cameracensis, & Cluniacensis, ODO ex Abbate For-

hacensi Episcopus CAMERACENSIS.
 Opusculorum ejus MSS. quædam in re-
 ligiosis Belgii Bibliothecis latere, com-
 pertum est: ex iis, quæ in luce ver-
 santur, optimum mihi visum est illud,
 quo Canonem Missæ exponit; utile Sa-
 cerdotibus ipsis, atque etiam populo,
 si de sanctissimo arcano rite doceatur;
 scriptum eo candore, ordine, & per-
 spicuitate, quibus docentem esse præ-
 ditum convenit. ODO CLUNIACEN-
 SIS, Abbas Sanctus, cujus Sermones
 pauculi apparent; eorumque primus,
 in Cathedra S. Petri, e duobus D. Leo-
 nis Magni constatus est. In ceteris ve-
 nustum ingenium effulget. Atque uti-
 nam superessent omnes! nam & multos
 ab eo Sermones esse scriptos, & liben-
 tissime auditos constat. Hic ipse S. Odo
 suos Moralium in Jobum libros XXXV
 contraxit e præclaro & ingenti Opere
 totidem librorum D. Gregorii Magni:
 quos Simon Affligeniensis in unicum
 librum seu perbreve epitomen com-
 pegit. Sed & ipsa Odonis epitome ta-
 lis est, non ut succum ex omnibus Gre-
 gorii partibus exprimat & retineat,
 sed ut quædam ad verbum tota exhi-
 beat, cetera vero multo plura simplici-
 ter omittat.

OECUMENIUS, vir optimorum
 Patrum lectione subactus, magni judi-

(R 2.)

cii

948-
 Oecume-
 nius.

cii in excerptando, maximæ sedulitatis in conscribendo. Catenam opportunissimam connexuit e dictis Græcorum Ecclesiæ Patrum in Acta Apostolorum, & Epistolas tum Paulinas, tum Canonicas ceteras. Similes ejus Catonæ in alios utriusque Instrumenti Libros Divinos irreparabili damno reipublicæ sacræ interierunt. Catena tamen in Apocalypsin non est Oecumenii, sed Arctæ Cæsareensis.

949.
Olympiodorus.

OLYMPIODORUS, e philosopho sive Monachus, sive Clericus, sejungendus est ab Olympiodoro alio seniore, qui Thebæus fuit: sed istius non nisi pauca quædam fragmenta in Photii Myriobiblo tanquam ex antiquo ædificio rudera visuntur. Ille in Ecclesiasten commentatus est, quam breviter, tam solide ac nervose. Ejusdem esse creditur a pluribus Catena in Jobum, nisi tamen Nicetæ Heracleensis opus est: egregia auctoris diligentia in congerendo, par sapientia in disponendo agnoscitur.

950.
Orelicis.

ORESIESIS iisdem cum Pachomio temporibus vixit, eodem in divinis spiritu afflatus sanctimonix cursum peregit. Jam metæ propinquus, vivendi regulas tanquam cæleste testamentum fratribus reliquit: in quo purissima primorum seculorum integritas & illibata simplici-

tas apparet: quas etiam ostendit libellus de Cogitationibus Sanctorum, eisdem tribui solitus.

ORIGENES, dictus a laboris assiduitate Adamantius & Chalcónterus, 951.
Origenes. qui adamantis instar frangi non posset, & visceribus aheneis præditus esse videretur. Amplissimum ejus elogium concinnavit Vincentius Lirinensis, Commonitorii Parte I c. 23, ubi inter alia inquit: „Tanta etiam vis ingenii, tam „profundi, tam acris, tam elegantis, „ut omnes pæne multum longeque superaret: tanta doctrinæ ac totius „eruditionis magnificentia, ut pauca „forent divinæ, pæne fortasse nulla „humanæ philosophiæ, quæ non penitus assequeretur: cujus scientiæ cum „Græca concederent, Hebræa quoque „elaborata sunt. Eloquentiam vero quid „memorem, cujus fuit tam amœna, tam laetæ, tam dulcis oratio, ut mihi ex ore „ipsius non tam verba, quam mella „quædam fluxisse videantur? „Nemo unquam magistrorum fuit, qui „pluribus divinæ legis uteretur exemplis. Sed, credo, pauca conscripsit? „Nemo mortalium plura: ut mihi sua „omnia non solum non perlegi, sed ne „inveniri quidem posse videantur. Cui „ne quidquam ad scientiæ instrumenta deesset, etiam plenitudo exabundavit

„ætatibus.“ His aut similibus argumen-
 tis nixum esse crediderim virum pluri-
 mæ lectionis, Hieremiam Drexelium,
 cum Trismegisti II 2 hanc sententiam
 protulit: *Quodsi censura sit ingeniorum,*
iis ego facile crediderim, quibus persuasum
est, neminem ullum Origenis aut Augustini
ingenio par unquam habuisse. Quod qui-
 dem de sacris tantum Scriptoribus dictum
 esse interpretor. De Origenis erroribus
 multi multa: sapienter & moderate
 Vincentius Lirinensis l. d. „ Sed dicet
 „ aliquis, corruptos esse Origenis li-
 „ bros. Non resisto: quin potius &
 „ malo. Nam id a quibusdam & tradi-
 „ tum, & scriptum est, non catholicis
 „ tantum, sed etiam hæreticis. Sed
 „ illud est, quod nunc debemus adver-
 „ tere, etsi non ipsum, libros tamen
 „ sub nomine suo editos, magnæ esse
 „ tentationi: qui multis blasphemiarum
 „ vulneribus scatentes, non ut alieni,
 „ sed quasi sui, & leguntur, & aman-
 „ tur.“ Manifestum & exploratum est,
 Origenis volumina multis erroribus in-
 fecta esse, iisque non tantum Platoni-
 cis, aliisque philosophicis, & paradoxis;
 sed vere ac proprio hæreticis: quamob-
 rem passim a SS. Patribus, Pontifici-
 bus Maximis, & Conciliis, libri ejus
 damnati; imo & ab Imperatore Justi-
 niano Edicto bene longo, & ad id
 unum

unum condito, proscripti sunt. Equidem Origenes ipse, cum viveret, amoliri a se conatus infamiam, culpam in æmulos & inimicos avertit, qui pravæ doctrinæ veneno sua volumina sædassent & corrupissent. Incredibile tamen est, errores tam multos, tam varios, tam constanter, aliunde omnes nulla ipsius culpa in tot ejus scripta infusos esse. Atque ideo non doctrina solum Origenis, sed ipsa etiam persona, pluribus post mortem sæculis, ecclesiasticis decretis publicis devota, dirisque percussa est. Verum nos hoc loco de libris, non de homine disputamus. Nec libri in Jobum, nec in eundem Homiliæ, ab Origene scriptæ sunt; sed latinum potius auctorem habere videntur, eumque lue Ariana correptum. Sic & in Cantica, præter verum Origenis Commentarium, in prima duo Capita opusculum extat, Origenis ingenio & eloquentia dignum, sed quod a Latinorum aliquo profectum existimatur. Incertæ sunt Homiliæ novem in Psalmum XXXVI, XXXVII, & XXXVIII. Lamentum seu Threni, a Gelasio in *apocryphorum* ordinem redacti, non sunt Origenis. Neque omnes Homiliæ in Legem Novam vere ipsius nomine insigniuntur: quæ minutius persequi non est operæ pretium, cum auctoritas li-

brorum Origenis propter tot errores alioqui sit infirmior. Divi tantum Ambrosii singularem animadversionem sub jicio, l. IX Epistolarum scribentis, Codicem Novæ Legis difficilem habere interpretationem, *cum ipse Origenes longe minor sit in Novo, quam in Veteri Testamento.* De numero ficto librorum Origenis satis dictum n. 817 & 820 hujus ipsius libri XI.

952.
S. Pachomius. PACHOMIUS, prodigium solitudinis. Ejus Regulam habemus, & Monita de Perfectione Christiana. Illam cælestis genius dictavit, ista homo cælestibus geniis simillimus scripsit,

953.
S. Pacianus. PACIANUS, Barcinonensis Episcopus, veræ pœnitentiæ normam posteritati reliquit. Incitata illi, & gravis, & vehemens oratio; quippe quem non ingenii tantum vis, sed fratrum pereuntium amor, ac cælestis quidam dolor scribentem incendit,

954.
Paschasii duo. PASCHASII duo, Cardinalis, & Abbas. PASCHASIUS CARDINALIS, Spiritus Divini propugnator & vindex præcipuus: Sicut nemo unquam Sanctissimi hujus Spiritus laudes coram universa Ecclesia in unum collecta uberius & solidius viva voce prædicavit, quam

quam D. Anselmus Cantuariensis Episcopus in Concilio Barensi; ita nemo scriptis, quam S. Paschasius Cardinalis in libris de Spiritu Sancto, quos ipse Gregorius Magnus in Dialogis elogio honoravit. PASCHASIUS RATBERTUS, sive RADBERTUS, Abbas Corbejensis, non in Saxonia, sed in Gallia. Liber de Sacramento Corporis & Sanguinis Domini omnibus illis crucem figit, & silentium æternum imponit, qui veram Christi præsentiam in sacrosancto illo mysterio inficiantur. Commentarii in Matthæum ex eorum sunt genere, qui vel toti, vel potissimum alieni sunt; quod ipse modestissime indicat in extremo libro III, & res ipsa docet, si hoc ejus Opus cum Patribus antiquioribus conferatur. Sicui fortassis ad Virgines DEO sacras dicendum sit sæpius, magno usui erunt libri III in Psalmum XLIV, quem Paschasius Parthenoni Sueffionensi exposuit. Inter multa nihil melius scripsit libris tribus de totidem Virtutibus Theologicis, Fide, Spe, & Caritate: in quibus cum ad profundissima quæque descendat, abstrusis tamen rebus perspicuitatem feliciter impertitur.

PAULINUS NOLANUS Episcopus, vir nobilissimus, olim Ausonii discipulus, a quo tantus illi amor poe-

955-
S. Pauli-
nus.

seos instillatus est, ut multa & ipse carmina pangeret, præsentem tamen instituto haud idonea. Epistolas ejus, poetico lepore asperfas, maxime tamen gravitas & eloquentia ornant. Hieronymus ad eum scripsit, pæne Tullium repræsentare in literis, seque a respondendo absterrere. Recidenda a veris Paulini Epistolis illa est, quæ ad Faustum Regiensem seu Rejensem in Gallia Episcopum inscribitur: nec enim utriusque tempora patiuntur, ut literarum inter eos commercium fuerit. Qui Vitam D. Ambrosii scripsit, Paulinus alius est a Nolano.

956.
Paulus
Burgensis.

PAULUS BURGENSIS. Paulus a Carthagena, ortu Hebræus, dum D. Thomæ Aquinatis volumina studiosius rimatur, animum ad Christi sacra convertit, & in lustrali fonte sibi nomen Pauli a S. MARIA imposuit. Burgensi deinde Pontificatu, aliisque in Hispania muneribus sacris & civilibus potitus, denique Patriarcha Aquilejensis renunciatus est. Ut erat hebraicis literis eruditus, alterius ante se Hebræi, Nicolai Lyranæ, Commentarios in Divinam Paginam evolvit: qui cum ei minus satisfacerent, alios ipse condere, ac prioribus illis veluti opponere statuit. Ergo ad Lyranæ *Postillas*, eo enim nomine tum vocaban-

cabantur, suas adjecit, taciteque offendit, quam multa in Lyrano tum falsa inessent, tum deessent vera. Per hoc tamen de Lyrani auctoritate nihil admodum detractum est: imo ad hæc usque tempora videmus, Lyrani testimonia sæpissime, Burgensis emendatoris ejus perraro in ore doctorum versari; multoque plus pretii ac ponderis in illo, quam in isto esse. Aemulatio vero nequem offendat, additamenta hæc non publico usui destinavit Burgensis, sed commodo tantum Alphonsi filii, quem ante christianæ religionis aditum susceperat. Domestica hæc diuque incognita gaza, propter viri famam ac dignitatem, in publicum deinde elata est. Nec sine injuria quisquam negaverit, tum in his supplementis, tum in Scrutinio Scripturæ, quod idem Burgensis instituit, multa docta suppetere, multa etiam pietati alendæ utilia.

PERALTUS seu PERALDUS, Guiliclmus a *Petra alta*, Viennensis in Gallia diœceseos, in sacro D. Domini ordine magnam sibi doctrinæ famam sua ætate peperit. Quidam ei mitram Lugdunensem imponunt; negant alii, quod in antiquis Pontificum Lugdunensium indicibus nomen ejus nusquam legatur, Sed sive Chorepiscopus Lugduni

957.
Peraltus.

duni fuit, sive totus is titulus est famæ munus: non ideo minorem posteritatis laudem merentur sive ejus Sermones, sive cetera. Summam Virtutum & Virtiorum Antonius noster Possevinus in Apparatu Sacro, ad finem Tomi I, tit. *Guilielm. perutilem* appellat, & *commodatæ conionatoribus*. Qui ejus latinitatem irriserunt, meminisse poterant, commune id plerisque vitium, si tamen vitium dicendum est, temporibus Peralti fuisse; & fas erat ludibrio unius parcere, quod paucissimi evasere. Fructus nobis apponit in patina minus tersa & inelegante; sed fructus sapidos, & succosos, & qui sanitati profunt.

258.
 Petrus
 Blesensis,
 Cellensis,
 Chryologo-
 sus, Co-
 mestor,
 Damiani,
 Venerabi-
 lis seu Clu-
 niacensis,

PETRI sex. PETRUS BLESEN-
 SIS, seu BLÆSENSIS, a natali Galliaë oppido ad Ligerim sito cognomen traxit. Bathoniensis in Anglia Archidiaconus, nunquam tamen Archiepiscopus Rothomagensis fuit. Extat Epistolarum ingens copia, Sermones, & Opuscula, inter quæ ad usum maxime opportuna sunt liber de Caritate DEI & Proximi, & qui male a nonnullis ad Cassiodorum averfus est, liber de Amicitia. Tria in ejus lineamentis deprehendo; summam scribendi libertatem, nullo cujusquam hominis, sed solo veritatis respectu; densam, vel potius per-

perpetuam e Sacris Literis eruditionem, nonnunquam & e profanis auctoribus; facilitatem vero tantam, quantam nemo crederet, nisi ipse in Epistolis prodidisset, ubi ait, se tribus simul librariis festinantibus diversas tres literas dictare, &, quod de solo Casare legitur, eodem tempore quartas ipsum exarare. **PETRUS CELLENSIS**, ex Abbate Episcopus Carnotensis; ex epistolls D. Bernardi, Alexandri III Romani Pontificis, Joannis Sarisberiensis, Nicolai Claravallensis, & Stephani Tornacensis, eruditis abunde notus. Laboriosum viri ingenium, deque suis laboribus nec arroganter, nec tamen abjecte sentientis, ipsius verba pandent, unde simul & stylum agnosces, non semper clarissimum. Sic ergo Cellensis, in præfatione seu dedicatione libri de Panibus, ad amicissimum suum Sarisberiensem scribit: „ Non itaque ut face-
 „ rem mihi nomen grande, juxta no-
 „ men magnorum qui gloriantur in se-
 „ culari philosophia, librum istum de
 „ Panibus Scripturæ Divinæ conscripsi:
 „ sed de mensa Divitis, quæ divinis le-
 „ ctionibus mentes peregrinorum refi-
 „ cerent, fragmenta panum undecun-
 „ que collecta conjunxi.
 „ Comede igitur, quicumque librum le-
 „ gis, panes appositos, & non corro-
 „ das

„das sudores apponentis valde laborio-
 „sos. Potius pro obsequio gratia,
 „quam invidia debetur. Si præ inopia
 „librorum vel lectionum indiges quo-
 „tidiano pane, sume, & pro indultis
 „sine pretio gratias age. Si vero abun-
 „das, non habentibus pauperibus con-
 „gratulare: alioquin vel superbis de
 „tua paupertate, vel invides de nostra
 „miseratione; in alio tibi nequam, in
 „alio proximo; in alio miserabilis, in
 „alio condemnabilis. Sed times? ti-
 „bi forte times, ne scripta tua, si qua
 „sunt, sola non videantur; mihi, ne
 „scabiosum appareat ingenium, ne ex-
 „sangue publicetur eloquium. Sed
 „neutrum, o fidelis & nimium amice,
 „formidandum est. Et primo quidem scri-
 „pturæ tuæ, si bona est, non est timen-
 „dum: nam quod bonum & pretiosum est,
 „numerofitate & frequentia pannofa-
 „rum mercium nunquam fordescit,
 „. Quod si inutile est (opus
 „tuum,) non ei quæras gloriam de
 „singularitate, quod magis amputan-
 „dum est pro superfluitate. Nobis
 „quoque non est quare timeas: nam
 „fastidiosis nolo nostra ad cumulum
 „nauseæ suæ insolenter ingerere; pe-
 „tentibus vero & indigentibus vereor
 „abscondere & negare: ut enim im-
 „probitatis est, nolentibus & recusan-
 „tibus

,,tibus se inculcare : sic impietatis est,
 ,,volentibus & egentibus abnegare.
 ,,Habeat itaque volens in uno Reposi-
 ,,torio copiam omnium panum para-
 ,,tam : & potius benevolentia adjuvet
 ,,insufficienciam nostram, quam ingra-
 ,,titudine exasperet infirmitatem. “

PETRUS CHRYSOLOGUS, sanctus
 Ravennatum Pontifex, *cujus*, ut ver-
 bis loquar Ferdinandi Ughelli in Italia
 Sacra Vol. II, Archiepisc. Ravenn. §
 22, *cujus plane aurea doctissimaque scripta*
cum pari sanctimonia vitæ seculum illud il-
lustrarunt. Erat enim Chrysologo succincta,
ubique floribus nitens, gravisque sententiis
eloquentia, ita ut cuique dictioni suum vide-
retur inesse imperium. In Chrysologi Ser-
monibus acumen singulare, lætum &
exultans dicendi genus, verbum nul-
lum nisi loco positum, & velut in ope-
re tessellato constructum. Nihil solu-
tum, nihil diffluens, sed astricta omnia
brevibus numeris, certisque clausulis:
nec dissimulanter his utitur, sed eodem
semper modo & aperte lectoris expe-
ctationi occurrit. Si Chrysologum con-
ferre libeat cum Chrystomo, quo-
niam ab aurea facundia uterque nomen
adeptus est, non sine admiratione vi-
debimus, sub eodem nomine immen-
sum discrimen latere. Chrystomus
numerossima oratione in amplum ver-
borum

borum orbem evehitur : Chryfologus periodos veluti dedita opera fugit , & dimensis ceu styli lapidarii angustis se circumfcribit. Græcus Divini Codicis verba nunquam nisi sensu proprio & literali interpretatur ; Ravennas indulget ingenio , multoque libentius ad sensum accommodatitium divertit. Chryfostomus immoratur in singulis ; versat & exhaurit , quæcunque aggressus est ; non desistit ante , quam totam argumenti sui vim in clarissimo lumine collocavit ; instat voluntati , figurarum impetu adjutus urget , & propositum tanta varietate inculcat , ut vel flectat audientem , vel frangat : Chryfologus rem dicit brevissime , & postquam indicavit , quid suæ sit sententiæ , cetera auditori cogitanda & apud se expendenda relinquit ; verborum figuras ubique , sententiarum raro sectatur ; varietatis expers est ; vehementes motus nec in se prodere , nec a suis requirere , multoque minus extorquere solet. Verbo , ut militari similitudine comparationem absolvam , Chryfostomus gladio pugnat verbi divini , Chryfologus pugione. Sed virum ætate nostra clarissimum audiamus , Ludovicum Antonium Muratorium , qui Chryfologi decora l. de Dignitate Eloquent. Popular. c. 7 ita enumerat , ut minime dissimulet ea ,
quæ

quæ a superiorum quoque temporum
 scriptoribus in illo desiderata sunt:
 „ Habemus Sermones S. Petri Chryso-
 „ logi. Claritate pollent, eaque facit,
 „ ut ad omnes intellectus perveniant.
 „ Nimirum stylo utitur conciso, sen-
 „ tentiis sponte subnatis ac propriis,
 „ explicationibus item Scripturarum
 „ perquam appositis. Verum enim,
 „ cum orationis suæ vim ac robur in
 „ eo collocarit, ut antithetis seu con-
 „ tra positis & fixarum cogitationum
 „ acuminibus continenter ac perpetuo
 „ florentem efficeret; is operam dedit
 „ quidem, ut multum placeret auribus,
 „ minus autem, ut veritate vehemen-
 „ ter propolita voluntates auditorum
 „ commoveret. Chryfologi seu Orato-
 „ ris aurei nomen re quidem ipsa tulit;
 „ utrum digne, non dubitari non potest.
 „ Profusa illa voluntas ejus, semper
 „ peregrine, semper excelsæ, semper
 „ acerrimo acumine cogitandi, & sic
 „ cogitata eodem perpetuo retento
 „ more ac modo contexendi, dulcedo
 „ quædam est, quæ cito fatiat, de-
 „ mum nauseam creat. Illud haud scio,
 „ unde quibusdam sit creditus in Ser-
 „ mone trigesimo quinto tanta conten-
 „ tione dixisse ad populum, ut amissa
 „ voce mutus restiterit: id quod ex
 „ Sermone octogesimo sexto erui con-

„tendunt. Verum nihil ejus rei ex
 „Sermonibus illius colligendum: plu-
 „ribus enim diebus alia de caussa præ-
 „dicaturus substitit.“ Honori tamen
 Sancti Doctoris melius consulatur, si
 de eo idem dicamus, quod Muratorius
 hujus ipsius opusculi c. 8 dixit de D.
 Ambrosio, cui magis favebat; Chry-
 sologum aliter populo, aliter posteris
 locutum esse; & ad promiscuam ple-
 bem ita dixisse, ut captus ejus ferebat;
 in charta vero ita scripsisse, ut attentis
 doctisque lectoribus convenire eredebat.

PETRUS COMESTOR, Trevis ad Se-
 quanam natus. Cognomentum ei non
 a librorum copia additum, quos velut
 antiquitatis totius helluo devoravit, ut
 aliqui redicule divinarunt: sed gentili-
 tium nomen *le Mangeur*, temporum
 illorum ingenio, latinum sibi esse ma-
 luit. Ideo in Cod. MS. Parisiensi ad S.
 Victoris, ubi Canonicus Regularis po-
 stremos vitæ annos exegit, hæc in-
 scriptio etiam nunc legitur: *Octoginta*
Sermones Petri Manducatoris, quorum L
Presbyter edidit, alios XXX factus Cano-
nicus S. Victoris. Hujus viri opus est
 Historia illa Universalis, propter quam
 honoris gratia, & ut ita dicam, an-
 tonomastice, *Historiæ Scholasticæ Magi-*
ster appellari solet. Eam implevit, ut
 Sixtus Senensis, Biblioth. Sanctæ l. IV,

tit. *Petrus*, inquit; non solum multis externis historiis, scripto probatissimorum auctorum proditis; sed etiam multis apocryphis narrationibus, sola veterum traditione sine ullo scripto acceptis: adiecit item variis in locis breves quasdam ex dictis Patrum annotationes, quæ locos historiæ obscuros illustrarent. Eandem eruditionem & optimum e Patribus succum Sermones offerunt. **PETRUS DAMIANI**, S. R. E. Cardinalis, & Episcopus Ostiensis, vir haud dignitate clarior, quam lingua, ait restitutor bonarum artium, Franciscus Petrarcha, l. II de Vita Solitaria, tract. 3 c. 17. Constantinus Cajetanus præf. in Tomum II Operum Petri Damiani testatur, eum a viris doctis appellari *Hieronymum Juniozem*. Neque nomenclationis hujus una causa est; Divinæ Paginæ notitia & usus, in scriptis; data Pontificibus Maximis consilia; labores pro Ecclesiæ utilitate suscepti gravissimi & innumeri; austera vivendi ratio; doctrinæ ac disciplinæ severitas. *Luculentissime* eum scripsisse, & *eleganter decenterque*, Victor III Pontifex Maximus l. II Dialogorum pronuncia- vit; sed nolim expectes elegantiam Atheniensis cujuspiam, dicentis in curia; Laconis est, prodeuntis ad prælium, non sine horrore, tum seculi, tum etiam viri. In Sermonibus alieni

quidam sunt, videlicet de S. Martino, de Rivi Fluminis, de S. Stephano, de S. Nicolao, cujus initium est, *Nicolaus iste meus, imo & vester*, de S. Andrea, *Et quietum studium*; & de Maria Magdalena, *Hodie misericordia & veritas obviaverunt sibi*: quorum aliqui etiam inter Bernardi Sermones falso leguntur, & postremi duo sunt Nicolai Claravallensis. Annumerandus his est Sermo ille de Nativitate Domini, qui apud Lipomanum Vol. VIII & apud Surium Vol. VI insertus est. Liber vero de Correctione Papæ & Episcopi ab hostibus Romani nominis beato huic viro per malum dolum affingitur. Quæ in Epistolis habet contra D. Leonem de bello Northmannico, & in libro *Gratissimus* inscripto contra Liberium P. M. deque Christi Sacerdotio ad Jordanem fluvium cœpto; non sine gravibus causis notata sunt a Venerab. Roberto Card. Bellarmino, tum in libro de Scriptorib. Eccles. tum in præclaro volumine de Pontif. Narrationes B. Petri Damiani a candidissimo animo processisse, tum asperrima ejus sanctimonia cuivis æquo judici satis superque demonstrat, tum illa verba declarant, quibus vitam Dominici Loricati ad Alexandrum II Rom. Pont. (Ep. st. I 19) auspiciatur: „ Vir itaque
 „ DEI

„DEI Dominicus, pater & dominus
 „meus, ante annum defunctus est:
 „cujus vita si scribatur, vereor, ne
 „fortassis a quibusdam fratribus incre-
 „dibiliis judicetur. Sed absit a me
 „mendacium scribere: nam qui veri-
 „tatem pro viribus veraciter colo,
 „commentum fallaciæ non admitto.“
 Hujus ipsius loci mentione illata Fleu-
 rius Histor. Eccles. l. LXI § 2 bonam
 narrantis fidem agnoscit, addens tamen
 hanc clausulam: *quamvis haud facili nego-
 tio a nimia credulitatis nota absolvi possit,
 referens historias non satis fide dignas, alio-
 rum testimonio nixus.* PETRUS VE-
 NERABILIS, ita ob singularem sa-
 pientiam & mores integerrimos appella-
 tus, Cluniacensis Abbas. Peculiare
 Cluniacensis meritum est ardor animi
 & studium ei proprium oppugnandi
 per se aliosque impiam Mahometis le-
 gem: cujus rei causâ dedit operam,
 ut Saracenorum Alcoranus a peritis
 hominibus ex arabica lingua in latinam
 transferretur, dignus, qui propter
 ejus errores confutatos novo & singu-
 lari nomine *Anticoranus* vocetur: ara-
 bice enim ac turcice liber ille fabulo-
 sus *Coran* appellatur. De Miraculis
 quæ scripsit, eandem fere cautionem,
 quam Petri Damiani narrationes desi-
 derant.

959.
Philo Car-
pathius.

PHILO CARPATHIUS Episcopus. Scripsisse hunc in Salomonis Cantica, extra omnem dubitationem ab omnibus ponitur: cum & Suidas apertissime testetur, & Catena Græcorum in Cantica frequenter Philonis hujus Carpathiorum Episcopi locos interponat. Sed liber, qui sub Philonis nomine hodie circumfertur, interpolatus subinde ab alio est: ut acute observavit optime meritis de Canticis interpres, & vir ex omni parte doctissimus, Martinus Delrius. Carpathii stylus planus & simplex longissime abit ab elocutione Philonis alterius, Hebræorum omnium in lingua græca disertissimi: quem propter eximiam & poeticæ proximam facundiam Platonis imitatore tam fidelem omnes agnoverunt, ut etiam adagium nasceretur, vel Platonem Philonis, vel Philonem Platonis æmulum esse: cujus proverbii tanta est antiquitas, ut & in Photii P. C. Bibliotheca, & in Epistolis D. Isidori Pelusiota referatur, ab illo quidem in Cod. 105, ab hoc Epist. III 81. In Allegoriis Divinæ Paginæ, Veteris nimirum Legis, græcum sermonem floridissimum hebraico ingenio miscuit, ac temperamento admirabili copulavit: quem tamen sensum allegoricum postea non pauci Græcorum Patrum sectati sunt, &, si stylum Platonicum demas, multo

multo etiam melius ipso Philone assecuti. Liber de Mundo Philonis Hebræi non est. Qui Christianum aliquamdiu fuisse rati sunt, descivisse tamen ab hoc nomine, & ad hebraicam pertinaciam rediisse non negarunt, ut Photius l. d. memorat. D. Hieronymus locum ei inter Scriptores Ecclesiasticos concessit quidem, non tamen ut auctori christiano, sed ideo solum, ut palam testatur, quia Philo Christianos Alexandrinos libro peculiari laudavit.

PHOTIUS, S. Tharasi Patriarchæ CP. sorore genitus, urbis imperatoriæ Senator & Protospatharius fuit. Nul-^{960.}lis sacris initiatus, Pontificatum CP. mi-^{Photius P.}ris artibus bis occupavit: bis eodem C. dejectus, tandem privatus supremum vitæ diem egit. Taceo ejus Nomocanonem, & ingens Epistolarum corpus, quæ ad sola fere Jura Orientalium pertinent. Immortalem apud eruditos memoriam ei obtinuit Myriobiblon seu Bibliotheca, a quo nequem scelestissimi auctoris infamia avertat, sciendum, opus hoc ante ab eo scriptum, quam sacrilega ambitione corruptus, ab Sede Romana deficeret, & insanabili Schismatis vulnere Ecclesiam fauciaret. Multis id probat Andreas noster Schottus, dignus auctore Photio interpres, in

Prolegom. ad ejus Biblioth. cujus omnino sex Codices enumerat, de cultu imaginum sacrarum orthodoxo sensu prorsusque catholicoscriptos: deinde quod Romanos Pontifices, & Sanctos Occidentis Patres, Leonem, Irenæum, Ambrosium, Augustinum, ceterosque, magnifice semper appellat. De ipso Photii Opere idem Schottusin Notis ad Chrestomathiam Procli: „Libere judicat Censor
 „ & Criticus gravissimus, summi & ingenii, & judicii, de scriptoribus ducentis amplius & septuaginta, Philologis, Poetis, Historicis, Oratoribus, Philosophis, & Theologis: quæ maximam partem, temporumne injuria, an majorum incuria? perierunt.“
 Franciscus Turrianus, proæm. in Constitutiones Apostolicas Clementis Romani, de Photio inquit: „Tam accurate, tam acri ingenio, tam confidenter, tam docte, tam distincte, tam libere, de tanta multitudine & varietate librorum judicium facit, ut nihil animadversione dignum prætermisisse videatur.“ Nolim tamen occultare nævos, quos in hoc volumine oculatiorum acies deprehendit. Multa alibi dicta, alibi inutiliter repetuntur: non paucæ lacunæ relictæ sunt, quarum inanis hiatus lectorem frustratur: nullus ordo, nisi quem casus fecit: stylus
 ne-

neglectus, & inornatus: pæne ut suspitioni sit locus, non luci publicæ, sed suæ tantum memoriæ & privato usui auctorem hæc congeffisse. Iose libri titulus inflator, & arroganti ingenio Photii respondens: Myriobiblon inscripsit, seu decem millia librorum, cum auctorum CCLXX aut CCLXXX libros circiter mille quadringentos quinquaginta recenseat.

POLICARPUS, Apostolorum discipulus, nominatim Joannis, & post hujus mortem totius Asiæ magister præcipuus, & religionis christianæ columna. Ejus Epistola unica superest ad Philippenses, quam valde utilem appellat Hieronymus l. de Script. Eccles. & ad sua usque tempora in ecclesiis Asiæ legi solitam fuisse testatur. In ea magistrum Joannem agnoscas: dulcedinis enim spiritu & fraterna caritate abundat.

961:
S. Policarpus.

POTHO PRUMIENSIS, illius Abbatix Monachus, & Presbyter, libros V de Domo DEI, unum de Domo Sapientix scripsit. Suum ipse characterem indicat prolog. in l. IV de Domo DEI: *picturam variis coloribus distinctam assignare curavimus. Varietatem, quam ipondet, sane præstat: colores*

962.
Potho.

(S5) tamen

tamen in hac p[ic]tura non sunt admodum splendidi, nec penicillus admodum subtilis.

963.
S. Proclus
P. C.

PROCLUS PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANUS, quondam D. Joannis Chrysoſtomi diſcipulus. Juvenis, ut Socrates Hiſt. Eccl. VII 40 perhibet, Rhetoricæ operam ſtudioſe impendit. Virtutum ejus maxima fuit manſuetudo, qua idem Socrates VII 41 tanto ſuperiorem eum omnibus ætatis ſuæ Episcopis extiſſe ait, quanto le-
nior Iſraelitis omnibus ſuo tempore Moyses fuiſſe in divina hiſtoria dicitur, Scribendi genus ei preſſum, laconicis ſententiis plenum, ſcintillans antithetiſ, & crebras paronomafias ſeu agnominationes commutans. Quibus notis quia caret Laudatio prior S. Stephani, recte a D. Proclo transfertur ad S. Aſterium, cui & Photii in Myriobiblo auctoritas eam aſſignat.

964.
Procopius
us.

PROCOPIUS GAZÆUS, cujus in libros Moysi, Joſuæ, & Judicum Commentarii ſunt opus coagmentatum e vetuſtioribus Eccleſiæ Græcæ Patri-
bus, quorum dicta eleganter & ſcite admodum inter ſe conjunxit. Alias etiam Codicis Divini partes illuſtravit, præſertim Eſaiam, quem ſplendi-
de

de & ingeniose exponit. Apparet e Gazæi voluminibus, usum esse non tantum exemplaribus LXX Interpretum, Aquilæ, Symmachi, Theodotionis, quod in homine græco mirum non est; sed etiam Judæorum, Samaritanorum, & Hieronymi nostri codd. unde singularem viri diligentiam & rarissimam peritiam æstimes.

PROSPER AQUITANUS, quem ^{964.} qui Rhegiensem scribunt, tota Gallia ^{S. Pro-} aberrant; qui Regiensem seu Rejensem ^{per.} Episcopum rati sunt, nunquam hunc sacræ dignitatis titulum docere testibus ac tabulis potuerunt. Sacerdotio initiatum non fuisse, silentium ostendit veterum omnium, qui cum Episcopi ac Presbyteri nomen aliis accurate tribuant, cur eo solum Prosperum non ornassent, siquem ille talem gradum in Ecclesia conscendisset? Id observamus in Victorio Aquitano, qui multos annos cum Prospero vixit; in Gelasio Romano Pontifice, in Gennadio, in S. Fulgentio, in Marcellino Comite, in Adone Viennensi, in Hincmaro, Floro, Prudentio, Rabano. Solus demum Honorius Augustodunensis, qui sex admodum seculis Prospero fuit posterior, Episcopum facit: & fortassis hic ipse Honorii locus sincerus non est: quem

quem deinceps alii super alios sine ulla veritatis indagine certatim exscripsere. Sanctus tamen jure optimo nuncupatur, & ex iisdem, quos contra Prosperi sacerdotium pedumque nominavi, Sanctum aut Beatum eum appellant Victorius Aquitanus, Gelasius Pontifex, & S. Fulgentius: quibus adde Cassiodorum. Sed ut in vitæ conditione, ita in Operibus Prosperi, controversiæ moventur undique. Libri de Promissionibus & Prædictionibus DEI sunt illi certe Sancti alicujus Prosperi, quod e Cassiodoro patet; sed an nostri hujus Aquitanici, non liquet. Libros de Vita Contemplativa Prosperi dicere jam nemo audet, postquam Jacobus Sirmondus, in cognitione Patrum summæ vir authoritatis, eos Juliani Pomerii esse demonstravit. Unde meum quoque, Lector Benevole, errorem L. III hujus Operis N. 189 corriges, ubi locum ex libris de Vita Contemplativa, non meo judicio, sed per incogitantiam, Prospero ascripsi, quos Juliano Pomerio & debebam, & vero etiam volebam. Libros de Vocatione omnium gentium quam certum est ad Ambrosium non pertinere, tam incertum, an a Prospero nostro, an ab Hilario, an a Prospero Aurelianensi profecti sint: imo S. Leonem I Pont. Max. cujus Notarius fuisse Prosperer legitur,

gitur, e styli similitudine quidem voluminis hujus auctorem suspicati sunt. Epistola ad Demetriadem, etsi & ipsa non est Ambrosii, an tamen a Prospero Antiquitano sit exarata, non satis constat. De Poematis & Chronicis loqui, ut professus initio sum, non est mei propositi. Sola igitur supersunt illa, in quibus Prosper vel D. Augustinum defendit, vel ex eo lectissima excerpfit; Liber, inquam, contra Collatorem; & Sententiæ ex Hippo-nensis voluminibus collectæ. Pauca quidem hæ sunt, si molem totius Augustini spectes; attamen tales, ut ex illis intelligas, non omnes ejus libros in nostra manu esse. Adversus Collatorem vero, seu Cassiani Colliatones, incredibilis est argumentandi vis: nullam in suis disputationibus rem tuetur, quam non abunde presuadeat; nullam oppugnat, quam non evertat.

CAPUT VII.

Patres & Scriptores Ecclesiastici ordine alphabeti.

R — Z

RABANUS MAURUS, sive, ut
 ipsius ætate scribebatur, Hrabanus
 Maurus, ex Abbate Fuldensi demum

966.
 Rabanus
 Maurus.

Ar-

Archiepiscopus Moguntinus. In libris XXII de Universo D. Isidori libros Etymologiarum magno & virili animo imitatus, Herculeum laborem exantlavit. Sed omnes ejus libros superant Commentarii in maximam Codicis Divini partem, quos ultra centum quadraginta libros extendit. Opus quam mole, tam pretio ingens, quippe solis fere SS. Patrum verbis contextum, qui mos erat illis temporibus libros scribendi. Expositio Regulæ S. Benedicti, ut ex Aimoino colligitur, ad Smaragdum revocanda est. Opus de Cruce non est hujus loci: in cujus versibus & figuris antiqua illa ætas artem incomparabilem obstupuit, nostra singularem patientiam admiratur.

967.
Radulphi
duo.

RADULPHI duo, Ardens, & Niger. RADULPHUS PICTAVIENSIS, cognomento Ardens, Homilias composuit, in quibus concinnitatis paulo plus, quam ardoris invenias. Evangelii ordinem verbaque secutus, quæ illorum temporum consuetudo erat, nonnihil tamen pleniorem & uberiolem se præbuit, & affectuum aliquem succum admiscuit, vetusto illi *Postillarum* generi haud sane frequentem. RADULPHUS NIGER, seu FLAVIACENSIS, aut FLAICENSIS: nequaquam

quam enim vel ad Fuldenses, vel ad Luxovienses avocari potest, cum Monachus fuerit in Diocesis Bellovacensis Cœnobio ad D. Geremari, quod gallice *S. Germer de Flaix* nominatur. Ejus ætas, quæ diu omnes Patrum diribitores fefellit, totisque duobus seculis a vero abduxit, tandem eruta est ex Alberici Cisterciensis Chronico, e quo exploratum est, floruisse A. C. 1157. Opus ejus in Leviticum, quod viginti librorum est, Elinandus ætatem Radulphi attingens *magnificum* appellavit, ut est apud eundem Albericum. Merito hoc Elinandus: quia, quod Sixti Senensis judicium est l. IV Biblioth. Sanctæ, tit. *Radulfus*, „ita diserte, pie, & „erudite omnia hujus libri mysteria, „tam secundum historicum, quam secundum spirituales sensum explicavit, „ut in comparatione ejus ceteri eundem libri expositores minime exposuisse videantur.“ Præsertim tropologiam acutissimo ingenio & maxima felicitate persequitur, & locos etiam intricatissimos ita enodat, nihil ut subtilius requiri possit.

REMIGII duo, Episcopus, & Monachus, ambo Galli. 968.
 REMIGIUS AU. Remigii
 TISIODORENSIS, sive AUTISSIODORENSIS, e sanctissima D. Benedicti
 duo.
 &ti

et familia, non tamen illius urbis Episcopus. Commentarium in Psalmos ei derogandi argumentum solidum non invenio. Eum confecit ex Ambrosio, Augustino, & Cassiodoro: quibus & sua pro arbitrio interposuit. Nec minorem utilitatem habet explanatio Prophetarum omnium, quos minores vocamus, dempto Osea: qui universi, solo Jona excepto, sunt obscurissimi, bonique interpretis ope plurimum indigent. De expositione SS. Sacrificii l. II horum subsidiorum N. 109 dixi. Liber de Divinis Officiis nec totum Remigii est, nec alicui, sed inter utrumque dividendus: limites autem amborum describere nemo facile ausit, neque rationibus nostris magnopere conducit. REMIGIUS RHEMENSIS ille fuit, cujus nomen per diu Commentariis in Paulum est inscriptum, adjuvante præsertim errorem hunc auctoritate doctissimi Villalpandi, quam plures Italiæ, Galliæ, Germaniæque editiones secutæ sunt. Hæ plurimis & mihi quoque tamdiu imposuerunt, donec argumentis serio perpensis, quæ tum ab evidenti temporum ratione, tum etiam a stylo ducuntur, intellexi, Rhemensis patrocinium probabilitate omni carere. Controversia igitur tota recidit ad D. Haymonem & Remigium Autisiodo-

dorensem. Tractandi ratio, quæ in Paulinis his Commentariis observatur, utrique convenit: ad Remigium tamen ut potius propendeam, hæc moverunt, quæ in hac Pauli explicatione & aliis ejus indubitatis operibus æque occurrunt. Romanos poetas classicos introducere amat, atque ita, ut apte intersint. Etymologiam verborum sæpe respicit, & in rem suam feliciter ea utitur. Hæc in Haymone frustra quæras. Stylus ambobus par: & quoties de sacrosancto altaris mysterio sermo incidit, cogitandi & loquendi modus, diversus a reliquis, inter ipsos omnino congruit.

RICHARDI duo, e populis inter se affinibus oriundi. RICHARDUS PAMPOLITANUS, sive HAMPOLUS, Anglosaxo, in suo JESU Christi elogio, & utraque divini amoris laudatione, utilia ad vitam subministrat non pauca. De eloquentia vero si interrogas, similem esse fatebor Romanis illis veteribus, de quibus M. T. Cicero l. de Claris Oratoribus: *In dicentium numero, non in Oratorum fuerunt.* RICHARDUS VICTORINUS, in Scotia natus, sed Parisiis ad S. Victoris Canonicus Regularis. Inter complura ejus præclara opera admirabiles sunt libri sex de Trinitate, in quibus non Sacræ Paginæ

Lib. XI.

(T)

att.

969.

Richardi
duo,

auctoritate, sed humano ingenio de tam sublimi & arcano mysterio disputat. De libris IV Exceptionum ambigitur: rationibus utrinque subductis, Richardi potius videntur esse, a librariis tamen, uti fit, in nonnullis viciati. Stylum Victorini nemo melius desinierit, quam qui dixit, esse medium inter Augustini acumen & Bernardi dulcedinem.

970.
Roberti
duo.

ROBERTI duo, Anglus alter, alter Gallus. ROBERTUS HOLCOTUS, seu Rupertus Holcot, Theologus Anglus e celeberrima D. Domini familia. Post editos in Magistrum Sententiarum Commentarios, totum se Divinis Libris interpretandis addixit, etque est labori immortalis. In solum Sapientiae librum extant ejus Lectiones CCXIII. In VII prima Ecclesiastici Capita scripserat, cum tollere manum de tabula mors coegit. Qui Lectiones in librum Sapientiae huic eripere, & Reginaldo ab Alna donare volunt, parum firmis niti rationibus mihi quidem videntur. Scriptor est minime praeruptus aut concilius, sed liberalis in explicando, subtilis in indagando, doctus in decidendo. ROBERTUS A SORBONA, cognomen hoc a vico Galliae Sorbona, ubi primam lucem aspexit, adeptus est. Di-

IN Ludovico IX Galliarum Regi carissimus, & B. V. M. Canonicus Lutetiae Parisiorum fuit. Huic originem suam debet Collegium ibidem Sorbonicum, Academia toto terrarum orbe summopere celebrata: cujus initia Robertus Anno Domini 1252 posuit, tantumque auctoritate sua valuit, ut ignobilis tenuisque vici nomen, quod in ipsa Gallia ignorabatur, paulo post omnium gentium linguis frequentaretur, & immortale per omnia secula perduraret. Opuscula Roberti, de Conscientia, de Confessione, & Iter Paradisi, magis ab auctoris nomine ac pietate, quam vel ab ingenii acie, vel eloquentiae fulgore pretium habent.

RUFINUS AQUILEJENSIS Presbyter, vir doctus, graecis latinisque literis excultus, diu verae pietatis studiosus, tandem Origenis amore immodico in transversum actus, novisque opinionibus, & Pelagianorum amicitia corruptus. Ob has aliasque causas a D. Hieronymo, cui familiaris & carus erat, non perfunctorie reprehensus est. Quod Hieronymi iudicium cum Romanus Pontifex Gelasius approbaverit, non est cur quidquam addatur. Expositio Symboli ad Laurentium Episcopum, a quibusdam Cypriano, ab aliis Hieronymo

971
Rufinus
Aquile-
jensis

obtrusa, Rufino reddenda est. Commentarii in LXXV Psalmos vel omnino ejus non sunt, vel saepe assutis posteriorum temporum plagulis variata. Eusebii Cæsareensis Historiam Ecclesiasticam ita vertit, ut non solum decem illius libros in novem contraxerit, sed etiam duos ipse de suo addiderit; mutando quoque ac interpolando tantum sibi libertatis arrogarit, vix ut Eusebii jam dici possit. Xysti seu Sixti, philosophi Pythagorici, hominis non christiani, Sententiarum librum S. Sixto P. M. & Martyri supposuit. Nec meliore fide Eusebii pro Origene Apologiam Pamphilo Martyri affinxit. In scribendi modo ornatum quaesivit magis, quam affectatus est: plus enim conatus & affectationis translucet, quam vera ac naturalis elegantiae apparet.

RUPERTUS TUITIENSIS Abbas,

Rupertus
Tuitiensis.

scientia & virtutibus par Doctoribus summis,
inquit Reinerus Leodiensis, l. de Scriptoribus Monasterii S. Laurentii, l. II. Præter Ascetica, in omnes pæne Libros Divinos commentatus est, non eadem tamen in omnes ratione. Alios enim usitato expositionis genere interpretatur, libri ordinem per capita & versiculos persequens; ut Prophetas minores, Jobum, Ecclesiasten, & Cantica, ex Instrumento Vetere; e Novo, Mat-

Matthæum, Joannis Evangelium, & Apocalypsin. Alias Sancti Voluminis partes in uno continuoque Opere intextuit, & singulis Divinæ Triados Personis opera gloriamque propriam attribuit. De utroque genere dicamus cum Reinero Leodiensi l. d. „Aperuit ergo illi sensum Sapientia DEI, ut intelligeret Scripturas, ut tractaret de illis summa facultate, summa utilitate. Potest in ejus hoc pervidere opusculis, cujus oculum vel glaucoma invidiæ, vel lippitudo imperitiæ non scandalizat.“ Ingenium ei subtilissimum, & in allegoriis concinnandis felicissimum.

RUSBROCHIUS, dictus a natali pago *Ruysbroek*, sito in Belgio; cognominibus aliis sublimissimis Doctor Divinus, & Contemplator, veluti hujus generis antesignanus & princeps nuncupatus. Unde etiam vides, quid in ejus Opusculis excellat, sacra videlicet divinæ doctrinæ arcana, & præcepta, quæ appellant *mystica*, de intima cum DEO per amorem fidelissimum conjunctione.

973.
Rusbrochius.

SALONIUS, Divi Eucherii filius, quem ante Lerinensem secessum & Lugdunensium Archiepiscopatum e legitimo

974.
Salonius.

thalamo sustulit. Superstite etiam tum patre, & ipse Episcopus renunciatus est; cujus tamen sedis, in abdito latet. Commentarios suos in Salomonis Parabolas & Ecclesiasten, quo fierent amœniores, & magis ad naturæ imaginem accederent, Dialogis inclusit, ut apud Græcos Romanosque a vetustissimis & maximi nominis philosophis factura videmus.

SALVIANUS MASSILIENSIS

975.
Salvianus
Massilien-
sis.

Presbyter; non Episcopus, quam dignitatem ei asserere Scriptores quidam recentiores frustra conati sunt, omni antiquitatis suffragio destituti. Quæstiones de Locis Veteris & Novi Testamenti in speciem pugnantibus, seu, ut græco more loquimur, de *antilogiis*, potius D. Juliani Toletani Pontificis esse creduntur, quam Salviani. Dominicus Buhursius, ille defæcati iudicii Criticus, l. de Dictis Patrum ingeniosus, Salvianum appellat seculi sui Jeremiam. Sed libertati & vehementiæ Jeremiæ in reprehendendo Salvianus junxit eloquentiam sibi uni propriam, in qua cum summa acrimonia nitorem elegantissimum, cum gravissimo impetu certum statumque numerum orationis, cum austeritate maxima doctrinæ omnem facundiaæ florem & omne genus oblectamenti copulavit.

SARISBERIENSIS, Joannes præ-^{976.}
 nomine, natione Anglus, S. Thomæ Ar-^{Sarisberi-}
 chiepiscopo Cantuariensi, deinde Mar-^{ensis.}
 tyri, tanta familiaritate conjunctus erat,
 ut ejus Manus & Oculus urbane a Petro
 Blefensi in Epistolis nominatus sit.
 Ipse postea ad infulam Carnotensem in
 Gallia provectus, quoad vixit, semper
 spiritum illum fortitudinis retinuit,
 quem a constantissimo veritatis & liber-
 tatis sacræ vindice, Thoma suo Cantua-
 riensi, velut hæreditario jure hauserat. Id
 ex opere ejus præcipuo patet, Polycrati-
 co, aut Polieratico, sive de Nugis Curia-
 lium & vestigiis Philosophorum: ubi de
 vitiis nobilium & virorum principum
 maximo & imperterrito animo scripsit,
 omnemque rerum vanitatem liberrime
 irrisit, amoenitate addita a multiplici
 eruditione, & acerbitate materiæ iden-
 tidem lepidis jocis ac salibus temperata,

SIDONIUS APOLLINARIS, ge-^{977.}
 nere nobilis, familiam ipse suam, quam ^{S. Sidoni-}
 illustrem invenerat, illustrissimam fecit: ^{us Apollin-}
 cum enim fuisset præfectoria, uti tum ^{aris.}
 loquebantur, ipse patriciam reliquit.
 Primum enim singulari poseos gloria
 statuam in fori Trajani bibliotheca me-
 ritus, tum Romanæ Urbi præfectus est,
 ejusdemque Patricius salutatus. Ipse
 tamen spes omnes humanas & opes va-

lere jussit, sacroque sacerdotum ordini se transcripsit: in quo deinde Pontifex Arvernorum, quem hodie Claromontanum Episcopum dicimus, commissum sibi gregem sanctissime rexit. Ejus in Epistolis & Carminibus eloquentiam his coloribus depingit doctissimus Jacobus Sirmondus, Tomo I Operum, in Vita S. Sidonii: „ In quibus sane, seu „ metro vinctis, seu liberis ac solutis, „ sive narret aut suadeat, sive laudet „ aut vituperet, & quodcunque argu- „ mentum tractet, par in omnibus fe- „ licitas & copia, atque ea tum ver- „ borum, tum sententiarum varietas, „ ut mira in eo vis ingenii, & abundantia „ quædam doctrinæ statim eluceat . . . „ . . . Neque vero in iis tantum, „ quæ attentius meditabatur & elabo- „ rabat, quantus esset ostendit; sed in „ extemporalibus etiam repentinisque „ scriptionibus: quarum illi tam prom- „ ta facultas erat, ut non pauculos „ duntaxat versus non meditados funde- „ ret e vestigio, sed justa „ interdum utroque orationis genere „ opuscula pari celeritate pertexeret. “

978.
Simeon
Theolo-
gus.

SIMEON THEOLOGUS, dictus Junior, ut hac ratione a S. Gregorio Nazianzeno discerneretur, cui ob eminentem divinarum rerum cognitionem præ

præ ceteris Theologi nomen majores indiderant: posteri vero Simeonem hunc, Abbatem hunc S. Manantis in Xylocerco Constantinopoli, Theologum simul & *Neon*, vocarunt, id est, Juniorem, quod sola ætate, non divinorum scientia, inferiorem Gregorio judicarent. Non est confundendus hic Simeon, ut a viro magno nescio qua memoriæ aberratione factum, cum Simeone Metaphraсте historico, de quo dictum suo loco: neque enim vel Abbas aut Monachus, vel Theologus fuit Metaphrastes. Simeon vero si major non fuit Theologus, quam Opuscula residua indicant: ne illos ego liberales, vel potius prodigos reor, qui Nazianzeno proximum collocarunt. De eloquentia vero si quæritur, longius, etiam a Nazianzeno Oratore abest Simeon, quam a Theologo: cum in Gregorio summa sit facundia, in Simeone pura simplicitas.

SIMON seu SIMEON A CAS-
SIA, sanctissimi Ordinis Eremitarum
D. Augustini, concionator ætate sua
percelebratus, & propter eloquentiæ
ac pietatis exquisitæ famam ingenti om-
nium ordium concursu auditus. In ejus
scriptis eminent libri XV de Gestis Do-

977.

Simon
Cassia.

mini: in quibus Evangelia quatuor in unum narrationis corpus aptissime redigit, & expositionem historicam morali identidem distinguens, diversa duo genera uno filo continuavit; quod ejus exemplum seculis ultimis Ascetæ plures imitati sunt. Epistolæ quoque, & reliqua, virtutis odorem suavissimum ubique exhalant.

980.
Sixtus
& III.

SIXTUS II & III ROMANI
PONTIFICES, quibus idem fatum obtigit, ut nomen alioqui clarissimum libris malis falso infuscaretur. **S. SIXTI II PAPÆ ET MARTYRIS** esse librum Sententiarum seu Proverbiorum adeo multi sunt opinati, ut ipsum Augustinum fama deceperit, & liber profanus in Bibliotheca Patrum nullo suo merito locum invenerit. At Augustinus magnamino illo suo candore professus errorem est, & profitendo obliteravit; in Retractionibus enim lectorem admonet, non Sixti Pontificis & Martyris, sed Sixti Philosophi eum librum esse, viri externi, & a Christi sacris alieni. Sæpius falsam hanc opinionem **D. Hieronymus** in Epistolis suis & Commentariis jugulavit: quam multo post **Gelasius Pont. Max.** decreto publico rejecit. Quod vero **Gelasius** librum ab hæreticis conscriptum dicit, hoc telum non

non ejus auctor Sixtus philosophus, sed interpres Rufinus petitur, qui librum erroribus plenum D. Sixto ascriptit. SIXTI III Epistolæ aliquot in Conciliorum Voluminibus extant totæ, & fragmentum nobile apud Vincentium Lirinensem. Sed liber de Divitiis, alterque de Castitate, & Epistola de Malis Doctoribus, nescio quomodo, per gravem certe noxiumque errorem, in Bibliothecam Patrum intromissi sunt, cum Pelagianorum erroribus scateant. Atqui scimus, Sixtum, nondum tum Pontificatu suscepto, primum Pelagii doctrinam damnasse, inque ipso Pontificatu pestiferæ sectæ totis viribus obstitisse.

SOCRATES HISTORICUS, religione irreligiosa Novatianus: quod ipsum scribentis auctoritati oslicit, Nec adeo pretiosa videri monumenta Socratis possunt universum Historiæ Ecclesiasticæ curriculum intuenti, cum a Constantino cæpta in Theodosium Juniorem desinat: multoque minus ea est in Socrate styli amœnitas, ut sola alligere lectorem eloquentiæ cupidum possit.

981.
Socrates
Historicus.

SOPHRONIUS HIEROSOLYMITANUS Episcopus, rebus gestis, quam libris notior. Orthodoxi dogmatis contra Monothelitas defensor gener.

982.
S. Sophronius.

nerosissimus fuit, ingenii tamen sui monu-
 menta ad nos usque paucissima propa-
 gavit. Cæsar Baronius ad A. C. 636
 hæc narrat: „ Sed & illud Hierosolymi-
 „ tana clades attulit detrimentum, quod
 „ æque cum civitate Sophronii scripta
 „ naufragium passa sint, quorum per-
 „ pauca duntaxat veluti racemi post
 „ vindemiam nobis hæctenus reliqua sunt.
 „ Ceterum ex paucis his no-
 „ bis relictis nobilissimi & divinitus
 „ afflati ingenii monumentis, qualis
 „ quantusque vir fuerit doctrina egre-
 „ gia & eloquentia præditus, satis in-
 „ telligi posse videtur: ut plane inter
 „ nobiliores Orientalis Ecclesiæ magi-
 „ stros merito censeatur annumerandus.“
 Præter Epistolas duas, Synodicam ad
 Honorium Rom. Pont. & aliam ad Ser-
 gium P. C. supersunt Orationes aliquot,
 dignitatis & gravissimarum laudum ple-
 næ, quibus Christum ejusque Crucem,
 & Genios cælestes prosequitur. Nulla
 tamen satis idonea ratio suppetit, cur
 D. Sophronii putemus esse librum pro
 S. Basilio contra Eunomium, & frag-
 mentum Orationis de SS. Petro & Pau-
 la, quæ rectius de S. Petro tantum in-
 scriberetur. Pratum Spirituale seu Li-
 monarium Joannis Moschi duntaxat per
catachresin ad Sophroniam referri, nec
 ejus esse Sermonem de Assumptione
 B. V. M.

B. V. M. qui inter Opera D. Hieronymi legitur, supra hoc ipso libro dictum est N. 921 & 907.

SOZOMENUS cum Socrate historico multa habet communia; Novatianæ hæreseos labem, historiæ materiam, ejusque fidem minime sinceram aut integram. D. Gregorium Magnum audiamus, qui in Registro VI 195 ad Eulogium & Anastasium Episcopos scribens, ita Sozomenum notat: „In historia autem Sozomeni de quodam Eudoxio, qui Constantinopolitanæ Ecclesiæ episcopatum arripuisse dicitur, aliqua narrantur. Sed ipsam quoque historiam Sedes Apostolica arripere recusat, quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopsuestiæ nimium laudat, atque usque ad diem obitus sui magnum doctorem Ecclesiæ fuisse perhibet. Restat ergo, ut, si quis illam historiam recipit, Synodo, quæ piæ memoriæ Justiniani temporibus de tribus capitulis facta est, contradicat. Qui vero huic contradicere non valet, illam historiam necesse est ut repellat.“ Scribendi genus inornatum & siccum est.

983.

Sozomenus.

STRABUS FULDENSIS, Germanus, Rabani Mauri discipulus, in
Glossa

984.

Strabus
Fuldens.

Glossa Ordinaria, cujus auctor est, limatus & subtilis, rem explicans propriis aptisque verbis, hæret semper in in ipso Divinæ Scripturæ corpore. Quid indicandum lectori sit, & acute vidit, & omissis supervacuis in eo uno stylum defixit. Dixi Strabum Germanum, Walafridum non dixi: ne meam facerem celeberrimam litem, Eloquentiæ tamen Sacræ non necessariam, unumne fuerit, an duo Strabones: tametsi argumenta, quæ hætenus prolata sunt, Strabum unum in duos dividere nos non cogunt. Sic enim in unum caput omnia conferre possumus, si dicamus, Walafridum Strabonem aut Strabum, in Germania natum, D. Benedicti leges in Cænobio primum Augiensi, deinde in Fuldensi secutum; postea ad S. Galli translatum, ad extremum Augiæ Divitis Abbatem ad Superos abiisse. Plurimum Strabo Glossæ scriptori posteritas debet; sed multum ipse Rabano magistro, e cujus potissimum voluminibus Glossam hanc in commodiorem formam contraxit: cui suam quoque Glossam post id tempus addidit Anselmus Laudunensis.

985.
Sulpicius
Severus.

SULPICIUS SEVERUS, genere nobilissimus, divitiis affluens, literis perpolitus, cum inauguratus sacerdotio

tio effecit, ad Pelagianos descivit: in semitam dein salutis reversus, nihil posthac literis consignandum sibi duxit. A mundi exordio ad sua usque tempora Historiam scripsit, in qua Christianorum Florus est, brevis & venustus, habetque illos præsertim sui studiosos, qui in rerum narrationibus non tam habitum corporis opimum, quam gracilitatem amant; quosque, valetudo modo bona sit, tenuitas ipsa delectat. Præter ea, quæ tempus nobis invidit, D. Martini res memoratu dignas persecutus est, ut publicus ejus mortui præco esset, cui etiam tum viventi amicissimus fuerat.

SYNESIUS, a prima adolescentia philosophiæ se addixit, & rei civilis notitiam uberem sibi comparavit, quæ in ejus libris effulget. Demum in ipsa sua patria, quæ Ptolemis seu Cyrene urbs Libyæ fuit, Episcopi honores adeptus est. In Hymnis splendidus, cum tamen de S. Triade christianisque mysteriis canit, tum necessitate carminis attrictus & impeditus, tum in veteres philosophiæ errores revolutus, non semper eadem accuratione versiculos pangit, qua theologus in suggestu doceret. Sed nullus ejus liber frequentius in ore omnium fuit, quam *Calviti* Laudatio, inter

986.
Synesius

inter paradoxa & inexpectata dicendi
 argumenta ab omnibus numerata.
 Theophilus Raynaudus, liber severus-
 que Criticus, in Triade Fortium David,
 Parte III seu in Cæsare de Bus n. 34
 meminit laudatæ „ stultitiæ, pediculi,
 „ calvitii, umbræ, podagræ, febris
 „ quartanæ, ac similibus mœcium, qui-
 „ bus digni sint abundare, qui laudant:
 „ homines male feriat, qui in absonis
 „ illis argumentis ingenium deterere,
 „ ac tempus prodigere, in animum in-
 „ duxerint, otioso prorsus, nec pro-
 „ bando per sapientes consilio.“ Qui-
 bus verbis etsi *calvitii* quoque laudato-
 rem ferit, sanat tamen hoc vulnus, &
 ex hoc numero Synesium eximit, dum
 ejusdem Triadis Parte II n. 40 ait, nu-
 gatoribus his a se non admisceri Cyre-
 nensem Calvitii prædicatorem, propter
*summum ingenium in ea scriptione ab auctore
 proditum, quod materiæ subjectæ exilitatem
 compensat.* imo cujus præstantiam & fer-
 tilitatem nihil magis quam hæc ipsa
 materiæ exilitas demonstrat: nam, ut
 Joannes Phrea in Synesianum Calvitii
 Encomium, quod primus ipse latine
 vertit, „ in hoc argumento adeo est
 „ hic auctor copiosus & affluens, ut
 „ vel ex hac unica oratione illum asse-
 „ ras & summum philosophum, & ora-
 „ torem fuisse gravissimum. Non enim
 „ ar-

„argumentis vulgaribus, nec a super-
 „ficie rerum sumptis utitur, sed con-
 „firmationes confutationesque firmissi-
 „mas, & ab ipsis naturæ visceribus
 „eductas, in medium adducit.“ Beatus
 autem Rhenanus in epist. ad Martinum
 Ergerinum, non sine aculeo:
*Atque hic demum locus est erudito gravique
 viro dignus. Nunc ridiculi sumus, etiam
 cum seria scribimus; faceti non sumus.*

TATIANUS ASSYRIUS, sive 987.
 Syrus, D. Justini Philosophi & Marty- Tatianus.
 ris discipulus, in philosophia & eloquen-
 tia magistrum ipsum superavit, in reli-
 gione vero infelicitet sancti sui docto-
 ris vestigia deseruit: nam in hæresin sui
 nominis miser prolapsus est, unde En-
 cratitæ ortum habuere. Scripsit, Hie-
 ronymo teste, libros innumeros, quo-
 rum optimus fuisse creditur, qui contra
 Græcos inscribitur, & nunc etiam su-
 perstes docet, fuisse in Tatiano literas
 profanorum, nec eas vulgares, sed in-
 teriores quasdam & reconditiores. Ver-
 borum illi summa est & gravitas, &
 munditia: quæ decorantur lepore quo-
 dam, dignitati rerum nequaquam ob-
 stante. Harmonia IV Evangelistarum,
 Ammonio tribui solita, Tatiani est;
 an Diatessaron quoque, dubitatur.

988.
Tertullia-
nus.

TERTULLIANUS Afer sacerdos,
genere nobili, quippe Centurione Pro-
consularis officii natus. Origeni eum
comparat Vincentius Lirinensis, Com-
monitorii Parte I c. 24, & ita de eo
prædicat: „ Quid enim hoc viro do-
„ ctius? quid in divinis atque humanis
„ rebus exercitatus? Nempe omnem
„ philosophiam & cunctas philosopho-
„ rum sectas, auctores assertoresque
„ sectarum, omnesque eorum discipli-
„ nas, omnem historiarum ac studio-
„ rum varietatem, mira quadam men-
„ tis capacitate complexus est. Inge-
„ nio vero nonne tam gravi ac vehe-
„ menti excelluit, ut sibi nihil pæne ad
„ expugnandum proposuerit, quod
„ non aut acumine irruerit, aut pon-
„ dere eliserit? Jam porro orationis
„ suæ laudes quis exequi valeat, quæ
„ tanta nescio qua rationum necessitate
„ conferta est, ut ad consensum sui,
„ quos suadere non potuerit, impellat?
„ cujus quot pæne verba, tot senten-
„ tiæ sunt; quot sensus, tot victoriæ.
„ Sciunt hoc Marciones, Apelles, Praxeæ,
„ Hermogenes, Judæi, Gentiles, Gnosti-
„ ci, ceterique: quorum ille blasphemias
„ multis ac magnis voluminum suorum
„ molibus velut quibusdam fulminibus
„ evertit. “ D. Hieronymus epist. 67
elogium ei tribuit *eruditi & ardentis viri,*
&

& idcirco delectatum ejus libris esse beatum Cyprianum ait. Ipse vero Hieronymus, etsi rebus omnibus longe Tertulliano superior, quanti tamen eum faceret, epist. 128 ostendit, se guttam, illum appellans flumen: *quæso, ne meam stillam illius flumini comparetis.* In ejus Operibus primas partes obtinet Apologeticus contra Gentes: nusquam major eruditio, soliditas, ardor. Proximus ab eo locus debetur libro de Præscriptionibus contra Hæreticos, in quo non priores tantum aut secum viventes, sed futuros etiam & quibuscunque seculis orituros refutat; imo & se refellit ipse, & contra suos errores arma invicta & æterna recte sentientibus præbet. Magna pars eorum, quæ a Tertulliano elucubrata habemus, funesto ejus lapsu posteriora sunt; non tamen ideo inutilia: nam & errores ejus ac paradoxa multi notarunt, sed nemo melius solertissimo ejus editore Pamelio; & his recisis, multa sunt bonæ frugis, & usus optimi. Quantus in Tertulliani libris omnibus apparatus lateat Eloquentiæ Sacræ, vel solus declarat Michaelis Vivieni *Tertullianus Prædicans*, in quo omnia dicendi argumenta filis ex ipso potissimum uno sumptis pertexuntur. Liber de Trinitate, Epistola de Cibis Judaicis, & Carmina, incerti

auctoris sunt. Laudem styli & vitium brevi sententia constrinxit Hieronymus epist. 13: *Tertullianus creber est in sententiis, sed difficilis in loquendo.* Imo Dominicus noster Buhursius (*Boubours*) maximi & nominis, & meriti Criticus, in Methodo recte cogitandi de Scriptis Ingeniosis, dial. 2 observat argute, sententiarum pondus & acrimoniam in auctore hoc deberi aliqua ex parte *stylo duro & barbaro.* De infelicissimi viri pœnitentia nullum uspiam vestigium in historia deprehendimus: nam quod Regino, antiquus rerum Germaniæ scriptor, inter Martyres eum collocat, similitudine nominis in errorem induci potuit, sanctum fortasse Tertullinum in animo habens, cujus memoria inter Christi pugiles die quarto Augusti colitur, & cruciatus ac mors gloriosa in Actis D. Stephani I Romani Pontificis & Martyris ad diem II Augusti leguntur.

989.
Theodo-
retus.

THEODORETUS, Cyrensis Episcopus, contra S. Cyrillum scripsit pro Hæresiarcha Nestorio, qui eo tempore una cum Theodoro Mopsuesteno plerosque Orientis Episcopos decepit, & in suas partes adduxit. Certum tamen est, respexisse se Theodoretum, & a S. Leone P. M. absolutum; imo & Pontificatui suo Cyrensi, quo dejectus fue-

fuerat, restitutum esse, & in Chalcedonensi Concilio cum ceteris Patribus confedisse. Inter ejus Commentarios eminent Paulini: cum enim nihil sit magis arduum, quam Pauli contextum ubique peruestigare, ac dilucide ante oculos ponere: Theodoretus id ubique feliciter assecutus est, & breviter quidque expediit, ut perfectum interpretem appellare non dubites. E ceteris Opusculis excellunt Orationes de Providentia. Epistolis falso adjecta est illa, qua ad Joannem Patriarcham Antiochenum de S. Cyrilli morte acerbè scripsisse fingitur: cum & Joannes aliquot ante Cyrillum annis mortem oppetierit, & pridem amicitia inter Cyrillum ac Theodoretum fuerit restituta, quin etiam familiari literarum commercio stabilita. Libros etiam XXVII contra Eutychanos composuit, qui a septimo usque ad vicesimum quartum ad S. Athanasii Opera male aggregati sunt. In scribendi ratione D. Gregorium Nazianzenum adamavit sic, ut ad verbum sæpe imitetur: quod ipsos utriusque locos proferens Jacobus Billius in Prolegom. ad Nazianz. demonstrat. Etsi porro nec ingenium, nec majestatem Gregorii consecutus est, brevitate non est inferior, claritate non raro superior.

990.
S. Theo-
dorus Studites.

THEODORUS STUDITES, id est, Abbas seu Antistes Studii, quod Monasterium erat ab auctore suo Studio ita nuncupatum. Vir fortissimus pro sacrarum imaginum cultu contra Imperatores *Iconomachos* invicto animi robore diutissime decertavit, multaque gravia passus, denique beatissimæ pro Christo necis lauream obtinuit. Ex hujus athletæ scriptis maxime conspicui sunt Sermones Catechetici CXXXIV, quorum tamen elegantia nativæ & purissimæ simplicitati latina interpretatio male respondet. At Epistolæ, quarum aliquas in Annalibus Baronii legimus, interpretem nactæ sunt, quo meliorem optare non poterant, Jacobum Sirmundum. Par felicitas obtigit Orationi ejus de adoranda S. Cruce, quam primus latinam exhibuit Jacobus Gretserus Vol. II de Cruce. Sacra ejusdem carmina non pauca in Menæis Græcorum inter Canones & Hymnos sparsim occurrunt: e quorum numero excludendus est *Canon in erectione sanctarum imaginum*: harum enim restitutio cum post mortem demum Theodori contigerit, ab eo celebrari non potuit, carmine illo a discipulis viri sancti fortasse laudata.

991.
S. Theophilus An-

THEOPHILUS ANTIOCHENUS, sextus illius urbis Pontifex: e quo ipso patet,

patet, nimis crasso errore a Chronologia discessisse illos, qui ad hunc Theophilum a Divo Luca scriptum esse Evangelium & Apostolorum Acta existimaverunt, cum is rei sacræ apud Antiochenos præfuerit saltem usque ad A. C. 177. Laudem ingenii, quam ei Divus Hieronymus tribuit, repetitis ex ipso verbis instauravit in Monotessari sui limine Zacharias Chrysopolites. Libri de Fide ad Autolyicum, ossibus & nervis firmissimi, elocutione facundi, dignique omnino sunt, qui cum Justini & Athenagoræ, Tatiani ac Tertulliani Apologeticis conferantur. At Commentarios in Salomonis Proverbia, & Evangelia, peritissimus judex Hieronymus negat ejus esse styli & venustatis, ut S. Theophili nomen mereantur: antiquissimi tamen & gravissimi auctoris, atque ideo maximi ponderis sunt.

THEOPHYLACTUS, Bulgarorum Archiepiscopus, non seculo nono, sed undecimo, eique jam inclinanti il-
ligandus, quod ex ipsius Epistolis liquido compertum est. Acuti vir ingenii, & magni animi, sed Schismate involutus; & a latinis scriptorum suorum interpretibus, Romanæ Sedi infensus, pejus etiam depravatus. Dum Evangelia, Acta, & Pauli Epistolas

992.
Theophylactus.

explicat, ita D. Chrysoſtomi veſtigia premit, ut ejus epitomen edere volu- iſſe videatur,

923.
S. Thomas
Aquinas.

THOMAS AQUINAS, in Eccleſiæ Doctores jam pridem a S. Pio V relaxatus, & propter doctrinæ eminentiam humana ſublioniorem dictus Angelicus. Alberti Magni major ipſe magiſtro diſcipulus, per inſigne prodigium a Chriſto Servatore ſibi dictum audiit: Bene de me ſcripſiſti Thoma. Demetrius Cydonius in græco ſuo Panegyrico de D. Thoma inquit, conciliaſſe inter ſe quatuor illa, alioqui pugnantiâ, copiam & brevitatem, facilitatem & ſecurita- tem; hoc eſt, ut ego interpretor, ſoliditatem tam profundam, ut ſecuro eſſe certoque lectori liceat, & in argu- mentiſ ejus firmiſſimis acquieſcere. Theologica Divi Thomæ Summa veluti lex quædam Theologiæ, & Cynofura Scholaſticorum eſt: de qua illud extat Joannis XXII dictum nobiliſſimum, ſi Miracula alia Thomæ Aquinati ad Apo- theoſin deſſent, ſolam Theologiæ Sum- mam abunde ſuffecturam, quippe in cu- jus 512 Quæſtionibus Articuli 2654 ve- re totidem Miracula dici poſſint. Hæc Summa etiam Eloquentiæ Sacræ utili- tates maximas affert, utpote baſes fir- miſſimas tum ad docendum ac partiendu- dum,

dum, tum ad probandum & convincendum suppeditans. Id & exemplo suo passim concionatores solidissimi ostenderunt, & Joannes Benedictus Perazzus ætate nostra in Ecclesiaste suo Thomistico argumentis sexcentis demonstravit. Huic Eloquentiæ nostræ usui nihil admodum obest, quod Pars III Summæ non ab ipso Aquinate perfecta, sed post ejus e vita discessum aliena manu completa est: tanta enim cautione ac fidelitate adjunctum est supplementum hoc, ut nihil in illud admittetur, nisi e certis ac genuinis D. Thomæ scriptis depreumptum. Silentio cetera prætereo theologica philosophicaque volumina, ut ad Expositionem veniam Divinæ Paginæ. In hac, ut rerum verborumque difficultate, ita summi illius ingenii perspicacia, ceteros anteit liber Jobi. Commentarii in Matthæum auctor est Petrus Scaliger, Episcopus Veronensis, ex eadem fertilissima D. Dominici familia, quæ ipsum Aquinatem orbi terrarum largita est. In Esaiam, Jeremiam, & Threnos, ambigitur, sintne Thomæ Angelici, an Thomæ Anglici: quod proxima nominum cognatio errori librariorum obnoxium fecit. In Genesin vero, Daniele, Machabæos, Epistolas Canonicas, & Apocalypsin, absque dubi-

tatione ex alio fonte manarunt, sive Thomæ Cardinalis Anglici, sive ignoti cujuscunque. At Catena Aurea in IV Evangelia, e Sanctis Patribus artificiosissime connexa, D. Thomæ luculentum decus est. Sermones, qui proprie fori nostri sunt, ingens volumen implent: quo consilio a Divo scripti, quo audiendi studio a populis sint excepti, antiquissimus Vitæ scriptor Guilielmus de Thoco c. 8 narrat: „Pro-
 „ sequebatur utilia populo, subtilitates
 „ quæstionum scholasticæ disputationi
 „ relinquens: qui tam reverenter au-
 „ diebatur a populo, quasi sua prædi-
 „ catio prodiret a DEO.“ vel, ut S. Antoninus Chronic. P. III Tit. 23 c. 9 inquit, *quasi sua prædicatio procederet de celo.* quia nimirum, ut ibidem addit, cælestis hic orator dicebat *Domino cooperante, & sermonem ejus confirmante sequentibus signis.* Ordo quidem & modus, a nostro non parum abhorrens, suorum utique temporum consuetudini & præsentium auribus serviebat: qui tamen non superficiem, sed interiora eloquentiæ considerabunt, *in tanta verborum brevitate rerum magnitudinem, dignitatem in simplicitate, methodum cum perspicuitate admirabuntur,* inquit editor Sermonum D. Thomæ, Joannes Andreas Coppensteinius, in eorum Dedicat. Superfunt
 Aquil.

Aquinatis *Opuscula*, quorum multa Criticorum judicio dubia; nominatim de Sacramento Eucharistiæ ad modum decem Prædicamentorum, de Humanitate Christi, de Dilectione Christi & proximi, de Divinis moribus, de Beatitudine, de Modo confitendi, de Officio Sacerdotis, Expositio Missæ, de Vitiis & Virtutibus numero quaternario: ut omittam cetera, ad meram theologiam aut philosophiam pertinentia. Libros de Regimine Principum D. Thomæ non esse, non conjecturis quibusdam, sed manifestis indiciis deprehensum est. Sermones XXXII de Eucharistia magistro deberi Alberto Magno, non Aquinati discipulo, hujus Libri N. 822 dixi, ubi de Alberto,

THOMAS CANTIPRATANUS, ^{994.}
 Divi Thomæ Aquinatis sub Alberto Magno condiscipulus, ^{Thomas} Canonicis primum ^{Cantipra-} Regularibus se addixit, deinde ad institutum Prædicatorum transgressus, denique Episcopus ipse & Cameracensis Episcopi Suffraganeus extitit. Quanta fide in Libris Apum, & utraque Vita, Lutgardis, & Christinæ Hasbanicæ Mirabilis, res gestas narret: profitetur ipse in vita S. Christinæ, candide quidem & sine tergiversatione de stylo admonens, se *imperito sermone* uti; de rebus

bus vero asseverans, se tam certis testibus niti, ut vel profuso sanguine narrationi subscriberent: *noverit, quicunque legit, hæc talibus me testibus credidisse, qui nequaquam a centro veritatis etiam pro amputandis capitibus deviarent.* Diserte & paulo pluribus Cantipratano fidem vindicat Georgius Colvenerius, æra tamen a lupinis caute discernens, præf. in libros Apum; „ Quæcunque „ a nostro Thoma de Cantiprato referuntur, ea, pauculis exceptis, quibus „ judicium nostrum vel in margine, „ vel in notis adjeci, tanta veritatis certitudine vel probabiliitate commemorantur, ut nec a refractario lectore „ in dubium verti possint. Res enim „ inprimis refert gestas suo tempore, „ quas vel ipse vidit, vel quarum oculos profert testes, vel alias a fide „ dignis accepit. In plurimis insuper „ annum Dominicæ Incarnationis addit, „ quo gestæ sunt; civitatem item „ aut pagum, & ipsas non raro personas nominat, frequentius id facturus, „ nisi adhuc in vivis fuissent, dum hæc „ scriberet. Præter pietatem, eruditionem, & longæ ætatis experientiam, cum auctoritate scribit ac loquitur: Crede mihi, inquit, ut Episcopus loquor, & expertus „ Nonnunquam DEUM quoque ultorem invo-

,, invocat in animam suam, si in eo,
 ,, quod refert, mendax inveniatur. In
 ,, iis vero, quæ auditu perceperat, cer-
 ,, tius explorandis, nequis nimis cre-
 ,, dulum fuisse arbitretur, tanta ei cura
 ,, fuit, ut interdum 40 milliaria sit emen-
 ,, sus, ut oculis contueretur, quæ au-
 ,, ribus acceperat. Interdum navigio
 ,, domum quandam prætervectus, aut
 ,, non procul ab ea, in qua insignemi-
 ,, raculum contigisse audierat, nave re-
 ,, licta, pedibus eo se contulit, ut fa-
 ,, miliam cerneret, in qua acciderat.
 ,, Similem in eo diligentiam animadver-
 ,, tere est in Vita B. Christinæ c. 23,
 ,, ubi se refert ex longinquis Galliarum
 ,, partibus profectum ad castrum Ger-
 ,, manix conterminum, quod Loen ap-
 ,, pellatur, ut ab Ivera Reclusa quadam,
 ,, eximia pietate conspicua, instruere-
 ,, tur de iis, quæ ibidem degens B. Chri-
 ,, stina gesserat. " Idcirco sapientissi-
 ,, mus Purpuratus, Robertus Bellarminus,
 de Scriptor. Eccles. ad Seculum XIII,
 de Cantipratano inquit: *Sub figura Apum
 multa scribit de officio Prælatorum & Subdi-
 torum; miracula atque exempla sui temporis
 vere fideliterque describit.*

THOMAS KEMPENSIS, seu Cam-
 pis oppido ad Rhenum in ditione sacra
 Coloniensi oriundus, cognomento Mal-
 leo-

995.
 Thomas
 Kempen-
 sis,

leolus, Canonicus Regularis D. Augustini in Monte S. Agnetis prope Zwollas in diœcesi Ultrajectensi, ex hac vita ad meliorem profectus est anno christiano 1471, ætatis 91. Sermones ejus diverſi, ceteraque Opuscula, quæ extra controversiam sunt, tres Partes efficiunt. Diligentissimus earum editor, Henricus Sommalius, in Dedicat. earundem inquit: „Siquis sit in orbe
 „libellus, qui consolari mœrentem,
 „juvare conantem, docere in vita spiri-
 „tuali tironem, aut jam aliquousque pro-
 „vectum possit, hujus Thomæ viri
 „sanctissimi opusculis mea quidem sen-
 „tentia id defero, quem puto in hoc
 „officii genere excellere plurimum.
 „Expertus ipse loquor.“ Cum tanta sententiarum præstantia conjunctum est scribendi genus humile & perpetua fere barbarie inquinatum: de quo tamen optime Georgius Pirkamerus, Prior Carthusiæ Norimbergensis, in Epistola data XVII Cal. Mart. anno post natum Christum MCCCCXCIV, a morte Kempensis duntaxat annis tribus & viginti:
 „Non eloquentiæ, sed veritatis fidu-
 „cia, hæc opera condenda aggressus
 „est: & oratione, quæ de tenui fonte
 „emanat, lumine tamen suo clara &
 „illustris apparet.“ Quod nec ipse auctor ignoravit, prolog. in Sermones

ad Novitios de se ingenue confessus: *quamvis igitur incultus sit sermo.* Inter Thomam hunc Malleolum Kempensem, Canonicum Regularem, & Joannem Gersenum Ordinis S. P. Benedicti, dividuntur eruditorum sententiæ de pretiosissimo illo libro de Imitatione Christi. Hic ego te, Lector Benevole, quisquis es, magnopere rogatum volo, ut neutrarum partium esse me finas: utrivis enim sententiæ me addixero, sine alterius offensa vix fecero. Infinita causa est, prolatis in utramque partem argumentis diffusa, & post tam multas longasque concertationes exitum non habitura. Rationes certe, inquiet aliquis, pro ambobus excogitatas enumera, ut cognoscere de lite possim. Dixi, multæ sunt: & de historia, de codicibus manu exaratis, de antiquitate exemplarium, de testium numero & fide, quotusquisque Lectorum erit, qui statuere, ac judicare per se ipsum audeat & possit? Unum est argumentum, ut mihi quidem videtur, quod expedire te controversia sine testibus ac membranis queat, & in quo tu solus tibi sufficias. Extant, ut agebam, Sermonum & Opusculorum Partes omnino tres, quas Thomæ Kempensis esse nemo negat. In his insignitæ quædam styli notæ sunt, huic auctori

tori propriæ; certæ quædam phrasæ; certi nexus, certæ transitiones, certi colores, certi etiam barbarismi; imo & numerus aliquis; minime quidem oratorius, stabilis tamen & eadem mensura in se recurrens. Hæc omnia Thomæ Kempensis quandam in charta effigiem exprimunt, e qua facile ab aliis omnibus ejusdem & superiorum temporum auctoribus eum dignoscas. His perceptis, librum quoque de Imitatione Christi expende: si easdem in eo phrasæ & nexus, easdem transitiones, eosdem colores & barbarismos, numerum eundem comperias, eundem esse auctorem intelliges; sin minus, diversos.

996.
Titi duo.

TITI duo, græci ambo scriptores, sed ætate diversi. TITUS BOSTRENSIS Episcopus, temporibus Juliani Apostatæ, valide contra Manichæos pugnavit editis quatuor libris, quorum tres integri cum quarti argumento supersunt. TITUS JUNIOR, Commentariorum in Lucam auctor, qui si Episcopus fuit, certe Bostrensis ille esse non potuit: quo nomine perperam, & seculo non suo, in Bibliothecam Patrum immissus est; cum enim Cyrillum Alexandrinum, Isidorum Pelusiotam, Chrysostomum, & Gregorios Nyssenum ac Nazianzenum nominet, velut

velut auctores jam tum antiquos & claros, Bostrensem illum diu post consecutus est. Sæpius ait, in Matthæum quoque se scripssisse; eamque ob causam in Lucæ Evangelio tacita præmittit ea, quæ illi communia cum Matthæo sunt. Verum hic in Matthæum liber vel nusquam est, vel in angulo aliquo latet. Sæpissime alienus est, in suis concisus ac tenuis, nullis fere luminibus coruscans; in quibusdam etiam non satis religiosus, præsertim cum de Matre Divina loquitur.

TOSTATUS ABULENSIS, *scriptorum mole, cognitione antiquitatis, multiplici eruditione ad miraculum clarus. Sermonis elegantia defuit, nonnulla injuria, ne cum quovis antiquorum conferatur. Annis consequentibus Abulensis Episcopus creatus est. Ita de Alphonso Tostato popularis ejus Joannes Mariana, de Reb. Hispan. XXI ult. Minus favet Philippus Brietius Abavillæus, qui in Annalib. Mundi ad A. C. 1443 de Tostato ait: Volumina nobis editionis Venetæ XXVI (imo XXVII sunt universe) reliquit, pollicitus, aut verius minatus, centum. Commentariorum volumina a Genesi ad finem usque Paralipomenorum perduxit, eademque amplitudine Matthæi Evangelium profectus est, scholastico more ad minutias*

997.
Tostatus
Abulensis.

descendens, cum latinitate & obscuritate luctans, innumera iterum iterumque repetens, & ubique admiscens plurima, sine quibus melius intelligeretur. Commentarios Abulensis in Pentateuchon redegit in epitomen commodam, & Lyrani animadversiones in eosdem Moylis libros attexuit vir gnavus & modestus Petrus Paulus Ponticellus. Compendii loco esse potest copiosissimus & labore immani confectus Index, per totum volumen XXVI & XXVII Operum excurrans, cujus auctor est Franciscus Fontanus.

998.
Valerianus Cemelienfis.

VALERIANUS CEMELIENSIS seu CEMELENSIS Episcopus. Ejus sunt Homiliæ & Epistola de Virtutibus & Ordine Doctrinæ Apostolicæ. Suspicionem Semipelagianismi, seu Massiliensis erroris, a sancto hoc Pontifice strenue propulsavit Theophilus Raynaudus, Theologus omni eruditionis genere abundans, Operum T. XI, l. de Valer. Cemel. c. 2-9. Idem in libri hujus *Proloquio* stylum Valeriani designat verbis Hilarii Arelatensis, aliorum ab auctore dictis, sed huc scite accommodatis: *florulentarum omnique amenitate vernantium homiliarum fragrantia*. Si Heriberti Rosweidi in notis ad Eucherii Paranesin, & Raynaudi l. d. c. 1, con-

conjectura non fallit, hic est Valerianus ille nobilissimus, ad quem D. Eucherius celeberrimam Epistolam scripsit, & cognatum a vanitatis amore abstraxit.

VICTOR ANTIOCHENUS eodem fere modo in Marcum Evangelistam, quo Titus falso dictus Bostrensis in Lucam scripsit; adeo quidem, ut legenti exordium non modo idem auctor, sed idem etiam liber esse videatur. Gracilis sermo est, in quo non eloquentiæ, sed interpretationi servitur: ea vero ipsa interpretatio potissimum e veteribus sumpta, non ab auctore, verius scriptore, inventa est.

999.
Victor
Antioche-
nus.

VICTORINUS PETABIONENSIS seu **PITAVIONENSIS** in Pannonia Episcopus & Martyr, qui, teste D. Hieronymo, multa scripsit, in plerisque Sancti Codicis libros commentatus, grandis sensu, sed propter latini sermonis egestatem eloqui cogitata non valens. Solum nunc sub ejus nomine legitur volumen in Apocalypsin: quod ipsum tamen ei cum Bellarmino doctissimi viri eripiunt, quoniam Victorinus, semel iterumque affirmans Hieronymo, Chiliaſtis favebat, cum tamen eorum opinio in Apocalypticis his Commentariis conatu maximo impugnetur. Alii tamen

1000.
S. Victorinus
Petabionensis.

Victorino relinqui posse hunc foetum censent, uno hoc de mille annis loco excepto, quem peritus aliquis Orthodoxus mutarit ac emendarit. Vel ex hoc solo exemplo aestimari potest, quam lubricum & anceps sit hoc de Patrum libris iudicium, in quo exercendo, etiam toto eruditionis armario lustrato & perlustrato, in medio tamen relinquere non pauca, & *Amplius* pronunciare cogimur. Illud vero evitare haud sane erat difficile, in quod nonnulli incurrerunt, Divum hunc ex Episcopo Petabionensi in Pictaviensem mutantem, eumque translatione mirabili e Pannoniae finibus repente in Galliam usque devehentes. Taceo de Carminibus, quae in hoc opere non conor attingere: admiratio tamen subit animum, unde cujusquam suspicio de Carminibus Victorini exorta sit, viri etiam in soluta oratione tam indiferti, ut animi sui sensa verbis explicare non posset.

1601.
S. Vincentius Ferrerius.

VINCENTIUS FERRERIUS, immortale ac singulare decus sanctissimae Praedicatorum familiae, non unius loci, sed multorum regnorum Orator sacer, vel potius Propheta & Apostolus Occidentis. E quo fonte hauserit, D. Antoninus Chronic. P. III Tit. 23 c. 8 v. 4 docet: *Nec alium librum secum de-*

deferebat discurrens ad studendum nisi Bibliam. Inde suos fabricabat sermones, quorum multi reperiuntur ab auditoribus recollecti valde devoti. Vincentius Justinianus Antistius, omnium hominum optime de D. Vincentio meritis, & ipse jure conjicit, tria Sermonum volumina non a Divo scripta, sed a discipulis excepta esse: quo fit, ut de vero ejus stylo nihil certi statuere liceat: hoc apparet, maximis animi motibus plenum fuisse, quorum femina ubique animadvertuntur. Merito igitur *dicendi vim* in Ferrerio prædicat Hieronymus Platus de Bono Status Relig. II 32. Nam, ut Abrahamus Bzovius Annal. T. XV ad A. C. 1405 narrat, „ tanta felicitate porro Vincentius ad populum concionabatur, ut „ quam plurima Judæorum & Saracenorum millia, sua prædicatione Christo adjunxerit; nec non innumerabiles gravissimis facinoribus obnoxios, „ non tantum ad pœnitentiam, verum „ etiam ad fastigium virtutum adduxerit.“ Unum Vincentio, & viventi, & mortuo, a nonnullis objectum est, quod Antichristi adventum & seculorum finem instare passim vulgaret. Quae de re S. Antoninus l. d. in hunc modum respondet: „ Quod autem scriberet vel prædicaret, Adventus Antichristi & finis mundi cito erit, & be-

(X 3)

„ ne

„ne cito, non propter hoc determi-
 „nabat tempus istud, sed sub illo *cito*
 „potest comprehendi tempus modicum
 „& multum.“ quod aliquamdiu pro-
 „secutus, bene addit: „Non ergo pro-
 „pter hoc calumniandus, vel minus
 „verax existimandus est, qui vir fuit
 „doctrina & vita apostolicus.“

1002.
 Vincen-
 tius Liri-
 nensis.

VINCENTIUS LIRINENSIS, Sa-
 lonii magister, in quo, dum contra
 hæreseon impietatem decertat, robur
 eloquentiæ eminent & lacerti quidam, ut
 eo fieri nihil possit valentius. Invisito
 suo & insuperabili Commonitorio alie-
 num Peregrini nomen præfixit, sub
 quo editum etiam multo post fuit, cum
 de auctore pridem apud omnes consta-
 ret. Quod ideo commemorandum pu-
 tavi, nequis forte hæsitet, si Peregri-
 ni nomen in vetustioris alicujus volu-
 minis fronte conspexerit. Multi, cum
 Lirinensem testem citant, sola nomi-
 nant Commonitorii *capita*, nulla habita
partium ratione: atqui bipertitum opus
 est, quanquam secundæ Partis postre-
 ma tantum tria Capita supersunt. Spe-
 ctato styli modo, qui nihil blandi habet,
 sed ad præliandum & vulnerandum fa-
 ctus est, *ferreum scriptorem* dixeris,
 ut apud Romanos Atilium Tragi-
 cum esse appellatum M. Tullius per-
 hi-

hibet. Vel si de Patre e Patribus phra-
sin mavis, cum S. Ennodio Epist. I 2
affirmaveris, *ferratis verborum calcibus*
Lirinensem omnes Ecclesiæ Romanæ
hostes elisisse.

WIGO. Vide *Guigo*.

ZACHARIAS CHRYSOPOLITA-^{1003.}
NUS Episcopus Unum ex Quatuor, seu ^{Zachari-}
Monotessaron, ex Evangeliiis inter se ^{as} Chryso-
concinnatis edidit, jam olim quidem ab ^{polites,}
Ammonio & Eusebio Cæsareensi com-
positum, sed a se novo studio recogni-
tum, & in meliorem formam redactum.
Matthæum & Lucam per primam sui
quemque nominis literam *M* & *L* au-
ctor hic repræsentat: *R* Marcum, *A*
Joannem Evangelistarum Aquilam in-
dicat. Quid Arithmetici numeri iden-
tidem interpositi significant, ipse in
præf. tertia docet. Genere toto est
astrictior, quem eloquentiæ habenas
laxare institutum suum non finit: in
devinciendis autem, & inter se con-
nectendis Evangelistis, vitæque domi-
nicæ serie ordinanda, summam indu-
striam felici successu adhibuit.

ZENO VERONENSIS Episcopus, ^{1004.}
cui & Martyris nomen vulgo tribuitur. ^{S. Zeno.}
Si ille Martyr intelligatur, qui Gal-
(X4) lienQ

lieno Imperatore necem pro christiano dogmate perpessus est: profecto Sermones, qui Zenonis nomen præferunt, ad eum trahi nullo modo possunt. Sed si Confessor Zeno sit, & Martyr honoris ergo dictus ideo, quia tuendæ religionis causa sub Constantio Ariatorum propugnatore ac Apostata Juliano multa tulerit: cessant rationes illæ, quibus adacti Critici eas orationes Zenoni antiquiori vere ac proprie dicto Martyri detraxerunt. Excipio utique Sermones illos, qui manifeste ex aliis auctoribus, ut Hilario & Basilio, ad verbum transcripti sunt. Scribendi genus auctori politum, & veluti quibusdam gemmis sententiarum argutiarumque ex intervallo distinctum.

CAPUT VIII.

Index eorum, quæ a Patri-
bus & Scriptoribus Ecclesiasticis in
præcipuos anni dies posteritati
relicta sunt.

1005.
*Homilia-
rum e Pa-
tribus.*

Caput hoc argumento erit, Libro superiori de Panegyricis hunc de Patribus & Scriptoribus Ecclesiasticis non abs re esse a me subjectum: ut enim nihil est in Eloquentia Sacra, quod plus artis

artis & ingenii poscat, quam Panegyricus: ita nihil est, unde nobilius certiusque subsidium petere queat Panegyricus, quam Scriptores illi veteres, quorum & eximia ingenia, & lumen a Divino Spiritu peculiare, & auctoritas in sacris cœtibus maxima, omni ex parte præsidia nobis & ornamenta promittunt. Lectorem vero meum ut sublevarem, laboris partem maximam in me derivavi, & e probatissimis illis auctoribus collegi omnia, quæ ad statos per annum Panegyricos idonea in thesauris suis pretiosissimis nostro usu reliquere. Nihil commodius obtingere concionaturo potest, præsertim si vel nondum satis paratus, vel jam sensim exhaustus sit, quam si alere eloquentiam ex alieno possit, & multa ingeniose excogitata præclareque dicta in uno simul acervo inveniat. Mei ergo consilii hæc fuit ratio, ut annonam e Patrum latifundiis conveherem in præcipuos anni dies, sive dominicos, sive festos alios, qui ex rituum sacrorum lege *primæ aut secundæ classis* dicuntur. Indicabo autem fide optima non Homilias tantum ac Sermones, quos ipsi Patres diebus illis proprie destinarunt; sed illos etiam locos, qui in medio librorum veluti delitescunt, & quærentium desideria eludere solent. Librorum, Capitum,

Homiliarum numerum addo, & ubi Lectoris commoditas exigere videtur, etiam voluminis regionem & paginam Bibliothecæ Maximæ Patrum, editionis videlicet Lugdunensis Gallorum. Pompei inani, & ostentationi putidæ, non Lectoris mei usui datum censerem, si eos quoque e Patribus annumerarem, quorum orationes in hos dies festos vel penitus e rerum natura sublatae sunt, vel nondum e scriniorum umbris in lucem publicam emergere. Quid enim emolumenti Lectori attulero, si Demetrium, ut exempli gratia dicam, Cydonium nominavero, seculi XIV scriptorem, qui orationes edidit græcas in Pentecosten & de B. V. a Gabriele salutata? extant illæ quidem in inclyta Bibliotheca Cæsarea Vindobonensi in Cod. MS. sed quia ineditæ silent, Lectori meo præter nomen inutile nihil conferrem. Vel quorsum mea spectaret industria, si dicerem, S. Nilum Abbatem Sermones duos de Paschate, tres de Christi Ascensione scripsisse? est id equidem certum e Photii Myriobiblo: sed si quis ex me sciscitetur, ubi nam reperiantur: confiteri simpliciter cogar, me tecum id ignorare. Sermones in Festa Sanctorum exaratos esse ab Remigio Autissiodorensi, certis indicibus scio: sed eos frustra in Bibliothecæ

ca Patrum, frustra in Remigij Operibus seorsum excusis quæras. Valeant igitur hæc eruditionis ludibria, e quibus in præsentis nihil fructus percipi a quopiam potest. Ex iis vero, quæ nunc etiam extant, & liberaliter a me ostenduntur, operosum non erit eligere, & e tanto Scriptorum optimorum numero invenire aliquem, a quo hastas ubi jam amentatas acceperis, tuis eas lacertis & viribus ipse torqueas. Vel, ut similitudinem aliam e D. Cypriano mutuer, præfat. in librum de Exhort. Martyr. in quo solos Divinarum Scripturarum locos ad Fortunatum mittit, nulla re de suo adjecta:

„ ut non tam Tractatum meum videar
 „ tibi misisse, quam materiam tractan-
 „ tibus præbuisse; quæ res in usum sin-
 „ gulis proficit utilitate majore: nam
 „ si confectam & paratam jam vestem
 „ darem, vestis esset mea, qua alius
 „ uteretur; & forsitan non pro habi-
 „ tudine staturæ & corporis res alteri
 „ facta, minus congruens haberetur.
 „ Nunc vero lanam ipsam
 „ & purpuram misi: quam cum accepe-
 „ ris, tunicam tibi pro voluntate con-
 „ ficies, & plus ut in domestica tua
 „ atque in propria veste lætaberis.“

Non me nunc latet, similem fere ope-
 ram sibi olim sumpsisse Petrum. Blan-
 cho.

chotum Parisinum e sacro Minimorum
 Ordine, qui Operi suo titulum hunc
 inscripsit : „ Bibliotheca SS. Patrum
 „ Concionatoria, qua scilicet SS. Pa-
 „ trum & celebriorum Doctorum ad
 „ annum 1500 Conciones, Homiliae,
 „ Orationes, & hujus generis reliqua
 „ summam exposita, servato rerum
 „ & temporum ordine sub unum con-
 „ spectum exhibentur, & operosae le-
 „ ctionis compendium fit studiosis lecto-
 „ ribus ad concionum sacrarum doctri-
 „ nam & methodum, quam minimo la-
 „ bore, sed via maxime utili & certa
 „ comparandam. “ Ingenti Concionum
 numero volumen hoc auxit Michael
 Nuæus (*de la Noue*) ejusdem sanctissimi
 instituti. Quid inter Librum hunc &
 Indicem meum intersit, satis intelliget,
 qui comparare voluerit. Ego suam
 Blanchoto & Nuæo laudem tribuo, &
 utilissimum Sacris Oratoribus adjumen-
 tum parasse, libenter publiceque confi-
 teor: illorum tamen labore meum le-
 vare non potui, quippe in quos mul-
 to tempore post inciderim, quam appa-
 ratum hunc meum e Patribus concessis-
 sem: eorum & Bibliothecam Maximam,
 & separata propriaque Opera, ob hanc
 unam causam denuo a me perlecta esse
 ingenue testor, atque hoc non com-
 mendandi mei, sed animandi confir-
 man-

mandique Lectoris gratia, dissimulandum hoc loco non putavi. Sed jam ad ipsos Patres accedamus, ducto a Festis Immobilibus initio, deinde ad Mobilia progressuri.

In Festum Circumcisionis Domini ^{1006.}
 hæc extant Veterum monumenta: ^{Festum}
 S. Amphiloohii Orat. 2. B. M. (id ^{Circumci-}
 est, in Bibliotheca Maxima Patrum, ^{sionis.}
 Lugdunensi nimirum Gallorum) Tomo
 V p. 1060.

S. Andreae Cretensis Orat. 6, B. M.
 Tomo X p. 633.

Arnoldi Carnotensis, vel quisquis
 auctor est libri de Cardinalibus Christi
 Operibus, Cypriano olim ascripti, tit.
 de Circumcisione Christi.

S. Augustini Sermones duo in Calen-
 das Januarias.

S. Bernardi Sermones tres de Circumc.
 Domini. Ejusdem Jubilus de Nomine
 JESU. Ejusdem in Cantica Sermo 15.
 Sub nomine S. Bernardi Auctor Vitis
 Mysticæ c. 2 & 36.

S. Bernardini Senensis Vol. I Ope-
 rum Serm. 49 per totum Articulum
 primum, secundum, ac tertium. &
 Vol. II totus Sermo 49 per proœmium
 & omnes Articulos.

S. Brunonis l. IV Sententiarum c. 5.
 B. M. Tomo XX p. 1778 sq.

Chri.

Christiani Druthmari in Matthæum, inde, *Et vocabis nomen ejus JESUM.*

B. M. Tom. XV p. 92.

Eusebii Gallicani. B. M. Tom. VI p. 700.

Gerisonis Prosa in Circumc. Domini. Ejusdem Sermo de Circumc. Dom.

Honorii Augustodunensis in illud Canticorum, *Oleum effusum nomen tuum.*

B. M. Tom. XX p. 1159.

Innocentii III Pont. Max. Sermo in Circ. Domini.

S. Isidori Hispalensis de Nativ. Domini I 7.

S. Laurentii Justiniani Sermo de Circumc. Dom.

Ludolphi a Saxonia Vita Christi I 10.

S. Maximi Sermo de Calendis Januariis.

Petri Blesensis Sermo 7 & 8. B. M. Tom. XXIV a pagina 1085.

S. Petri Chrysologi Sermo 155.

Philonis Carpathii in Cant. ad illud, *Unguentum effusum nomen tuum.* B. M. Tom. V p. 663.

Richardi Eremitæ Encom. Nominis JESU. B. M. Tom. XXVI a pagina 627.

Simonis de Cassia Gesta Salvatoris I 10.

S. Thomæ Aquinatis Sermones duo in diem Circumc. Dom.

Titi, non Bostrensis, in Luc. II 21. B. M. Tom. IV p. 420.

Quibus addi possunt omnes illi e Patribus majoribus, qui in Lucam scripserunt, ad II 21.

In Epiphaniam Domini:

1007.

Arnoldi Carnotensis, vel quicumque est auctor antiquus, inter Opera Cypriani, l. de Operibus Christi cardinalibus, tit. de Stella & Magis. Epiphania Domini.

S. Augustini Sermones aliquot de Tempore, a Sermone 29 usque ad 36, ubi tamen trigesimus tertius est S. Leonis. Ejusdem Sermo alius in Auctario Parisiensi Tomo X Operum. Ejusdem de Diversis Sermones 64 — 67.

S. Bernardi Sermones tres de Domini Epiphania: nam quartus, qui ita inscribitur, de illa non agit.

S. Bernardini Senensis Sermo de Epiph. Operum Vol. III.

S. Brunonis l. IV Sentent. c. 6. B. M. Tom. XX p. 1779 sq.

Christiani Druthmari in illud Matthæi, *Ecce magi*. B. M. Tom. XV p. 93.

S. Chrysofomi Homiliæ duæ in Theophania Domini, inter rejectas a Frontone Ducæo, qui tamen ipse alteram harum e græco latine vertit.

Eusebii Gallicani Homiliæ quatuor. B. M. Tom. VI p. 622 sqq. Ejusdem alia, ibidem p. 700.

Euthymii, B. M. Tom. XIX p. 491.
S. Ful.

S. Fulgentii. B. M. T. IX p. 108. &
Homilia quarta Novarum, ibidem p. 117.

Gerfonis Sermo in die Epiph.

S. Gregorii Neocæsareensis, seu quis-
quis auctor est, Sermo in Theophania.

Guerrici Abbatis Igniacensis Sermones 4. B. M. Tomo XXIII a pag. 183.

Hieronymi Operum Tomo IX Sermo
seu Epistola incerti auctoris de Epiph.
Domini.

Innocentii III Pont. Max. Sermo in
Apparitione D. N. J. C.

S. Isidori Hispalensis de Nativ. Dom.
I 13 sq.

S. Laurentii Justiniani Sermo in Epiph.
Dom.

S. Leonis Magni Sermones 8. B. M.
T. VII a pag. 1004.

Ludolphi a Saxonia Vita Christi I 11.

S. Maximi Homilia. B. M. T. VI a
pag. 8.

S. Odilonis Serm. 2. B. M. T. XVII
p. 655.

Paschassi Ratberti l. II in Matth. c. 2.
B. M. T. XIV. p. 389.

Petri Blesensis Serm. 9. B. M. T.
XXIV p. 1087.

S. Petri Chrysologi Sermo 156 & se-
quentes. B. M. T. VII a pag. 963.

Petri Comestoris Serm. 7. B. M. T.
XXIV p. 1395.

B. Petri Damiani Sermo in Epiph. Do-
mini.

S. Pro-

S. Procli Oratio 7. B. M. T. VI p. 600.

S. Sedati Episcopi. B. M. T. XI p. 1093.

Simonis a Cassia de Gestis Salvatoris I II — 15.

S. Thomæ Aquinatis Sermones duo in diem Epiph.

Zachariæ Chryso-politani in Unum ex Quatuor I 8. B. M. T. XIX p. 757.

Adde Patres omnes majores in Matthæum, de adventu magorum.

In festum Hypapantes sive Lumini-^{1008.}
num: Hypapan-
te.

S. Ambrosii Operibus insertus est auctoris ignoti in hoc festum Sermo.

S. Amphilo-chii Oratio tertia, & quarta: earum tamen posterior auctorem habere creditur Amphilo-chium alium, Sidæ Episcopum, non Iconii. B. M. T. V a pag. 1062.

S. Bernardi Sermones tres de Purific. B. M. V.

S. Bernardini Senensis Sermo 10 de B. V. Operum Vol. III.

S. Brunonis Sentent. V 3. B. M. T. XX p. 1791 sq.

S. Chryso-stomi Homilia de Occursu & Simeone, a Ducæo rejecta, etsi eam ipse e græco interpretatus est.

Lib. XI.

(Y)

S. Cy.

S. Cyrilli Hierosolymitani Oratio.
B. M. T. IV p. 541.

S. Eligii Homil. 2. B. M. T. XII p.
301.

Eusebii Gallicani. B. M. T. VI p. 707.

Fulberti Carnotensis. B. M. T.
XVIII p. 37.

Gersonis Sermo in hunc diem.

Goffridi Vindocinensis Sermo 7. B.
M. T. XXI a pag. 78.

S. Gregorii Nysseni Oratio de Occur-
su Dom. Deipara Virgine, & Simeone.

Guerrici Abb. Igniacensis Sermones
sex. B. M. T. XXIII a pag. 188.

S. Ildephonsi Sermo primus, & duo-
decimus: si tamen sunt Ildephonsi. B.
M. T. XII p. 571 & 588.

Innocentii III Pont. Max. Sermo de
Purific. B. V. M.

S. Laurentii Justiniani Sermo in festo
Purific.

Leonis Imperatoris. B. M. T. XVII
a p. 27.

Leontii Cyprii. B. M. T. XII p. 295.

Ludolphi a Saxonia Vita Christi 12.

S. Methodii. B. M. T. III p. 718.

S. Odilonis Serm. 3. B. M. T. XVII
p. 657.

Petri Blesensis Serm. 11 & 12. B.
M. T. XXIV a pag. 1089.

Petri Celtensis. B. M. T. XXIII p.
652 sq.

Petri

Petri Comestoris Sermo 9. B. M. T. XXIV p. 1397 sqq.

Richardi Victorini Tract. Quomodo Christus ponatur in signum populorum.

Simonis a Cassia de Gestis Salvatoris I 16, & II 21.

S. Thomæ Aquinatis Sermones duo in festum Purific. B. M.

Timothei Presbyteri Hierosolymitani Oratio. B. M. T. V p. 1214.

Titi, non Bottrensis, in Luc. II 22. B. M. T. IV p. 420.

Zachariæ Chrysopolitani in Untum ex Quatuor I 7. B. M. T. XIX p. 756.

Adde Patres majores in Lucam, c. II de hujus diei mysterio.

In festum S. Matthiæ:

S. Augustini de Verbis Domini Sermo 8, 9, & 10. Ejusdem de Diversis Sermo 21. 1009.
S. Matthiæ.

Christiani Druthmari c. 30 in Matthæum. B. M. T. XV p. 122.

Euthymii c. 20 in Matthæum. B. M. T. XIX p. 527.

S. Laurentii Justiniani Sermo de S. Matthia Apostolo.

Nicetæ Paphlagonis Oratio 12. B. M. T. XXVII p. 417 sqq.

Paschasis Ratberti l. VI in Matthæum, ad hodiernum Evangelium. B. M. T. XIV p. 508.

Simonis a Cassia de Gestis Salvatoris
IX 27 sq.

S. Thomæ Aquinatis Sermo de S.
Matthia.

Zachariæ Chrysolitani in Unum
ex Quatuor II 67. B. M. T. XIX 807.

Addi possunt omnes illi e majoribus
Patribus, quorum extant Commentarii
in Matthæum, ad Evangelium hujus festi.

1010.
S. Josephi.

In festum D. Josephi:

S. Bernardini Senensis Sermo de S.
Joseph, Operum Vol. III.

Christiani Druthmari in Matthæum,
ad illud, *Cum esset justus*. B. M. T. XV p. 91.

Eusebii Gallicani Homilia in Vigiliam
Nativ. Dom. inde, *Quæritis fortasse*.
B. M. T. VI p. 692.

Euthymii. B. M. T. XIX p. 490,
inde, *Joseph autem*.

Ludolphi a Saxonia Vita Christi I 3,
& 8, & 13.

Paschasi Ratberti l. I in Matthæum,
ad illa: *Christi autem generatio sic erat*. &
l. II in eundem, ad illa, *Quid sit, quod
Joseph recte justus dicatur*. B. M. T. XIV
p. 381 & p. 384.

S. Petri Chrysologi Sermo 145 &
146. B. M. T. VII p. 956 sq.

Simonis a Cassia de Gestis Salvatoris
II 16 sqq.

Zacha-

Zachariæ Chryfopolitæ in Unum ex Quat. I 5. B. M. T. XIX p 753 sq.

Addi possunt & Patres majores in Matthæum. ad I 19 & sequentia, & ad II 13 ac reliqua ejus Capitis.

In festum Virginis a Gabriele salutatae :

YOII.
Annunciatio B. V. M.

B. Alberti M. Mariale, seu Quæstiones CCXXX super *Missus est*, Operum Tom. XX.

B. Amadei seu Amedei Lausanensis Hom. 3. B. M. T. XX p. 1266.

S. Anastasii Orationes tres. B. M. T. IX pagina 931 & 939 sqq.

S. Andreae Cretensis Oratio 5. B. M. T. X p. 629.

Arnoldi Carnotensis de Laud. B. V. MARIÆ. B. M. T. XXII p. 1281.

S. Athanasii Opuscula plura de Incarnatione & salutari adventu Christi.

S. Augustini de Sanctis Sermones duo : quorum alterum S. Fulgentio nonnulli assignant. Inter ejusdem Opera, incerti cujusdam, libri duo de Incarnatione.

S. Basilii Seleuciensis Orat. 39, inde, *O sacra Virgo, per quam merito exultant Angeli.* B. M. T. VIII p. 484.

S. Bernardi Sermones 4 super *Missus est.* Ejusdem Sermones 3 de Annunc.

B. V. M. Ejusdem Sermo de Aquæ ductu,

ductu, qui ad hoc festum potius, quam ad Nativ. vel Assumpt. pertinet. Ejusdem Sermo de Domo Sapientiae, al. 52 inter Diverfos. Accedit alterius sub Bernardi nomine Sermo, cujus initium est: *Miraculum fuit, quod Virgo peperit: mentis clamor, Virginis amor, virtutum zelus, vitiorum fuit occasus.*

S. Bernardini Senensis Vol. I Operum Sermo 52 totus, per omnes suos articulos; Vol. II Sermo 51 artic. 3; Vol. III Sermones de B. V. quintus, sextus, & nonus; & in Append. ejusdem Vol. III Sermo de Annunciatione Virginis Gloriosae.

S. Brunonis Sentent. V 4. B. M. T. XX p. 1792 sq. Tractatus item S. Brunonis de Incarnat. Domini. Et Sermo S. Brunonis de Annunc. B. M.

S. Chrysostomi Homilia in Annunc. Deiparae, inter rejectas a Duceo, et si ejus interprete.

S. Damasceni de Orthodoxa Fide III 2.

S. Eleutherii Episcopi Tornacensis. B. M. T. VIII p. 1129.

Engelberti Abbatis Admontensis de Gratiis & Virtutib. B. M. V. (in Thesauro Anecd. Pezii T. I Parte I a pag. 526) Parte I c. 15 sq. & Parte II c. 8 & deinceps.

Eusebii Gallicani. B. M. T. VI p. 690.

Euthy.

Euthymii in Lucam expositio illorum, *Missus est*, & quæ sequuntur. B. M. T. XIX p. 616.

S. Germani B. M. T. XIII p. 64.

Gerfonis Sermo de Annunc. Virg.

S. Gregorii Thaumaturgi Sermones tres de Annunciat. tametsi non omnes agnoscunt auctorem. B. M. T. III a pag. 509.

Guerrici Abhatis Sermones 3. B. M. T. XXIII a pag. 206.

Hesychii Orationes duæ. B. M. T. XII a pag. 185.

S. Isidori Hispalensis de Nativ. Dom. I II.

S. Laurentii Justiniani Sermo in Annunc. B. M. V.

Leonis Imperatoris. B. M. T. XVII p. 26 sq. Extat etiam inter Opera Jacobi Gretseri T. XV p. 318.

Ludolphi a Saxonia in Vita Christi I 5. S. Odilonis Sermo 4. B. M. T. XVII p. 657.

Petri Cellensis Sermones 7. B. M. T. XXIII a pag. 663.

S. Petri Chrysologi Sermo 140 cum quatuor sequentibus. B. M. T. VII a pag. 951.

Petri Comestoris Sermo 5 & 19. B. M. T. XXIV p. 1392 sq. & p. 1412 sq.

B. Petri Damiani Sermo de Annunc. B. V. M.

S. Procli Oratio 2, 3, & 6. B. M. T. VI p. 591 sq. & 595.

Richardi a S. Victore Comparatio Christi ad Florem, & MARIÆ ad Virgam. Simonis de Cassia Gesta Salvatoris I 2, & II 1 — 11.

B. Theodori Studitæ Sermo 64 & 65. B. M. T. XIV p. 862 sq.

Titi, falso dicti Bostrensis, in c. I Lucæ. B. M. T. IV p. 416.

S. Thomæ Aquinatis Sermones duo in Annunc. B. M.

Thomæ Kempensis in Soliloquio Animæ c. 23.

Zachariæ Chryfopolitani in Unum ex Quatuor I 3. B. M. T. XIX p. 747.

Et quotquot e Patribus majoribus scripsere in Lucam, ad I 26.

1012. De SS. Apostolis Philippo & Jacobo :
SS. Philip-
pi & Jacobo :
bi.

Eusebii Gallicani. B. M. T. VI p. 765.

Euthymii in illud Joannis, *Postero die*; atque in illud, *Ne turbetur cor vestrum*. B. M. T. XIX p. 668 & 709.

S. Laurentii Justiniani Sermo de his Apostolis.

Nicetæ Paphlagonis Oratio 6 & 7. B. M. T. XXVII a pag. 400.

Zachariæ Chryfopolitani in Unum ex Quatuor IV 157. B. M. T. XIX pag. 917.

Videri possunt & Patres majores,
qui in hujus festi Evangelium commen-
tati sunt.

In festum Inventionis & Exaltatio-^{1013.}
nis S. Crucis, qui duo dies multis in^{Inventio}
templis solenni ritu honorantur: ^{& Exalta-}
^{tio S. Cru-}

S. Andreae Cretenensis Oratio 10 & 11. cis.
B. M. T. X a pag. 649.

S. Anselmi Cantuariensis Tract. de
Dignitate & Virtute S. Crucis. Sed
qui de *Mensuratione Crucis* inscribitur,
Anselmi non est.

S. Augustini fragmentum in festo S.
Crucis, quod reperitur in Auctario
Parisiensium, eorum Tomo X Operum
Augustini. At qui ejusdem nomine in-
signitus est, Sermo 19 de Sanctis, praefixo
titulo, *festo Annuntiationis Dominicae*,
nec ad auctorem Augustinum, nec ad
illud festum pertinet, sed de S. Cruce
agit, & legitur in Appendice Lovani-
ensium, Tomo X, Sermo 75 de Di-
versis.

Berengosii Abbatis de Laude & In-
ventione S. Crucis libri tres. B. M. T.
XII a pag. 349. Ejusdem de Mysterio
Ligni Dominici & Luce visib. ac invisibi-
li, initium libri. ibid. pag. 366.

S. Bernardini Senensis, Operum
Vol. III, Sermo 56 per ultimos qua-
(Y 5) tuor

tuor articulos, seu de XII fructibus
Ligni Vitæ.

S. Chrysoftomi Homilia in Vene-
rab. Crucem & de Transgressione Ada-
mi, inter rejectas a Duçæo. Alia ejus-
dem de Adoratione S. Crucis; rursum
que alia de Confessione S. Crucis; am-
bæ a Duçæo repudiatæ.

S. Ephræm Syri Sermo in pretiosam
& vivificam Crucem.

Eusebii Gallicani Homilia in Evange-
lium de Nicodemo. B. M. T. VI pag. 766.

Euthymii in Joann. C. III B. M. T.
XIX p. 671. & in C. XIV Joann. ad
illa, *Nunc judicium est.* ibid. p. 705.

S. Gaudentii Brixienſis Tract. 12, in
illud, *Nunc judicium est hujus mundi.* B.
M. T. V p. 962.

S. Germani Patriarchæ CP. Oratio
de Exalt. S. Crucis. Ejusdem Oratio
in Jejuniis Dominicam.

S. Gregorii Turonensis Miraculorum
de Gloria Martyrum 15. B. M. T. XI p. 832.

Joannis Calecæ Sermo in Dominicam
ante Exalt. S. Crucis. B. M. T. XVIII
p. 570.

Joannis Xiphilini de Crucis Adora-
tione. B. M. T. XVIII p. 572.

Josephi Theſſalonicenſis. B. M. T.
XIV p. 901.

S. Ilidori Hispalenſis de Vocat. Gen-
tium sive l. II de Nat. & Paſſ. Dom. c. 29.

S. Lau-

S. Laurentii Justiniani de Triumphali Christi Agone c. 17. Ejusdem Sermo in fest. Exalt. S. Crucis.

Leonis Imperatoris Oratio. B. M. T. XVII p. 43.

Ludolphi a Saxonia Vita Christi II 67.

S. Maximi Hom. de Cruce. B. M. T. VI p. 20.

Nicetæ Paphlagonis Orat. 15. B. M. T. XXVII a pag. 424.

Pentaleonis Diaconi. B. M. T. XII P. 747.

B. Petri Damiani Sermo de Invent. S. Crucis; & de ejus Exalt. Sermones duo.

Severiani Episcopi Oratio. B. M. T. V p. 1229.

Simonis de Cassia Speculum Crucis.

S. Sophronii Oratio 3 & 4. B. M. T. XII p. 212. sq.

B. Theodori Studitæ Sermo 26, seu de Exalt. S. Crucis. B. M. T. XIV p. 845. Ejusdem Oratio. ibid. p. 900.

Theophilaëti Oratio in Adorationem venerandæ Crucis medio jejuniorum tempore.

S. Thomæ Aquinatis Sermo de Invent. S. Crucis; & alter de ejus Exalt.

Thomæ Kempensis Oratio de Laude S. Crucis, quæ extat inter Sermones ad Novitios Parte III post Sermonem primum,

Zacha.

Zachariæ Chryfopol. in Unum ex Quatuor III 119. B. M. T. XIX a pag. 866.

Conjunctas habes de S. Cruce Homilias multas in Operibus Jacobi Gretseri Tomo II.

1014.
S. Joannis
Baptistæ.

In festum S. Joannis Baptistæ:

S. Augustini in libro Quinquaginta Homiliarum Homilia 44. Ejusdem Sermones duo de Tempore in hoc festum. Ejusdem Sermo 40 de Diversis. In Actuario Parisiensium Tomo X duo Sermones de Decollatione S. Joannis Baptistæ. Sub nomine Augustini Sermo incerti, qui inter Sermones de Sanctis legebatur olim vigesimus secundus, in Appendice autem Lovaniensium est septuagesimus sextus.

S. Bernardi Sermo de Lucerna ardente & lucente.

Christiani Druthmari c. 29 in Matthæum, ad illa, *Sed quid existis videre?* B. M. T. XV p. 121.

S. Chryfostomi Homilia in Conceptu Baptistæ, Homilia in Præcursorem Domini, & Homil. 2 in Decollat. S. Joann. inter rejectas a Ducæo.

Eusebii Gallicani Homilia duæ. B. M. T. VI p. 650. Tertia ejusdem. ibid. p. 793.

Euthymii c. 20 in Matthæum, præsertim inde, *Ecce ego mitto angelum meum.* B. M. T. XIX p. 525. & in Lucam, ad illa, *Elisabeth impletum est tempus parvendi.* ibidem p. 618.

S. Fulgentii Homilia 53, 54, & 56 Novarum. B. M. T. IX a pag. 144.

Guerrici Abbatis Igniacensis Sermones 4. B. M. T. XXIII a pag. 222.

Innocentii III Pont. Max. Sermones tres de S. Joanne Bapt.

S. Laurentii Justiniani Sermo in Nativ. S. Joannis Bapt.

Leonis Imperatoris Orat. 8 Operum Gretseri T. XV p. 322. & B. M. T. XVII non procul ab initio.

Ludolphi a Saxonia Vita Christi I 4, 6, 17 sqq. & 66.

S. Maximi Homiliæ tres. B. M. T. VI p. 32 sq.

S. Odilonis Sermo 10. B. M. T. XVII p. 664.

Paschafii Ratberti l. VI in Matthæum, ad illud, *Aut quid existis videre?* B. M. T. XIV p. 504.

Petri Blesensis Sermo 27. B. M. T. XXIV p. 1105.

Petri Cellensis Sermones duo. B. M. T. XXIII p. 702 sq.

S. Petri Chryfologi Sermo 86 & sex sequentes. B. M. T. VII a pag. 903.

B. Petri Damiani Sermones tres de Nativ. S. Joannis Bapt.

Simonis a Cassia de Gestis Salvatoris totus liber tertius.

S. Thomæ Aquinatis Sermo in Festum S. Joannis Bapt. Ejusdem alius de Decollat. Bapt.

Titi, non Bostrensis, in illa Lucæ, *Ne timeas Zacharia, & Elisabeth impletum est tempus pariendi.* B. M. T. IV p. 416 & 418.

Zachariæ Chryfopolitæ in Unum ex Quatuor I 2 & 4. B. M. T. XIX a pag. 746. Ejusdem in Unum ex Quat. II 64. ibid. p. 8c4 sq.

Quibus adde Patres majores in Lucam & Matthæum, ubi ille Joannis ortum, hic ejus elogia & mortem refert.

1015.
SS. Petri
& Pauli.

In festum SS. Petri & Pauli:

S. Asterii Amaseni. B. M. T. V p. 824.

S. Augustini e Sermonibus de Sanctis, tres in hoc festum, unus in festi Vigiliam, unus de S. Petro, alius in Convers. S. Pauli, rursusque alius in festo Cathedræ S. Petri. Ex Augustini Sermonibus de Diversis Sermo 36 de Convers. S. Pauli, & 41 de Natali SS. Apost. Petri & Pauli, itemque 106 de S. Petro solo, cum duobus sequentibus de utroque principe Apostolorum.

S. Ba-

S. Basilii Seleuciensis Orat. 25, inde,
Quem me dicunt homines esse? B. M. T.
VIII p. 464.

S. Bernardi Sermones duo de Con-
vers. S. Pauli, & tres de SS. Apostolis.
Christiani Druthmari c. 35 in Mat-
thæum, inde, *Respondens Petrus*. B.
M. T. XV p. 136.

S. Chrysostomi Homilia in S. Petrum
& Eliam Prophetam. Ejusdem Homi-
liæ septem de laudibus S. Pauli. Ho-
milia in Petrum & Paulum, inter reje-
ctas a Ducæo.

Eusebii Gallicani. B. M. T. VI p.
652. Ejusdem Homiliæ in Vigil. &
Natali S. Petri. *ibid.* p. 794. sq.

Euthymii c. 33 in Matthæum. B. M.
T. XIX p. 544.

S. Fulgentii Homilia 57 Novarum,
cum duabus sequentibus. B. M. T.
IX p. 147 seq.

Gersonis Sermo de SS. Petro & Paulo.

S. Gregorii Nysseni, *Num quis est,*
cet. Operum Gretseri T. XIV p.
352. sqq.

Guerrici Abbatis Igniacensis. B. M.
T. XXIII p. 227.

Innocentii III Pont. Max. Sermones
duo in festo convers. S. Pauli; totidem
de Apostolis Petro & Paulo inscripti,
quorum tamen priore solus Petrus lau-
datur. Ejusdem Sermo in festo B. Pe-
tri ad Vincula. S. Lau-

S. Laurentii Justiniani Sermo in Convers. S. Pauli. Ejusdem Sermo de SS. Apost. Petro & Paulo.

S. Leonis M. Sermones duo. B. M. T. VII p. 1051 sq.

Ludolphi a Saxonia Vita Christi II 1.

S. Maximi Homiliæ quinque. B. M. T. VI a pag. 34.

Nicetæ Paphlagonis Oratio prima. B. M. T. XXVII a pag. 384.

S. Oditonis Sermo II. B. M. T. XVII p. 665.

S. Odonis Sermo I. B. M. T. XVII p. 259.

Paschasi Ratberti I. VIII in Matthæum, inde, *Vos ergo, inquit, quem me esse dicitis?* B. M. T. XIV a pag. 548.

Petri Blesensis Tract. de Convers. S. Pauli. Ejusdem Sermo 28 & 29. B. M. T. XXIV a pag. 1106.

S. Petri Chryfologi Sermo 107. B. M. T. VII p. 929.

B. Petri Damiani Sermo de S. Petro. Ejusdem de SS. Petro & Paulo.

S. Procli Oratio 18, quæ est laudatio S. Pauli. B. M. T. VI p. 610.

S. Sophronii sub nomine, incerti cujusdam fragmentum de SS. Petro & Paulo; vel potius de S. Petro tantum: de Paulo enim duntaxat obiter fit mentio. B. M. T. V p. 1123.

S. Thomæ Aquinatis Sermo in Con-
vers. S. Pauli; in Cathedra S. Petri;
in festum Apostolorum Petri & Pauli;
in Commemoratione S. Pauli; denique
in festum S. Petri ad Vincula.

Victoris Antiocheni in Marc. VIII
27. B. M. T. IV p. 389.

Zachariæ Chryfopolitæ in Unum ex
Quatuor III 90. B. M. T. XIX p. 834.

Quibus addi possunt e Patribus ma-
joribus in Matthæum scribentibus elo-
gia in illud Christi: *Tu es Petrus.*

In festum S. Jacobi majoris:

S. Basilii Seleuciensis Oratio 24. B. M. T. VIII pag. 460 sq.

B. Calixti Papæ Orationes 4. B. M. T. XX a pag. 1278.

Christiani Druthmari c. 44 in Mat-
thæum, inde, *Tunc accessit.* B. M. T. XV p. 146.

Euthymii c. 43 in Matthæum. B. M. T. XIX p. 557.

S. Fulgentii Sermo de Filiis Zebedæi.
B. M. T. IX p. 128.

S. Laurentii Justiniani Sermo de S.
Jacobo Apostolo.

Nicetæ Paphlagonis Oratio 3. B. M. T. XXVII a pag. 391.

Paschasii Ratberti l. IX in Matthæ-
um, ad illa, *Tunc accessit ad JESUM mater
filiorum Zebedæi.* B. M. T. XIV a pag. 594.

Lib. XI.

(Z)

Pe-

1016.

S. Jacobi.

Petri Comestoris Sermo 24 & 25.
B. M. T. XXIV a pag. 1421.

S. Thomæ Aquinatis Sermo in festum S. Jacobi.

Victoris Antiocheni in Marc. X 35.
B. M. T. IV p. 396.

Zachariæ Chryfopol. in Unum ex
Quatuor III 112. B. M. T. XIX p. 859.

Omnesque Patres majores in Evangelium scribentes, de petitione filiorum Zebedæi.

1017.
S. Laurentii.

In festum S. Laurentii:

S. Augustini Sermo 32 de Sanctis,
Ejusdem de Diversis Sermo 37, 38,
111, & 123. Sub nomine Augustini
Sermo auctoris incogniti in Appendice
Lovaniensium de Diversis T. X numero
80.

S. Brunonis Sententiarum VI 1. B.
M. T. XX p. 1794.

Eusebii Gallicani. B. M. T. VI p. 795.

Euthymii c. 15 in Joann. *Amen amen
dico vobis.* B. M. T. XIX p. 704. & Patres
majores in Joannem, ad eundem locum.

S. Fulgentii Homilia 60 Novarum.
B. M. T. IX p. 148.

Innocentii III Pont. Max. Sermo-
nes duo de S. Laurentio.

S. Laurentii Justiniani Sermo de
eodem.

S. Leonis M. B. M. T. VII p. 1054.

S. Maxi-

S. Maximi Homiliæ tres. B. M. T. VI a pag. 36.

Petri Blesensis Sermo 32. B. M. T. XXIV pag. 1110 sq.

S. Petri Chryfologi Sermo 135. B. M. T. VII p. 950.

S. Thomæ Aquinatis Sermo de S. Laurentio.

In festum Divinæ Matris in cæ-
lum assumptæ:

1018.
Assumpt.
B. V. M.

B. Amedei Episcopi Lausanensis Ho-
milia 7 & 8. B. M. T. XX a pag. 1274.

S. Andreæ Cretensis Oratio 12 cum
duabus seqq. B. M. T. X a pag. 653.

S. Anselmi Cantuariensis Homilia in
illud, *Introivit JESUS in castellum.*

Arnoldi Carnotensis Serino de Lau-
dibus B. V. M. S. Augustini sub nomi-
ne, Sermo incerti, in Operum edit.
Antverp. 1577 T. IX in Appendice.

S. Bernardi Sermones quinque de As-
sumpt. B. V. M. Ejusdem Sermo
de Signo Magno. Ejusdem Sermo
Panegyricus seu Epæneticus de B. V. cu-
jus initium est *Mentem & oculos*: alii ali-
ter inscribunt.

S. Bernardini Senensis Operum Vol.
I Sermo 61; & Vol. II Sermonis 51
artic. 3 caput 4; & Vol. III Sermo un-
decimus de B. V.

S. Brunonis Sermo de Laude B. M. Civitatis DEI.

Chryssippi Hierosolymitani. B. M. T. XI p. 1044.

Eadmeri liber de Excellentia gloriosissimæ V. M. inter Opera S. Anselmi Cantuariensis.

Engelberti Abbatis Admontensis de Gratiis & Virtutib. B. M. V. Parte IV c. 15 & deinceps. (Anecdot. Pezii. T. I.)

Eusebii Gallicani. B. M. T. VI p. 796.

Germani P. C. Orationes duæ. B. M. T. XIII a pag. 66.

Guerrici Abbatis Igniacensis Sermones 4. B. M. T. XXIII a pag. 230.

S. Ildephonsi, vel quicumque sub eo nomine latet, Sermones plures, nimirum 3, 4, 5, 6, 7, 8 & 11. B. M. T. XII a pag. 575.

Innocentii III Pont. Max. Sermones duo de Assumpt. V. M.

S. Laurentii Justiniani Sermo de eadem.

Leonis Imperatoris. B. M. T. XVII a pag. 40. & Operum Gretseri T. XV a pag. 310.

Ludolphi a Saxonia Vita Christi II 86.

Sub Melitonis Sardensis nomine, nescio cujus liber de Transitu B. V. cujus sola prima septem capita legi merentur. B. M. T. II P. II a pag. 212.

S. Odi-

S. Odilonis Sermo 12. B. M. T. XVII p. 666.

Petri Blesensis Sermo 33 & sqq. B. M. T. XXIV a pag. 1111.

Petri Cellensis Sermones 8. B. M. T. XXIII a pag. 716.

Petri Comestoris Sermo 28 & 29. B. M. T. XXIV a pag. 1427.

B. Petri Damiani Sermo de Assumpt. B. V. M.

S. Procli Oratio 5. B. M. T. VI p. 594.

Richardi Armacani Sermo de Laudibus B. M. V.

Richardi a S. Laurentio Sermones duo, sub ipsum finem Operis de Laudibus B. V.

S. Thomæ Aquinatis Sermo in hoc festum.

Thomæ Kempensis Sermo de Excellentia Meritorum & Privilegiis B. M. V. qui est sextus in tertia parte ad Novitios. Ejusdem de Disciplina Claustralium c. 14.

De S. Bartholomæo Apostolo:

S. Gregorii Turonensis de Gloria MM. seu Miracul. I 34.

1019.
S. Bartholomæi.

S. Laurentii Justiniani Sermo de S. Bartholomæo.

Nicetæ Paphlagonis Orat. 8. B. M. T. XXVII a pag. 406.

Petri Blesensis Sermo 37. B. M. T. XXIV, p. 1115 sq.

B. Petri Damiani de S. Bartholomæo Sermones duo.

S. Thomæ Aquinatis Sermo de eodem.

1020.
SS. Ange-
lorum.

In festum SS. Angelorum:
S. Augustini in Enchiridio ad Lau-
rentium c. 58 sq.

S. Bernardi Sermones duo in festum
S. Michaelis.

S. Bernardini Sennenfis Operum Vol.
I Sermo 60.

Christiani Druthmari c. 29 in Mat-
thæum. B. M. T. XV p. 140.

S. Damasceni de Orthodoxa Fide II 3.
Euthymii c. 37 in Matth. B. M.
T. XIX p. 549 sq.

Gerionis Sermo de Angelis.

Michaelis Syncelli. B. M. T. XIV
p. 226 inde, *Avete Angeli.*

Paschafii Ratberti l. VIII in Matthæo
ad illa: *Angeli eorum.* B. M. T. XIV
p. 567. Et Patres majores in Matthæo
um, ad eundem locum.

Petri Blesensis Sermo 39 & 40. B.
M. T. XXIV a pag. 1117.

Pothonis de Stat. Dom. DEI IV 6,
9, 11, 12, 13; & V 8 sq. B. M. T.
XXI a pag. 504, rursusque 512.

S. Sophronii Oratio 2, inde, *O vos omnes Angeli.* B. M. T. XII p. 211.

Thomæ Kempensis in Valle Liliorum c. 27.

In festum B. V. natæ:

1021.

Albini Flacci Homilia in Nativit. B. V. Nativit. B.

S. Andreæ Cretensis Oratio 1 & 2. V. M.

B. M. T. X a pag. 619. Ejusdem Tridion. ibidem p. 686.

S. Bernardini Senensis Operum Vol. II Serm. 51 artic. 2; & Vol. III inter Sermones de B. V. primus ac tertius.

S. Brunonis Sententiarum V 2. B. M. T. XX pag. 1790 sq.

Christiani Druthmari ad hodiernum Evangelium. B. M. T. XV a pag. 88.

S. Damasceni de Orthodoxa fide IV 15.

Eusebii Gallicani. B. M. T. VI p. 798.

Euthymii in Matthæum: *Filii David, filii Abraham.* B. M. T. XIX p. 488.

Fulberti Sermones. B. M. T. XVIII p. 38.

Georgii Nicodemienfis Orat. 1 & 2, B. M. T. XII a pag. 692.

Germani P. C. Encomium.

Gersonis de Nativ. V. M. Sermones.

Guerrici Abbatis Sermones duo. B. M. T. XXIII a pag. 235.

S. Hieronymi Operum T. IX, non tamen ipsius, Tractat. de Ortu seu Nativ.

tiv. S. MARIÆ. & incerti Epistola sub nomine S. Chromatii & Heliodori ad Hieronymum, & Hieronymi ad eodem, de Nativ. B. V. M.

Jacobi Monachi, B. M. T. XXII
p. 723.

S. Ildephonsi, vel quisquis auctor est, Sermones tres, ordine nonus, decimus, & ultimus. B. M. T. XII
p. 586 & 590.

Innocentii III Rom. Pont. Sermo in hoc festum.

S. Laurentii Justiniani Sermo in Nativit. gloriosissimæ V. M.

Leonis Imperatoris Oratio. B. M. T. XVII a pag. 23.

Ludolphi a Saxonia Vita Christi I 2.

Nicetæ Paphlagonis Oratio 14. B. M. T. XXVII a pag. 422.

Paschali Rathberti l. I in Matthæum, ad illa, *Filii David, filii Abraham Joseph virum MARIÆ.* B. M. T. XIV a pag. 362. Cui addi possunt Patres majores in Matthæum scribentes, ad eadem verba.

Petri Blesensis Sermo 38. B. M. T. XXIV pag. 1116 sq.

R. Petri Damiani Sermones tres de Nativ. S. M. V.

Photii Constantinopolitani Sermo in Natalem B. M. V.

Richardi a S. Laurentio Sermo, l. XII
de Laudibus B. V. ad finem Partis VI.
Ejusdem alii duo ad finem Operis.

Thomæ Kempensis Sermo de Servi-
tio B. V. & recordatione Nominis
ejus : qui est inter Sermones ad Novi-
tios Partis III Sermo quartus.

Zachariæ Chryfopolitani in Unum ex
Quatuor I 5. B. M. T. XIX p. 751.

De S. Matthæo :

Christiani Druthmari c. 22 in Mat-
thæum. B. M. T. XV p. 113.

Eusebii Gallicani. B. M. T. VI p. 798.

Euthymii c. 14 in Matth. B. M. T.
XIX p. 518.

S. Laurentii Justiniani Sermo de S.
Matthæo.

Ludolphi a Saxonia Vita Christi I 31.

Nicetæ Paphlagonis Orat. 9. B. M.
T. XXVII a pag. 410.

Paschasii Ratberti l. V in Matthæum,
ad ejus caput IX. B. M. T. XIV p. 479.

Petri Blefensis Sermo 51. B. M. T.
XXIV p. 1128.

S. Petri Chryfologi Sermo 28 cum
duobus sqq. B. M. T. VII a pag. 867.

B. Petri Damiani Sermones tres de
Matthæo.

Simonis de Cassia Gesta Salvatoris
IX 17.

(Z 5)

S. Tho.

1022.
S. Mat-
thæi.

S. Thomæ Aquinatis Sermo de S. Matthæo.

Victoris Antiocheni in Marci II 14. B. M. T. IV p. 375.

Zachariæ Chrysofolitæ in Unum ex Quatuor II 56. B. M. T. XIX p. 797.

Quibus addi possunt Patres majores in priores tres Evangelistas, ubi de Matthæo vocato narrant.

1023.
S. Michaelis.

De S. Michaelis Archangelo:

Alcimi Aviti fragmentum. B. M. T. IX p. 600.

S. Brunonis Sermo de S. Michaelis ex l. VI Sententiarum c. 3. B. M. T. XX p. 1810 sq.

Christiani Druthmari, ut in festo SS. Angelorum.

Eusebii Gallicani. B. M. T. VI p. 767.

Euthymii, ut in festo SS. Angelorum.

Gersonis Sermo de S. Michaelis.

S. Laurentii Justiniani Sermo de eodem.

S. Maximi. B. M. T. VI p. 40.

Michaelis Syncelli Laudatio Archangelorum, & Angelorum, maxime inde, O DEI sanctissime. Michael.

B. M. T. XIV a pag. 225.

Paschasii Ratberti l. VIII in Matthæum, ad hodiernum Evangelium fuisse. B. M. T. XIV a pag. 564.

B. Petri Damiani Sermo de S. Michaelis.

Po-

Pothonis de Statu Domus DEI IV 8.
B. M. T. XXI p. 505.

S. Sophronii de Angelis Oratio,
præsertim ibi, *O ter sanctissime summeque
amande Michael.* B. M. T.
XII p. 209 sq.

S. Thomæ Sermones duo de S. Mi-
chaele.

De SS. Apostolis Simone & Judæ 1024.

Euthymii c. 16 in Joannem, inde, SS. Simo-
Hæc annuncia vobis. B. M. T. XIX p. 713. nis & Ju-
da.

Nicetæ Paphlagonis Oratio 10 & 11,
B. M. T. XXVII a pag. 412.

S. Laurentii Justiniani Sermo de his
Apostolis.

S. Thomæ Aquinatis Sermo de iisdem,
Zachariæ Chrysopolitani in Unum
ex Quatuor IV 159, in illa, *Hæc
manda vobis.* B. M. T. XIX p. 922.

Addi possunt & Patres majores in
Joannem, ad hæc ipsa verba.

In festum Sanctorum Omnium: 1025.

Albini seu Alcuini Flacci Homilia in SS. OO,
festo Omnium Sanctorum.

Ambrosij Ansberti l. IV in Apoc.
inde, *Et audivi numerum signatorum.*
B. M. T. XIII a pag. 488.

Andræ Cæsareensis in Apoc. c. XX.
B. M. T. V p. 602.

Aretæ in Apoc. c. XIX & XX. B.
M. T. IX p. 759 sq.

S. Au-

S. Augustini Sermo, in Auctario Parisiensium, Operum T. X.

Berengosii Homilia de Dedic. Eccles. & reliq. Sanctorum. B. M. T. XII p. 383.

S. Bernardi Sermo in festum OO. SS. Ejusdem Sermo in illud, *Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus*; al. 64 inter Diversos. Ejusdem Sermo de IV Generibus Hominum Cælum obtinentium; al. 99 e Diversis. *Pseudepigraphon* sub nomine Bernardi, de Modo bene vivendi, c. 16.

S. Bernardini Senensis Vol. I Operum Sermo 62 cum tribus sequentibus; & Vol. IV Sermo ultimus Seraphini; eodemque Vol. IV in Extraordinariis Sermo 1.

S. Brunonis in c. VII Apoc. *Et audiivi numerum signatorum*. B. M. T. XX p. 1688 sq.

Christiani Druthmari c. 10 in Matthæum, inde, *Et aperiens os suum*. B. M. T. XV p. 101.

S. Chromatii Orationes duæ de Beatitudinibus. B. M. T. V p. 976 sq.

Euthymii in Matthæi c. V. B. M. T. XIX p. 499.

Gersonis Sermones 4 de OO. SS. Ejusdem alius de iisdem.

Guerrici Abbatis Igniacensis. B. M. T. XXIII p. 237 sq.

Inno-

Innocentii III P. M. Sermones duo
in festum OO. SS.

S. Laurentii Justiniani Sermo de
OO. SS.

S. Leonis Homilia de Beatitudine.
B. M. T. VII p. 1063.

Leonis Imperatoris Oratio. Operum
Gretseri T. XV p. 340.

Ludolphi a Saxonia Vita Christi I 33,
ubi de VIII Beatitudinibus.

Paschafii Ratberti l. III in Matthæum,
ibi, *Et cum sedisset.* B. M. T. XIV a pag. 423.

Petri Blesensis Sermo 41 & sqq. B.
M. T. XXIV a pag. 1120.

Petri Cellensis. B. M. T. XXIII p. 728.

Petri Comestoris Sermo 33 & sqq.
B. M. T. XXIV a pag. 1437.

B. Petri Damiani Sermo de OO. SS.

Pothonis de Statu Domus DEI, l. II
initio. B. M. T. XXI p. 493.

Simonis a Cassia de Gestis Salvato-
ris X 4 — 13.

B. Theodori Studitæ Sermo 10. B.
M. T. XIV p. 837.

Theofridi Sermo de Veneratione
Sanctorum. B. M. T. XII p. 418.

S. Thomæ Aquinatis Sermo in fe-
stum OO. SS.

Thomæ Kempensis de Disciplina
Claustralium c. 15.

Zachariæ Chrysolopolitani in Unum
ex Quatuor I 22, inde, *Beati pauperes.*
B. M. T. XIX p. 772. Ad

Adde Patres majores in Matthæum
& Lucam, ubi de Beatitudinibus.

1026.
S. Andree. De S. Andrea Apostolo :
- S. Basilii Seleuciensis Oratio 30. B.
M. T. VIII p. 469.
- S. Bernardi Sermo in Vigilia S. An-
dree, & duo in ejus festo.
- Christiani Druthmari c. 8 in Mat-
thæum. B. M. T. XV p. 100.
- Eusebii Gallicani Homilia in Vigil.
S. Andree, & altera in ipsum festum,
B. M. T. VI p. 800.
- Euthymii in Matthæum, ad illa,
Ambulans autem. B. M. T. XIX p. 499.
& PP, majores in Matth. ibidem.
- S. Gregorii Turonensis de Gloria MM.
feu Miracul. 131. B. M. T. XI p. 838.
- Hefychii Hierosolymitani. B. M. T.
XII p. 188.
- S. Laurentii Justiniani Sermo de S.
Andrea.
- Nicetæ Paphlagonis Oratio 2. B. M.
T. XXVII a pag. 387.
- Paschasii Ratberti l. III in Matthæum.
B. M. T. XIV p. 420.
- Petri Blesensis Sermo 4. B. M. T.
XXIV a pag. 1081.
- S. Petri Chryfologi Sermo 133. B.
M. T. VII p. 949.
- B. Petri Damiani de S. Andrea Ser-
mones duo.
- S. Pro.

S. Procli Oratio 19. B. M. T. VI p. 611.

S. Thomæ Aquinatis Sermo de S. Andrea.

In festum Virginis sine labe conceptæ: 1027.
Inmac.

B. Amedel Episcopi Homilia 1. B. Concept.
B. V. M.
M. T. XX a pag. 1263.

S. Andreae Cretens. Triodion. B. M. T. X p. 685.

S. Basilii Seleuciensis Oratio 39. B. M. T. VIII p. 481.

S. Bernardini Senensis Vol. II Operum Serm. 51 artic. 1. Ejusdem liber de Concept. B. V.

S. Brunonis Sententiarum V 1. B. M. T. XX p. 1790.

Christiani Druthmari, ut in festo B. V. natæ.

S. Damasceni de Orthodoxa Fide IV 15.

Euthymii, ut in festo B. V. natæ.

Fulberti Sermo de Ortu B. V. B. M. T. XVIII p. 40.

Georgii Nicomediensis Oratio 1 cum duabus proximis. B. M. T. XII a pag. 692.

Gerfonis de Concept. B. V. M. Sermones duo; de tertio ambigitur, sic Gerfonis.

Goffridi Sermo 8. B. M. T. XXI p. 80.

Joannis Cardinalis de Turrecremata de Conceptione B. V. Partes XIII.

Leonis Imperatoris Oratio 6, inde, *Ave Arca.* Operum Gretseri T. XV p. 314.

Pa-

Paschafii Ratberti, ut in feſto Natalis B. V. Sic & Patrum majorum in Mathæum ſcribentium, ad *Genealogiam* Chriſti.

Petri Comeſtoris Sermo de Concept. B. V.

S. Procli Oratio I. B. M. T. VI p. 589.

Richardi a Mediavilla liber de Concept. B. V.

Zachariæ Chryſopol. ut in Natal. B. V.

1028.
S. Thomæ
Apoſtoli.

De S. Thoma Apoſtolo:
S. Chryſoſtomi Homilia in S. Thomam, inter rejectas a Ducaëo, etſi ejus interprete.

Eufebii Gallicani Homilia in Dominicam I poſt Paſcha. B. M. T. VI p. 760.

Euthymii c. 18 in Joannem. B. M. T. XIX p. 725.

S. Fulgentii Homilia 42 Novarum, cum ſequenti. B. M. T. IX p. 138.

S. Gregorii Turonenſis de Gloria MM. ſeu Miracul. I 32. B. M. T. XI p. 839.

S. Laurentii Juſtiniani Sermo de S. Thoma Apoſt.

Ludolphi a Saxonia Vita Chriſti II 78.

Nicetæ Paphlagonis Oratio 5. B. M. T. XXVII a pag. 397.

Simonis a Caſſia de Geſtis Salvatoris I. XIV ea pars, quæ ad D. Thomam pertinet.

S. Thomæ Aquinatis Sermo de S. Thoma Apoſtolo.

Zachariæ Chrysopolitæ in Unum ex Quatuor, IV 178. B. M. T. XIX p. 952 sq.

Addi possunt & Patres majores in Joannem, ad Evangelium hujus diei.

In festum Natalis Dominici: 1029.
Albini Flacci Homilia de Silentio, in Nativ. D.
quo missum est Verbum. N. J. C.

B. Amedei Lausanensis Episc. Hom. 4. B. M. T. XX p. 1268.

S. Amphiloerii Oratio I. B. M. T. V p. 1058.

S. Anselmi Cantuariensis liber de Fide seu Incarnatione Verbi.

Arnoldi Carnotensis, seu quisquis alius sub nomine Cypriani latet, de Cardinalibus Christi Operibus, tit. de Nativ. Christi.

S. Augustini Enchiridion ad Laurentium c. 34 — 41. Ejusdem de Eccles. Dogmat. c. 2 sq. Rursus de Doctrina Christiana I 11 sqq. De Fide & Symbolo c. 4. Sermo de Diversis 52 — 63. Sermo de Tempore 5 — 28, excepto tamen duodevicesimo, quem S. Doctore indignum merito pronunciant Lovanienses. Tractatus primi duo in Joannem. Denique Sermo 38 de Verbis Domini, qui si collatitius est, ex ipso tamen Augustino congestus est.

Lib. XI. (Aa) S. Ba.

S. Basilii M. Homilia in initium Evangelii secundum Joannem. Ejusdem Homilia in Christi Nativitatem seu de humana ejus Generatione.

S. Bernardi Sermones sex in Vigiliam Nativitatis, & quatuor in ipsum Festum; unus item in Natalem SS. Innocentium, ubi de quatuor festis continuis agit, Christi nati, SS. Stephani ac Joannis, & Innocentium. Ejusdem Sermo de Apparitione Christi, al. 54 & Diversis.

S. Bernardini Senensis Sermo in Nativ. Dom. Operum Vol. III.

S. Brunonis l. de Novis c. 1. Item S. Brunonis Sentent. IV 4. B. M. T. XX p. 1777 sq.

S. Casarii Arelatensis Homilia 42. B. M. T. VIII p. 858.

S. Chrysostomi in Christi Natalem Homilia. Ejusdem Homilia in principium Evangelii Joannis, alia in Salvatoris Nativit. alia in illud, *Exiit edictum a Cesare*, inter rejectas a Ducaeo.

S. Cyrilli Alexandrini Scholia de Incarnatione Unigeniti; & de eadem Homilia.

S. Cyrilli Hierosolymitani Catechesis II. B. M. T. IV p. 502.

S. Damasceni de Fide Orthodoxa III 17.

S. Dio-

S. Dionysii Areopagitæ, ut quidem inscribitur, Epistola 4, *Quomodo Christus verus homo ac DEUS.*

S. Eleutherii Tornacensis Episcopi Sermones duo. B. M. T. VIII a pag. 1127.

S. Eligii Homilia 1. B. M. T. XII p. 300.

Eusebii Gallicani Homilia 1 & 2. B. M. T. VI p. 619 sq. Ejusdem tres alia. ibidem p. 693 sq.

Euthymii c. 1 & 2 in Lucam. B. M. T. XIX p. 619. Ejusdem in principium Joannis. ibidem p. 663.

S. Fulgentii Responsio ad Object. tertiam Arianorum: *In utraque Christi nativitate.* B. M. T. IX p. 36. Ejusdem ad Trasimundum Regem I 18 & II 7. ibidem p. 47 & 51. Libro de Fide ad Petrum Diaconum c. 2. ibidem p. 74. Sermo de duplici Nativitate Christi. ibid. p. 106. Sermo de Laudibus MARIÆ ex partu Salvatoris. p. sq. Homilia 1 Novarum. ibid. p. 114. Ejusdem l. de Incarnat. inde, *Sollicite cogitandum est.* B. M. T. XXVII a pag. 353.

S. Gaudentii Brixienſis Tractatus decimus tertius. B. M. T. V p. 963.

Gerſonis in die Nativ. Dom. Sermones.

Gilberti Abbatis Opusculum de Myſteriis Redemptionis humanæ.

Goffridi Sermo 1, 2, 3, & 4. B. M. T. XXI a pag. 69.

S. Gregorii Nazianzeni Oratio in Christi Nativ.

S. Gregorii Nysseni Oratio in diem natalem D. N. J. C.

Guerrici Abbatis Igniacensis Sermones 5. B. M. T. XXIII a pag. 177.

Guilielmi Abbatis S. Theodorici, olim sub nomine S. Bernardi, de Amore DEI II 12.

S. Hieronymi Operum T. IX, non tamen ipso auctore, Sermo seu Epistola de Nativitate Domini.

Hildeberti, ex Cenomanensi Turo-
nensis Episcopi, Prosa de Na'ali Domini.

Innocentii III Pont. Max. Sermones tres in hoc festum.

Joannis Nicæni. B. M. T. XII p. 817.

S. Isidori Hispalens. de Nativ. Dom. I 6, 17, & 18.

S. Laurentii Justiniani Sermo in festo Nativ. Dom.

S. Leonis M. Sermones 10. B. M. T. VII a pag. 992.

Ludolphi a Saxonia Vita Christi I 9.

Manuelis Calecæ de Principiis Fidei c. 5 & 7. B. M. T. XXVI a pag. 367.

S. Maximi Homiliæ. B. M. T. VI a pag. 4.

Nicolai Claravallensis Sermones tres, diu S. Bernardo per errorem ascripti, a cujus Sermonibus ut eos distinguere Lector possit, eorum initia adjungo.
Nico-

Nicolai de Nativ. Dom. Sermo primus: *Non poterit explicari sermo, quem mente concepi: stupor enim miraculorum opprimit me.* alter: *Exultate Fratres in Domino, quia de Dominica illa sermo succedit, quæ singularem in cordibus vestris vindicat principatum.* tertius: *Tandem de mari ad portum, de promisso ad præmium, de labore ad requiem, de desperatione ad spem, de via ad patriam pervenimus.* sed tertius iste dictus est ab auctore pridie festi, & in exemplaribus emendatioribus inscribitur *Sermo in Vigil. Nativ. Domini.*

S. Odilonis Sermo 1. B. M. T. XVII
p. 654.

Pauli Emeseni Homiliæ duæ, quæ inter Homilias S. Cyrilli Alexandrini extant.

Petri Blesensis Sermones primi duo.
B. M. T. XXIV a pag. 1078. Ejusdem Sermo 5 & 6. ibidem a pag. 1083.

Petri Cellensis Sermones 5. B. M. T. XXIII a pag. 646.

S. Petri Chrysologi Sermo 147 cum duobus sqq. B. M. T. VII a pag. 958.

Petri Comestoris Sermo 2. B. M. T. XXIV p. 1388. & Sermo 6. ibidem p. 1393 sq.

B. Petri Damiani Sermo de Vigil. Natal. Dom. & duo in ipsum festum.

S. Procli Oratio 4. B. M. T. VI
p. 593.

Richardi a S. Victore liber de Incarnat. Verbi.

Rufini l. de Fide n. 42 sqq. B. M. T. XXVII a pag. 537.

Simonis a Cassia Gesta Salvator. I 3-9 & II 19.

S. Sophronii Oratio I. B. M. T. XII p. 206.

S. Thomæ Aquinatis Sermo in Vigil. Nativ. Dom. & Sermones duo in Festum.

Thomæ Kempensis Conciones seu Meditationes decem primæ.

Titi, qui falso Bostrensis dicitur, in Luc. II 1. B. M. T. IV p. 419.

Zachariæ Chrysolitani in Unum ex Quatuor I 1, 5, & 13. B. M. T. XIX a pag. 745.

S. Zenonis Sermones tres. B. M. T. III a pag. 386.

Addi possunt illa e Patrum majorum in Evangelia Commentariis, quæ ad hodiernum mysterium referuntur.

1030.
S. Stephani.

De S. Stephano Protomartyre:
S. Asterii Amaseni Episcopi. B. M. T. V p. 836.

S. Augustini de Diversis Sermo 32 & 33, una cum libello Pauli, qui ante illos insertus legitur. Ex iisdem Sermonibus de Diversis quinquagesimus primus, & nonagesimus secundus cum septem

septem sequentibus. Homiliæ aliquot de Sanctis, quarum tamen duæ etiam S. Fulgentio tribuuntur. De Civitate DEI XXII 8. Luciani & Aviti Epistolæ de Reliquiis S. Stephani, libri duo de ejus Miraculis scripti jubente Evidio Episcopo, & Reliquiarum Translatio Constantinopolim, extant Operum Augustini Tomo X in Appendice. S. Basilii Seleuciensis. B. M. T. VIII p. 493.

S. Chrysostomi Homilia in Stephanum Protomartyrem, inter versas latine a Ducæo, ab eoque rejectas.

Eusebii Gallicani Homil. 3. B. M. T. VI p. 621. Ejusdem alia, ibid. 695 sq.

S. Fulgentii, B. M. T. IX p. 107. Homilia 2 & 3 Novarum, ibidem a pag. 115.

S. Gregorii Nysseni Oratio de S. Stephano.

S. Gregorii Turonensis de Glor. Martyrum seu Miracul. I 33. B. M. T. XI p. 839.

S. Laurentii Justiniani Sermo in hoc festum.

S. Maximi. B. M. T. VI p. 30.

Nicolai Claravallensis Sermo, olim D. Bernardo ascriptus, cujus initium: *Adhuc Filium Virginis habemus in manibus.*

Paschasii Ratberti l. X in Matthæum, ibi, *Hierusalem, Hierusalem, quæ occidis prophetas.* B. M. T. XIV p. 632.

B. Petri Damiani Sermo de S. Steph. S. Procli Laudatio altera D. Stephani; prior enim bonis argumentis S. Asterio vindicatur.

S. Thomæ Aquinatis Sermo de S. Steph. Zachariæ Chrysol. in Unum ex Quatuor III 141 sq. B. M. T. XIX p. 896.

Denique e Patribus majoribus in Acta Apostolorum scribentibus, quidquid ad historiam D. Stephani pertinet.

1031.
S. Joannis
Evangelii
liber.

De S. Joanne Apostolo & Evangelista :

S. Chrysostomi Homilia de Joanne Theologo, inter rejectas a Ducaeo.

S. Cyrilli Alexandrini Homilia. Eusebii Gallicani. B. M. T. VI p. 697.

Euthymii in Joannis caput ultimum, ad illa, *Conversus autem Petrus.* B. M. T. XIX p. 727.

S. Gregorii Turonensis de Glor. MM. seu Miracul. I 30. B. M. T. XI p. 838.

S. Laurentii Justiniani Sermo in hoc festum.

Nicetæ Paphlagonis Oratio 4. B. M. T. XXVII a pag. 393.

B. Petri Damiani Sermones duo de S. Joanne Evang. & Apost.

S. Thomæ Aquinatis Sermones duo in hunc diem; & alius de S. Joanne ante Portam Latinam.

Zachariæ Chrysolitani in Unum ex Quatuor IV 180. B. M. T. XIX p. 954.

Vide, quæ N. 1016 de S. Jacobo majore allata, eique cum Joanne fratre communia sunt. Adjunge Patrum majorum in Joannis Evangelium libros, ad caput ejus primum, & ultimum.

CAPUT IX.

Continuatio ejusdem Indicis
in dies mobiles.

In Dominicam I Adventus e Patribus & Scriptoribus Ecclesiasticis hæc habemus. 1032.
Dominica
I Adventus.

Aelredi. B. M. T. XXIII a pag. 5.

S. Augustini Sermo 1 de Tempore. Eiusdem Epistola 80.

S. Bernardi Sermones septem in Adventum Dom.

S. Bernardini Senensis Operum Vol. IV inter Extraordinarios Sermo 23, qui est de Judicio Extremo.

S. Cyrilli Alexandrini Homilia de Exitu & secundo Adventu.

S. Cyrilli Hierosolymitani Catechēsis
15. B. M. T. IV p. 518.

S. Ephræm Sermo de Patientia, Con-
summatione Seculi, & secundo Adven-
tu Domini. Ejusdem Sermones tres
de Judicio Extremo. Lamentatio de
Die Judicii. Paræneticus de secundo
Adventu Domini.

Eusebii Gallicani. B. M. T. VI p.
687. Ejusdem in Dominicam ultimam
post Pentecosten, ibidem p. 791.

Fausti Episcopi Admonitio. B. M.
T. VIII p. 547.

Guerrici Abbatis Igniacensis Sermo-
nes 5. B. M. T. XXIII a pag. 170.

Hildeberti Sermo 1, cujus initium,
Dicite pusillanimis. B. M. T. XXI a pag. 168.

S. Hippolyti de Consummatione
Mundi. B. M. T. III p. 253.

Innocentii III Pont. Max. in Domin.
I Adventus Sermones duo.

S. Isidori Hispalensis de Nativ. &
Pass. Dom. I 61.

Maffei Vegii de IV Novissimis c. 2.
B. M. T. XXVI a pag. 747.

S. Maximi in Adventu D. Sermones
duo.

Petri Blesensis Sermo 3. B. M. T.
XXIV p. 1080 sq.

Petri Cellensis Sermones 6. B. M.
T. XXIII a pag. 638.

B. Theodori Studitæ Sermo 32. B.
M. T. XIV p. 848.

S. Thomæ Aquinatis Sermones 4 in
hanc Domin.

Thomæ Kempensis Sermo de DEI
Judicio, qui est ad Novitios Partis II
septimus.

Victoris Antiocheni in Marc. XIII
14. B. M. T. IV p. 404.

Zachariæ Chrysofolitæ in Unum ex
Quatuor III 145. B. M. T. XIX p. 901.

Adde Patres majores in Matthæum
& Lucam, ad Evangelium Dominicæ
presentis, & ultimæ post Pentecosten.

In Dominicam I Quadragesimæ:

Arnoldi Carnotensis, vel quicumque 1033.
Dominica
I Quadra-
gesimæ.
auctor est libri de Operibus Christi car-
dinalibus; inter Opera Cypriani, tit.
de Jejunio & Tentationibus Christi.

S. Asterii Amaseni Oratio in Jejunio-
rum initium, D. Gregorio Nysseno
ascripta. Ejusdem Asterii fragmentum
in principium Jejuniorum. B. M. T.
V p. 841.

S. Augustini Tractatus decimus de
Diversis, qui de Utilitate Jejunii in-
scribitur. Ejusdem Sermo 68 de Di-
versis; & plures de Tempore, nimi-
rum Sermones 55 — 58, 62, & 64 — 66.

S. Basilii M. Homiliæ duæ de Jeju-
nio. Ejusdem Homilia de Pœnitentia.
S. Ber-

S. Bernardi Sermones duo in capite
Jejunii; totidem de Jejunio.

S. Bernardini Senensis Operum Vol. I
Sermo 9 sq. Vol. II Sermo 9 sq. Vol.
III in Appendice Sermo 5 quadragesi-
malis; Vol. IV Sermo 5.

S. Cæsarii Arelatensis Homilia 1 &
2. B. M. T. VIII p. 819 sq.

Christiani Druthmari c. 6 in Matthæ-
um. B. M. T. XV a pag. 98.

S. Dorothei Doctrina 15. B. M. T.
V p. 932.

S. Eligii Homilia 3. B. M. T. XII
p. 303.

Eusebii Gallicani Homilia. B. M. T.
VI p. 627. Homilia alia, quæ est de-
cima ad Monachos. ibid p. 665. Rursus
alia in capite Jejunii; aliaque in Dom. I
Quadr. ibidem a pag. 712.

Euthymii in Matthæum, inde, *tunc*
JESUS subductus est in desertum. B. M.
T. XIX p. 497.

Gersonis Sermo in Dom. I Quadr.

In S. Hieronymi Operibus Tomo IX
Epistola sive Sermo de Quadragesima,
ignoti auctoris.

Innocentii III Rom. Pont. Sermones
duo in diem Cinerum, unus in Dom. I
Quadr.

S. Leonis M. Sermones 12. B. M.
T. VII a pag. 1011.

Ludolphi a Saxonia Vita Christi I 22.
Ly-

Lyrani Postillæ Quadragesimales,
initio.

S. Marci Eremitæ de Pœnitentia.
B. M. T. V pag. 1097.

S. Maximi Homilia in die Cinerum.
B. M. T. VI p. 13. Ejusdem de Je-
jun. Quadrag. Homiliæ. ibid. a pag. 14.

Paschasii Ratberti in Matthæum liber
III initio. B. M. T. XIV p. 412.

Petri Blesensis Sermo 14. B. M. T.
XXIV a pag. 1091.

Petri Cellensis. B. M. T. XXIII
p. 655 sq.

S. Petri Chrysologi Sermo 8, &
11 sqq. 41 sqq. & 166. B. M. T. VII
a pag. 851.

Petri Comestoris Sermo 10 sqq. B.
M. T. XXIV a pag. 1399.

Simonis de Cassia Gesta Salvatoris IV
4 sqq. & IX 4 sqq.

B. Theodori Studitæ Sermo 53 sq.
56, & 58 sq. B. M. T. XIV a pag. 858.

S. Thomæ Aquinatis in hanc Domi-
nicam Sermones duo.

Thomæ Kempensis Concio seu Me-
ditatio 13 cum sequentibus duabus.

Victoris Antiocheni in Marci I 12.
B. M. T. IV p. 372 & e Patribus ma-
joribus in Marcum l. d.

Zachariæ Chrysopol. in Unum ex
Quatuor I 15. B. M. T. XIX p. 766.

S. Zenonis Sermo de Jejunio. B. M. T. III p. 404.

Adjici possunt Commentarii Patrum majorum in Matthæum & Lucam, ubi de Christi Servatoris jejunio agunt.

1034.
Festum
Dolorum
B. V. M.

In festum Dolorum B. V. M. quod etsi ad primam aut secundam classem evectum non sit, adeo tamen frequenter & impense a Marianis clientibus celebratur, ut gratum me facturum sperem, si Veterum fontes indicavero, unde haurire liceat. Hæc ergo sunt illorum subsidia:

S. Ambrosii l. II in Lucam, ad ejus c. II, sed breviter.

B. Amedei Lausanensis Episcopi Homilia s. B. M. T. XX a pag. 1270.

In S. Anselmi Operibus, incerti auctoris Dialogus de Passione Domini.

S. Antonini IV Part. Theolog. Tit. XV capite 41 fufe.

S. Bernardi Sermo 29 in Cantica, & Sermo de XII Stellis. Lamentatio Virginis MARIE, olim Bernardo tribui solita, a dignitate tanti scriptoris longissime abest.

S. Bernardini Senensis Operum Vol. I Sermo 55, sive in Tractatu de Passione D. N. J. C. Parte 2 art. 1 c. 3. Ejusdem Vol. III Sermo 2 de B. V.

S. Bonaventuræ Cursus de Compassione B. V. & l. Meditationum c. 77 — 84.

Can-

Candidus Presbyter in Expositione
Passionis D. N. J. C. cap. 18. (in The-
sauro Anecdotorum Pezii T. I Parte I
p. 295.)

Engelberti Abbatis Admontensis de
Gratiis & Virtutibus B. M. V. Parte I
c. 30 & 37. (In eodem Thesauro
Anecdotorum T. I P. I p. 548 sqq.)

S. Ephræm Syri Lamentationes Dei-
paræ.

Georgii Metropolitæ Sermo de Do-
loribus B. V. M. ad Crucem.

Gersonis. Expositio Passionis Dom.
quæ extat Operum T. III.

Innocentii III Planctus *Stabat mater*:
huic enim Pontifici eum asserunt viri
doctissimi, suffragante eruditissimo Pro-
spéro Lambertino, qui deinde in Sede
Romana nomen adoptavit Benedicti
XIV, de Festis Domini & B. V. II 4.

S. Laurentii Justiniani l. de Trium-
phali Christi Agone c. 18 & 23.

Ludolphi a Saxonia Vita Christi II 63.
Philippi Abbatis Epistola 14.

Rabani Mauri l. de Passione Dom.
n. 6. sq. (Anecdotorum Pezii T. IV
Parte II p. 12 sq.)

Simonis a Cassia de Gestis Salvatoris
II 27, & ex libro III ea, quæ sunt hu-
jus mysterii propria.

S. Sophronii, ut olim putabatur,
Sermo seu Epistola de Assumpt. B. V. M.
obi-

obiter. Extat Operum D. Hieronymi T. IX, sed nec Hieronymi est, nec Sophronii.

Thomæ Kempensis in Parte III Sermonum ad Novitios secundus & quartus.

Denique e Patribus majoribus in Joannem scribentibus, elogia **MARIÆ** ad Filii Crucem fortiter stantis.

1035.
Passio D.
N. J. C.

In diem sanctum Parasceves:

S. Amphilochii Oratio 7, quæ est in Sabbatum Sanctum. B. M. T. V p. 1071.

S. Anastasii Sinaitæ. B. M. T. IX p. 935.

S. Andreae Cretensis Triodia. B. M. T. X a pag. 701.

In S. Anselmi Cantuariensis Operibus, Dialogus de Passione Domini, alienum opus.

Arnoldi Carnotensis Tract. de VII Verbis Domini in Cruce. Ejusdem, vel quisquis est auctor libri de Cardinalibus Christi Operibus inter libros D. Cypriani, tit. de Passione Christi.

S. Athanasii Tract. de Pass. D. N. J. C. Ejusdem de eadem fragmentum. & Sermo in Parasceven.

S. Augustini de Temp. Sermo 122; & 76 de Diversis. Homilia 36 ex Quinquaginta. Sub ejus nomine Sermo 114 & 121 de Tempore, recte a Lovaniensibus in Appendicem Tomi X relati,

ubi

ubi inter *pseudepigraphos* numero 41 & 46 leguntur.

S. Basilii Seleuciensis Oratio 32. B. M. T. VIII p. 471.

S. Bernardi Sermo in feriam IV Hebdomadis Sanctæ. Ejusdem Sermo seu Meditatio de Vita & Pass. Domini; legitur etiam inter Opera S. Anselmi, videtur tamen potius esse Bernardi. Auctor alius, longe Bernardo inferior, Vitis Mysticæ, potissimum c. 3, 4, 5, 7 — 15, 33, 34, 35, 37 — 41, 46.

S. Bernardini Senensis Operum Vol. I Sermo 55 totus, nimirum Tract. de Pass. D. N. J. C. Vol. II Sermo 56. Vol. III in Appendice Sermo in Parasceven sive Dom. II Quadrages. Rursus ad finem Voluminis III in Quadragesimali Sermo 41 — 45. Denique Vol. IV Sermo 45.

S. Brunonis. B. M. T. XX p. 1719.

Candidi Presbyteri Expositio Passionis D. N. J. C. tota. (Thesaur. Anecd. Pezii T. I Parte I.)

Christiani Druthmari in Matthæum, ad caput XXVI & XXVII. B. M. T. XV a pag. 164.

S. Chrysostomi Homilia in Parasceve, inter rejectas a Ducæo, latino ejus interprete.

S. Cyrilli Hierosolymitani Catechesis 13. B. M. T. IV p. 509.

Lib. XI.

(Bb)

Dro.

Drogonis. B. M. T. XXI a pag. 329.

S. Ephræm Syri Sermo de Pass. Dom.

S. Epiphaniî Operibus addita Oratio
inerti in Sepulturam Christi.

Eusebii Gallicani Homilia in Ramis
Palmarum. B. M. T. VI a pag. 746.

Euthymii c. 63 & sqq. in Matthæum.

B. M. T. XIX a pag. 576. Ejusdem c.

46. sq. in Marcum. ibidem p. 612 sq.

Ejusdem c. 78 sqq. in Lucam. ibidem

a pag. 659. Denique c. 17 in Joan-

nem. ibid. a pag. 719.

S. Fulgentii l. III ad Regem Trasi-
mundum.

S. Germani Patriarchæ CP. Oratio
in Christi Sepulturam.

Gersonis Expositio in Passionem Do-
mini.

Guilielmi Abbatis S. Theodorici de
Amore DEI (quod volumen diu
sub nomine Bernardi circumferebatur)
III 19 & 26.

Innocentii III Pont. Max. Sermo
in Parascev.

S. Isidori Hispalensis de Nativit. &
Pass. Dom. I 23 sqq.

S. Laurentii Justiniani Prologus in li-
brum de Triumphali Agone Christi, &
c. 6 ac 20. Ejusdem Sermo de Passio-
ne Domini.

S. Leonis M. Sermones 19. B. M.
T. VII a pag. 1023.

Leonis Imperatoris Oratio in Domini Sepulturam.

Ludolphi a Saxonia Vita Christi II 58 — 66.

Lyrani Passio D. N. J. C. in Postillis Quadragesimalibus.

S. Maximi Homiliae. B. M. T. VI a pag. 18.

Paschalis Ratberti l. XII in Matthæum, inde a principio, fusc. B. M. T. XIV a pag. 663.

Petri Blesensis Sermo 17. B. M. T. XXIV p. 1894 sq.

S. Petri Cælestini de Virtutibus Parte IV c. 12. B. M. T. XXV p. 777.

Petri Cellensis Sermones 4. B. M. T. XXIII a pag. 671.

S. Procli Oratio II. B. M. T. VI p. 604.

Simonis a Cassia Gesta Salvatoris, toto libro XIII.

S. Theodori Studitæ Sermo 72 cum sequente. B. M. T. XIV p. 866.

Thomæ Kempensis Concio seu Meditatio 22 & quinque sequentes. Ejusdem in Valle Liliorum c. 125 & de Disciplina Claustralium c. 13.

Titi, non Bostrensis, in Lucæ c. XXII & XXIII. B. M. T. IV a pag. 440.

Victoris Antiocheni in Marci c. XIV & XV. B. M. T. IV a pag. 406.

Zachariæ Chryfopolitani in Unum ex Quatuor a principio libri IV, rursusque libro IV a cap. 160. B. M. T. XIX a pag. 910.

Quibus addere possumus Commentarios Patrum majorum in quatuor Evangelia, ubi de Christo patiente ac moriente agunt.

1036.
Pascha.

In festum Paschatis:

Alcimi Aviti fragmentum. B. M. T. IX p. 600.

S. Anastasii Sinaitæ. B. M. T. IX P. 937.

Arnoldi Carnotensis, seu alterius cujuscunque, l. de Cardinalibus Christi Operibus, inter Opera S. Cypriani, tit. de Resurrectione Christi.

S. Athanasii in Pascha Orationes, quarum tamen una Basilio Seleuciensi in pluribus Codd. ascripta reperitur.

S. Augustini Homilia 16 in libro L Homiliarum. Ejusdem de Tempore Sermones 139 — 147, & 162 sq. ac de Diversis Sermo 1, 78, 82, 86 — 89, & 120 sq.

S. Bernardi Sermones tres; & sub ejus nomine Sermo incogniti scriptoris de Discipulis euntibus Emmauentem.

S. Bernardini Senensis Vol. I Operum Sermo 57 & 58; Vol. II Sermo 58, Vol. IV Sermo 47.

S. Bru-

S. Brunonis Sententiarum IV 11. B. M. T. XX p. 1786 sq.

S. Cæsarii Arelatensis Homilia 3 cum tribus sqq. B. M. T. VIII a pag. 821.

Christiani Druthmari in c. XXVIII Matthæi. B. M. T. XV p. 173.

S. Chrysostomi Homiliæ de Resurrectione Christi. Ejusdem aliæ duæ, inter rejectas a Ducæo, qui tamen alterius harum interpres est.

S. Cyrilli Alexandrini Homiliæ Heortasticæ.

S. Cyrilli Hierosolymitani Catechesis 14. B. M. T. IV p. 514.

S. Dionysii Alexandrini Epistola de Resurrectione Domini.

S. Dorothei Doctrina 22. B. M. T. V p. 938.

In S. Epiphanii Operibus, Orationes duæ antiqui auctoris in Resurrectionem Domini.

Eusebii Gallicani Homiliæ. B. M. T. VI a pag. 632. Ejusdem aliæ. ibidem a pag. 753.

Eusebii Pamphili l. I de Resurrectione. B. M. T. IV a pag. 9.

Euthymii c. 68 in Matthæum. B. M. T. XIX p. 591.

S. Fulgentii de die secundo Paschæ. B. M. T. IX p. 134; & de tertio. ibidem. rursus Homilia proxima, Novarum trigesima octava. ibid. p. 135.

S. Gaudentii Brixienſis Tractatus I & 2. B. M. T. V a pag. 945.

Georgii Nicomediensis Oratio 9. B. M. T. XII p. 716

Gerſonis de Chriſti Reſurrect. & Paſchate Sermones.

Goffridi Sermo 5. B. M. T. XXI a pag. 74.

S. Gregorii Nazianzeni Orationes duæ in Paſcha.

S. Gregorii Nyſſeni Orationes 5 de Paſch. & Reſurrect. Dom.

Guerrici Igriacensis Sermones tres. B. M. T. XXIII a pag. 215.

Hefychii Hieroſolymitani. B. M. T. XII p. 190.

Sub S. Hieronymi nomine, T. IX Operum, Sermones ſeu Epistolæ 2 de Reſurrect. Dom. incerto auctore.

S. Iſidori Hiſpalenſis de Nativ. & Paſſ. Dom. I 53 ſq.

S. Laurentii Juſtiniani Sermo de Reſurr. Dom.

S. Leonis M. Sermones duo. B. M. T. VII a pag. 1042.

Leonis Imperatoris Oratio. Operum Gretſeri T. XV a pag. 285. B. M. T. XVII p. 35.

Ludolphi a Saxonia Vita Chriſti II 69.

S. Maximi Homiliæ 5. B. M. T. VI a pag. 24.

S. Odilonis Homilia 5, 6, & 7.

B. M. T. XVII a pag. 658.

Paschafii Ratberti l. XII in Matthæum, ab illis verbis, *Vespere autem sabbati*.

B. M. T. XIV p. 699.

Petri Blesensis Sermo 20 & 21. B. M. T. XXIV p. 1098 sq.

Petri Cellensis Sermones octo. B. M. T. XXIII a pag. 687.

S. Petri Chrysologi Sermo 73 cum novem seqq. excepto solo 78. B. M. T. VII a pag. 903.

B. Petri Damiani Sermo de Resurrect. Dom.

S. Procli Oratio 12 sqq. B. M. T. VI a pag. 605.

Richardi a S. Victore Sermo in die Paschæ.

Simonis a Cassia de Gestis Salvatoris liber XIV pæne totus.

S. Theophili Alexandrini Epistola Paschalis 2 & 3. B. M. T. V a pag. 849.

S. Thomæ Aquinatis Sermones tres in Festum Paschatis inter conciones Dominicarum; & unus inter conciones in Festa.

Thomæ Kempensis Concio seu Meditatio 30 cum duabus sqq.

Titi, false dicti Bostrensis, in Lucæ XXIV, ibi: *Et ecce duo ex illis ibant*. B. M. T. IV p. 442.

S. Valeriani Episcopi Cemeliensis
Homilia 19, de Quadragesima transa-
cta. B. M. T. VIII p. 520.

Victoris Antiocheni in c. XVI Marci.
B. M. T. IV p. 413 sq.

Zachariæ Chryfopolitani in Unum ex
Quatuor IV 173 & 176. B. M. T.
XIX a pag. 947 & 950.

S. Zenonis Sermo de Resurrectione.
B. M. T. III a pag. 411; & alii aliquot,
ibidem p. 393 sq.

Adjungendi Patres majores in quatuor
Evangelia, de Christo redivivo.

1037.
Festum
Ascensio-
nis D. N.
J. C.

In festum Domini ascendentis in
cælum:

Arnoldi Carnotensis, seu vetusti
illius auctoris de Operibus Christi Car-
dinalibus, qui olim Cyprianus credeba-
tur, tit. de Ascensione Christi.

S. Athanasii Oratio in Ascens. Christi.

S. Augustini de Diversis Sermo 12,
13, & 90. Ejusdem Sermones aliquot
de Tempore, & duo in Parisiensi Au-
ctario Tomi X.

S. Bernardi Sermones 5.

S. Bernardini Senensis Operum Vol.
I Sermo 59; & Vol. III Sermones duo.

S. Brunonis Sententiarum IV 12, ubi
Sermones duo de Christi Ascensione.
B. M. T. XX p. 1787 sq.

S. Chrysoſtomi Homilia de Aſcenſione Chriſti. Ejusdem de eadem inter rejectas a Ducæo Homilia quarta. Extant etiam Homiliæ 9 Chryſoſtomi de Aſcenſu Domini, quæ reperiuntur ad finem Operum Gregorii Thaumaturgi, editi a peritiſſimo Voſſio.

S. Cyrilli Hieroſolymitani Catecheſis 14 poſt medium. B. M. T. IV p. 517.

Poſt S. Epiphani Opera, Oratio incerti de Chriſti Aſſumptione.

Euſebii Cæſareenſis 1, de Aſcenſu Domini. Ejusdem initium libri ſecundi de Reſurrectione. B. M. T. IV p. 16 ſq.

Euſebii Gallicani Homiliæ duæ. B. M. T. VI p. 647 ſq. Ejusdem alia. ibidem p. 768.

S. Fulgentii Homilia 48 & 49 Novarum. B. M. T. IX p. 141. ſq.

Gersonis Sermo in diem Aſcenſ. Ejusdem Meditationes de Aſcenſ. Domini.

Goffridi Sermo 6. B. M. T. XXI p. 77.

S. Gregorii Nyſſeni Oratio de Aſcenſ. Dom.

Guerrici Abbatis Igniacenſis. B. M. T. XXIII p. 219 ſq.

Innocentii III Rom. Pont. Sermo in hoc feſto.

S. Iſidori Hiſpalenſis de Nativ. & Paſſ. Dom. I 56 ſq.

S. Laurentii Juſtiniani Sermo de Aſcenſ. Dom.

S. Leonis M. Sermones duo. B. M. T. VII a pag. 1044.

Leonis Imperatoris Oratio, Operum Gretseri T. XV a pag. 293. B. M. T. XVII p. 37 sq.

Ludolphi a Saxonia Vita Christi II 82.

S. Odilonis Sermo 8. B. M. T. XVII p. 661.

Petri Blesensis Sermo 23. B. M. T. XXIV p. 1101.

Petri Cellensis Sermones tres. B. M. T. XXIII a pag. 693.

Petri Comestoris Sermo 21. B. M. T. XXIV a pag. 1414.

Simonis a Cassia de Gestis Salvatoris libri XIV finis.

S. Theodori Studitæ Sermo 7 & 8. B. M. T. XIV p. 835 sq.

S. Thomæ Aquinatis Sermo in festum Ascens.

Thomæ Kempensis Concio seu Meditatio 33.

Zachariæ Chrysolitæ in Unum ex Quatuor IV ult. B. M. T. XIX p. 956.

Et Patres majores in Marcum, & Luca Evangelium Actusque Apostolorum, de hujus diei mysterio.

1038.
Penteco-
ste.

In festum Pentecostes :

S. Anselmi l. de Processione Spiritus Sancti.

Ar-

Arnoldi Carnotensis, certe non Cypriani, l. de Cardinali Christi Operibus. tit. de Spiritu Sancto.

S. Athanasii Epistolæ duæ ad Serapionem de Spiritu Sancto.

S. Augustini l. de Fide & Symbolo c. 9. Ejusdem de Tempore Sermones aliquot, inter quos Sermo 183 in Appendicem rejectus est a Lovaniensibus numero 60.

S. Basilii Magni Homilia de Spiritu Sancto. Ejusdem contra Eunomium liber tertius, & quintus; ac liber de Spiritu Sancto ad Amphilochium Iconii Episcopum.

S. Bernardi Sermones tres. Ejusdem Sermo de VII Donis Spiritus Sancti, in illud, *Sapientia vincit malitiam*. Ejusdem in Cantica Sermo 17 & 18. Sub ejus nomine Sermo cujusdam de VII Gratiis seu Donis Spiritus Sancti, cujus initium: *Prima gratia est Timor Domini*.

S. Bernardini Senensis Operum Vol. III Sermones sex in Dominicam Pentecostes & dies sequentes.

S. Brunonis Sermones duo, qui extant Sentent. IV 13. B. M. T. XX a pag. 1786.

Cerealis Episcopi Afri l. contra Maximinum c. 11 sqq. B. M. T. VIII p. 673.

S. Chry-

S. Chrysoſtomi Homiliae duæ de Pentecoſte. Ejusdem Homilia de S. Spiritu, & alia de Sancta Pentecoſte, inter rejectas a Ducao.

S. Cyrilli Hieroſolymitani Catecheſis de Spiritu Sancto. B. M. T. IV p. 486. Ejusdem Catecheſis 16 & 17. ibidem a pag. 522.

S. Damasceni de Fide Orthodoxa l. 10. Didymi Alexandrini l. de Spiritu Sancto, Tomo VI Operum D. Hieronymi, qui eum latinitate donavit.

Drogonis de VII Donis Spiritus Sancti. B. M. T. XXI p. 344.

S. Eucherii Lugdunenſis Episcopi QQ. in N. T. ex Actis Apoſt. inde, *Multa S. Spiritus*. B. M. T. VI p. 852.

Eusebii Gallicani. B. M. T. VI p. 649. Ejusdem alia duæ. ibidem a pag. 769.

Euthymii c. 16 in Joannem, ad illa, *Siquis diligit me, sermonem meum servabit;* & initio capituli 17. B. M. T. XIX a pag. 711.

Faustini l. de Trinitate seu Fide contra Arianos. c. 7. B. M. T. V p. 650.

S. Fulgentii l. de Fide ad Donatum c. 8. B. M. T. IX p. 71. Et l. II ad Monimum in medio, seu quaestione 2 illius libri. Homilia 50 Novarum cum duabus sqq. ibidem p. 142 sq.

S. Gaudentii Brixienſis Tract. 14. B. M. T. V p. 965.

Georgii Metochitæ Expositio de Spiritu Sancto. Reperitur post Epistolam S. Maximi Homologetæ ad Marinum Cyprium.

Gerfonis de Spir. S. & in Pentec. Sermones plures.

S. Gregorii Nazianzeni Oratio de Spir. Sancto, quæ est quinta de Theologia. Ejusdem Oratio in S. Pentecosten.

S. Gregorii Nysseni Oratio in Pentec. Guerrici Abbatis Sermones duo. B. M. T. XXIII p. 220 sq.

Innocentii III P. M. Sermones tres in Pentec.

S. Laurentii Justiniani Sermo in Pentec.

S. Leonis M. Sermones 3. B. M. T. VII a pag. 1046.

Leonis Imperatoris Oratio. Operum Gretseri T. XV a pag. 296. B. M. T. XVII p. 39 sq.

Ludolphi a Saxonia Vita Christi II 84.

S. Maximi Homiliæ 3. B. M. T. VI p. 28 sq.

S. Odilonis Sermo 9. B. M. T. XVII p. 662.

S. Paschasii Cardinalis libri duo de Spiritu Sancto. B. M. T. VIII a pag. 807.

Petri Blesensis Sermo 24 & 25. B. M. T. XXIV a pag. 1102.

S. Petri Cælestini de Virtutibus Pars prima tota. B. M. T. XXV a pag. 770.

Petrus

Petri Cellensis Sermones 4. B. M. T. XXIII a pag. 696.

B. Petri Damiani Sermo de Spir. S. & ejus gratia. Ejusdem Tract. de Fide Cathol. ad Ambrosium, post medium.

S. Procli Oratio 16. B. M. T. VI p. 608.

Richardi Victorini Tract. Quomodo Spiritus S. est amor Patris & Filii. Ejusdem Sermo de Missione Spiritus S.

Simonis a Cassia Gesta Salvatoris XII 3, 4, & 13.

B. Theodori Studitæ Sermo 9. B. M. T. XIV p. 836.

Theodulphi Aurelianensis Episcopi Tract. de Spir. S. ad Carolum M. Imperatorem.

S. Thomæ Aquinatis Sermones duobus in Pentecosten, inter conciones Dominicarum; & Sermo in Vigil. alterque in diem Pentec. inter conciones Festorum.

Thomæ Kempensis Concio seu Meditatio 34 cum sequente.

Zachariæ Chrysol. in Unum ex Quatuor IV 157 & 159. B. M. T. XIX a pag. 919.

Adde Patres majores in Evangelium Joannis, & Acta Apostolorum, ubi de Spiritu S.

1039.
SS. Trinitatis.

In festum Sanctissimæ Triados:
S. Agobardi de Fidei Veritate, a n. 3. B. M. T. XIV p. 107.

S. Ana-

S. Anastasii Sinaitæ Oratio. B. M. T. IX p. 923.

S. Athanasii Dialogi quinque de Trinitate: quos tamen S. Maximi Martyris esse censet Petavius.

S. Augustini de Trinitate libri XV. Ejusdem de Civitate DEI XI 10 & 24. De Dogm. Eccl. c. 4 & 5. De Verbis Domini, Sermo 63. De Verbis Apostoli, Sermo 1. De Temp. Sermo 189 — 195. Epistola 222, quæ est ad Consentium, de Trinitate. Sub nomine Augustini, alterius siber de Trinit. & Unitate DEI.

S. Basilii M. in eos, qui calumniantur, nos colere tres Deos.

S. Bernardi Sermo de Trinitate DEI, & trinitate hominis; al. Sermo 45 e diversis. Ejusdem de Petri Abailardi erroribus c. 2.

S. Brunonis Sententiarum IV 1 sqq. B. M. T. XX a pag. 1773.

Cerealis Episcopi Afri l. contra Maximinum c. 2 sqq. & c. 15. B. M. T. VIII a pag. 671.

Christiani Druthmari in c. ult. Matthæi. B. M. T. XV p. 174.

S. Chrysostomi Homilia de SS. Trinitate, inter rejectas a Duceo.

S. Columbani Instructio 1. B. M. T. XII p. 9.

S. Cy.

S. Cyrilli Alexandrini Thesaurus; & Dialogi ad Hermiam. Liber item de SS. Trinitate, qui tamen Cyrilli non est.

S. Damasceni de Fide Orthodoxa I 8sq.

S. Eleutherii Episc. Tornacens. Sermones duo. B. M. T. VIII a pag. 1124.

Eusebii Cæsarensis, dicti Pamphili, de Fide contra Sabellium, initium libri primi. B. M. T. IV p. 2.

Eusebii Gallicani. B. M. T. VI p. 653.

Euthymii in Matthæi c. ult. B. M. T. XIX p. 594.

S. Fulgentii l. de Fide ad Donatum c. 3. T. IX p. 69. Ejusdem de Fide ad Petrum Diaconum c. 1. ibidem p. 73. De Trinitate ad Felicem Notarium c. 2 sqq. ibidem a pag. 159. Contra Fastidiosum Arianum c. 6. ibidem p. 167. Denique l. de Incarnatione, inde, *Scire debet omnis Catholicus*. B. M. T. XXVII a pag. 352.

Gennadii P. C. Oratio de uno in Natura & trino in Personis DEO.

Gersonis Sermones duo de SS. Trinit.

S. Gregorii Nysseni de Trinitate contra Judæos. Sed Tractatus sub Nysseni nomine de SS. Trinitate & quod Spiritus Sanctus sit DEUS, est Basilii ad Eustathium.

Guicmundi. B. M. T. XVIII p. 466.

S. Hilarii Pictaviensis libri XII de Trinitate.

S. Hip-

S. Hippolyti Episc. & Mart. Homilia de DEO trino & uno.

S. Isidori Hispalensis de Nativ. & Pass. Dom. I 4.

S. Justinii liber de Fide & Trinitate. B. M. T. II Parte II a pag. 107.

Manuelis Calecæ de Principiis Fidei c. 2 seqq. B. M. T. XXVI a pag. 346.

S. Maximi Homologetæ Dialogi 5 de SS. Trinit.

Nicetæ Choniatae Thesaur. Orthodoxæ Fidei II 1, 2, & 4. B. M. T. XXV p. 64 sq.

S. Paschalis Cardinalis I, I de Spiritu Sancto c. 3 & 4. B. M. T. VIII p. 808. Eiusdem libri c. 10. ibidem p. 811.

Paschalis Ratberti I, XII in Matthæum, ad finem. B. M. T. XIV p. 701.

Paulini Aquilejensis Sacrosyllabus, seu libellus de SS. Trinit.

Petri Blefensis Sermo 26. B. M. T. XXIV p. 1104 sq.

Petri Comestoris Sermo 22. B. M. T. XXIV a pag. 1416.

Pothonis de Statu Domus DEI I. I post medium. *Sunt namque tria invisibilia nostra.* B. M. T. XXI p. 491.

Richardi Victorini libri sex de Trinitate.

Rufini I. de Fide, ab initio usque ad n. 15. B. M. T. XXVII a pag. 529.

S. Thomæ Aquinatis Sermones duo, inter conciones Festorum, non Dominicarum.

Vigilii Tapsensis de Trinitate libri primi initium, aliaque per illos libros permulta. B. M. T. VIII a pag. 773.

Zachariæ Chrysolitani in Unum ex Quatuor IV ult. ad illud, *Data est mihi omnis potestas*, & quæ sequuntur. B. M. T. XIX p. 956. & Patres majores in Matthæum, ad eadem verba.

1040.
Theopho-
ria.

In festum Theophoriæ, five SS. Corporis Christi:

B. Alberti Magni Sermones 32 de SS. Eucharistia, Operum T. XII; & T. XXI liber de Sacrificio Missæ, aliusque de Sacramento Eucharistiæ.

Algeri de Sacramento Corp. & Sang. Dom. libri duo priores. B. M. T. XXI a pag. 252.

S. Anastasi Sinaitæ de S. Synaxi. Operum Gretseri T. XIV a pag. 452.

Arnoldi Carnotensis, seu quisquis est auctor libri de Cardinal. Christi Operibus, inter Vol. D. Cypriani, tit. de Cœna Domini & institutione Sacramenti.

S. Augustini de Verbis Domini Sermo 46.

S. Bernardi Sermo in Cœna Domini. Sub ejus nomine Sermo incerti de Excellent-

cellentia SS. Sacramenti & dignitate
Sacerdotum. Item *pseudepigraphon* de
Instruptione Sacerdotis, seu de præci-
pui Mysteriis Religionis, c. 12, quod
est caput ultimum Partis II.

S. Bernardini Senensis Operum Vol.
I Sermo 53 & 54; Vol. II Sermo 54
& 55; & Vol. IV Sermo 43 & 44.

Bellarionis de Eucharistia. B. M. T.
XXVI a pag. 787.

S. Brunonis Sermo de Cæna Domini.

S. Cæsarii Arelatensis Homilia 7 de
Paschate. B. M. T. VIII p. 825.

S. Cyrilli Hierosolymitani Catechesis
Mytagogica 4. B. M. T. IV pag. 538.

Durandi Troarnensis Abbatis Tract.
de Corp. & Sang. Dom. quem habes in
Appendice Operum Lanfranci Cantua-
riensis.

Euthymii c. 9 in Joannem; ibi,
Non Moyses dedit vobis panem. B. M. T.
XIX p. 685.

Flori Diaconi Opusculum de Actio-
ne Missarum. B. M. T. XV a pag. 62.

S. Gaudentii Brixienensis Tract. 2 post
medium, inde, *Cum panem consecratum.*
B. M. T. V p. 947.

Gerisonis de Cæna Dom. & Eucharis-
tia Sermones.

Goffridi de Corp. & Sang. Christi.
B. M. T. XXI p. 58 sq.

Guitmundi. B. M. T. XVIII p. 467.

In Hieronymi Operibus T. IX Homilia
vetusti auctoris de Corp. & Sang. Christi.

Hugonis Lingoniensis Tract. de Corp.
& Sang. Dom. qui extat in Appendice
Operum Lanfranci Cantuariensis.

S. Isidori Hispalensis de Vocat. Gen-
tium, seu l. II de Nativ. & Pass. Dom.
c. 26.

S. Ivonis Carnotens. Episc. ad Hay-
mericum Epistola seu libellus de Cor-
pore Dom.

Lanfranci Cantuariensis libellus de
Corp. & Sang. Dom.

S. Laurentii Justiniani de Casto Con-
nubio Verbi & Animæ c. 24. Ejusdem
Sermo de SS. Corpore Christi.

Ludolphi a Saxonia Vita Christi II 56.

Manuelis Calecæ de Principiis Fidei
c. 6. B. M. T. XXVI p. 372.

Paschalis Ratberti l. de Corp. & Sang.
Dom. c. 1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10,
14, 17, & 18. B. M. T. XIV a pag.
720.

Petri Cellensis Sermones 8. B. M.
T. XXIII a pag. 676.

S. Petri Damiani Sermo in Cœna
Dom.

Remigii in I Cor. XI 20 sqq. B. M.
T. VIII p. 970.

Simonis a Cassia de Gestis Salvatoris
I 20, & XI 17.

Titi, non Bostrensis, in Luc. XIV
16. B. M. T. IV p. 432.

Zachariæ Chrysolitani in Unum ex
Quatuor II 82, & IV 156. B. M. T.
XIX a pag. 821 & p. 914.

Patres quoque majores, in quatuor
Evangelia & priorem ad Corinthios
Epistolam scribentes, ubi de Pane cæ-
lesti & institutione SS. Eucharistiæ agitur.

De Apostolis generatim, sive, ut 1041.
in sacris ritibus loquimur, de Commu-
ni Apostolorum: De Com-
muni Apo-
stolorum.

S. Augustini de Sanctis Sermo 42 & 43.

S. Brunonis l. de Novis c. 2, 3,
4, 6, 7, 8.

Christiani Druthmari c. 26 in Mat-
thæum. B. M. T. XV p. 116 sq. & c.
43, ad illud Petri, *Ecce nos reliquimus
omnia.* ibid. p. 144.

Eusebii Gallicani Homiliæ 5. B. M.
T. VI a pag. 801.

Euthymii c. 19 in Matthæum. B. M.
T. XIX p. 520. & c. 41 in eundem.
ibidem p. 555. Rursus c. 8 in Marcum.
ibidem p. 599.

S. Fulgentii Sermo de Apostolis. B.
M. T. IX p. 112.

Innocentii III Pont. Max. Sermones
duo de Apostolis, & unus de Evange-
listis.

Ludolphi a Saxonia Vita Christi I
51 sqq.

Paschasii Ratberti l. VI in Matthæum
ad illud, *Duodecim Apostolorum nomina
sunt hæc*; & l. IX ad illa, *Ecce nos reli-
quimus omnia*. B. M. T. XIV a pag. 491,
& a pag. 587.

Petri Cellensis. B. M. T. XXIII p.
729.

S. Petri Chrysologi Sermo 170. B.
M. T. VII p. 974.

Pothonis de Statu Domus DEI l. III
post initium. B. M. T. XXI p. 497.

Simonis a Cassia de Gestis Salvatoris
IX 18, & X 14.

Victoris Antiocheni in Marc. III 14,
VI 7, & X 28. B. M. T. IV a pag.
376.

Zachariæ Chrysopol. in Unum ex
Quatuor I 22. B. M. T. XIX p. 771
sq. & I 44. *ibid.* p. 786.

Adde Patres majores in Evangelistas
tres priores, ad Matthæi X a v. 1, &
XIX a v. 27; Marci III a v. 13; Luc.
VI a v. 13, IX a v. 1, & X a v. 1.

1042.
De Com-
muni Mar-
tyrum.

De communi unius vel plurium
Martyrum:

S. Asterii Amaseni in SS. Martyres
Oratio. B. M. T. V p. 832.

S. Augustini de Diversis Sermo 42,
100, 112, 117, & 119. de Sanctis
Ser-

Sermo 44 — 50; & unus de Martyribus in Persiensi Auctario Tomi | X. Ex ejusdem Tomi Appendice Sermo de SS. Casto & Aemilio Martyribus.

S. Basilii M. Homilia in S. Barlaam Martyrem; alia in S. Gordium militem & Martyrem; alia in S. Julittam Martyrem; alia demum in SS. XL MM.

Berengosii Abbatis de Martyribus Sermones duo. B. M. T. XII a pag. 376.

S. Brunonis Sentent. VI 1, Serm. 3, 4, 5. B. M. T. XX a pag. 1795.

Christiani Druthmari in illa Matthæi, *Audituri enim estis prælia.* B. M. T. XV p. 157.

S. Chrysostomi Homilia de SS. Martyribus totius orbis. Ejusdem de SS. MM. Homiliæ duæ.

S. Cypriani de Exhortatione Martyrii liber ad Fortunatum. Sub ejus nomine liber de Laude Martyrii ad Moysen & Maximum, ceterosque Confessores.

S. Dorothei Doctrina 23. B. M. T. V p. 940.

S. Ephræm Syri Sermones duo de SS. MM. Ejusdem Encomium XL MM.

S. Eulogii Cordubensis Martyris Exhortatio ad Martyrium.

S. Eulogii Toletani l. I Memorialis Sanctorum. B. M. T. XV p. 245.

(Cc 4)

Eu-

Eusebii Gallicani Homilia in Evang.
Cum audieritis praelia. B. M. T. VI p. 813.
 item Eusebii Episcopi de Commemora-
 tione Sanctorum. B. M. T. XXVII p.
 479 sq.

Euthymii in illa Matthæi, *Ecce ego
 mitto vos, & futurum est autem, ut au-
 diatis bella.* B. M. T. XIX p. 522, &
 p. 568.

S. Fulgentii Sermo de Martyribus.
 B. M. T. IX p. 113.

S. Gregorii Nazianzeni Oratio in lau-
 dem Martyrum, nisi forte Chrysosto-
 mi fragmentum est.

S. Gregorii Nysseni Orat. in XLMM.
 Operum Gretseri T. XIV p. 292.

Innocentii III Rom. Pont. Sermones
 bini de uno Martyre, bini de pluribus.
 Leonis Imperatoris ultima Oratio.

Operum Gretseri T. XV p. 329.

S. Maximi Homilia de SS. Martyri-
 bus. B. M. T. VI p. 41.

Paschasio Ratberti l. VI in Matthæum,
Sicut oves in medio luporum; & l. XI,
Audituri enim estis praelia. B. M. T. XIV
 p. 498, & p. 636.

B. Petri Damiani Sermo 3, 13, 17,
 18, & de S. Anthimo, de S. Bonifa-
 cio, de SS. Laurentino & Pergentino,
 tres de S. Apollinare, de S. Christo-
 phoro, de S. Ruffino, de SS. Donato
 & Hilariano, de S. Cassiano, & de S. Fidele.

B Theo.

B. Theodori Studitæ Oratio 62. B. M. T. XIV p. 861.

S. Valeriani Episcopi Cemeliensis Homilia 15 & sequentes duæ. B. M. T. VIII a pag. 516.

Victoris Antiocheni in Marc. XIII 7. B. M. T. IV p. 403.

Zachariæ Chryfopolitæ in Unum ex Quatuor I 44, *Oves in medio luporum.* B. M. T. XIX p. 787.

Adde Patres majores in Evangelia de uno pluribusve Martyribus legi solita.

De communi Confessorum :

1043.

S. Augustini de Verbis Domini Sermo 39; & de Sanctis Sermo de uno Confessore. De Communi Confessorum.

Berengosii Sermo de Confessore ; *Quia Dominus noster* J. C. B. M. T. XII p. 382.

S. Brunonis Sententiarum VI 2, Sermo 5. B. M. T. XX p. 1804. & Sententiarum VI 3. Sermo 3. ibidem p. 1809.

Christiani Druthmari c. 43 in Matthæum, *Ecce nos reliquimus omnia.* B. M. T. XV p. 144.

Ennodii Dictio prima, B. M. T. IX p. 400.

Eusebii Gallicani Homilia de S. Maximo. B. M. T. VI p. 654. alia de S. Honorato. ibidem p. 684, rursus alia

(Cc 5) in

410 LIBER XI. PATRES

in Evangelium *Sint lumbi*. ibidem p. 816

Euthymii c. 41 in Matth. & c. 46 in Lucam. B. M. T. XIX p. 555 & 640 sq.

S. Fulgentii Sermo de Confessoribus. B. M. T. IX p. 105.

Ludolphi a Saxonia Vita Christi II 47.

S. Macarii Senioris Homilia 5, 18, 21, & 23 de Diademate Regis. B. M. T. IV p. 108 sq. & a pag. 130.

Paschasii Ratberti l. IX in Matth. ad illa Petri, *Ecce nos reliquimus omnia*. B. M. T. XIV a pag. 587.

Petri Blesensis Sermo 50. B. M. T. XXIV p. 1127 sq.

S. Petri Chrysologi Sermo 24. B. M. T. VII p. 863.

B. Petri Damiani de S. Severo Sermones duo; unus de S. Euchadio; unus in Vigilia S. Benedicti, alter in ejus festo; de S. Alexio, de S. Victore, de S. Barbatiano, singuli.

Servati Lupi Sermones duo de S. Wigberto. B. M. T. XV p. 58.

Simonis a Cassia de Gestis Salvatoris VI 30.

Titi, male appellati Bostrensis, in Luc. XII a versu 35. B. M. T. IV p. 429.

Victoris Antiocheni in Marc. X 28.
B. M. T. IV p. 396.

Zachariæ Chryfopolitani in Unum ex
Quatuor III 106 & 150. B. M. T.
XIX p. 852 & 907.

De communi Sanctarum Virginum,
aut non virginum :

1044.
De Com-
muni Vir-
ginum, &
liarumve
Divarum.

S. Antiochi Homilia 21, de Virgini-
tate. B. M. T. XII p. 229.

S. Brunonis Sententiarum VI 2 Ser-
mo ultimus. B. M. T. XX p. 1806 sq.

Christiani Druthmari c. 55 in Matth.
B. M. T. XV p. 154.

Eusebii Gallicani Homilia in Domin.
XVIII post Pentec. B. M. T. VI p.
783.

Euthymii c. 53 in Matth. B. M. T.
XIX p. 564.

S. Methodii Oratio 1, 4, 5, 7, 9,
10, 11, in Convivio Virginum, seu
de Virginitate. B. M. T. III a pag.
677.

Paschasii Ratberti l. X in Matth. ad
illa Christi, *Erratis nescientes scripturas*.
B. M. T. XIV a pag. 619. Adde &
Patres majores in Matthæum, ad eadem
Christi verba, & parabolam de X Vir-
ginibus.

B. Petri Damiani Sermones duo de
SS. Flora & Lucilla; unus de S. Co-
lum.

lumba Virg. & Mart. ac duo in Natali SS. Virginum.

Victoris Antiocheni in Marc. XII a versu 24. B. M. T. IV p. 401.

Zachariæ Chrysopolit. in Unum ex Quatuor III 127 sq. B. M. T. XIX a pag. 875.

S. Zenonis Sermo de Pudicitia. B. M. T. III p. 399.

1045.
Dedicatio
Templi.

In festum Dedicacionis Templi:

Alcimi Aviti fragmentum quintum. B. M. T. IX p. 593.

Andreæ Cæsareensis c. 64 in Apoc. B. M. T. V p. 629.

S. Asterii Amaseni fragmentum. B. M. T. V p. 840.

S. Augustini de Tempore Sermones ultimi; & alii duo in Auctario Parisiensi. Ejusdem Epistola 64, de temulentia in festis Martyrum.

Berengosii Abbatis Sermo de Dedic. Eccles.

S. Bernardi de eadem Sermones sex.

S. Brunonis de Laudibus Ecclesiæ I 6 sq. B. M. T. XX a pag. 1726.

Eusebii Gallicani Homiliæ tres de Natali & Dedicacione Ecclesiæ. B. M. T. VI a pag. 675. Ejusdem Homilia de Zachæo. ibid. p. 820. extat etiam, sed non tota, B. M. T. XX p. 1748.

Euthy-

Euthymii c. 65 in Lucam. B. M. T. XIX p. 653.

Innocentii III P. M. Sermones tres de Dedic. Eccles. & Consecr. Altaris.

Ludolphi a Saxoniam Vita Christi II 23.

Petri Blesensis Sermo 52. B. M. T. XXIV p. 1130 sq.

S. Petri Chrysologi Sermo 54. B. M. T. VII p. 886.

Petri Comestoris Sermo 36. B. M. T. XXIV p. 1443 sq.

B. Petri Damiani de Dedic. Sermones 4.

Pothonis de Domo Sapientiae, prope finem, *Psalmus Cantici in Dedicacione.* B. M. T. XXI p. 515.

Simonis de Cassia Gesta Salvatoris IX 48.

Thomae Kempensis in tertia Parte Sermonum ad Novitios Sermo 9, 10, & 11.

Titi, non Bostrensis, in Luc. XIX. B. M. T. IV p. 438.

Zachariae Chrysopolitae in Unum ex Quatuor III 114. B. M. T. XIX p. 860.

S. Zenonis Sermo in hoc festum. B. M. T. III p. 396 sq.

Adde Patres majores in Lucam, ubi de Zachaëo.

CAPUT X.

Qui Patres & Scriptores Ecclesiastici in quemque librum Bibliorum commentati sint.

1046.
Qui PP.
scripserint
in libros
V. T.

Non exiguæ utilitatis hunc indicem fore spero illis, qui locum aliquem Divinæ Paginæ vel obscuriorem illustrare, vel notum & sibi perspicuum amplificando exornare desiderant. Sugerit sæpe memoria, aut Bibliorum Concordantiæ nobis ostendunt sententiam, instituto nostro idoneam, quam tamen ut in bono lumine collocare possimus, gravem & ingeniosum auctorem requirimus. Quæ major auctoritas, aut ubi majori soliditati conjunctum ingenium, quam in Ecclesiæ Patribus? Sed, etsi non desit bibliotheca, si tamen ignorem ego, quis in meum hunc locum scripserit, in ipsa copia inops ero, & inter tot fontes aridus perseverabo. Nihil tunc opportunius mihi contingere potest, quam si quis indicium faciat eorum e priscis, a quibus hæc sancti voluminis pars explanata est. Hunc sibi laborem sumit istud præsentis Libri Caput ultimum, quod singulos Legis utriusque libros cum suis quem-

quemque Interpretibus antiquis brevissime recensere. Nulla tamen commemoratio eorum fiet, qui quia nusquam apparent, vel antiquitate consumpti sunt, vel alicubi abditi non magis profunt, quam si perissent. Quid enim commodi ad investigantem redibit, si in libros Moysis, in Josuam & Judices, in IV Evangelia, cum ceteris interpretibus Oecumenium nominaverit? Equidem certior mihi testis esse ad rei veritatem conficiendam non potest, cum ipse Oecumenius in Epistolam ad Hebræos de se profiteatur, Catenam in Octateuchon a se esse vulgatum idemque de singulis Evangeliiis affirmet. Verum cum ista omnia interciderint, eorum mentione fucum duntaxat tibi fecero, & supervacuo quærendi labore te delusero. Præterea, solos enumerabo Patres & Scriptores Ecclesiasticos, tacens recentiores, de quibus toto hoc Libro non egi. Siquis horum quoque apparatus expetat, longam eorum seriem ad sua usque tempora contexuere Antonius Possevinus & Sixtus Senensis; hic in Bibliotheca Sancta, ad finem libri IV; ille in Apparatu Sacro, Vocab. *Biblia*, & sub cujusque Theographi nomine, e. g. *Moses*, *Jeremias*, *Matthæus*, *Johannes*, cet. ordine alphabeti, quo totum illud opus digestum est: cum quibus conferri possunt auctores ab eodem Posse-

Possevino nominati in Bibliotheca Selecta II ult.

In omnes Libros Divinos scripsere:

Anselmus Laudunensis.

Dionysius Carthusianus.

Hugo Carenfis.

Nicolaus Lyranus.

Paulus Burgensis.

Rabanus Maurus pæne in universam Scripturam Sacram: & ex hoc suo magistro Strabus Fuldensis, Glossæ Ordinariæ auctor: cui deinde Glossam suam addidit Anselmus Laudunensis.

Rupertus Tuitiensis propemodum in omnes utriusque Testamenti libros, sed non eodem in omnes modo, ut supra dictum est N. 972 hujus Libri.

*In Pentateuchon, seu quinque Libros
Moyfis.*

Albinus seu Alcuinus Flaccus, in Genesin.

Angelomus, in eandem.

S. Augustinus in libris V prioribus in Heptateuchon. Idem in Libris XII de Genesi ad literam, & uno imperfecto.

S. Bruno.

S. Chrysostomus, in Genesin.

S. Cyrillus Alexandrinus in Glaphy-
ra, dempto Levitico, qui Origenis est.

S. Euch-

S. Eucherius *pseudepigraphus*, in Genesin; auctor Anglus incertus.

Hefychius, in Leviticum.

S. Isidorus Hispalensis in Quæstionibus & Allegoriis.

Origenes, in IV libros priores Moysis.

B. Petrus Damiani, in Genesin.

Procopius Gazæus.

Radulphus Flaviacensis seu Flaicensis, in Leviticum.

Remigius Autissiodorensis, in Genesin.

Theodoretus.

S. Thomas *pseudepigraphus*, incertus in Genesin.

Toftatus Abulensis.

In librum Josue.

S. Augustinus libro sexto Quæstionum in Heptateuchon.

S. Isidorus Hispalensis.

Origenes.

Procopius Gazæus.

Theodoretus.

Toftatus Abulensis.

In librum Judicum.

S. Augustinus libro ultimo Quæstionum in Heptateuchon.

Irimbertus Admontensis.

S. Isidorus Hispalensis.

Lib. XI.

(D d)

Ori-

Origenes.

Procopius.

Theodoretus.

Tostatus Abulensis.

In librum Ruth.

Irimbertus Admontensis.

S. Isidorus Hispalensis.

Theodoretus.

Tostatus Abulensis.

In libros Regum.

Angelomus.

S. Eucherius *pseudepigraphus*; incertus
auctor Anglus.

S. Gregorius M. in librum I Regum.

Isidorus senior, seu Cordubensis.

Procopius.

Theodoretus.

Tostatus.

*In libros Paralipomenon.*Procopius Gazæus, non tantum in
primum, sed etiam in alterum librum
Paralipomenon, diversis tamen inter-
pretibus latinis, prioris nimirum Lava-
thero, posterioris Hambergero.

Theodoretus.

Tostatus.

In librum Job.

S. Augustinus, sed librariorum vitio ita depravatus, ut ipse ait, vix ut pro suo hunc librum agnoscat.

Ven. Beda, inter Opera S. Hieronymi T. VIII.

S. Bruno.

S. Gregorius Magnus.

S. Odo Cluniacensis in libris XXXV Moralium, quos e totidem libris D. Gregorii contraxit. Hos ipsos vero in brevissimam epitomen unius libri constrinxit Simon Astigeniensis.

Olympiodorus in Catena Græcorum Patrum in Jobum: nisi forte auctor est Nicetas Heracleensis.

Origenes *pseudepigraphus*: videtur esse auctor Arianus.

Petrus Blesensis, qui tamem solum initium & finem Jobi exponit, cetera in epitomen colligit.

S. Thomas Aquinas.

In Psalterium.

B. Albertus Magnus.

Albinus seu Alcuinus Flaccus.

Ambrosius Autpertus.

S. Augustinus, toto Operum Tomo VIII.

S. Bruno Astensis; S. Bruno Carthusianorum Parens; & Bruno Herbipolensis.

Cassiodorus.

Euthymius Zigabenus.

S. Gregorius Magnus, in Psalmos
Pœnitentiales.

S. Haymo.

S. Hieronymus *pseudepigraphus*; Ope-
rum ejus T. VII auctor incertus.

S. Hilarius Pictaviensis, sive aucto-
rem eum dicere malimus, sive ex Ori-
gene interpretem.

Hugo Carensis, seorsum extra Glos-
sam in universam Scripturam in Com-
mentario peculiari in Psalmos: Hugo-
nis enim est, non Alexandri ab Ales.

Jacobus Valentinus.

Joannes a Turrecremata.

Ludolphus a Saxonia.

Odo Astensis, S. Brunoni Astensi
addi solitus.

Petrus de Aliaco, in Verbo abbre-
viato super Libro Psalmorum. Idem
in Psalmos Pœnitentiales, potius, quam
Gerson.

Petrus Lombardus, sive Magister
Sententiarum.

Remigius Autissiodorensis.

Rufinus Aquilejensis in LXXV Psal-
mos, nisi tamen posterior aliquis sub
hoc nomine latet.

Smaragdus.

Theodoretus.

S. Thomas Aquinas in Quinquagenam primam.

In Proverbia Salomonis.

S. Hieronymus *pseudonymus*, Operum ejus T. VIII; fortassis Beda.

Honorius Augustodunensis.

Salonius.

S. Theophilus Antiochenus *pseudepigraphus*, antiquus tamen Pater Græcus.

In Ecclesiasten.

Albinus seu Alcuinus Flaccus.

S. Gregorius Neocæsarensis, sive Thaumaturgus.

S. Gregorius Nyssenus in prima tria Capita.

S. Hieronymus.

Honorius Augustodunensis.

Olympiodorus.

Salonius.

In Cantica.

Ambrosius Autpertus, seu Ansbertus.

Angelomus.

Aponius.

S. Anselmus *pseudepigraphus*, incertus.

S. Bernardus in prima Capita, continuatus a Gilberto ab Hoylandia.

S. Bruno.

Cassiodorus, vel quisquis ejus nomen præfert.

Eusebius Cæsarensis *pseudepigraphus*,
 auctor Catenæ ex S. Athanasio, S. Gre-
 gorio Nysseno, Philone Carpathio,
 Didymo, & aliis.

Gerson.

S. Gregorius Magnus.

S. Gregorius Nyssenus.

Guilielmus Neubrigensis: etsi qui-
 dam dubitant.

S. Haymo.

Honorius Augustodunensis, tum in
 Commentariis, tum rursus in Sigillo B.
 MARIÆ: cui additur brevis alia Expo-
 sitio Canticorum, incertum, an &
 ipsa Honorii.

Jacobus Valentinus.

Irimbertus Abbas Admontensis.

S. Isidorus Hispalensis.

Justus Urgellitanus.

Michael Psellus, in Catena ex S. Gre-
 gorio Nysseno, S. Nilo, & S. Maximo.

Origenes: & sub ejus nomine alius,
 latinus potius, in duo Capita prima
 Canticorum.

Philo Carpathius, qui tamen, ut
 nunc extat, interpolatus est.

Richardus a S. Victore.

Robertus Holcotus.

Theodoretus.

S. Thomas Aquinas.

Thomas Vercellensis.

In librum Sapientiæ.

Robertus Holcotus.

In Ecclesiasticum.

Idem Robertus Holcotus, in sola
tamen prima septem Capita.

In Esaiam.

S. Basilius M. in XVI Capita.

S. Cyrillus Alexandrinus.

S. Haymo.

Herveus Dolensis.

Hesychius.

S. Hieronymus.

Origenes, in IX Homiliis, quæ solæ
superfunt e XXV in Esaiam scriptis.

Procopius Gazæus.

Theodoretus.

S. Thomas Aquinas, an Thomas
Anglicus Cardinalis?

In Jeremiam.

S. Cyrillus Alexandrinus; imo Ori-
genes.

S. Haymo.

S. Hieronymus.

Origenes: cujus tamen plusquam
pars dimidia periit.

Theodoretus.

S. Thomas Angelicus, vel Thomas
Anglicus.

In Tbrenos.

- B. Albertus M.
 S. Hieronymus *pseudepigraphus*; auctor
 est Rabanus.
 Paschasius Radbertus.
 Theodoretus.
 S. Thomas Doctor Angelicus, vel
 Thomas Cardinalis Anglicus.

In Prophetam Baruch.

- B. Albertus M.
 Theodoretus.

In Ezechielem.

- S. Gregorius M. tantum in aliquot
 Capita.
 S. Haymo.
 S. Hieronymus.
 Origenes in XIV Homiliis.
 Theodoretus.

In Danielem.

- B. Albertus M.
 S. Haymo.
 S. Hieronymus.
 Theodoretus.
 S. Thomas Aquinas *pseudepigraphus*,
 auctor incertus.

In Prophetas minores.

- B. Albertus M.
 S. Ambrosius, in Jonam.

S. Cy-

- S. Cyrillus Alexandrinus.
- S. Haymo.
- Hefychius.
- S. Hieronymus.
- S. Julianus Toletanus, in Nahum.
- Remigius Autissiodorensis, excepto Osea.
- Rufinus Aquilejensis, in Oseam, Joelem, & Amos.
- Theodoretus.
- Theophylactus, in Oseam, sed mutilus; in Jonam, Nahum, & Habacuc.

In libros Machabæorum.

S. Thomas Aquinas *pseudepigraphus*:
de vero auctore nihil certi.

In IV Evangelia.

B. Albertus M. Operum T. IX in Matthæum & Marcum, T. X in Lucam, T. XI in Joannem, & T. XII in Evangelia Dominicarum. 1047.
qui in li-
bros N. T.

Albinus seu Alcuinus Flaccus, in Joannem.

S. Ambrosius in Lucam.

S. Anselmus *pseudepigraphus*, auctor incertus in Matthæum.

S. Augustinus in libris II Quæstionum Evangelicarum, & libris IV de Consensu Evangelistarum. Est & liber

(Dd5)

QQ.

QQ. in Matthæum, & Tractatus 124
in Joannem.

Christianus Druthmarus, in Mat-
thæum.

S. Chrysoſtomus, in Matthæum,
& Joannem. Adde auctorem Operis
imperfecti in Matthæum.

Claudius Clemens, in Matthæum.

S. Cyrillus Alexandrinus, in Joan-
nem. Cave tamen, ne librum quin-
tum, sextum, septimum & octavum
eſſe Cyrilli putes, qui ſupplementum
duntaxat ſunt Iodoci Clichtovei.

Euthymius Zigabenus.

S. Hilarius Piſtavienſis, in Matthæum.

Nicolaus Gorramus.

Origenes, in Matthæum, & Lucam;
in Joannem quoque, ſed alicubi inter-
polatus.

Pafchaſius Radbertus, in Matthæum.

Richardus a Mediavilla.

Sedulius, in Matthæum.

Simon a Caſſia, in libris XV de Ge-
ſtis Salvatoris, ubi IV Evangelia in
unam ſeriem compoſita explanat.

Smaragdus, in Evangelia, & Epiſto-
las, quæ per annum legi ſolent.

S. Theophilus Antiochenus *pſeudepi-
graphus*, antiquiſſimus tamen Pater
Græcus.

Theophilactus.

S. Tho-

S. Thomas Aquinas, in Catena Aurea; & in Joannem, opere distincto a Catena Aurea; sub ejus nomine autem, in Matthæum Petrus Scaliger Episcopus Veronensis.

Titus, non Bostrensis, sed eo posterior, in Lucam.

Tostatus Abulensis, in Matthæum. Victor Antiochenus, in Marcum.

Zacharias Chrysofopolitanus, in Unum ex Quatuor.

Catena Græcorum Patrum, in Lucam, edidit latine Corderius.

In Acta Apostolorum.

S. Chrysostomus.

S. Haymo.

Oecumenius, in Catena Græcorum Patrum.

Theophylactus.

In Epistolas Pauli.

S. Ambrosius *pseudepigraphus*: plures censent, esse Hilarium Sardum Diaconum.

S. Anselmus *pseudepigraphus*: est Herveyus Dolensis.

S. Augustinus, in Epistolam ad Romanos & ad Galatas.

Augustinus ab Roma, Archiepiscopus Nazarenus.

S. Bru-

428 LIBER XI. PATRES

- S. Bruno.
S. Chrysoſtomus.
Claudius Clemens, in Epistolam ad Romanos, utramque ad Corinthios, & ad Galatas.
Gregorius Ariminensis.
S. Hieronymus, in Epist. ad Galatas, Ephesios, Titum, Philemonem. In omnes Pauli Epistolas Commentarii leguntur Tomo VIII Operum Hieronymi, sed erroribus Pelagii inquinati.
Lanfrancus Cantuariensis.
Marsilius Ficinus, in Epist. ad Romanos.
Nicolaus Gorramus.
Oecumenius, in Catena Græcorum Patrum.
Origenes, in Epist. ad Romanos.
Petrus Lombardus, seu Magister Sententiarum.
Primasius Episcopus Adrumetinus.
Remigii Autissiodorensis, potius, quam S. Haymonis; male sub nomine S. Remigii Episcopi Rhemensis.
Sedulius.
Theodoretus.
Theodulus Cælesyrius, in Catena ex Olympodoro potissimum desumpta, in Epistolam ad Romanos tantum.
Theophylactus.
S. Thomas Aquinas.

In ceteras Epistolas Canonicas.

S. Augustinus, in decem Tractatibus de Epistola prima Joannis.

Augustinus ab Roma, Archiepiscopus Nazarenus.

S. Clemens Alexandrinus, excepta Epistola Jacobi.

Didymus Alexandrinus.

Gregorius Ariminensis, in Epistolam Jacobi.

S. Haymo.

Oecumenius, in Catena PP. Græcorum.

S. Thomas Aquinas *pseudepigraphus*, auctor incertus.

In Apocalypsin.

B. Albertus M.

Alexander Alensis seu Halensis.

S. Ambrosius *pseudepigraphus*: creditur Berengaudus.

Ambrosius Autpertus, seu Ansbertus.

Andreas Cæsarensis, & ex eo Aretas Cæsarensis; non Oecumenius, ut aliqui putavere.

S. Anselmus *pseudepigraphus*, quis auctor sit, ignoratur.

Augu-

Augustinus ab Roma, Archiepiscopus Nazarenus.

S. Bernardinus Senensis.

S. Bruno.

S. Haymo.

Primasius Adrumetinus Episcopus.

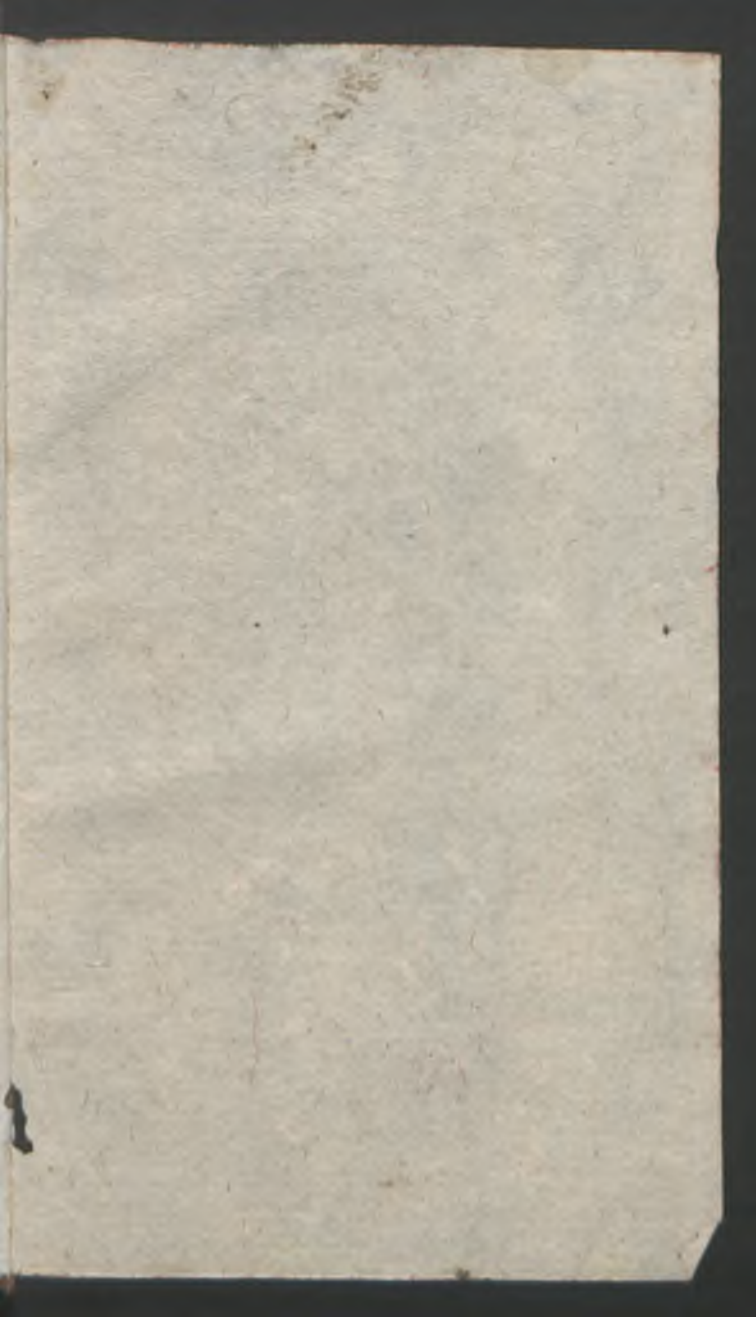
Richardus Victorinus.

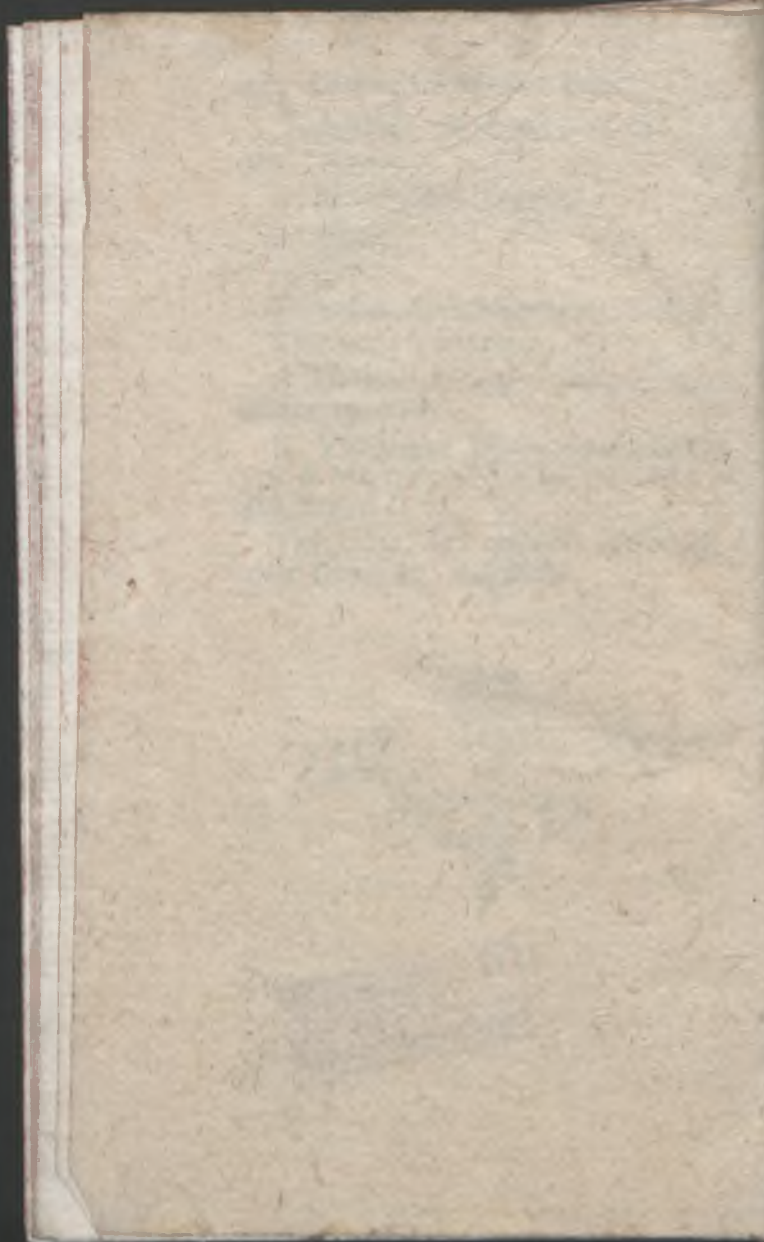
S. Thomas Aquinas *pseudepigraphus*, auctor ignotus.

S. Victorinus Petabionensis Episcopus & Martyr, si tamen ejus est, ut inscribitur.

Tichonius, seu quisquis auctor est, inter Opera D. Augustini.

00042512

